

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

[Redacted address block]

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

Contactpersoon

T 070 370 79 11
F 070 370 75 16

Datum 18 november 2016
Onderwerp Wob-verzoek wetsvoorstel collectieve schadevergoeding

Ons kenmerk
2014655

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Geachte [Redacted name]

In uw brief van 5 juli 2016, ontvangen op 7 juli 2016, heeft u met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob) verzocht om openbaarmaking van alle documenten inzake het wetsvoorstel collectieve schadevergoeding.

De ontvangst van uw verzoek is schriftelijk bevestigd bij brief van 12 juli 2016, kenmerk 782764. Bij brief van 2 augustus 2016, kenmerk 788026 is de beslistermijn met vier weken verdaagd.

Over dit verzoek heeft u op diverse momenten contact gehad met medewerkers van mijn ministerie om het verzoek verder te specificeren, gelet op algemene strekking van uw verzoek en de grote hoeveelheid documenten waarop uw verzoek betrekking heeft.

Op 4 oktober 2016 heeft u door middel van een vertrouwelijke inzage kennis genomen van een steekproef uit de geïnventariseerde documenten. Hierna heeft u uw verzoek beperkt tot de volgende categorieën documenten.

1. Mails en stukken met betrekking tot de internetconsultatie
2. Uitnodigingen en aan- en afmeldingen voor de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep
3. Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep
4. Mailwisselingen met andere stakeholders
5. Nota's aan de minister
6. Mails tussen ambtenaren over de aanpassing van wetsteksten en wetstechnische zaken.

Naar aanleiding hiervan heeft een medewerker van mijn ministerie op 19 oktober 2016 telefonisch met u verder gesproken over de wijze van afhandeling van uw verzoek. Hierbij is afgesproken om met twee deelbesluiten te werken. Het eerste deelbesluit, dat u hierbij aantreft, ziet op de documenten uit de categorieën 2, 3 en 5, niet zijnde e-mails. Hierop is een kleine uitzondering gemaakt voor de

categorie 2, nu de correspondentie over uitnodigingen en aan- en afmeldingen voor de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep vrijwel uitsluitend per e-mail heeft plaatsgevonden en deze e-mails relatief snel te beoordelen waren.

De overige e-mails zullen bij het tweede deelbesluit beoordeeld worden. Het betreft hier qua aantallen de meeste documenten en beoordeling van deze documenten kost aanzienlijk meer tijd. Het tweede deelbesluit ontvangt u zo spoedig mogelijk.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Datum
18 november 2016

Ons kenmerk
2014655

Wettelijk kader

Uw verzoek valt onder de reikwijdte van de Wob, met uitzondering van enkele documenten die al openbaar zijn. Op deze documenten ga ik hieronder nog nader in. Voor de relevante Wob-artikelen verwijs ik u naar de bijlage 1.

Inventarisatie documenten

De aangetroffen documenten die zien op de categorieën 2, 3 en 5 zijn opgenomen in een inventarislijst, die als bijlage 2 bij dit besluit is gevoegd. In dit besluit wordt verwezen naar de corresponderende nummers uit de inventarislijst, zodat per document duidelijk is wat is besloten.

Documenten die reeds openbaar zijn

De documenten die niet onder de Wob vallen, omdat zij al openbaar zijn, zijn in de inventarislijst aangemerkt als "reeds openbaar" met de openbare vindplaats. Het gaat dan om de volgende documenten:

- Brief aan de Tweede Kamer van 26 juli 2014 (document 11 van de Nota's van wetgevingsjurist 1)
- Voortgangsbrief aan de Tweede Kamer van 14 december 2015 (document 4 van 2015 juli – november juristengroep)
- Rule 23 (document 15 van de Schrijfgroep)
- Aanbevelingen Juristengroep uitvoering motie Dijksma (documenten 1 en 2 van de Tweede Expertbijeenkomst).

Van de publicatie van de Aanbevelingen van de juristengroep in het Maandblad voor Ondernemingsrecht zal ik bij wijze van dienstverlening een kopie bij dit besluit voegen.

Besluit

Voor de resterende documenten heb ik besloten om deels aan uw verzoek tegemoet te komen en de informatie waarom u heeft verzocht gedeeltelijk openbaar te maken. In de bijgevoegde inventarislijst heb ik vermeld welke documenten voor (gedeeltelijke) openbaarmaking in aanmerking komen.

Overwegingen

Voor zover documenten niet of niet geheel voor openbaarmaking in aanmerking komen, vindt u hieronder de toelichting.

Bescherming van de persoonlijke levenssfeer

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Datum
18 november 2016

Ons kenmerk
2014655

Vrijwel alle documenten bevatten persoonsgegevens. Het gaat hierbij om de namen, telefoonnummers en e-mailadressen van ambtenaren, maar ook derden van buiten het ministerie zijn bij de voorbereiding van het wetsvoorstel betrokken geweest. Over deze persoonsgegevens merk ik op dat de bescherming van de persoonlijke levenssfeer aan openbaarmaking van deze gegevens in de weg staat.

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd.

Ik ben van mening dat deze weigeringsgrond van toepassing is op de namen van de bij het wetsvoorstel betrokken derden. Informatie over de organisaties die betrokken zijn geweest bij het wetsvoorstel, wordt in het kader van uw verzoek openbaar gemaakt. Het verstrekken van de namen van de individuele personen die deze organisaties hebben vertegenwoordigd, heeft naar mijn mening onvoldoende toegevoegde waarde om dit op te laten wegen tegen het belang van eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van deze personen. Daarbij merk ik ook op dat geen sprake is van personen die vanuit hun functie reeds gewend zijn om in het openbaar op te treden.

Voor de namen en andere gegevens van ambtenaren is het volgende van belang. Weliswaar kan, waar het gaat om beroepshalve functioneren van ambtenaren, slechts in beperkte mate een beroep worden gedaan op het belang van eerbiediging van hun persoonlijke levenssfeer, maar dit ligt anders indien het gaat om het openbaar maken van namen van de ambtenaren. Namen zijn immers persoonsgegevens en het belang van eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer kan zich tegen het openbaar maken daarvan verzetten. Daarbij is van belang dat het hier niet gaat om het opgeven van een naam aan een individuele burger die met een ambtenaar in contact treedt, maar om openbaarmaking van de naam in de zin van de Wob en dus openbaarmaking aan een ieder. Voorts betreft het geen namen van personen die vanuit hun functie reeds gewend zijn om in het openbaar op te treden.

Gelet op het voorgaande ben ik van oordeel dat het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd, zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid. Ik zal daarom de persoonsgegevens niet openbaar maken. Een uitzondering hierop vormen de namen van personen waarvan de namen reeds bekend zijn en waarvan bovendien bekend is dat zij betrokken zijn bij dit wetgevingsproces. De Aanbevelingen van de Juristengroep, bijvoorbeeld, zijn met de namen van de auteurs en de betrokken wetgevingsjuristen openbaar gemaakt. Waar namen en contactgegevens onleesbaar zijn gemaakt, treft u in de documenten de aanduiding "10 lid 2 e" aan.

Persoonlijke beleidsopvattingen

Op de inventarislijsten komt een groot aantal documenten voor die zijn opgesteld ten behoeve van het interne beraad over het wetsvoorstel collectieve schadevergoeding. Dit interne beraad vindt plaats tussen ambtenaren onderling, maar in het geval van dit wetsvoorstel ook met derden buiten het ministerie. Het interne beraad kenmerkt zich door een voortdurende uitwisseling van meningen, brainstormsessies, het uiten van verwachtingen en het geven van adviezen.

Artikel 11 van de Wob bepaalt dat over de persoonlijke beleidsopvattingen die in dit kader zijn gedaan, geen informatie wordt verstrekt. Dit heeft tot doel om een ongestoorde uitwisseling van opvattingen, welke noodzakelijk is bij de vormgeving van beleid en wetgeving, zeker te stellen.

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Datum
18 november 2016

Ons kenmerk
2014655

Voor de documenten die in de inventarislijst zijn aangemerkt als "gedeeltelijk openbaar" met als toelichting artikel 11 Wob, geldt dat in deze documenten passages onleesbaar zijn gemaakt, omdat daarin persoonlijke beleidsopvattingen ten behoeve van intern beraad zijn opgenomen. Het gaat dan om de volgende documenten:

- In document 15 van de Nota's van wetgevingsjurist 1 zijn adviezen van ambtenaren aan de minister opgenomen. Hetzelfde geldt voor de documenten 1 en 2 van de 2015 juli-november juristengroep.
- In de presentatie bij document 19 van de Documenten Digijust bevinden zich op sheets 10 en 11 opvattingen van betrokken derden bij het wetsvoorstel en de verwachtingen van de wetgevingsjuristen over het wetstraject. Document 5 van Na consultatie bevat dezelfde presentatie. Deze sheets zijn daarom onleesbaar gemaakt.
- Documenten 22, 24 en 26 van de Documenten Digijust bevatten de opvattingen van de minister over het wetsvoorstel en de reacties van ambtenaren daarop. Daarnaast zijn in document 28 inschattingen van ambtenaren opgenomen over de financiële gevolgen van het wetsvoorstel.
- Als bijlage bij document 26 van de Documenten Digijust zit een voorstel voor een speech van de minister, die uiteindelijk niet is uitgesproken. Om die reden is het gehele voorstel voor de speech aangemerkt als een persoonlijke beleidsopvatting.
- In document 1 van de Follow-up consultatie zijn de opvattingen van de bij het wetsvoorstel betrokken derden samengevat. Document 2 van Na consultatie betreft hetzelfde document. Ook in document 46 komen dergelijke opvattingen terug, nu het een verslag betreft van de expertbijeenkomst van 9 april 2015.
- In document 7 van de Tweede Expertbijeenkomst bevinden zich enerzijds de opvattingen van derden die in de stakeholdersbijeenkomst worden besproken en anderzijds adviezen van ambtenaren aan de voorzitter van de bijeenkomst.

Daarnaast zijn in de inventarislijst documenten aangemerkt als "niet openbaar" met als toelichting artikel 11 Wob. De openbaarmaking van deze documenten wordt integraal geweigerd, omdat zij geheel bestaan uit persoonlijke beleidsopvattingen ten behoeve van intern beraad. Het gaat daarbij om de volgende documenten:

- Document 59 van de Follow-up consultatie bevat een verslag van een overleg, waarin uitsluitend de namen van de deelnemers en de beleidsopvattingen die zij in het overleg naar voren hebben gebracht zijn opgenomen. Hetzelfde geldt voor document 11 van de Tweede Expertbijeenkomst.
- Document 1 van Na consultatie bevat het door een wetgevingsjurist voorgestane vervolg van het wetstraject. In documenten 18 en 21 zijn de verschillende opvattingen van bij het wetsvoorstel betrokken derden samengevat en reageren de wetgevingsjuristen op de kritiekpunten.

Document 24 bevat uitsluitend adviezen en instructies van ambtenaren aan de voorzitter van een overleg.

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

In de derde plaats zijn in de inventarislijst documenten aangemerkt als "niet openbaar (concept)" en als toelichting artikel 11 Wob. Het gaat hierbij om concepten voor de volgende documenten:

Datum
18 november 2016

Ons kenmerk
2014655

- Nota's aan de minister (documenten 1 tot en met 9, 14, 16 en 17 van de Nota's van wetgevingsjurist 1; documenten 2 tot en met 12 van de Nota's van wetgevingsjurist 2; document 20 van de documenten Digijust; documenten 41 tot en met 44 van de Follow-up consultatie en documenten 14 tot en met 17 en 20 van Na consultatie).
- Discussiedocumenten, programma's, deelnemerslijsten en uitnodigingen voor expertbijeenkomsten (documenten 12 en 13 van de Nota's van wetgevingsjurist 1; documenten 3, 4, 27, 30, 32, 36, 52 en 53 van de Follow-up consultatie en documenten 8, 9 en 10 van de Tweede Expertbijeenkomst).
- Aanbevelingen van de juristengroep (documenten 1 tot en met 14 en 16 van de schrijfgroep; documenten 2, 3 en 4 van de Tweede Expertbijeenkomst).

De definitieve versies van deze documenten zijn reeds openbaar of worden met het onderhavige besluit openbaar gemaakt. In de inventarislijst is per document aangegeven waar de definitieve versie van het document te vinden is. Grote delen van de concepten zijn hiermee openbaar of worden met dit besluit openbaar gemaakt. Voor deze passages is de Wob niet van toepassing of wordt met de openbaarmaking van de definitieve versies in uw informatiebehoefte voorzien.

Voor zover de teksten/passages die in de concepten zijn opgenomen, niet terug komen in de definitieve versies, betreffen het voorstellen voor de definitieve versies en dus persoonlijke beleidsopvattingen in stukken die zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad. In dit verband wijs ik onder meer op de uitspraak van de Afdeling van 1 september 2010, ECLI:NL:RVS:2010:BN5701 en de uitspraak van 5 december 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BY5117, waarin deze lijn wordt bevestigd.

Over de documenten waarin persoonlijke beleidsopvattingen voorkomen, merk ik tot slot op dat in die gevallen waarin feiten in de documenten voorkomen die zo nauw verweven zijn met de persoonlijke beleidsopvattingen, dat deze feiten er niet los van kunnen worden gezien, deze informatie op grond van artikel 11 van de Wob en conform vaste jurisprudentie, eveneens niet openbaar wordt gemaakt.

Onevenredige benadeling

Voor zover de eerder genoemde documenten persoonlijke beleidsopvattingen van derden bevatten, wordt openbaarmaking van deze passages of documenten tevens geweigerd om onevenredige benadeling te voorkomen, als bedoeld in artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob.

Ik hecht er groot belang aan dat de bij de voorbereiding van het wetsvoorstel betrokken derden zich niet geremd voelen om mondeling of schriftelijk uitlatingen te doen over (onderdelen van) het wetsvoorstel. In het achteraf openbaar maken van deze uitlatingen schuilt het risico dat zij zich in de toekomst minder vrij zullen

voelen om uitlatingen te doen of wellicht zelfs hun bereidheid verliezen om mee te denken over toekomstige wetsvoorstellen. Zowel de voortgang van het huidige wetsvoorstel als de toekomstige wetgevingsprocessen kunnen hierdoor worden geschaad, waardoor mijn ministerie onevenredig wordt benadeeld. Daarnaast dien ik te voorkomen dat uitlatingen naar buiten komen die in het kader van de beraadslagingen zijn gedaan en mogelijk schadelijk kunnen zijn voor de relatie van de bij het wetsvoorstel betrokken derden met hun cliënten. Het belang van het voorkomen van deze nadelen weegt, gelet op het bovenstaande, zwaarder dan het belang van openbaarheid. Ik weiger dan ook op deze grond deze informatie openbaar te maken.

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid

Datum
18 november 2016

Ons kenmerk
2014655

Wijze van openbaarmaking

De documenten die (gedeeltelijk) openbaar worden gemaakt, treft u, vergezeld van een inventarislijst, bij dit besluit in kopie aan.

Plaatsing op internet

Het besluit en de openbaar gemaakte stukken worden op www.rijksoverheid.nl geplaatst.

Hoogachtend,
De Minister van Veiligheid en Justitie
namens deze,

K. Werkhorst
Hoofd sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid

Tegen dit besluit en het tweede deelbesluit gezamenlijk kunt u binnen zes weken na bekendmaking van het laatste deelbesluit een bezwaarschrift indienen. Het bezwaarschrift moet door de indiener zijn ondertekend en bevat ten minste zijn naam en adres, de dagtekening, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden waarop het bezwaar rust. Dit bezwaarschrift moet worden gericht aan: de Minister van Veiligheid en Justitie, t.a.v. Directie Wetgeving en Juridische Zaken, Sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid, Postbus 20301, 2500 EH Den Haag.

Bijlage 1 — Relevante artikelen uit de Wob

Artikel 1

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. document: een bij een bestuursorgaan berustend schriftelijk stuk of ander materiaal dat gegevens bevat;
- b. bestuurlijke aangelegenheid: een aangelegenheid die betrekking heeft op beleid van een bestuursorgaan, daaronder begrepen de voorbereiding en de uitvoering ervan;
- c. intern beraad: het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid;
(...)
- f. persoonlijke beleidsopvatting: een opvatting, voorstel, aanbeveling of conclusie van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten;
(...)
- i. overheidsorgaan:
 - 1°. een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld, of
 - 2°. een ander persoon of college, met enig openbaar gezag bekleed.

Artikel 3

1. Een ieder kan een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf.
2. De verzoeker vermeldt bij zijn verzoek de bestuurlijke aangelegenheid of het daarop betrekking hebbend document, waarover hij informatie wenst te ontvangen.
3. De verzoeker behoeft bij zijn verzoek geen belang te stellen.
4. Indien een verzoek te algemeen geformuleerd is, verzoekt het bestuursorgaan de verzoeker zo spoedig mogelijk om zijn verzoek te preciseren en is het hem daarbij behulpzaam.
5. Een verzoek om informatie wordt ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Artikel 10

1. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:
(...)
2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
(...)
- e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
(...)
- g. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.
(...)

Artikel 11

1. In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.
2. Over persoonlijke beleidsopvattingen kan met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.
(...)

Nota's wetgeving/jurist 1							
NR.	Datum	Omschrijving	Categorie	Begroeiing			
1	9-6-2016	Concept-Nota akkoord agendering onderaad	Nota's aan Minister	Niet openbaar (concept)	Zie voor definitieve versie nr. 28 van Documenten Digijust		MOB
2	13-6-2016	Concept-Nota akkoord agendering onderaad Toelichtend A4 Wetsvoorstel Uitvoering motie Dijkema	Nota's aan Minister	Niet openbaar (concept)	Zie voor definitieve versie nr. 28 van Documenten Digijust		Artikel 11
3	15-6-2016	Concept-Nota akkoord agendering onderaad	Nota's aan Minister	Niet openbaar (concept)	Zie voor definitieve versie nr. 28 van Documenten Digijust		Artikel 11
4	24-6-2016	Concept-A.3 Aanbiedingsformulier Ambtelijk voortraal	Nota's aan Minister	Niet openbaar (concept)	Zie voor definitieve versie nr. 28 van Documenten Digijust		Artikel 11
5	24-6-2016	Concept-A.3 Aanbiedingsformulier Ambtelijk voortraal	Nota's aan Minister	Niet openbaar (concept)	Zie voor definitieve versie nr. 28 van Documenten Digijust		Artikel 11
6	24-6-2016	Concept-A.3 Aanbiedingsformulier Ambtelijk voortraal	Nota's aan Minister	Niet openbaar (concept)	Zie voor definitieve versie nr. 28 van Documenten Digijust		Artikel 11
7	24-6-2016	Concept-A.3 Aanbiedingsformulier Ambtelijk voortraal	Nota's aan Minister	Niet openbaar (concept)	Zie voor definitieve versie nr. 28 van Documenten Digijust		Artikel 11
8	24-6-2016	Concept-A.3 Aanbiedingsformulier Ambtelijk voortraal	Nota's aan Minister	Niet openbaar (concept)	Zie voor definitieve versie nr. 28 van Documenten Digijust		Artikel 11
9	24-11-2014	Concept-A.4 Aanbiedingsformulier onderaad	Nota's aan Minister	Niet openbaar (concept)	Zie voor definitieve versie nr. 28 van Documenten Digijust		Artikel 11
10	26-6-2014	Brief aan Kamer	Nota's aan Minister	Niet openbaar (concept)	Zie voor definitieve versie nr. 28 van Documenten Digijust		Artikel 11
11	10-3-2015	Deelnemers Exportrekening motie Dijkema (versie 10 maart 2015) (2)	Nota's aan Minister	Reeds openbaar. Vindplaats: www.tweedekamer.nl			Artikel 10 lid 2 e
12	19-2-2016	Exportrekening motie Dijkema (versie 9 maart 2015)	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept)	Zie voor definitieve versie nr. 31 van de Follow-up consultatie		Artikel 11
13	13-6-2016	Nota akkoord CBVJ	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept)	Zie voor definitieve versie nr. 31 van de Follow-up consultatie		Artikel 11
14	4-7-2016	MR	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept)	Zie voor definitieve versie nr. 31 van de Follow-up consultatie		Artikel 11
15	3-6-2016	Concept-Nota akkoord agendering onderaad	Nota's aan Minister	Niet openbaar (concept)	Zie voor definitieve versie nr. 28 van Documenten Digijust		Artikel 10 lid 2 sub e en 11
16	19-11-2014	Concept-Nota akkoord opening	Nota's aan Minister	Niet openbaar (concept)	Zie voor definitieve versie nr. 24 van Documenten Digijust		Artikel 11

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

E-mails selectie uitnodigingen aan- en afmeldingen stakeholdersbijeenkomst en Juristengroep				
NR.	Datum	Omschrijving	Categorie	Beoordeling
4	8-1-2015	Bericht naar aanleiding van reactie op het voorontwerp van het wetsvoorstel "uitvoering motie Dijkema"	uitnodigingen aan- en afmeldingen stakeholdersbijeenkomst en Juristengroep	Gedeeltelijk openbaar
5	8-1-2015	Contactgegevens voor uitnodiging expertbijeenkomst	uitnodigingen aan- en afmeldingen stakeholdersbijeenkomst en Juristengroep	Niet openbaar
77	12-3-2015	Uitnodiging en discussiedocument voor de eerste expertbijeenkomst op 9-4-2015	uitnodigingen aan- en afmeldingen stakeholdersbijeenkomst en Juristengroep	Gedeeltelijk openbaar
51	27-10-2015	Uitnodiging en conceptaanbevelingen tweede expertbijeenkomst 3 november 2015	uitnodigingen aan- en afmeldingen stakeholdersbijeenkomst en Juristengroep	Gedeeltelijk openbaar
106	7-12-2015	Vastgestelde Aanbevelingen	uitnodigingen aan- en afmeldingen stakeholdersbijeenkomst en Juristengroep	Gedeeltelijk openbaar

[illegible]

Tweede expertbijeenkomst				
Nr.	Datum	Omschrijving	Categorie	Bewoordeling
1	7-12-2015	2015 Aanbevelingen Juristengroep uitvoering motie Dijkema (def) PDF	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Reeds openbaar (zie artikel Maandblad voor Ondernemingsrecht)
2	7-12-2015	2015 Aanbevelingen Juristengroep uitvoering motie Dijkema (def) DOC	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Reeds openbaar (zie artikel Maandblad voor Ondernemingsrecht)
3	2-12-2015	2015 Aanbevelingen Juristengroep uitvoering motie Dijkema (tweede concept)	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor definitieve versie Documenten Digijust nr. 28
4	27-10-2015	2015 Aanbevelingen Juristengroep uitvoering motie Dijkema	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor definitieve versie Documenten Digijust nr. 28
5	27-10-2015	2015 Aanbevelingen Juristengroep uitvoering motie Dijkema PDF	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor definitieve versie Documenten Digijust nr. 28
7	30-10-2015	Gesamenlende agenda programma expertbijeenkomst 3-11 Motie Dijkema	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor definitieve versie artikel Maandblad voor Ondernemingsrecht
8	30-10-2015	Programma expertbijeenkomst 3-11 Motie Dijkema	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Gedeeltelijk openbaar
9	27-10-2015	Programma expertbijeenkomst 8-4 Motie Dijkema Programma stakeholdersbijeenkomst 3-11 Motie Dijkema	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). nr. 7 is het definitieve stuk
10	27-10-2015	Programma stakeholdersbijeenkomst 3-11 Motie Dijkema	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor definitieve versie E-mails uitnodigingen nr. 51
11	5-11-2015	Verslag expertbijeenkomst 3 november 2015	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor definitieve versie E-mails uitnodigingen nr. 51

Artikel 11 en 10 lid 2 onder g

Schrijfgroep		Categorie	Beoordeling	WOB
NR.	Omschrijving			
1	2015 Aanbevelingen schrijfgroep uitvoering motie Dijkzma (1e concept)	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor de definitieve versie Maandblad voor Ondernemingsrecht 2016, nummer 3 en 4	WOB
2	2015 Aanbevelingen schrijfgroep uitvoering motie Dijkzma versie na schi.....	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor de definitieve versie Maandblad voor Ondernemingsrecht 2016, nummer 3 en 4	Artikel 11 en 10, lid 2 onder g
3	2015 Aanbevelingen schrijfgroep uitvoering motie Dijkzma versie na schrijfgroep II (schroon)	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor de definitieve versie Maandblad voor Ondernemingsrecht 2016, nummer 3 en 4	Artikel 11 en 10, lid 2 onder g
4	2015 Aanbevelingen schrijfgroep uitvoering motie Dijkzma versie na schrijfgroep II	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor de definitieve versie Maandblad voor Ondernemingsrecht 2016, nummer 3 en 4	Artikel 11 en 10, lid 2 onder g
5	2015 versie 26 okt Aanbevelingen uitvoering Motie Dijkzma (opm Daan Niels Brechje Jurjen Olav en Femke verwerkt na conference call) (2)	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor de definitieve versie Maandblad voor Ondernemingsrecht 2016, nummer 3 en 4	Artikel 11 en 10, lid 2 onder g
6	2015 versie 26 okt Aanbevelingen uitvoering Motie Dijkzma (opm Daan, Niels, Brechje, Jurjen, Olav en Femke verwerkt)	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor de definitieve versie Maandblad voor Ondernemingsrecht 2016, nummer 3 en 4	Artikel 11 en 10, lid 2 onder g
7	2015 versie 26 okt Aanbevelingen uitvoering Motie Dijkzma (opm Niels en Brechje verwerkt)	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor de definitieve versie Maandblad voor Ondernemingsrecht 2016, nummer 3 en 4	Artikel 11 en 10, lid 2 onder g
8	2015 versie 26 okt Aanbevelingen uitvoering Motie Dijkzma	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor de definitieve versie Maandblad voor Ondernemingsrecht 2016, nummer 3 en 4	Artikel 11 en 10, lid 2 onder g
9	328007, Aanbevelingen uitvoering Motie Dijkzma met opm DLS(1)	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor de definitieve versie Maandblad voor Ondernemingsrecht 2016, nummer 3 en 4	Artikel 11 en 10, lid 2 onder g
10	Aanbeveling uitvoering motie Dijkzma (suggesties Brechje)	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor de definitieve versie Maandblad voor Ondernemingsrecht 2016, nummer 3 en 4	Artikel 11 en 10, lid 2 onder g
11	Aanbevelingen motie Dijkzma (del schrijfgroep)	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor de definitieve versie Maandblad voor Ondernemingsrecht 2016, nummer 3 en 4	Artikel 11 en 10, lid 2 onder g
12	Aanbevelingen schrijfgroep uitvoering motie Dijkzma	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor de definitieve versie Maandblad voor Ondernemingsrecht 2016, nummer 3 en 4	Artikel 11 en 10, lid 2 onder g
13	Aanbevelingen uitvoering Motie Dijkzma (Niels suggesties)	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor de definitieve versie Maandblad voor Ondernemingsrecht 2016, nummer 3 en 4	Artikel 11 en 10, lid 2 onder g
14	Hoofdlijnen_Groepsactieregeling_voorfase	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor de definitieve versie Maandblad voor Ondernemingsrecht 2016, nummer 3 en 4	Artikel 11 en 10, lid 2 onder g
15	Rule 23	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Reeds openbaar. Zie https://www.federatijusofcivilprocedure.org/frp/tille-iv-parties/rule-23-class-actions/	Artikel 11 en 10, lid 2 onder g
16	Schrijfgroep verslag 10 september 2015	Inhoudelijke documenten met betrekking tot de stakeholdersbijeenkomsten en de Juristengroep	Niet openbaar (concept). Zie voor de definitieve versie Maandblad voor Ondernemingsrecht 2016, nummer 3 en 4	Artikel 11 en 10, lid 2 onder g

NOTA'S

Bestuursraad

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken

Contactpersoon

10,2,e
wetgevingsjurist

10,2,e

Nummer bestuursraad
BR79216

Behandelen vóór
24 november 2014

aanbieding stukken bestuursraad

Datum 24 november 2014
Onderwerp presentatie voorstel voor afwikkeling van massaschade in een
collectieve schadevergoedingsactie

Lid bestuursraad

SG

Datum/paraaf

Directeur

DWJZ

Datum/paraaf

Conciplient

10,2,e

Datum/paraaf

Samenvatting

Dit betreft een presentatie over
het voorstel voor een collectieve
afwikkeling van massaschade

Aanleiding voor bespreking

Geplande presentatie

Bespreek-/beslispunt

Geen, ter discussie

Voorgestelde besluitvorming

Geen

Ex ante evaluatie

Nvt

Financiële consequenties

Nvt

Wijze van interne publicatie

Nvt

Medezeggenschap

Nvt

Inzet externen

Nvt

Zie aangehechte nota en presentatie voor een bespreking van de presentatie.

Aan de Minister van Veiligheid en Justitie

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
sector Privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

Contactpersoon

10,2,e

advies (rijks)ministerraad/onderraad

Datum 29 juni 2016

Onderwerp Advies RBJ 3557 Wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering teneinde de afwikkeling van massaschade in een collectieve actie mogelijk te maken

10,2,e

Ons kenmerk
778757

Datum behandeling
5 juli 2016

Afkomstig van
Ministerie van Veiligheid en
Justitie

MR/OR-nummer
777377

Datum stuk
4 juli 2016

Advies Instemmen (eigen voorstel)

Interventie Recentelijk hebben de media aandacht besteed aan verschillende (collectieve) acties. 11

11

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
sector Privaatrecht

Datum
29 juni 2016 4 juli 2016

Ons kenmerk
778757

Korte inhoud ministerraadstuk

Het wetsvoorstel regelt de mogelijkheid om een collectieve schadevergoedingsactie in te stellen

Algemene Toelichting

In 2011 is de motie Dijkema (PvdA) aangenomen tijdens de begrotingsbehandeling van Economische Zaken. Deze motie vroeg de regering om te komen tot invoering van een collectieve schadevergoedingsactie voor representatieve belangenorganisaties. In 2014 is voorontwerp geconsulteerd. Daarna is een aantal stakeholdersbijeenkomsten georganiseerd en heeft een groep praktijkjuristen een aantal Aanbevelingen voor de wetgever opgesteld. Deze Aanbevelingen, die gesteund werden door onder andere VNO-NCW en Consumentenbond, liggen ten grondslag aan het huidige voorstel.

DOCUMENTEN DIGIJUST

19

digitale minuut

Nota Bestuursraad -

Voorstel voor afwikkeling van massaschade in een collectieve schadevergoedingsactie

2 DWJZ

Behandelaar
10.2.e
BD/DWJZ/PRDatum
19 november
2014Datum te
behandelen
document
17 november
2014Kenmerk te
behandelen
document
586762Versie te
behandelen
document
6.0Zaakkenmerk
535177Bijlagen
1Datum en tijd
aangeboden
19 november
2014 13:00:11

Werkstroom

Eindparaaf SG
Datum/paraaf

19/11/14

Visie vooraf Staf BSG
Datum/paraaf

19/11

Paraferen 10.2.e - BD/DWJZ

Behandeld door 10.2.e - BD/DWJZ, 19 november 2014 13:00:11,
Documentversie 6.0

Paraferen 10.2.e - BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e - BD/DWJZ/PR, 17 november 2014 17:13:13,
Documentversie 5.0

Paminco: 77119

Instructie:

Toelichting: Zie separate nota

Volledige werkstroom

Afstemmen 10.2.e - BD/DWJZ/PR

Afstemmen 10.2.e - BD/DWJZ/PR

Afstemmen 10.2.e - BD/DWJZ

Tekenen - Verzenden MDL

Eindparaaf SG

Visie vooraf Staf BSG**Afstemmen MDL**

Paraferen 10.2.e - BD/DWJZ

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ, 19 november 2014 13:00:11,
Documentversie: 6.0

Afstemmen 10.2.e BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ/PR, 19 november 2014 12:38:13,
Documentversie: 6.0

Stapopmerking: Op verzoek van 10.2.e nota vervangen en werkstroom weer
opgestart. 10.2.e

Wijziging werkstroom

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ/PR, 18 november 2014 16:44:42,
Documentversie: 5.0

Stapopmerking: Zie opmerking van 10.2.e

Paraferen 10.2.e - BD/DWJZ

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ, 18 november 2014 16:35:02,
Documentversie: 5.0
Stapopmerking: zie mijn mail

Paraferen 10.2.e BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ/PR, 17 november 2014 17:13:13,
Documentversie: 5.0

Wijziging werkstroom

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ/PR, 17 november 2014 16:28:47,
Documentversie: 5.0

Paraferen 10.2.e BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ/PR, 17 november 2014 16:18:28,
Documentversie: 5.0
Stapopmerking: 10.2.e, hoe komt dit bij de BR? Graag even nagaan.

Afstemmen 10.2.e BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ/PR, 17 november 2014 14:01:06,
Documentversie: 5.0

De Bestuursraad

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
sector privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

Contactpersoon

10,2,e

Raadadviseur

10,2,e

10,2,e

Wetgevingsjurist

10,2,e

Datum

19 november 2014

Ons kenmerk

586762

Dossiernummer

535177

nota

Voorstel voor afwikkeling van massaschade in een
collectieve schadevergoedingsactie

Van

10,2,e

Inleiding

Op 1 december 2014 vindt een beleidsoverleg plaats waarin een presentatie wordt gegeven over het voorstel voor een collectieve schadevergoedingsactie. Deze nota dient ter voorbereiding van het beleidsoverleg. In de bijlage treft u de presentatie.

Aanleiding voor het voorstel

Het voorstel voor een collectieve schadevergoedingsactie geeft uitvoering aan de motie Dijksma uit 2011. Die motie van de huidige staatssecretaris Economische Zaken is met brede steun van de kamer aangenomen en verzoekt de regering om de mogelijkheden van slachtoffers om collectief hun schade vergoed te krijgen te verbeteren door invoering van een collectieve schadevergoedingsactie.

Inhoud van het voorstel

Het voorstel biedt organisaties die opkomen voor een groep slachtoffers de mogelijkheid om voor deze groep collectief schadevergoeding van de veroorzaker te vorderen bij de rechter. De organisaties moeten aan strenge ontvankelijkheidseisen voldoen. Doel van de procedure is dat partijen zoveel mogelijk worden gestimuleerd een collectieve schikking sluiten. De rechter begeleidt de organisatie en de schadeveroorzaker bij het bereiken van een schikking, onder meer door over belangrijke rechtsvragen te beslissen. Als partijen er zelf niet uitkomen mag de rechter de collectieve schadeafwikkeling zelf vaststellen.

Stand van zaken/Discussiepunten

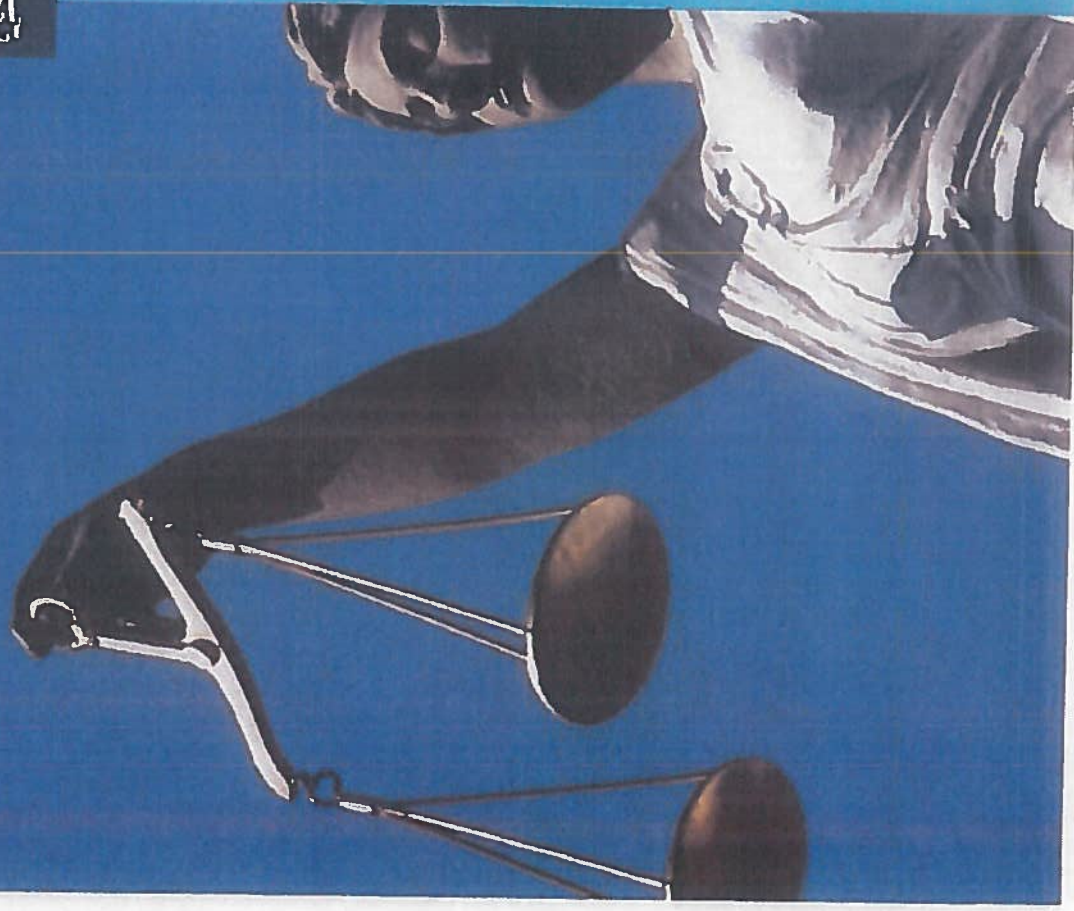
Het voorstel is van 1 juli tot 15 oktober 2014 in consultatie geweest. De consultatie is nu afgerond en de resultaten worden geïnventariseerd. Een van dilemma's is of belangenorganisaties een ruime toegang tot de rechter moeten hebben of dat deze toegang juist moet worden beperkt, bijvoorbeeld tot vooraf goedgekeurde organisaties. Daarbij speelt ook de vraag of de financiering moet worden gereguleerd.

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Presentatie wetsvoorstel uitvoering motie Dijkzma

1 december 2014

Achtergrond voorstel

- 1994: Introductie collectieve actie in Nederland (art.3:305a BW).
- Geen collectieve schadevergoedingsactie (art. 3:305a lid 3 BW).
- Reden: De vraag of en in hoeverre een persoon individueel schade heeft geleden is slechts individueel te beantwoorden (amendement Soutendijk/Korthals Altes).
- 2005: Introductie collectieve schikking in Nederland (Wcam).

Achtergrond voorstel

- Introductie Wcam valt samen met de doorbraak van collectief actierecht in Nederland en is (inter)nationaal een groot succes:

"Het meest innovatieve stuk privaatrechtelijke wetgeving van de afgelopen twintig jaar" ("Tijdschrift regelmaat")

"Most interviewees considered the Wcam to be a success or a great act."

"The most positive experiences from a consumer viewpoint are reported from [...] the Netherlands [...]."

"The assessment of consumer detriment indicates a very limited reduction in consumer detriment resulting from the mechanisms evaluated [...] the notable exception being the Dutch mechanism provided so far higher direct benefit to affected consumers." (DG SANCO, Evaluation of the effectiveness and efficiency of collective redress mechanisms in the European Union, p. 9)

"Amsterdam and London are vying to be the favoured venue for hearing cross-border disputes" (The Economist, 11 May 2013)

Achtergrond voorstel

- 2008: Evaluatie Wcam positief, maar "stok achter de deur" ontbreekt.
- 8 november 2011: Motie Dijksema
- 20 december 2011: Wijziging Wcam
- 2012: Brief uitvoering motie en aankondiging wetsvoorstel
- 2013: Inwerkingtreding wijziging Wcam
- Juli 2014: Start internetconsultatie

Tekst motie Dijkisma

Nr. 14 MOTIE VAN HET LID DIJKSMA C.S.

"[...] verzoekt de regering om de Kamer voor 1 februari 2012 een brief te sturen met daarin een stappenplan om te komen tot de toekenning van het recht voor representatieve belangenorganisaties om schade collectief te verhalen, door de WCAM en het BW op dit punt per 1 januari 2013 aan te passen."

Grote meerderheid voor de motie (VVD tegen).

Politiek landschap

- Breed gedragen behoefte naar aanleiding van maatschappelijke ontwikkelingen.
- Gevestigde belangenorganisaties zijn voor bv. Consumentenbond, VEB.
- Bedrijfsleven is kritisch, vrees voor Nederland als "claimparadijs".
- Internationaal speelveld:
 - Europese Aanbeveling voor collectief verhaal;
 - kritisch aandacht Amerikaans bedrijfsleven;
 - interesse van internationale claimfinanciers.

Voorgestelde procedure

- Procedure in twee fasen: Eerst een oordeel over aansprakelijkheid, dan een oordeel over de schadevergoeding.
- Uitgangspunt tweede fase is schikken, uitspraak rechter is *ultimum remedium*.
- Voor iedere schade beschikbaar (mededinging, milieu, etc...)
- Voor iedere representatieve belangenorganisaties, die aan strikte ontvankelijkheidseisen voldoet.
- Voor iedere gedupeerde, mits voldoende band met Nederland

Voorgestelde procedure

- Procedure in vijf stappen:
 1. Toetsen ontvankelijkheid representatieve belangenorganisatie. (art. 1018e, vierde lid Rv.)
 2. Uitspraak rechter onrechtmatigheid (art. 1018e, vijfde lid Rv.)
 3. Comparitie beproeving schikking (art. 1018f, tweede lid, Rv.)
 4. Verzoek aan partijen voorleggen concept-schikking (art. 1018g, eerste lid, Rv.)
 5. Uitspraak of afwijzen (art. 1018g, vierde lid Rv.).

Voorgestelde procedure

Kracht van gewijsde uitspraak:

- Schikking geldt tussen partijen.
- Rechter kan tot oproeping gedupeerden besluiten voor uitspraak (*opt-in*), op basis van een concept-schikking.
- Partijen kunnen besluiten om finaliteit te vragen via een WCAM-procedure (*opt-out*).

Samenloop procedures:

- Aanwijzing specifieke rechtbank

Standpunten consultatie

11

10

Presentatie wetsvoorstel uitvoering motie Dijkema | 1
december 2014

Vorbereiding wetsvoorstel

11

11

Presentatie wetsvoorstel uitvoering motie Dijkema | 1
december 2014

Discussiepunten

- Toegang tot de rechter vs. claimcultuur:
 - Rol rechter bij toetsen ontvankelijkheid?
 - Interventie overheid bij (derden)financiering massaclaims?
- Volgende stap: hoe stakeholders betrekken bij vervolg?

(21)

digitale minuut

Nota Internetconsultatie

3 DWJZ-PR

uitvoering motie Dijkema

Behandelaar

10.2.e

BD/DWJZ/PR

Datum

1 juli 2014

Datum te
behandelen
document
30 juni 2014Kenmerk te
behandelen
document
535842Versie te
behandelen
document
5.0Zaakkenmerk
535841Bijlagen
3Datum en tijd
aangeboden
1 juli 2014
12:57:13

Werkstroom

Eindparaaf Minister
Datum/paraaf

4/2/7

Paraferen SG
Datum/paraaf

24/1/14

Visie vooraf Staf BSG
Datum/paraaf

Paraferen 10.2.e - BD/DWJZ

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ, 1 juli 2014 12:57:13,
Documentversie 5.0

Paraferen 10.2.e - BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e - BD/DWJZ/PR, 1 juli 2014 12:02:55,
Documentversie 5.0

Visie vooraf 10.2.e - BD/DV/P&B

Behandeld door 10.2.e BD/DV/P&B, 1 juli 2014 11:44:28, Documentversie 5.0

Opmerking: Akkoord, met aandacht voor publicitair moment.

Paminco:
Instructie:
Toelichting:

Volledige werkstroom

Tekenen - Verzenden 10.2.e - BD/DWJZ/PR

Afstemmen - BD/DWJZ/PR

Afstemmen - BD/DWJZ/PR

Afstemmen - BD/DWJZ

Tekenen - Verzenden MDL

Eindparaaf Minister

Paraferen SG

Visie vooraf Staf BSG

Afstemmen MDL

Paraferen - BD/DWJZ

Behandeld door - BD/DWJZ, 1 juli 2014 12:57:13,
Documentversie: 5.0

Paraferen - BD/DWJZ/PR

Behandeld door - BD/DWJZ/PR, 1 juli 2014 12:02:55,
Documentversie: 5.0

Visie vooraf - BD/DV/P&B

Behandeld door BD/DV/P&B, 1 juli 2014 11:44:28, Documentversie:
5.0

Stapopmerking: Akkoord, met aandacht voor publicitair moment.

Afstemmen - BD/DWJZ/PR

Behandeld door BD/DWJZ/PR, 1 juli 2014 09:49:04, Documentversie:
5.0

Wijziging werkstroom

Behandeld door BD/DWJZ/PR, 1 juli 2014 09:44:57, Documentversie:
4.0

Stapopmerking: -

De Minister van Veiligheid en Justitie

nota

12/7

Internetconsultatie voorontwerp afwikkeling massaschade
in een collectieve actie (Uitvoering motie Dijkssma)

Conciplënt

10,2,e

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

Contactpersoon

10,2,e

Raadadviseur

10,2,e

10,2,e

wetgevingsjurist

10,2,e

Datum

1 juli 2014

Ons kenmerk
478501

Dossiernummer
429173

Gevraagde beslissing:

1. Akkoord met internetconsultatie van het voorontwerp afwikkeling massaschade in een collectieve actie (Uitvoering motie Dijkssma)(**Bijlage I**).
2. Akkoord met verzenden bijgevoegde brief aan de Tweede Kamer waarin deze consultatie wordt aangekondigd (**Bijlage II**).

Toelichting

Tijdens het Algemeen Overleg over civielrechtelijke onderwerpen op 3 juli 2013 jl. heeft u de Tweede Kamer toegezegd hen te informeren over de consultatie van het voorstel voor afwikkeling van massaschade in een collectieve actie.

Dit voorontwerp is tot stand gekomen naar aanleiding van in 2011 aangenomen motie van het toenmalig kamerlid Dijkssma (PvdA). Deze motie verzoekt de regering om te komen tot een collectieve schadevergoedingsactie. Nederland kent nu slechts de mogelijkheid om een collectieve actie in te stellen waarin de rechter namens een groep gedupeerden wordt gevraagd een uitspraak te doen over de vraag of een bepaalde partij aansprakelijk is. De rechter kan vervolgens niet bepalen of en, zo ja, hoeveel schadevergoeding aan de groep gedupeerden moet worden toegekend.

Het voorontwerp bevat een regeling voor een collectieve schadevergoedingsactie. Doel van de regeling is het bevorderen van een effectieve en efficiënte afwikkeling van massaschade. Dat wil zeggen dat de regeling inzet op het bereiken van een collectieve schadeafwikkeling waarbij voor alle betrokkenen onnodige kosten en een onnodige belasting zoveel mogelijk worden voorkomen. Uitgangspunt in de regeling is het bereiken van een collectieve schikking tussen een organisatie die opkomt voor een groep gedupeerden en een of meer aangesproken partijen, met hulp van de rechter. Pas als na een stapsgewijze procedure het partijen nog steeds niet lukt om gezamenlijk tot een collectieve afwikkeling van de massaschade te komen, stelt de rechter zelf een regeling voor de collectieve schadeafwikkeling vast. Ook dan stelt hij de schade niet vast voor elke individuele

gedupeerde, maar op basis van schadecategorieën. Ervaringen uit het verleden leren dat inzetten op een collectieve schikking zowel in het voordeel is van gedupeerden als van een aangesproken partij is.

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Datum
1 juli 2014

Ons kenmerk
478501

De regeling bevat daarnaast strenge eisen voor de ontvankelijkheid van organisaties in een collectieve schadevergoedingsactie. Zij moeten deskundig zijn en zorgvuldig de belangen van gedupeerden kunnen behartigen. De groep gedupeerden waarvoor zij opkomen moet van voldoende omvang zijn. Andere effectieve mogelijkheden om schadevergoeding te verkrijgen moeten ontbreken. Dit is in het belang van een effectief en efficiënt verloop van de procedure omdat zo alleen bekwame organisaties op adequate wijze een collectieve schadevergoedingsactie voeren.

 Zo wordt voorkomen dat de regeling negatieve gevolgen heeft voor het Nederlandse vestigingsklimaat of dat dit leidt tot een onevenredige belasting van de rechterlijke macht. Daarmee wordt tegemoet gekomen aan de zorgen van VNO/NCW dat een collectieve schadevergoedingsactie leidt tot een ongewenste claimcultuur.

De looptijd van de consultatie is tot 1 oktober 2014. Het streven is om in de eerste helft van 2015 een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer in te dienen.

Achtergrond

Het argument tegen toekenning van schadevergoeding in een collectieve actie is altijd geweest dat hierbij allerlei individuele omstandigheden moeten worden meegenomen. Daardoor zouden deze individuele gedupeerden in de collectieve actie moeten worden betrokken. Dit leidt bij bijvoorbeeld duizenden gedupeerden tot processuele chaos en een onhandelbare procedure.

Bij een collectieve schikking tussen de aangesproken partij en een belangenbehartigende organisatie is het wel mogelijk om een schadevergoeding in geld toe te kennen aan een grote groep gedupeerden, omdat gedupeerden in schadecategorieën worden ingedeeld. Een schikking komt echter alleen tot stand wanneer de aangesproken partij hier uitdrukkelijk mee instemt. Via de Wet Collectieve Afwikkeling Massaschade (WCAM) kan de rechter zo'n schikking verbindend verklaren voor alle gedupeerden. Uit de evaluatie van de WCAM is gebleken dat daarnaast nog wel behoefte bestaat aan een "als stok achter de deur", omdat de aangesproken partij, ook als haar aansprakelijkheid vaststaat, lang niet altijd bereid is om in onderhandeling te treden en tot een snelle afwikkeling van de massaschade te komen.

De VVD heeft destijds tegen de motie Dijkssma gestemd. Reden is waarschijnlijk geweest dat er bij VNO/NCW zorgen zijn dat een collectieve schadevergoedingsactie leidt tot een ongewenste claimcultuur. Daarbij wordt veelvuldig verwezen naar de praktijken in de Verenigde Staten. Volgens VNO/NCW worden in dat land bedrijven regelmatig zonder enige grond betrokken in zogeheten *class damages action*, met als enige doel het genereren van een zo hoog mogelijke bedrag voor de betrokken gedupeerden en hun advocaten. Ook zijn daar commerciële partijen actief die de *class damages action* financieren in ruil voor een deel van de opbrengst (*Third Party Litigation Funders*). Sinds enkele jaren heeft het Amerikaanse Hooggerechtshof beperkingen gesteld aan *class damages actions*. Volgens VNO/NCW betekent dit dat *Third Party Litigation Funders* met hun praktijken zullen uitwijken naar andere landen, in het bijzonder

 Nederland. Onze indruk is dat hier op dit moment nog geen sprake van is en dat het voorontwerp op dit punt voldoende waarborgen bevat om een ongewenste claimcultuur te voorkomen. Voor zover dit soort claimfinanciers hier actief zijn, treden ze tot nu toe op namens gedupeerde bedrijven en niet namens consumenten.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Privaatrecht

Datum
1 juli 2014

Ons kenmerk
478501

Afstemming
N.v.t.

WIJZIGING VAN HET BURGERLIJK WETBOEK EN HET WETBOEK VAN BURGERLIJKE
RECHTSVORDERING TENEINDE DE AFWIKKELING VAN MASSASCHADE IN EEN
COLLECTIEVE ACTIE MOGELIJK TE MAKEN

MEMORIE VAN TOELICHTING

ALGEMEEN

1. Inleiding en doel

Dit wetsvoorstel strekt tot invoering van een collectieve schadevergoedingsactie. Daarmee wordt uitvoering gegeven aan de motie Dijksma. In deze motie wordt de regering verzocht "om te komen tot de toekenning van het recht voor representatieve belangenorganisaties om schade collectief te verhalen, door de WCAM en het BW op dit punt per 1 januari 2013 aan te passen". Een deel van de motie Dijksma is reeds uitgevoerd door recente invoering van de wijziging van de Wet Collectieve Afwikkeling Massaschade (WCAM) (Stb. 2013, 255). Het onderhavige wetsvoorstel ziet op het verzoek tot aanpassing van het Burgerlijk Wetboek (BW).

Het wetsvoorstel heeft tot doel een efficiënte en effectieve collectieve afwikkeling van massaschade te bevorderen en een ongewenste claimcultuur te voorkomen. Gestreefd is naar een balans tussen het belang van gedupeerden om hun rechten te kunnen verwezenlijken en het belang van aangesproken partijen om beschermd te worden tegen ongefundeerde of lichtvaardige massaclaims. Het wetsvoorstel maakt het voor gedupeerden gemakkelijker om schade collectief te verhalen, zonder dat daarmee de positie van de aangesproken partij in het gedrang komt.

Daartoe schaft het wetsvoorstel het bestaande verbod op het vorderen van collectieve schadevergoeding in geld af en introduceert het een, met waarborgen omklede, stapsgewijze collectieve schadevergoedingsprocedure. Deze procedure kan worden ingezet ingeval partijen niet bereid zijn in onderhandeling te treden over een collectieve afwikkeling of er niet in slagen een schikking te bereiken (de gewenste "stok achter de deur"). De collectieve schadevergoedingsprocedure in dit wetsvoorstel is erop gericht dat partijen, onder regie van de rechter, zoveel mogelijk trachten in gezamenlijkheid tot afwikkeling van een massaschade te komen door middel van een collectieve vaststellingsovereenkomst. Deze aanpak doet recht aan de complexiteit van collectieve toekenning van schadevergoeding in geld en aan de uiteenlopende belangen die daarbij spelen. Partijen kunnen daarbij gebruik maken van bestaande instrumenten zoals de preprocessuele comparitie, de procedure voor het stellen van prejudiciële vragen aan de Hoge Raad en de WCAM. Alleen in het uiterste geval doet de rechter in een collectieve schadevergoedingsprocedure een uitspraak over voorstellen van partijen voor de collectieve afwikkeling van gelijksoortige schades. In dat geval stelt hij een regeling vast voor de collectieve afwikkeling van de massaschade aan de hand van door partijen aangedragen schadecategorieën. Een procedure met een collectieve afwikkeling via een schikking als uitgangspunt en zo nodig

uiteindelijk een rechterlijke regeling voor een collectieve afwikkeling aan de hand van schadecategorieën draagt bij aan de effectieve en efficiënte afwikkeling van massaschade. Zo hoeft in de collectieve schadevergoedingsprocedure niet van alle gedupeerden individueel de schade te worden vastgesteld. Dit vormt een belangrijke waarborg dat de positie van de aangesproken partij niet in het gedrang komt.

Het wetsvoorstel bevat daarnaast enkele aanvullende waarborgen. Zo bevat het wetsvoorstel zwaardere ontvankelijkheidseisen voor belangenorganisaties ten opzichte van de eisen die worden gesteld in een collectieve actie. Daarnaast introduceert het wetsvoorstel een regeling om te voorkomen dat een Nederlandse collectieve schadevergoedingsactie aanzuigende werking heeft op partijen die schadevorderingen in Nederland willen afwikkelen, maar die een onvoldoende nauwe band met de Nederlandse rechtssfeer hebben. Voorts concentreert dit wetsvoorstel collectieve schadevergoedingszaken bij één rechtbank, zodat expertise kan worden opgebouwd en problemen bij de coördinatie van verschillende procedures kan worden vermeden.

Ten slotte zal in de toelichting worden ingegaan op het systeem van *lead plaintiff*. Dit naar aanleiding van mijn toezegging tijdens de behandeling van het wijzigingsvoorstel van de WCAM (Handelingen TK, 2012-2013, nr. 61-9).

2. Achtergrond en aanleiding

Dit wetsvoorstel strekt tot invoering van een collectieve schadevergoedingsactie in geld. Aan dit wetsvoorstel zijn een reeks wetsvoorstellen vooraf gegaan, waarmee het collectieve actierecht en de collectieve schadeafwikkeling in het Burgerlijk Wetboek zijn verankerd (Stb. 269, 1994, Stb. 2005, 340 en Stb. 2013, 525).

Een collectieve schadeafwikkeling voorziet in een behoefte wanneer sprake is van massaschade en de verwezenlijking van rechten in een individuele procedure op problemen stuit of wanneer collectieve afwikkeling een effectiever en efficiënter middel biedt om tot toekenning van schadevergoeding te komen aan een grote groep gedupeerden.

De behoefte aan een collectieve afwikkeling van massaschade is in de laatste decennia toegenomen, ook in Nederland. Er zijn meerdere redenen hiervoor. Consumenten en bedrijven nemen steeds meer gestandaardiseerde producten en diensten af, die onder algemene voorwaarden worden verkocht. Dit betekent dat identieke problemen ontstaan wanneer de verkoper tekortschiet. Hetzelfde geldt indien bepaalde goederen of diensten gebrekkig blijken te zijn en personen daardoor schade lijden. Daarnaast wordt het optreden van de overheid kritischer gevolgd. Ook de gestegen aandacht voor schade als gevolg normoverschrijdend gedrag van ondernemingen heeft hier aan bijgedragen.

Desondanks is de collectieve schadevergoedingsactie tot op heden niet wettelijk verankerd. Dit in tegenstelling tot de collectieve actie (Stb. 269, 1994). De reden hiervoor is dat bij de totstandkoming van de generieke regeling voor een collectieve actie al duidelijk was dat een collectieve vordering tot schadevergoeding bepaalde problemen kleven. Het zonder nadere regeling mogelijk maken van een collectieve schadevergoedingsactie in geld betekent dat in de collectieve actie na beantwoording van de gemeenschappelijke vragen alle individuele gedupeerden in de

procedure betrokken moeten worden, teneinde de op hun betrekking hebbende individuele vragen te beantwoorden. Te denken valt aan de omvang van de schade die per benadeelde kan verschillen, maar ook aan vragen van causaliteit, verjaring en eigen schuld.

Wat dan begint als een eenvoudige collectieve actie, mondt uit in een bundeling van zeer vele individuele daarop aansluitende procedures. De Amerikaanse praktijk van *class actions* laat zien dat een dergelijke procedure daardoor onbehandelbaar dreigt te worden en daarmee onaantrekkelijk voor alle betrokkenen.

In het wetsvoorstel voor de invoering van de collectieve actie van artikel 3:305a lid 1 BW was daarom aanvankelijk gekozen voor een beperking van de mogelijkheid tot het instellen van een collectieve schadevergoedingsactie. Alleen verenigingen mochten ten behoeve van hun leden een dergelijke vordering instellen. Reden hiervoor was dat een vereniging die uitsluitend voor haar leden schadevergoeding vordert, zeer wel in staat aan te geven namens wie zij optreedt en zo nodig van haar leden de nodige gegevens kan verkrijgen aan de hand waarvan ieders schade te bepalen is. Bovendien spelen er, wanneer bekend is voor wie opgetreden wordt en hoe groot ieders schade is, geen distributieproblemen (Kamerstukken II, 1991-1992, 22 486, nr. 2, p. 30). Als gevolg van het amendement Soutendijk/Korthals is tijdens de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel artikel 3:305a lid 3 BW in het wetsvoorstel opgenomen (Kamerstukken II, 1993-1994, 22 486, nr. 15). Dit bepaalt dat een collectieve actie niet kan strekken tot een schadevergoeding in geld. Het aanvankelijke voorstel werd niet wenselijk geacht door de indieners van het amendement. De reden hiervoor was dat de vraag of, en zo ja, in hoeverre een persoon jegens wie onrechtmatig zou zijn gehandeld daardoor schade heeft geleden, slechts individueel beantwoord kan worden.

In de praktijk bleef de behoefte bestaan aan een efficiënte en effectieve methode voor de collectieve afwikkeling van massaschade bestaan. Op 27 juli 2005 is daarom de WCAM tot stand gekomen. Deze wet biedt de mogelijkheid om een overeenkomst die voorziet in de afwikkeling van een groot aantal gelijksoortige vorderingen tot schadevergoeding – een massaschade – en die is gesloten tussen een organisatie die de belangen van de gedupeerden behartigt en de aansprakelijke partij of partijen, door de rechter verbindend te laten verklaren voor de gehele groep van gedupeerden (Stb. 2005, 340).

Dat het inzetten op een schikking voor de collectieve afwikkeling van massaschade een effectieve en efficiënte wijze van afwikkeling is, blijkt uit een in 2008 door de Europese Commissie uitgevoerd internationaal rechtsvergelijkend onderzoek naar mechanismen van collectief verhaal. Eén van de onderzoeksvragen was in hoeverre bestaande Europese mechanismen van collectief verhaal resulteerden in daadwerkelijk uitgekeerde vergoedingen aan consumenten. Hoewel het onderzoek slechts een beperkt aantal Nederlandse WCAM-zaken betrof, stak Nederland ver uit boven de andere lidstaten gelet op het totale bedrag aan daadwerkelijk uitgekeerde vergoedingen. Uit het onderzoek bleek dat bijna 100% van het totale bedrag aan daadwerkelijke uitgekeerde vergoedingen via destijds bestaande Europese mechanismen van collectief verhaal, in Nederland waren uitgekeerd (Europese Commissie, DG SANCO, 26 augustus 2008, *Evaluation of the effectiveness and efficiency of collective redress mechanisms in the European Union*, p. 9 en p. 117 e.v.).

Uit de evaluatie van de WCAM in 2008 (Kamerstukken II, 2008-2009, 31 762, nr. 1) is

eveneens gebleken dat deze wet in een behoefte voorziet. Kritiekpunt is dat dit niet geldt voor de gevallen waarin de onderhandelingsbereid bij de aangesproken partij ontbreekt. In dat geval ontbreekt een "stok achter de deur" om de aangesproken partij alsnog te dwingen om mee werken.

Het ontbreken van de mogelijkheid om schade collectief te verhalen kan er dan in de praktijk toe leiden dat de afwikkeling van massaschade wordt vertraagd. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer een aangesproken partij iedere aansprakelijkheid ontkent of dat essentiële rechtsvragen anders worden beantwoord. Uit de evaluatie komt naar voren dat een collectieve actie op basis van artikel 3:305a lid 1 BW in een dergelijk geval uitkomst kan bieden. Het kan echter lang duren voordat in hoogste instantie over een essentiële rechtsvraag duidelijkheid wordt verkregen, terwijl de aangesproken partij gedurende die periode niet bereid kan zijn over een collectieve regeling te spreken. Ook als aansprakelijkheid vaststaat, is de aangesproken partij niet steeds bereid te onderhandelen over een afwikkeling van de massaschade. Dit kan het geval zijn als de aangesproken partij verwacht dat individuele gedupeerden toch niet de gang naar de rechter zullen maken, bijvoorbeeld omdat hun individuele schade gering. In een dergelijk geval bestaat behoefte aan een mogelijkheid de aangesproken partij aan de onderhandelingstafel te dwingen. Uit een in 2010 uitgevoerd onderzoek in opdracht van de Minister van Economische Zaken blijkt dat invoering van een collectieve schadevergoedingsactie ook een effectief en efficiënte methode kan zijn om strooischade te verhalen namens een groep gedupeerden (Kamerstukken II, 2010–2011, 27 879, nr. 34). Strooischade is massaschade die voor elk van de benadeelden zo gering is, dat een individuele actie met het oog op de kosten daarvan niet loont.

Het ontbreken van de "stok achter de deur" was aanleiding voor de motie Dijkema. Deze motie is op 8 november 2011 tijdens de begrotingsbehandeling van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie aangenomen (Kamerstuk 33 000 XIII, nr. 14). Daarin wordt de regering verzocht "om te komen tot de toekenning van het recht voor representatieve belangenorganisaties om schade collectief te verhalen, door de WCAM en het BW op dit punt per 1 januari 2013 aan te passen". De ambtsvoorganger van de Minister van Economische Zaken heeft vervolgens de uitvoering van de motie aan mij overgedragen (Kamerstuk 33000 XIII, nr. 164).

Op 20 december 2011 is naar aanleiding van de evaluatie van de WCAM een wetsvoorstel tot wijziging van de WCAM ingediend (Kamerstukken II, 2011-2012, 33126, nr. 2). Op 1 juli 2013 is deze wijziging in werking getreden (Stb. 2013, 255). De wijziging voorziet in een aantal aanpassingen van de WCAM die beogen de collectieve afwikkeling van massaschades te vergemakkelijken. Ter vergroting van de onderhandelingsbereidheid van partijen is daarbij een preprocesuele comparitie ingevoerd. Sinds 1 juli 2012 kan de rechter bovendien in een collectieve actie gebruik maken van de prejudiciële procedure, waarbij de lagere rechter direct bepaalde rechtsvragen aan de Hoge Raad kan voorleggen (Stb. 2012, 65). Het deel van de motie Dijkema dat ziet op wijziging van de WCAM is daarmee uitgevoerd.

Aanleiding voor dit wetsvoorstel is de uitvoering van de motie Dijkema voor het deel dat het Burgerlijk Wetboek betreft. De destijds geuite bezwaren bij de totstandkoming van de collectieve actie hebben niet aan kracht ingeboet. Het enkele schrappen van lid 3 van artikel 3:305a BW leidt dan ook niet automatisch tot een efficiëntere en effectievere afwikkeling van massaschade.

In mijn brief van 26 juni 2012 (Kamerstukken II 2011-2012, 33 126, nr. 6) heb ik geschetst op welke wijze uitvoering kan worden gegeven aan de motie Dijksma, waarbij rekening wordt gehouden met de problemen die zich kunnen voordoen met de introductie van een collectieve schadevergoedingsprocedure. Daarbij heb ik een collectieve schadevergoedingsprocedure geschetst die zich in twee fasen laat verdelen. In de eerste fase kunnen partijen hun debat beperken tot de vraag of de aangesproken partij onrechtmatig heeft gehandeld. In de tweede fase zou vervolgens de vraag aan de orde kunnen komen die ziet op de omvang van de schade en de schadevergoedingsplichting. Gelet op de destijds demissionaire status van het kabinet zijn in de brief geen definitieve beleidskeuzen gemaakt.

3. Ervaringen in het buitenland en de Europese Unie

Naast het hierboven al genoemde voorbeeld van de Amerikaanse '*damages*' class action beschikt inmiddels een aantal Europese landen over een collectieve schadevergoedingsactie. Ik noem als voorbeeld Engeland en Wales, Duitsland, België, Frankrijk en Portugal.

In het merendeel van deze landen gaat het om een collectieve schadevergoedingsactie die beperkt is tot enkele specifieke rechtsgebieden. Zo kennen Engeland en Wales een collectieve schadevergoedingsactie voor mededingingsinbreuken en kent Duitsland een specifieke collectieve schadevergoedingsactie voor misleidende prospectussen (*Kapitalanleger-MusterVerfahrensgesetz* (KapMuG)). Ook de recent tot stand gekomen Belgische en Franse regelingen voor collectieve schadevergoedingsacties hebben een beperkt bereik. De Belgische regeling voor de "*rechtsvordering tot collectief herstel*" heeft onder andere betrekking op vorderingen op het gebied van intellectueel eigendom, mededinging en financiële producten. De Franse *action de groupe* beperkt het collectief verhalen van schade tot vorderingen als gevolg van de verkoop van goederen, de levering van diensten of een inbreuk op het mededingingsrecht.

Daarnaast is een collectieve schadevergoedingsactie niet altijd voor iedere vorderingsgerechtigde beschikbaar. In Frankrijk en België is een collectieve schadevergoedingsactie slechts beschikbaar voor consumenten. In Engeland en Wales kan een collectieve schadevergoedingsactie pas worden ingesteld nadat de Engelse mededingingsautoriteit of de Europese Commissie een mededingingsinbreuk hebben vastgesteld (*Section 47b, Competition Act 1998*).

Ook beperken sommige landen de toegang voor ad-hoc opgerichte belangenbehartigers om op te komen voor de belangen van vorderingsgerechtigden. In Frankrijk, België en Engeland en Wales kunnen alleen vooraf door de overheid goedgekeurde organisaties een rechtsvordering instellen ten behoeve van een groep vorderingsgerechtigden. De Duitse KapMuG en de Portugese *acção popular* stellen geen beperkingen. Daar kunnen zowel individuele vorderingsgerechtigden als representatieve belangenorganisaties een actie instellen.

Behalve in Portugal dienen in alle genoemde landen de vorderingsgerechtigden uitdrukkelijk in te stemmen met het voeren van een collectieve schadevergoedingsactie namens hen (*opt-in* vooraf). Ook beleggen de meeste genoemde landen de afwikkeling van een collectieve schadevergoedingsactie bij een specifieke rechtbank of soort instantie. In België is alleen de

Brusselse rechtbank bevoegd. In Engeland en Wales de *Competition Appeal Tribunal*. In Duitsland zijn alleen *Oberlandesgerichte* bevoegd.

Ten slotte beschikken sommige landen over procedures om samenloop van verschillende (collectieve) schadevergoedingsacties te regelen. Het Engelse systeem kent een *Group Litigation Order*. Dit instrument geeft de rechter mogelijkheid om op verzoek van partijen of ambtshalve, bepaalde gemeenschappelijke en verwante feitelijke en rechtsvragen bij individuele (schade)vorderingen in gezamenlijkheid af te doen. Individuele vorderingen kunnen onderdeel van de *Group Litigation Order* worden doordat ze bijgeschreven worden in een register. Over de individuele vragen kan vervolgens worden doorgeprocedeerd. Duitsland kent een soortgelijke mogelijkheid bij de *KapMuG*. Hier bestaat de mogelijkheid een individuele zaak als modelzaak voor te leggen aan het *Oberlandesgericht* wanneer binnen zes maanden minimaal negen vorderingsgerechtigden zich hierbij aansluiten. Dit gerecht beslist vervolgens over de gemeenschappelijke vragen waarna over de individuele vragen kan worden doorgeprocedeerd.

Op Europees niveau is nog geen specifieke regeling voor collectief verhaal tot stand gekomen. Op [...] 2014 is wel de richtlijn betreffende bepaalde regels voor schadevorderingen volgens nationaal recht wegens inbreuken op de bepalingen van het mededingingsrecht van de lidstaten en van de Europese Unie vastgesteld (Pb...). Deze richtlijn heeft mede tot doel de privaatrechtelijke handhaving van het mededingingsrecht te bevorderen. In tegenstelling tot een eerder voorstel bevat deze richtlijn geen regeling voor een collectieve schadevergoedingsactie, maar wel specifieke voorschriften ten aanzien van bijvoorbeeld de verjaring van schadevorderingen als gevolg mededingingsinbreuken.

Alhoewel de Europese Commissie tot op heden geen regeling heeft aangekondigd voor het collectief verhalen van schade in de Europese Unie, heeft zij op 11 juni 2013 wel een mededeling en een aanbeveling vastgesteld over een Europees horizontaal kader voor collectief verhaal (Pb. 2013, L 201, p.60). De doelstelling van de aanbeveling en de mededeling is om lidstaten te bewegen om mechanismen van collectief verhaal in te stellen voor de vergoeding van schades en de vorderingen tot staking van inbreuken. De lidstaten wordt aanbevolen daarbij een aantal in de mededeling en aanbeveling geformuleerde beginselen in acht te nemen. De inzet van de Europese Commissie is erop gericht dat lidstaten binnen twee jaar de in de aanbeveling uitgewerkte beginselen in hun nationale systemen van collectief verhaal implementeren. In 2017 zal de Commissie evalueren of verdere stappen noodzakelijk zijn.

4. Inhoud van het wetsvoorstel

Dit wetsvoorstel wijzigt artikel 3:305a BW en introduceert een nieuwe titel 14A in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) waarmee het mogelijk wordt een collectieve actie in te stellen die strekt tot schadevergoeding in geld. De voorgestelde procedure bouwt voort op de procedure in twee fasen die ik in mijn brief van 26 juni 2012 heb beschreven. Naast een nieuwe procedure voor het instellen van een collectieve schadevergoedingsactie introduceert het wetsvoorstel enkele aanvullende waarborgen om te voorkomen dat de aangesproken partij in het gedrang komt.

4.1. *Uitgangspunt voorgestelde procedure*

De procedure is zodanig vormgegeven dat het feit dat bepaalde bij een massaschade spelende vragen slechts individueel beantwoord kunnen worden, niet aan een efficiënte en effectieve afwikkeling in de weg hoeft te staan. In de voorgestelde procedure worden partijen maximaal gestimuleerd om gezamenlijk een collectieve vaststellingsovereenkomst tot stand te brengen. In die zin kan de procedure worden gezien als een mogelijke voorfase van de WCAM. Mocht het uiteindelijk niet lukken om te schikken, dan stelt de rechter een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling vast op basis van voorstellen daartoe van partijen, mits hij uiteraard van oordeel is dat de aangesproken partij aansprakelijk is en dat er een grond bestaat voor toekenning van schadevergoeding. Op deze manier wordt bereikt dat vorderingsgerechtigden daadwerkelijk een stok achter de deur hebben maar zonder dat voor toekenning van schadevergoeding aan een individuele vorderingsgerechtigde op alle individuele (rechts)vragen hoeft te worden ingegaan. De rechter begroot immers niet de individuele schade van iedere vorderingsgerechtigde, maar stelt een regeling voor een collectieve afwikkeling van de schade vast op basis van een voorstel van partijen. Hierbij kan de rechter gebruik maken van schadegroepen voor categorieën gedupeerden ('*damage scheduling*') op basis van daartoe door partijen ingediende voorstellen.

4.2. *Voor welke schades kan een collectieve schadevergoedingsactie worden ingesteld?*

De voorgestelde procedure heeft een horizontaal karakter en kan worden ingezet voor de afwikkeling van alle soorten schade. Ook beperkt de procedure zich niet tot bepaalde vorderingsgerechtigden.

Als de rechter eenmaal geoordeeld heeft dat de wederpartij onrechtmatig heeft gehandeld en er een grond voor schadevergoeding bestaat komt het in het voorgestelde regime altijd tot een collectieve afwikkeling van de schade, bij voorkeur via een collectieve vaststellingsovereenkomst tussen partijen. Zo nodig kan de rechter een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling vaststellen. Het is vervolgens aan de gedupeerden om aan te tonen dat zij behoren tot een in deze overeenkomst nader bepaalde categorie gedupeerden. Op welke wijze de gedupeerden gecompenseerd worden, en bij wie en op welke wijze gedupeerden dit kunnen aantonen, dient in de collectieve vaststellingsovereenkomst of de door de rechter vastgestelde regeling voor een collectieve schadeafwikkeling bepaald te zijn.

De voorgestelde procedure maakt geen onderscheid naar de oorzaak van de schade. Of deze het gevolg is van wanprestatie, productaansprakelijkheid of een handelen in strijd met de mededingingsregels maakt voor de te volgen procedure geen verschil. Indien de rechter heeft geoordeeld dat de wederpartij onrechtmatig heeft gehandeld, kan de daardoor veroorzaakte massaschade in de voorgestelde procedure worden afgewikkeld via een collectieve overeenkomst of een door de rechter vastgestelde regeling voor een collectieve schadeafwikkeling. Het mogelijke bijzondere probleem dat speelt bij de vergoeding van massaschade die het gevolg is van een overtreding van de mededingingsregels, hoe gedupeerden geïdentificeerd kunnen worden en kunnen

bewijzen dat zij schade hebben geleden, wijkt in zoverre niet af van andere gevallen van collectieve schadeafwikkeling omdat ook hier een individuele gedupeerde zal moeten aantonen dat hij behoort tot een in de collectieve schadeafwikkeling nader bepaalde categorie gedupeerden. Daarnaast heeft de Europese Commissie op 13 juni 2013 een mededeling vastgesteld over de begroting van schade bij schadeacties wegens inbreuken op het Europese mededingingsrecht (Pb. 2013, C 167, p. 7). Deze mededeling heeft tot doel partijen en rechters te assisteren in het begroten van de schade van mededingingsinbreuken.

4.3 Wie kan de vordering instellen?

Net als bij een collectieve actie kan een collectieve schadevergoedingsactie worden ingesteld door een representatieve belangenorganisatie, die al dan niet voor de desbetreffende collectieve schadevergoedingsactie is opgericht (*ad hoc*-organisatie). De eisen die aan een representatieve belangenorganisatie worden gesteld zijn strikter dan de eisen die worden gesteld aan een representatieve belangenorganisatie in een collectieve actie. Voor de reguliere collectieve actie geldt dat een representatieve belangenorganisatie deze mag instellen ter bescherming van gelijksoortige belangen van andere personen, voor zover zij deze belangen ingevolge haar statuten behartigt. Artikel 3:305a lid 2 BW schrijft daarnaast voor dat een termijn van twee weken in acht moet worden genomen voor overleg en dat de representatieve belangenorganisatie eveneens niet ontvankelijk is, indien met de rechtsvordering de belangen van de personen ten behoeve van wie de rechtsvordering is ingesteld onvoldoende gewaarborgd zijn. Het nieuw voorgestelde lid 5 van artikel 3:305a BW voegt daar voor een collectieve schadevergoedingsactie een aantal aanvullende ontvankelijkheidseisen aan toe. Die aanvullende ontvankelijkheidseisen moeten waarborgen dat representatieve belangenorganisatie een collectieve schadevergoedingsactie slechts instelt nadat zij andere mogelijkheden tot afdoening van haar vordering afdoende heeft verkend. Daarnaast bieden zij de mogelijkheid om de geschiktheid van de organisatie, de aanwezige expertise, de financiering en de wijze waarop zij in rechte worden bijgestaan, indringend te toetsen. Zie hierover nader paragraaf 5.1.

4.4 Gebondenheid van gedupeerden (*opt in* vs. *opt out*)

De voorstel gaat uit van een procedure tussen een belangenbehartigende organisatie enerzijds en een aangesproken partij anderzijds. Individuele gedupeerden zijn daarin geen partij. Net als bij een gewone collectieve actie van artikel 3:305a lid 1 BW is een gedupeerde niet gebonden aan een uitspraak in een collectieve schadevergoedingsactie waarbij de rechter zich uitsprekt over de onrechtmatigheid van de gedraging. Het gezag van gewijsde beperkt zich tot de partijen die betrokken zijn bij de collectieve schadevergoedingsprocedure.

De procedure gaat ervan uit dat gedupeerden in beginsel pas na totstandkoming van een collectieve vaststellingsovereenkomst tussen partijen door aanvaarding van een derdenbeding of – wanneer partijen daarvoor kiezen – via een verbindendverklaring ingevolge de WCAM aan de collectieve vaststellingsovereenkomst worden gebonden. Zij hoeven dus niet aan het begin van de procedure aan te geven dat zij gebonden willen zijn aan de uitkomst ervan (*opt in* vooraf). Evenmin zijn de personen voor wie wordt opgekomen automatisch aan die uitkomst gebonden (*opt out*). Wil de

aangesproken partij al in de loop van de onderhandelingen tussen partijen over een collectieve schadeafwikkeling enig zicht krijgen op het aantal gedupeerden dat een beroep op de overeenkomst zal doen als deze wordt bereikt, dan kan zij de belangenorganisatie vragen om de interesse bij haar achterban te peilen en bijvoorbeeld een lijst over te leggen met gedupeerden die hebben aangegeven mee te willen doen aan de te bereiken schikking.

Lukt het partijen niet tot een collectieve vaststellingsovereenkomst te komen en moet de rechter uiteindelijk een regeling voor collectieve schadeafwikkeling vaststellen, dan mag hij op voorhand duidelijkheid verlangen over het aantal gedupeerden dat zich hieraan wil committeren. Daarmee wordt voorkomen dat gedupeerden achterover leunen en afhankelijk van het bereikte resultaat alsnog besluiten aan de voor hen meest gunstige regeling deel te nemen. Het zesde lid van artikel 1018g maakt het daarom mogelijk voor de rechter om voordat hij een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling vaststelt, eerst door partijen een oproep te laten doen waarbij personen voor wie de regeling moet worden vastgesteld zich als deelnemer ter griffie kunnen melden (*opt in*). Met deze bepaling kan de rechter ervoor zorgen dat in deze fase van de procedure de personen voor wie de regeling voor collectieve schadeafwikkeling moet worden vastgesteld, zich hieraan op voorhand binden. Voor deze personen geldt dat zij aan een door de rechter vastgestelde regeling voor collectieve schadeafwikkeling zijn gebonden, zonder dat zij daarvoor eerst een derdenbeding hoeven te aanvaarden.

4.5 Samenloop met individuele procedures en de collectieve actie van lid 1 van artikel 3:305a BW

De invoering van de collectieve schadevergoedingsactie heeft geen gevolgen voor de mogelijkheden voor een individuele gedupeerde om via een lopende of later ingestelde individuele procedure schade te verhalen als ten behoeve van deze gedupeerde al een collectieve schadevergoedingsactie is ingesteld. Alleen een gedupeerde die zich als deelnemer aan een uiteindelijk door de rechter vast te stellen regeling voor een collectieve schadeafwikkeling heeft aangemeld, is door deze aanmelding aan de vast te stellen regeling gebonden en kan daarna dus niet meer zelf een individuele procedure starten of voortzetten. Na aanmelding wordt een eventueel lopende individuele procedure geschorst.

Het voorstel laat ook de reeds bestaande mogelijkheden om een collectieve actie in te stellen ongemoeid, ook al wijzigt de collectieve actie door dit wetsvoorstel van een dagvaardingsprocedure in een verzoekschriftprocedure.

4.6 Samenloop met de WCAM

Gedurende een collectieve schadevergoedingsprocedure kunnen partijen te allen tijde een schikking overeenkomen waarvoor zij een verzoek tot verbindendverklaring ingevolge de WCAM in kunnen dienen bij het gerechtshof Amsterdam, om finaliteit te bereiken. Ingeval de rechter zelf een regeling vaststelt voor de collectieve afwikkeling van schade, zal er eveneens een behoefte kunnen bestaan om deze regeling via de WCAM algemeen verbindend te laten verklaren. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn, wanneer partijen besluiten een door de rechter vastgestelde regeling

alsnog verbindend te laten verklaren voor dat deel van de gedupeerden dat zich niet eerder heeft aangemeld. Als het gaat om een door de rechter vastgestelde regeling voor een collectieve schadeafwikkeling ligt niet voor de hand dat het gerechtshof Amsterdam vervolgens een volledige redelijkheidstoets en toetsing van de voldoende waarborging van de belangen uitvoert. Voor die gevallen bepaalt het nieuw voorgestelde lid 4 van artikel 7:907 BW daarom dat de rechter de redelijkheid van de regeling en de waarborging van de belangen van de personen voor wie de regeling is vastgesteld slechts marginaal toetst.

4.7 De stapsgewijze procedure

De voorgestelde collectieve schadevergoedingsprocedure bestaat uit vier stappen. De **eerste stap** in deze procedure houdt in dat de rechter zich uitspreekt over de ontvankelijkheid van de organisatie die de rechtsvordering inleidt (artikel 1018e, vierde lid, Rv).

Indien de rechter oordeelt dat de organisatie ontvankelijk is, is de **tweede stap** dat de rechter zich uitspreekt over de vraag of de wederpartij onrechtmatig heeft gehandeld (art. 1018e, vijfde lid, Rv), tenzij er al een uitspraak tussen dezelfde partijen over hetzelfde gebeurtenis is geweest in een collectieve actie.

Oordeelt de rechter dat de aangesproken partij onrechtmatig heeft gehandeld en er een grond voor aansprakelijkheid is, dan kan de rechter ook beslissen over andere rechtsvragen en feitelijke vragen, indien het antwoord daarop kan bijdragen aan de totstandkoming van een collectieve schikking. Vervolgens dienen partijen allereerst te trachten om in overleg een collectieve schikking tot stand te brengen binnen een door de rechter te bepalen termijn (artikel 1018e, zevende lid, Rv.) Indien dat inderdaad lukt, eindigt daarmee de procedure. Wel dienen partijen de rechter hierover te informeren.

Lukt dat onverhoopt toch niet, terwijl partijen zich daar wel voldoende voor hebben ingezet, dan volgt de **derde stap**: de rechter beveelt op verzoek van partijen of van een van hen een verschijning van partijen ter terechtzitting (art. 1018f, tweede lid, Rv). Als het gaat om een gezamenlijk verzoek, kan de rechter het stellen van een termijn voor het bereiken van een collectieve schikking overslaan en meteen een verschijning van partijen gelasten (art. 1018f, tweede lid, Rv). In deze comparitie wordt in de eerste plaats onder regie van de rechter getracht een collectieve vaststellingsovereenkomst tot stand te brengen (art. 1018f, derde lid, onder a, Rv). Indien dat lukt, is daarmee de procedure ten einde en is het aan partijen om te beslissen of zij de rechter verzoeken om deze overeenkomst ingevolge de WCAM verbindend te verklaren. Indien dat niet lukt, wordt in deze comparitie besproken hoe zij de totstandkoming van een collectieve schikking zullen trachten te bereiken, waarbij nadrukkelijk ook de mogelijkheid van inschakeling van een mediator aan de orde komt (art. 1018f, derde lid onder b, Rv). De rechter kan de comparitie ook gebruiken om met partijen te bespreken welke geschillen tussen hen in de weg staan aan het bereiken van een collectieve schikking (art. 1018f, derde lid, onder b, Rv). Op verzoek van partijen of van een van hen, gedaan in of voorafgaand aan deze comparitie, kan de rechter een beslissing geven over deze geschillen, indien althans een beslissing daarover kan bijdragen aan de totstandkoming van een dergelijke schikking (art. 1018f, vijfde lid, Rv). Dit is vergelijkbaar met de mogelijkheid om in een deelgeschilprocedure de

rechter te verzoeken om een beslissing te nemen over een deelgeschil dat aan de totstandkoming van een schikking in de weg staat (art. 1019w e.v. Rv). Het idee hierbij is dat hiermee een belemmering kan worden weggenomen die aan de totstandkoming van een collectieve schikking in de weg staat en partijen er dan alsnog uitkomen.

Indien het partijen ondanks dit alles toch niet lukt om een collectieve schikking te sluiten, terwijl zij zich daar wel voldoende voor hebben ingezet (art. 1018g, tweede lid, Rv), volgt de **vierde stap**. Deze houdt in dat de rechter op verzoek van partijen of van één van partijen de overlegging beveelt van een voorstel voor een collectieve schikking (art. 1018g, eerste lid, Rv). Vervolgens kan de rechter zo nodig partijen naar een derde (mediator) verwijzen die mede aan de hand van deze voorstellen met partijen tracht overeenstemming te bereiken over een collectieve schikking (art. 1018g, derde lid, Rv). Indien de rechter oordeelt dat dat niet zinvol is of partijen er ook met hulp van deze derde – ten slotte – onverhoopt toch niet in slagen een collectieve schikking te bereiken, stelt de rechter, mede aan de hand van de overgelegde voorstellen van partijen, zelf een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling vast (art. 1018g, vierde lid, Rv). De rechter kan zich daarbij laten adviseren door een deskundige (art. 1018g, vijfde lid Rv). De rechter kan alvorens een regeling vast te stellen partijen een oproep laten doen aan de personen voor wie de regeling moet worden vastgesteld om zich ter griffie als deelnemer te melden (opt in). Zo kan de rechter op voorhand zekerstellen dat een voldoende groep gedupeerden daadwerkelijk door de door hem vast te stellen regeling voor een collectieve schadeafwikkeling gebonden zal zijn. Zoals hierboven is opgemerkt fungeert deze laatste stap in de procedure mede als 'stok achter de deur' teneinde partijen in de daaraan voorafgaande stappen te bewegen om in onderling overleg een dergelijk overeenkomst tot stand te brengen.

5. Waarborgen

Nederland onderscheidt zich op het punt van de collectieve afwikkeling niet alleen door de WCAM. Ook de Nederlandse collectieve actie van artikel 3:305a lid 1 BW is anders van opzet dan in de meeste ons omringende landen. De Nederlandse collectieve actie is van oudsher horizontaal ingericht en staat open voor rechtsvorderingen op tal van rechtsgebieden. Degene die de rechtsvordering kunnen instellen, zijn niet in de wet met naam en toenaam genoemd, zoals in sommige andere landen wel gebruikelijk is, maar zijn in algemene termen omschreven. Daardoor is de collectieve actie toegankelijk voor een ruime groep belangenbehartigers, mits zij voldoen aan de gestelde criteria voor ontvankelijkheid. Bij de aanpassing van de WCAM zijn deze criteria nog verder aangescherpt met de eis dat met de rechtsvordering de belangen van de personen ten behoeve van wie de rechtsvordering is ingesteld voldoende gewaarborgd zijn. Die aanscherping maakt een beoordeling per geval door de rechter mogelijk. De rechter moet in elke collectieve actie beoordelen of in dit geval de belangen van de benadeelden voldoende zijn gewaarborgd. Oordeelt de rechter dat een organisatie wel formeel belangbehartiger is voor de personen ten behoeve van wie de rechtsvordering strekt, maar dat met het instellen van deze rechtsvordering toch vooral de belangen van de belangenbehartiger zelf lijken gediend, dan kan hij de rechtspersoon niet-ontvankelijk verklaren. Een collectieve actie ingevolge artikel 3:305a lid 7 BW kan bij elke bevoegde rechter

worden ingesteld, en daarvoor gelden geen bijzondere procedure voorschriften. Al deze aspecten hebben ervoor gezorgd dat de Nederlandse collectieve actie zich heeft kunnen ontwikkelen tot een effectief instrument voor het verkrijgen van een verklaring voor recht of bijvoorbeeld van een veroordeling tot terugbetaling uit onverschuldigde betaling voor een groep benadeelden van een gebeurtenis of gebeurtenissen waarvoor degene tegen wie de rechtsvordering zich richt, verantwoordelijk is.

De invoering van de mogelijkheid om in een collectieve actie schadevergoeding in geld te vorderen mag er niet toe leiden dat een ongewenste claimcultuur ontstaat. Zoals ik in mijn brief van 26 juni 2012 (Kamerstukken II, 2011-2012, 33 126, nr. 6) heb opgemerkt, heeft de claimcultuur een januskop. De positieve kant is dat benadeelden hun recht verwezenlijken. Collectieve acties waarin schadevergoeding in geld kan worden gevorderd kunnen de toegang tot het recht vergroten. Gedupeerden die om redenen van kosten of tijd geen individuele rechtsvordering instellen of kunnen instellen, kunnen langs deze weg toch hun schade vergoed krijgen. Ook voor de beweerdelijk aansprakelijke partij kan een collectieve actie voordelig zijn. Een collectieve actie kan het voeren van vele individuele procedures voorkomen. Collectieve acties kunnen echter ook tot uitwassen leiden. Denk bijvoorbeeld aan *blackmail settlements*, aan het gevaar van langsepende en kostbare procedures die bovendien kunnen leiden tot verstoring van relaties, polarisatie en mogelijk zelfs escalatie van het proces en tot een steeds verdergaande verharding van standpunten. Bovendien kan een langsepende collectieve schadevergoedingsactie tot reputatieschade leiden. Een collectieve actie waarin het mogelijk is om schadevergoeding in geld te vorderen dient, om deze risico's te vermijden, te voorzien in de nodige *checks and balances*.

De belangrijkste waarborg ligt besloten in het Nederlandse rechtstelsel, omdat bepaalde elementen die uitwassen kunnen bevorderen hierin ontbreken. De Verenigde Staten kennen bijvoorbeeld *punitive damages* waarbij de rechter bij wijze van bestraffing en afschrikking de aangesproken partij een verhoogde schadevergoeding opleggen. Ook kennen de Verenigde Staten excessieve vormen van resultaatsafhankelijke rechtshulp en juryrechtspraak (Kamerstukken II, 1998-1999, 26630, nr. 1, p. 7).

Daarnaast zijn in het voorstel zelf de nodige aanvullende waarborgen opgenomen. De eerste en belangrijkste waarborg is dat de procedure inzet op een schikking en op een collectieve schadeafwikkeling op basis van door partijen voorgestelde schadecategorieën. Het geding kan daarom nooit uitmonden in een eindeloos gevecht over individuele schadevaststelling. De dreiging daarvan ontbreekt dus ook in de voorfase en kan door potentiële belangenbehartigers niet worden ingezet ter verkrijging van een *blackmail settlement*. Mijn verwachting is dat juist dit element in het voorstel een belangrijke waarborg tegen misbruik zal blijken te zijn.

Daarnaast is een aantal aanvullende waarborgen geïntroduceerd. De reden hiervoor is dat de invoering van een collectieve schadevergoedingsactie niet zou moeten leiden tot een onevenredige belasting van het Nederlandse rechtstelsel en de in de procedure betrokken partijen.

5.1 Zwaardere ontvankelijkheidseisen voor toegang tot de procedure

In de eisen met betrekking tot de toegang tot de collectieve schadevergoedingsprocedure ligt een belangrijke garantie besloten ter voorkoming van uitwassen. Artikel 3:305a lid 5 BW introduceert zwaardere ontvankelijkheidseisen die moeten voorkomen dat representatieve belangenorganisaties te lichtzinnig een collectieve schadevergoedingsprocedure starten. Het gaat dan om de eis die wordt gesteld aan het te voeren overleg voorafgaand aan het indienen van een vordering (Artikel 3:305a lid 5 sub e BW) en de eis dat gedupeerden geen andere effectieve en efficiënte mogelijkheden hebben waarmee bereikt kan worden dat deze personen hun schade vergoed krijgen (Artikel 3:305a lid 5 sub d BW). Daarnaast moeten de rechts- en feitelijke vragen in voldoende mate gemeenschappelijk zijn voor de personen voor wie de rechtsvordering wordt ingesteld en moet de groep van voldoende omvang zijn (Artikel 3:305a lid 5 sub b en c BW).

Ook krijgt de rechter de mogelijkheid om indringend te toetsen of een representatieve belangenorganisatie wel voldoende is toegerust om een collectieve schadevergoedingsactie te beginnen. Bij de wijziging van de WCAM is de ontvankelijkheidstoets van artikel 3:305a lid 1 BW aangescherpt waardoor de motieven van een rechtspersoon die een collectieve actie instelt, indringender getoetst kunnen worden. Daarbij kunnen dezelfde elementen in overweging worden genomen als thans het geval is bij de toetsing van de representativiteit van de WCAM (Kamerstukken II, 2011-2012, 33126, nr. 3, p. 11/12). Aanvullend introduceert dit wetsvoorstel de eis dat een rechtspersoon die een collectieve schadevergoedingsactie instelt, beschikt over voldoende deskundigheid ten aanzien van de rechtsvordering en geacht kan worden de belangen van de personen voor wie wordt opgekomen zorgvuldig te behartigen (art. 3:305a BW lid 5 sub a BW). Dit maakt het mogelijk dat de rechter een organisatie niet-ontvankelijk verklaard, wanneer hij van oordeel is dat de financiering of de belangenbehartiging niet op de juiste wijze is geregeld. Zie ook de toelichting op artikel I, onderdeel A.

5.2 Scope rule

Een ander soort waarborg betreft de introductie van een *scope rule*. Dit betekent dat een collectieve schadevergoedingsactie uitsluitend openstaat voor zaken die een voldoende nauwe band met Nederlands rechtssfeer hebben. Dit voorkomt dat de invoering van collectieve schadevergoedingsactie een aanzuigende werking tot gevolg heeft op zaken die een onvoldoende band met Nederlands rechtssfeer hebben. Een dergelijke ontwikkeling zou een negatief effect kunnen hebben op de belasting van de rechterlijke macht en het Nederlandse vestigingsklimaat. De *scope rule* uit artikel 3:305a lid 6 BW geeft de rechter de mogelijkheid rechtsvorderingen niet in behandeling te nemen, in gevallen die een onvoldoende band met Nederlands rechtssfeer hebben, maar waar op grond van de toepasselijke bevoegdheidsregels wel een bevoegde rechter in Nederland is te vinden. Een enkele forumkeuze voor de Nederlandse rechter of het enkele feit dat de belangenbehartigende organisatie in Nederland is gevestigd is een onvoldoende aanknopingspunt om te rechtvaardigen dat in Nederland een dergelijk ingrijpende procedure wordt gevoerd. De *scope rule* draagt bij aan een goede balans tussen het bieden van een juridische stok achter de deur waar dit thans wordt gemist en het beschermen van de gerechtvaardigde belangen van aangesproken partijen.

5.3 Gespecialiseerde rechtbank

Een volgende waarborg is dat alle collectieve schadevergoedingsprocedures worden belegd bij één gespecialiseerde rechter. Deze rechtbank kan expertise opbouwen in het naar verwachting beperkt aantal zaken. Concentratie voorkomt een processuele chaos van tegelijkertijd op meer plaatsen aanhangige collectieve schadevergoedingsacties over hetzelfde gebeurtenis tegen dezelfde aangesproken partij. Zie nader de toelichting op artikel 1018c, derde lid.

Overigens betekent de keuze voor de invoering van een gespecialiseerde rechter niet dat voor een systeem van een *lead plaintiff* is gekozen. Dit systeem geeft een benadeelde de mogelijkheid de rechter te adriëren om ten behoeve van de groep een class action in te stellen. De «aanwijzing» van deze benadeelde als *lead plaintiff* heeft dan tot doel dat de rechter zich ervan vergewist dat de benadeelde die zich opwerpt om voor de class op te komen daarvoor over de vereiste kwalificaties beschikt en ook in staat is om in rechte voor de belangen van de gehele class op te komen. De advocaat van deze benadeelde kan vervolgens opkomen namens de gehele groep. Dit systeem past minder goed in het Nederlandse systeem van collectief actierecht, omdat een representatieve belangenorganisatie in het Nederlandse systeem reeds opkomt namens een bepaalde groep. Dit leidt in de praktijk al tot een beperking van het aantal betrokken partijen in een procedure. Vanuit kwaliteitsoogpunt is er eveneens geen noodzaak om te komen tot een *lead plaintiff*. De rechter kan door de zwaardere ontvankelijkheidseisen uit artikel 3:305a lid 5 BW niet ter zake deskundige organisaties weren (zie ook Kamerstukken II, 2011-2012, 33126, nr. 7, p. 20) Ten slotte is er, vanwege de concentratie van collectieve schadevergoedingsactie bij één rechtbank, vanuit het oogpunt van goede procesorde evenmin een noodzaak om over te gaan tot een *lead-plaintiff*-systeem.

6. Financiering en kosten van een collectieve schadevergoedingsprocedure

De financiering en de kosten van collectieve schadevergoedingsacties spelen een belangrijke rol in de verwezenlijking van het recht collectief schade te kunnen vorderen. Voor financiering zullen organisaties die een collectieve schadevergoedingsactie instellen vaak afhankelijk zijn van financiering van derden (*Third Party Litigation Funding*). De financiering van de procedure vindt in dat geval niet door de cliënt (gedupeerde) zelf plaats, maar door externe financiers, die in ruil voor de financiering, aanspraak maken op een deel van de opbrengst. In mijn brief over de claimcultuur (Kamerstukken 2011-2012, 33126, nr.6) ben ik reeds uitgebreid ingegaan op het fenomeen *Third Party Litigation Funding*. Daarin heb ik aangegeven dat *Third Party Litigation Funding* de toegang tot het recht kan vergroten, doordat procespartijen gemakkelijker in staat zijn procedures te (voor)financieren. Een te ruime beschikbaarheid van financieringsmogelijkheden kan ook negatieve gevolgen hebben, zoals excessief procederen en de mogelijkheid dat gedupeerden zelf nauwelijks profiteren van de resultaten van een collectieve schadevergoedingsactie. Het is daarom van belang dat een balans gevonden wordt tussen het garanderen van toegang tot de rechter en het voorkomen van een ongewenste claimcultuur. Op dit moment is het fenomeen *Third Party Litigation Funding* niet wijdverbreid in Nederland. Daarom is nog geen goed zicht op de verwachte

positieve en negatieve effecten. De verwachting is dat dit fenomeen zich vooral zal voordoen indien er sprake is van massaschade. Om de rechter een handvat te geven bij het uitsluiten van gevallen waarin de *Third Party Litigation Funding* de belangen van de gedupeerden negatief kan beïnvloeden, wordt in de ontvankelijkheidseisen voor een collectieve schadevergoedingsactie ook voorzien in de eis dat een organisatie geacht kan worden zorgvuldig de belangen te behartigen van degenen voor wie zij opkomt. Toetsing aan dat vereiste biedt de rechter de mogelijkheid ook te kijken naar financieringsconstructies die aan een zorgvuldige belangenbehartiging in de weg staan, bijvoorbeeld omdat de financier volledige beslismacht krijgt over instemmen met een eventueel schikkingsvoorstel.

Eventueel positieve of negatieve effecten van derdenfinanciering hangen mede samen met de inrichting van het juridische systeem en de mogelijkheden om bijvoorbeeld een resultaatsafhankelijke beloning te onderhandelen met de advocaat die optreedt namens de gedupeerden. Invoering van resultaatsafhankelijke beloning voor advocaten kan er voor zorgen dat in een situatie van derdenfinanciering een advocaat eveneens afhankelijk wordt van een te behalen gunstig resultaat. Dit kan er mogelijk toe leiden dat de onafhankelijkheid van de advocaat onder druk komt te staan. Dit omdat er grote financiële belangen spelen voor derden zoals proceskostenfinanciers die op hun beurt weer druk uitoefenen op de advocaat om een voor hen gunstig resultaat te behalen. De combinatie van *Third Party Litigation Funding* en resultaatsafhankelijke beloning kan er toe leiden dat de belangen van de eiser niet ten volle kunnen worden behartigd. Dit geldt in het bijzonder wanneer het inkomen van de advocaat afhankelijk is van één specifieke massaschadezaak. Daarom heeft de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie bepaald dat het experiment inzake de resultaatgerichte beloning voor de advocaten dat momenteel wordt uitgevoerd ten aanzien van letsel- en overlijdensschadezaken voorlopig beperkt blijft tot individuele afspraken tussen een cliënt en zijn advocaat, totdat meer duidelijkheid bestaat of *Third Party Litigation Funding* in Nederland een grote vlucht zal nemen en welke effecten er dientengevolge zijn op de relatie tussen cliënt en advocaat (Kamerslukken II, 2013-2014, 31 753, nr. 65). Op deze wijze blijven de belangen en risico's die in het geding zijn een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de advocaat en zijn cliënt, waarbij het voor beiden mogelijk blijft een verantwoorde keuze te kunnen maken in de wijze waarop het geschil wordt beslecht.

Ook de te verwachten kosten van een procedure spelen een rol bij de afweging of het zinvol is een collectieve actie in te stellen. Daarmee kunnen de kosten van een procedure eveneens een garantie vormen tegen al te lichtzinnig ingestelde procedures. Artikel 1018c, zevende lid, in het wetsvoorstel regelt daarom dat de rechter in een collectieve actie de verliezende partij in de kosten veroordeelt overeenkomstig artikel 237 Rv. Een soortgelijke regeling is opgenomen voor de collectieve schadevergoedingsactie. In deze procedure kan de rechter op verschillende momenten tot een kostenveroordeling komen en één van de partijen in de kosten veroordelen. Dit omdat de rechter in separate beschikkingen een oordeel kan geven over de ontvankelijkheid van de representatieve belangenorganisatie (artikel 1018e, vierde lid), de aansprakelijkheid van de aangesproken partij (artikel 1018e, vijfde lid) en de aan hem voorgelegde voorstellen voor een collectieve afwikkeling van de schade (artikel 1018g, tiende lid).

7. Gevolgen voor de lasten

[pm]

8. Totstandkoming van het voorstel en adviezen

Zoals hierboven is opgemerkt heb ik in mijn brief van 26 juni 2012 (Kamerstukken II 2011-2012, 33 126, nr. 6) geschetst op welke wijze aan de motie Dijkema uitvoering kan worden gegeven. Hierover heeft overleg plaatsgevonden met onder meer de Consumentenbond, VNO/NCW en de Vereniging van Effectenbezitters. Op 22 april 2014 heeft een expertbijeenkomst plaatsgevonden met vertegenwoordigers uit de wetenschap en de rechtspraak. Mede naar aanleiding van hetgeen in deze gesprekken naar voren is gekomen is het onderhavige voorstel tot stand gekomen. Voorts zijn in het kader van de bij de voorbereiding van wetgeving gebruikelijke consultatieronde adviezen verkregen van [pm].

9. Overgangsrecht

Het voorstel bevat geen bijzondere bepaling van overgangsrecht omdat het onmiddellijke werking kan en dient te hebben. Voor de voorgestelde wijziging van artikel 3:305a BW volgt dit uit artikel 68a van de Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek, en voor de overige bepalingen volgt dit uit aanwijzing 166 van de Aanwijzingen voor de regelgeving. Dit betekent dat de bevoegdheid om een collectieve actie in te stellen die strekt tot schadevergoeding te voldoen in geld, ook mogelijk is voor gebeurtenissen die vóór de inwerkingtreding van de wet hebben plaatsgevonden.

ARTIKELSGEWIJS

Artikel I

Onderdeel A

Artikel 3:305a BW regelt de collectieve actie. De tweede zin van lid 3 van artikel 3:305a BW verbiedt thans dat een belangenorganisatie in een collectieve actie voor anderen schadevergoeding in geld vordert. Dit wetsvoorstel brengt daarin verandering. Het maakt het mogelijk dat een collectieve actie kan strekken tot schadevergoeding te voldoen in geld. In een nieuw lid 5 van artikel 3:305a BW wordt tot uitdrukking gebracht aan welke voorwaarden een collectieve schadevergoedingsactie moet voldoen. In het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt daarnaast een nieuwe titel 14A van het Derde Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ingevoegd waarin de procedure is beschreven voor een collectieve actie op grond van artikel 3:305a lid 1 BW en van een collectieve actie op grond van artikel 3:305a lid 5 BW als het gaat om een collectieve actie die strekt tot schadevergoeding in geld. Ik licht de verschillende wijzigingen in 3:305a BW hieronder per onderdeel toe.

Ad 1 en 2 Verzoekschriftprocedure

De leden 1 en 2 regelen dat de collectieve actie van artikel 3:305a lid 1 BW een verzoekschriftprocedure wordt. Deze keuze is gemaakt omdat ook de nieuwe collectieve schadevergoedingsactie een verzoekschriftprocedure wordt. De samenhang tussen beide soorten collectieve actie en de wens om zo één regime te hebben voor alle soorten collectieve acties is de reden om ook de bestaande collectieve actie van artikel 3:305 lid 1 BW een verzoekschriftprocedure te maken. Dit geeft duidelijkheid voor partijen. De keuze past ook in het geheel aan mechanismen dat sinds de totstandkoming van de 'gewone' collectieve actie in 1994 is ontstaan ter bevordering van een goede collectieve afwikkeling van massavorderingen en sluit aan bij de procedures die de laatste jaren zijn ingevoerd om partijen gemakkelijker tot schikken te bewegen (bijvoorbeeld de deelgeschilprocedure in Titel 17 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering), de WCAM-procedure (Titel 14 Rv) en de preprocesuele comparitie in artikel 1018a Rv. De introductie van een collectieve actie tot schadevergoeding in een nieuwe Titel 14A kan in die zin worden beschouwd als een nieuwe loot aan de stam van de afwikkeling van massavorderingen. Het feit dat partijen ook gezamenlijk een verzoek kunnen indienen en dat de rechter uiteindelijk, als het in eerdere fasen niet is gelukt tot een collectieve schikking te komen, zelf een uitspraak doet die geldt als een vaststellingsovereenkomst en niet overgaat tot individuele schadevaststelling, maakt aansluiting bij de verzoekschriftprocedure passend.

De wijzigingen in lid 1 en 2 van artikel 3:305a BW strekken ertoe deze wijziging in een verzoekschriftprocedure in artikel 305a BW te regelen. Zie hierover ook de toelichting op artikel 1018b, vierde lid.

De formulering dat 'de rechtsvordering wordt ingesteld door indiening van een daartoe strekkend verzoekschrift' is gekozen om redenen van consistentie binnen het Burgerlijk Wetboek. De artikelen 3:305a en volgende zijn opgenomen in Titel 11 van Boek 3 BW, die als titel draagt 'Rechtsvorderingen'. Het lag daarom minder voor de hand om, zoals overigens wel eens gebruikelijk is om aan te duiden dat het gaat om een verzoekschriftprocedure, het begrip 'rechtsvordering' telkens te vervangen door 'verzoek'. De woorden 'degene tegen wie de rechtsvordering zich richt' ter vervanging van het begrip 'gedaagde' zijn gekozen omdat in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering de term 'verweerder' uitsluitend wordt gebruikt voor de cassatieprocedure en overigens slechts de term 'belanghebbende' wordt gebruikt. Ik acht de term 'belanghebbende' ter aanduiding van degene tegen wie de rechtsvordering in de collectieve actie zich richt, onvoldoende onderscheidend en geef daarom de voorkeur aan deze meer precieze aanduiding. De wijziging in lid 2 is een technische aanpassing waarbij 'gedaagde' wordt gewijzigd in 'verweerder' vanwege het feit dat de procedure in een verzoekschriftprocedure wordt veranderd.

Ad 3 Schrapping verbod schadevergoeding in geld

Onderdeel 3 schrapt de laatste zin van lid 3 van artikel 3:305a BW waarin staat dat een collectieve actie niet kan strekken tot schadevergoeding te voldoen in geld. Daarmee wordt de weg geopend naar een collectieve schadevergoedingsactie waarbij een bedrag in geld kan worden gevorderd. In het algemeen deel van de toelichting heb ik toegelicht waarom de enkele schrapping

onvoldoende houvast biedt voor de voorwaarden waaronder en de wijze waarop een dergelijke collectieve schadevergoedingsactie kan worden gevoerd. Om te voorkomen dat deze actie onbehandelbaar wordt of ten onrechte wordt gebruikt, of lichtvaardig of uitsluitend met het doel de wederpartij te schaden, zijn nadere regels nodig. Die nadere regels zijn opgenomen in het nieuw voorgestelde lid 5 van artikel 3:305a BW in de vorm van aanvullende ontvankelijkheidsvoorwaarden en in de derde afdeling van een nieuwe titel 14A van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voor de inrichting van de procedure.

Ad 4 Invoering van een nieuw lid 5 voor een collectieve schadevergoedingsactie

Het nieuw voorgesteld lid 5 van artikel 3:305a BW bepaalt dat een collectieve actie ook kan strekken tot schadevergoeding te voldoen in geld. Daarvoor bevat lid 5 wel een vijftal aanvullende ontvankelijkheidsvoorwaarden. Ingevolge lid 1 van artikel 3:305a BW komt de bevoegdheid om een collectieve actie in te stellen toe aan stichtingen en aan verenigingen met volledige rechtsbevoegdheid. Voorwaarde is dat deze rechtspersonen ingevolge hun statuten de belangen behartigen van de personen voor wie zij met de collectieve actie opkomen. Verder is ingevolge lid 2 vereist dat de stichting of vereniging in de gegeven omstandigheden voldoende heeft getracht het gevorderde door het voeren van overleg met de gedaagde te bereiken, zie hiervoor de toelichting op onderdeel e.

Een stichting of vereniging is ingevolge lid 2 verder niet ontvankelijk, indien met de rechtsvordering de belangen van de personen ten behoeve van wie de rechtsvordering is ingesteld, onvoldoende gewaarborgd zijn. Zie nader over deze onlangs ingevoerde voorwaarde (Kamerstukken II, 2011-2012, 33 126, nr. 3, pp. 4-6 en 12-13). Ik ga op dit vereiste hier nader in omdat in de motie Dijksma wordt verzocht om te komen tot de toekenning van het recht voor representatieve belangenorganisaties om schade collectief te verhalen. Deze eis wordt thans ook in de WCAM-procedure gesteld in artikel 7:907 lid 3, onder f, BW, zie ook de toelichting op die bepaling (Kamerstukken II, 2003-2004, 29 414, nr. 3, p. 15). Deze eis wordt niet als afzonderlijke wettelijke eis gesteld in het kader van het collectief actierecht op grond van lid 1 van artikel 3:305a BW, maar ligt wel besloten in de lid 2 toegevoegde eis dat met de rechtsvordering de belangen van de personen voor wie de rechtsvordering wordt ingesteld voldoende zijn gewaarborgd. In de beoordeling van dat vereiste komt dus ook aan de orde of de belangenbehartigende organisatie voldoende representatief is. Zeker waar het gaat om een collectieve actie die strekt tot schadevergoeding te voldoen in geld, is deze beoordeling van representativiteit als onderdeel van de 'gewaarborgde belangen'-eis op zijn plaats. Te bedenken valt dat als deze procedure wordt ingesteld, deze in beginsel eindigt met de totstandkoming van een collectieve vaststellingsovereenkomst en het voor de benadeelden in de aanloop daarnaar van belang is dat hun belangen vertegenwoordigd worden door een organisatie die ten minste als representatief valt aan te merken. Bijvoorbeeld om te voorkomen dat de partij of partijen op wie de verplichting tot vergoeding van de schade rust, een organisatie oprichten die in deze de belangen van de benadeelden 'behartigt'. De representativiteit van een organisatie kan uit verschillende gegevens worden afgeleid, en het verdient daarbij geen aanbeveling één of meer gegevens doorslaggevend te achten. Een vastomlijnde invulling hiervan is dan ook niet goed te

geven, omdat dit tekort zou doen aan andere gegevens die er ook op kunnen wijzen dat een organisatie representatief is. Verschillende gegevens kunnen immers – al dan niet in combinatie met elkaar – van belang zijn. De representativiteit van de organisatie kan bijvoorbeeld afgeleid worden uit de overige werkzaamheden die de organisatie verricht heeft om zich voor de belangen van de benadeelden in te zetten, of uit het aantal benadeelden dat aangesloten is bij of lid van de organisatie, dan wel uit de vraag in hoeverre de benadeelden zelf de organisatie als representatief aanvaarden. Ook kan de representativiteit afgeleid worden uit het gegeven dat de organisatie ter zake van de schadeveroorzakende gebeurtenis(sen) niet alleen ten opzichte van de schadeveroorzaker(s), maar bijvoorbeeld ook ten opzichte van de overheid als gesprekspartner is opgetreden. Het optreden als spreekbuis in de media kan ook een aanwijzing zijn.

Bij de totstandkoming van de WCAM is in de toelichting opgemerkt dat het optreden namens buitenlandse benadeelden niet voor de hand ligt omdat hier al snel representativiteit ontbreekt. In de praktijk is gebleken dat partijen als het gaat om een WCAM-schikking hiervoor oplossingen hebben gezocht, onder meer door het oprichten van ad hoc organisaties. Het is niet op voorhand uitgesloten dat in een collectieve actie die strekt tot schadevergoeding in geld, ook namens buitenlandse benadeelden wordt opgekomen, maar dit ligt ook zeker niet voor de hand. De rechter zal ervan overtuigd moeten zijn dat de belangen van ook de buitenlandse personen waarvoor de organisatie zegt op te komen, voldoende zijn gewaarborgd met het instellen van de rechtsvordering. Zo nodig kan de rechter de organisatie in staat stellen om de groep van benadeelden voor wie zij stelt op te komen te beperken tot de benadeelden in Nederland, als juist de representativiteit voor de buitenlandse benadeelden ontbreekt. Steeds dient de rechter daarbij het doel van de collectieve actie tot schadevergoeding voor ogen te houden, namelijk het bieden van een mechanisme dat tot een effectieve(re) en efficiënte(re) afwikkeling van massaschade leidt. Ook de *scope rule* in het nieuw voorgestelde lid 6 van artikel 3:305a BW speelt hierbij een rol, zie nader de toelichting op dat lid.

De in artikel 3:305a lid 1 BW opgenomen voorwaarde dat een collectieve actie alleen kan strekken tot bescherming van gelijksoortige belangen van de personen voor wie wordt opgekomen, dient in dit kader overigens in zoverre een eigen invulling te krijgen dat voor het collectieve verzoek tot schadevergoeding niet vereist is dat iedere aan de orde zijnde feitelijke vraag of rechtsvraag voor deze personen op dezelfde wijze beantwoord dient te worden. De voorgestelde procedure houdt er immers rekening mee dat bepaalde bij een massaschade spelende vragen slechts individueel beantwoord kunnen worden. Dit wordt bereikt door de afwikkeling zoveel mogelijk te laten plaatsvinden krachtens een collectieve vaststellingsovereenkomst, die in dat geval maatslaven bevat aan de hand waarvan benadeelden worden ingedeeld in groepen die corresponderen met mogelijk verschillende antwoorden op deze vragen.

Onderdeel a van het nieuw voorgestelde lid 5 van artikel 3:305a BW verlangt dat de rechtspersoon die een collectieve actie instelt die strekt tot schadevergoeding in geld, voldoende deskundig is ter zake van de rechtsvordering en geacht kan worden de belangen waarvoor hij opkomt op zorgvuldige wijze te behartigen. Dit vereiste ziet dus specifiek op de belangenbehartigende organisatie zelf. De eis dat de belangen behartigende organisatie voldoende deskundig moet zijn betekent dat zij aantoonbaar over expertise beschikt die relevant is voor de claim, dan wel daartoe

toegang heeft. Welke expertise dit is, zal van geval tot geval verschillen. Gaat het om een collectieve rechtsvordering tot vergoeding van beleggingsschade dan zal enige financiële expertise op dit terrein vereist zijn. Dit kan doordat de organisatie een deskundige op dit terrein in haar bestuur heeft of doordat is voorzien in een goede toegang van de organisatie tot zo'n deskundige. Gaat het om letselschade, dan ligt de vereiste deskundigheid veeleer op het terrein van de mogelijke soorten letsel en de gevolgen daarvan die veroorzaakt zijn door de gebeurtenis. Welke mate van deskundigheid en professionaliteit wordt vereist, kan ook verschillen naar gelang de omvang van de groep wier belangen worden behartigd. Naarmate de groep gedupeerden namens wie de organisatie opkomt, groter is, kan een meer professionele aanpak vereist zijn. Deskundigheid kan daarnaast zien op de inrichting van de organisatie, doordat zij voorziet in een goede *governance* en in het behoorlijk afleggen van verantwoording aan de vertegenwoordigde achterban. Dit kan bijvoorbeeld door te voorzien in een toezichthoudend orgaan waarin personen zitting hebben die deskundig zijn ten aanzien van de rechtsvordering. Een organisatie met een dergelijk toezichthoudend orgaan waarin ten minste drie personen zitting hebben die deskundig zijn, voldoet in elk geval aan dit vereiste. Enige mate van deskundigheid ten aanzien van de rechtsvordering mag worden vereist omdat zo wordt gewaarborgd dat de onderhandelingen over collectieve afwikkeling van de schade tussen de organisatie en de aangesproken persoon op voldoende niveau plaatsvinden. Vergelijk ook de eisen die de Claimcode stelt (te kennen via <http://www.consumentenbond.nl/morello-bestanden/pdf-algemeen-2013/complunclaimcodecomm2011.pdf>) op het punt van *governance* (Principe I, III en VI).

De eis van zorgvuldige belangenbehartiging wordt ook gesteld in *rule 23 (g)* van de Amerikaanse *Federal Rules of Civil Procedure* (de eis dat de belangen van de *class* 'fairly and adequately' worden behartigd). Dit vereiste geeft de rechter een handvat om in gevallen waarin de *governance* op papier correct geregeld lijkt, toch tot niet-ontvankelijkheid te komen. Dit kan nodig zijn als op andere gronden gereede twijfels bestaan of deze belangenbehartigende organisatie wel op zorgvuldige wijze omgaat met de belangen van de personen voor wie zij opkomt. Op zichzelf biedt de eis in lid 2 van artikel 3:305a BW dat de belangen met de rechtsvordering voldoende zijn gewaarborgd ruimte om daarin mee te wegen wat het belang is van de belangenbehartigende organisatie bij de rechtsvordering. Denkbaar is dat de rechter oordeelt dat de belangen van de personen om wie het gaat op zichzelf zijn gediend met de rechtsvordering, maar dat de opkomende belangenorganisatie daarbij teveel een eigen financieel belang heeft. Het vereiste van zorgvuldige belangenbehartiging richt zich specifiek op de belangenbehartigende organisatie. De rechter kan daardoor nog specifiekere dan bij lid 2 van 3:305a BW nagaan hoe bijvoorbeeld de financiering is geregeld en of de belangenbehartigende organisatie niet haar eigen commerciële belangen nastreeft. Een financieel eigenbelang van de belangenbehartigende organisatie beïnvloedt immers de wijze waarop de procedure wordt gevoerd en kan de bereidheid om te schikken zodanig beïnvloeden dat de personen voor wie wordt opgekomen daardoor in hun belangen worden benadeeld. De rechter kan zich bij een beoordeling van de zorgvuldige belangenbehartiging onder meer baseren op de inlegvereisten die aan de achterban worden gesteld of eventuele afspraken over resultaatsafhankelijke beloning van de belangenbehartigende organisatie. Overigens gaat ook de Claimcode uit van een collectieve belangenbehartiging zonder winstoogmerk (Principe II) en stelt zij eisen aan de

onafhankelijkheid van de belangenbehartigende organisatie en haar adviseurs, bestuurders en raad van toezicht (Principe IV) en aan de vergoedingen voor bestuurders van de belangenbehartigende organisatie (Principe V).

Als gekozen wordt voor een constructie met *Third Party Funding* kan de rechter op basis van de eis van zorgvuldige belangenbehartiging onder meer de TPF-overeenkomst opvragen om te bekijken hoe daarin de invloed van de financier op de procedure is geregeld en of die regeling niet in de weg staat aan een zorgvuldige behartiging van de belangen van de benadeelden.

In het voorstel 'Bestuur en toezicht' dat ik in voorbereiding heb na internetconsultatie over een ambtelijk voorontwerp worden de regels voor verantwoording en aansprakelijkheid van stichting- en verenigingsbestuurders aangescherpt. Deze regels gaan gelden voor alle stichtingen en verenigingen, dus ook voor (al dan niet ad hoc) stichtingen en verenigingen die als belangenorganisatie in een collectieve actie optreden voor een groep gedupeerden.

Onderdeel b van lid 5 van artikel 305a BW verlangt dat de rechtsvragen en feitelijke vragen in voldoende mate gemeenschappelijk zijn voor de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt. Het mag dus niet zo zijn dat de individuele vragen overheersen. *Rule 23 van de United States Federal Rules of Civil Procedure* stelt deze zogenaamde *predominance*-eis eveneens als voorwaarde voor het instellen van een '*damages*' *class action*. Dit onderdeel verlangt dus niet dat alle te beantwoorden vragen op dezelfde wijze beantwoord moeten kunnen worden, maar wel dat de meest belangrijke vragen zodanig beantwoord kunnen worden. In ieder geval is vereist dat, uitgaande van de gebeurtenis of gebeurtenissen waarop de procedure betrekking heeft, de vraag of er een grond voor aansprakelijkheid aanwezig is, identiek kan worden beantwoord voor alle door deze gebeurtenis(sen) geschade personen voor wie met de procedure wordt opgekomen. Denkbaar is dan overigens dat een belangenorganisatie met het oog daarop alleen voor een beperkte groep van deze geschade personen opkomt.

Onderdeel c van lid 5 van 3:305a BW stelt als voorwaarde voor een collectieve actie tot schadevergoeding dat de groep personen van voldoende omvang is om deze actie te rechtsvaardigen. Deze eis is ook opgenomen in artikel 7:907 lid 3 onderdeel g BW als voorwaarde voor het verbindend verklaren van een collectieve schikking in het kader van de WCAM, zie ook de toelichting op die bepaling (Kamerstukken II, 2003-2004, 29 414, nr. 3, p. 15). Het spreekt voor zich dat voor een gebeurtenis waarbij slechts enkele personen schade lijden een afwikkeling krachtens dit voorstel niet efficiënt is en daarvoor ook niet bedoeld is. De groep van benadeelden dient van zodanige omvang te zijn dat het het instellen van deze toch tamelijk complexe procedure rechtvaardigt. *Rule 23 van de United States Federal Rules of Civil Procedure* stelt deze zogenaamde *numerosity*-eis eveneens als voorwaarde voor het instellen van een *class action*. De procedure zoals opgenomen in de nieuwe Titel 14A van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering verlangt zowel van partijen als van de rechter veel inspanningen om tot afwikkeling van de collectieve schadevordering te komen. Die inspanningen moeten gerechtvaardigd zijn voor het te bereiken resultaat. Als de groep personen voor wie wordt opgekomen heel klein is, is het middel van de collectieve actie tot schadevergoeding onevenredig belastend voor alle betrokkenen, inclusief de rechterlijke macht. Hoeveel personen de groep moet bevatten om te oordelen dat sprake is van

voldoende omvang is niet op voorhand in exacte getallen aan te geven. Of de groep van voldoende omvang is, hangt mede af van het totale aantal door de gebeurtenis geschade personen. Ook de aard en ernst van de gebeurtenis waarop de actie betrekking heeft, kunnen een rol spelen bij de beantwoording van deze vraag, evenals de onder d van lid 5 genoemde voorwaarde dat er geen andere effectieve en efficiënte mogelijkheden zijn waarmee bereikt kan worden dat deze personen hun schade vergoed krijgen, zie hierna. Aangenomen mag worden dat het voor een kleine groep personen eenvoudiger is om gebruik te maken van alternatieven voor een collectieve actie tot schadevergoeding, bijvoorbeeld door gezamenlijk, maar op eigen naam, een procedure tot verkrijging van schadevergoeding te starten. Er kan dus een zekere overlap bestaan tussen beide voorwaarden.

Onderdeel d van lid 5 van 3:305a BW verlangt dat er geen andere effectieve en efficiënte mogelijkheden zijn waarmee bereikt kan worden dat de gedupeerden hun schade vergoed krijgen. Deze eis betekent dat zowel op het punt van de procedure van een collectieve schadevergoedingsactie als op het punt van het daarin te bereiken resultaat, de collectieve schadevergoeding voor de afwikkeling van deze massaschade de aangewezen procedure is. *Rule 23* kent een vergelijkbare eis, het zogenaamde *superiority*-vereiste. Indien er andere toereikende mogelijkheden zijn om de schade af te wikkelen, staat de voorgestelde procedure niet open. Onderdeel d wil voorkomen dat de rechter belast wordt met een complexe procedure indien er een andere ten minste even effectieve en minder complexe mechanismen zijn om voor de gedupeerden schadevergoeding te vorderen. De collectieve actie tot schadevergoeding is bedoeld als *ultimum remedium*. Denkbaar is bijvoorbeeld dat een organisatie die de belangen van benadeelden behartigt op effectieve en efficiënte wijze krachtens volmacht of lastgeving schadevergoeding kan vorderen. Men kan hierbij denken aan een volmacht of lastgeving tot het innen van een geldvordering, of aan een volmacht of lastgeving tot instellen van een rechtsvordering. Of dit in de gegeven omstandigheden een effectief en efficiënt alternatief is, is van een aantal factoren afhankelijk. Dit is onder meer afhankelijk van de omvang van de groep gedupeerden; hoe minder omvangrijk die is, des te eenvoudiger – en dus meer efficiënt c.q. minder complex – is het om krachtens volmacht of lastgeving schadevergoeding te vorderen. In zoverre vertoont dit onderdeel overlap met onderdeel c. De omvang van ieders schade is hierbij ook een relevante factor. Naar mate de groep gedupeerden groter en hun schade geringer is, is het vorderen van schadevergoeding krachtens volmacht of lastgeving minder efficiënt dan volgens de voorgestelde procedure.

Verder is van belang in hoeverre de groep van gedupeerden identificeerbaar is, zodat de gedupeerden benaderd kunnen worden voor het verkrijgen van een volmacht of het sluiten van een overeenkomst van lastgeving. Bij zogenaamde *mass disaster accidents* is de groep van gedupeerden doorgaans goed identificeerbaar. Dit zijn eenmalige gebeurtenissen waardoor in één keer veel personen tegelijk schade lijden. Denk bijvoorbeeld aan bus- of vliegtuigongevallen, maar bijvoorbeeld ook aan gebeurtenissen zoals de legionellaramp in Bovenkarspel of rampen zoals die hebben plaatsgevonden in Enschede en Volendam. Bij dergelijke gebeurtenissen is vaak eenvoudig vast te stellen wie tot de groep van benadeelden behoort, waardoor zij ook eenvoudig benaderbaar zijn. Een collectieve procedure is dan een effectieve en effectieve manier om tot een schadeafwikkeling te komen. Minder eenvoudig en daarom mogelijk minder efficiënt en effectief is dit bij een massaschade

die het gevolg is van een reeks identieke gebeurtenissen, waarbij de schade vaak over een langere periode en bij een geografisch verspreide (grotere) groep slachtoffers ontstaat, zoals bij schade die het gevolg is van het gebruik van het Des-hormoon, de zogenaamde *mass exposure accidents*.

Ten slotte kan bij de toets of er andere effectieve en efficiënte mogelijkheden zijn waarmee bereikt kan worden dat de gedupeerden hun schade vergoed krijgen, onder omstandigheden ook de vraag aan de orde zijn of de belangen van de individuele gedupeerden verlangen dat zij individueel schadevergoeding vorderen c.q. procederen. Denkbaar is dat de behoefte van gedupeerden om hun individuele proces te beheersen groot is, hetgeen bijvoorbeeld kan blijken uit het feit dat al een aanzienlijk aantal gedupeerden schikkingen heeft gesloten en individueel procedures aanhangig heeft gemaakt. Dit laat zich vooral goed voorstellen indien het ingrijpende en omvangrijke letselschades betreft. Daarmee is niet gezegd dat de voorgestelde procedures voor deze schades ongeschikt is. Dit zal sterk afhankelijk zijn van de omstandigheden, waaronder in het bijzonder van de vraag hoeveel individuele procedures reeds aanhangig zijn gemaakt. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de DES-zaak waarbij een collectieve oplossing het meest efficiënt en effectief is gebleken en er ook nauwelijks individuele procedures aanhangig zijn gemaakt.

Onderdeel e van lid 5 van 3:305a BW vereist dat de rechtspersoon daadwerkelijk heeft getracht het gevorderde door overleg met degene tegen wie de rechtsvordering zich richt, te bereiken. Daarbij geldt niet dat een termijn van twee weken in elk geval voldoende is, zoals in het tweede lid is bepaald voor de collectieve actie van artikel 3:310a lid 1 BW. Lid 2 van artikel 3:305a BW bepaalt voor de 'gewone' collectieve actie dat een rechtspersoon niet ontvankelijk is als hij in de gegeven omstandigheden onvoldoende heeft getracht het gevorderde door het voeren van overleg met de wederpartij te bereiken. Een termijn van twee weken na ontvangst van een verzoek tot overleg onder vermelding van het gevorderde is daartoe in elk geval voldoende. Het voorgestelde onderdeel e maakt duidelijk dat voor een collectieve actie ter verkrijging van schadevergoeding de termijn van twee weken niet zonder meer voldoende is. Waar de termijn van twee weken er bij een 'gewone' collectieve actie soms toe leidt dat de overlegpoging slechts een formaliteit is om een collectieve actie te mogen starten, wordt voor een collectieve actie tot schadevergoeding van de rechtspersoon verwacht dat deze daadwerkelijk zo nodig meerdere pogingen heeft ondernomen om met de wederpartij tot een overleg te komen over de rechtsvordering tot schadevergoeding. Door elk van partijen of door partijen gezamenlijk kan een verzoek worden ingediend ingevolge artikel 1018a Rv tot het houden van een preprocesuele comparitie waarin een vaststellingsovereenkomst wordt beproefd tot afwikkeling van de massaschade. Dit zal partijen soms net het benodigde zetje kunnen geven om zelf verder in onderhandeling te treden en een collectieve schikking te bereiken. Als het dan niet lukt om in onderling overleg tot een collectieve schikking te komen, biedt de collectieve actie tot schadevergoeding een stok achter de deur om toch tot een collectieve afwikkeling te komen. De mogelijkheden in een preprocesuele comparitie zijn echter ruimer. Tijdens deze comparitie kan bijvoorbeeld ook aan de orde komen hoe de verdere wijze van behandeling van geschillen over de massavorderingen plaats zal vinden. Daarbij kan bijvoorbeeld de wenselijkheid van het aanspannen van een collectieve actie dan wel de wenselijkheid van mediation aan de orde komen. Of in een gegeven geval van de organisatie mag worden verlangd dat zij eerst gebruik maakt van artikel 1018a

Rv, hangt af van de concrete omstandigheden. Hiervoor zijn geen regels te geven. Het heeft uiteraard weinig zin om een collectieve schadevergoedingsactie te starten zonder dat enig inhoudelijk overleg over de afwikkeling van de schade tussen partijen heeft plaatsgevonden. Als de beweerdelijk schadeveroorzaker elke aansprakelijkheid ontkent en om die reden elk overleg weigert, kan een preprocesuele comparitie een stap zijn om althans de geschilpunten en mogelijke vervolgstappen te inventariseren. Een collectieve actie tot schadevergoeding is een ingrijpende procedure, die veel eist van alle betrokkenen. De rechter mag daarom zware eisen stellen aan de mate waarin partijen hebben geprobeerd in onderling overleg tot een schadeafwikkeling te komen. De bepaling is bedoeld om lichtvaardig gebruik van de collectieve actie tot schadevergoeding te voorkomen.

Ad 5 Scope rule

Het nieuwe zesde lid bevat een zogeheten *scope rule*, een bepaling die de toepasselijkheid van de collectieve actie die strekt tot schadevergoeding in geld beperkt tot situaties die een voldoende nauwe band hebben met de Nederlandse rechtssfeer. Nu het gaat om een geheel nieuwe procedure die grote inspanningen vraagt van betrokkenen, waaronder de rechter, wil ik de reikwijdte beperken tot die gevallen die daadwerkelijk een band hebben met de Nederlandse rechtssfeer. Een enkele forumkeuze van twee buitenlandse partijen die twisten over collectieve schadevergoeding voor een gebeurtenis die buiten Nederland heeft plaatsgevonden, is onvoldoende om een collectieve schadevergoedingsactie op grond van artikel 3:305a lid 5 BW bij de Nederlandse rechter te mogen instellen, ook als zij een rechtskeuze hebben gedaan voor Nederlands recht. Het gaat erom dat er een voldoende nauwe band bestaat met Nederland. Die voldoende nauwe band is in het wetsvoorstel geconcretiseerd. De aangesproken partij moet in Nederland haar woonplaats of gewone verblijfplaats hebben (sub a) of het merendeel van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt, heeft zijn gewone verblijfplaats in Nederland (sub b) of de gebeurtenis of gebeurtenissen waarop de rechtsvordering betrekking heeft, heeft of hebben zich in Nederland voorgedaan (sub c). Er hoeft dus niet aan elk van de drie voorwaarden te zijn voldaan, maar slechts aan ten minste een ervan. De drie gekozen criteria zorgen er elk van de drie voor dat een eventuele collectieve schadevergoedingsactie voldoende met de Nederlandse rechtssfeer is verbonden. De *scope rule* staat los van de internationale bevoegdheidsregels die voor Nederland gelden op grond van verdragen en verordeningen. Als deze geen bevoegde rechter in Nederland aanwijzen, kan de collectieve schadevergoedingsactie niet worden ingesteld. Wel komen de criteria van de *scope rule* deels overeen met de belangrijkste bevoegdheidsgronden op grond van Brussel I, voor Nederland de belangrijkste internationale regeling op dit terrein. Hoofdregeel volgens Brussel I is de bevoegdheid van de rechter van het woonplaatsland van de verweerder (vergelijk lid 6, sub a). Een belangrijke alternatieve bevoegdheid is die van de rechter waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan of waar de overeenkomst moet worden uitgevoerd (vergelijk lid 6, sub c). De beschermende bevoegdheidsbepalingen voor consumenten op grond waarvan deze bij de rechter in hun eigen land kunnen procederen gelden niet voor een belangenbehartigende organisatie die opkomt namens consumenten. Het criterium dat het merendeel van de gedupeerden zijn gewone verblijfplaats in Nederland heeft, heeft daardoor in de praktijk waarschijnlijk beperkte betekenis. Is er echter

bevoegdheid van de Nederlandse rechter zonder dat de aangesproken partij daar woonplaats heeft of de gebeurtenis daar heeft plaatsgevonden, dan kan geen collectieve schadevergoedingsactie in Nederland worden ingesteld als het merendeel van de gedupeerden in het buitenland woont.

Onderdeel B

Onderdeel B regelt dat ook de collectieve acties van de artikelen 3:305b en 3:305c BW een verzoekschriftprocedure worden in plaats van een dagvaardingsprocedure, zoals nu het geval is. Er is geen goede reden om bij de wijziging van de collectieve actie van artikel 3:305a BW in een verzoekschriftprocedure, de collectieve actie ingesteld door een publiekrechtelijke rechtspersoon als genoemd in artikel 1 van Boek 2 BW (artikel 3:305b lid 1 BW) een dagvaardingsprocedure te laten. Hetzelfde geldt voor collectieve acties tot staking van een inbreuk ingesteld door een buitenlandse consumentenorganisatie (artikel 3:305c lid 1 BW). Hier gaat het om collectieve acties op basis van de richtlijn nr. 98/27/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 19 mei 1998 betreffende het doen staken van inbreuken in het raam van de bescherming van consumentenbelangen (PbEG 1998 L 166/51). Ook op deze collectieve acties worden de eerste en tweede afdeling van titel 14A (artt. 1018b tot en met 1018c) van toepassing. Zie ook de artikelsgewijze toelichting op die artikelen.

Artikel II

Artikel II bevat een aanpassing van artikel 907 van Boek 7 BW. De aanpassing is bedoeld voor gevallen waarin partijen in de collectieve schadevergoedingsactie er niet in zijn geslaagd zelf tot een collectieve vaststellingsovereenkomst te komen en de rechter een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling vaststelt. Het kan zijn dat partijen vervolgens finaliteit willen bereiken voor deze regeling door deze via een WCAM-verzoek verbindend te laten verklaren door gerechtshof Amsterdam. Bij een WCAM-verzoek wijst de rechter het verzoek tot verbindendverklaring van een collectieve vaststellingsovereenkomst af als niet is voldaan aan een van de gronden genoemd in artikel 7:907 lid 3 BW. Die gronden zien onder meer op de redelijkheid van de hoogte van de vergoeding in de collectieve vaststellingsovereenkomst (onderdeel b van lid 3) en op de voldoende waarborging van de belangen van de personen voor wie de overeenkomst is gesloten (onderdeel e van lid 3). Als het gaat om een door de rechter vastgestelde regeling voor een collectieve schadeafwikkeling ligt niet voor de hand dat het gerechtshof Amsterdam vervolgens een volledige redelijkheidstoets en toetsing van de voldoende waarborging van de belangen uitvoert. Voor die gevallen bepaalt het nieuwe lid 4 van artikel 7:907 BW daarom dat de rechter de redelijkheid van de regeling en de waarborging van de belangen van de personen voor wie de regeling is vastgesteld slechts marginaal toetst.

Artikel III

Algemeen

In artikel III is de invoering van een nieuwe titel 14A in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering geregeld. In titel 14A zijn bepalingen opgenomen voor procedures inzake collectieve acties. Titel 14A draagt het opschrift 'Van rechtspleging in zaken betreffende een collectieve actie en collectieve schadeafwikkeling' en is van toepassing op alle collectieve acties van artikel 3:305a, artikel 3:305b en artikel 3:305c BW, dus inclusief een collectieve actie die strekt tot schadevergoeding in geld. De titel is opgenomen na de bepalingen over de WCAM en de preprocesuele comparitie in het Derde Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering inzake rechtspleging van onderscheiden aard. Doel van titel 14A is het bieden van een op maat gemaakte procedure voor collectieve acties. Er is voor gekozen om naast een afdeling met enkele algemene bepalingen afzonderlijke afdelingen op te nemen voor de collectieve actie van artikel 3:305a lid 1 en 3:305b lid 1 en 3:305c lid 1 BW (de tweede afdeling) en voor de collectieve schadeafwikkeling in het kader van een collectieve schadevergoedingsactie op grond van artikel 3:305a lid 5 BW (derde afdeling).

Uitgangspunt in titel 14A is dat de regels van de verzoekschriftprocedure van toepassing zijn op collectieve acties. Daar waar dit wenselijk wordt geacht met het oog op een effectieve en efficiënte procedure is echter van deze regels afgeweken en zijn bijzondere bepalingen in de beide afdelingen uitgeschreven. Voor de collectieve actie van de artikelen 3:305a lid 1, 3:305b lid 1 en 3:305c lid 1 BW gaat het vooral om bepalingen uit de voorstellen in het kader van het Programma Kwaliteit en Innovatie rechtspraak (KEI) PM. Daarnaast zijn enkele bepalingen opgenomen die ervoor zorgen dat bijvoorbeeld een verzoek kan worden gedaan om medeverzoeker te worden (vergelijk de mogelijkheid tot voeging van artikel 217 tot en met 219 Rv voor de dagvaardingsprocedure) en dat steeds een kostenveroordeling wordt uitgesproken overeenkomstig de artikelen 237 e.v. Rv. Voor de collectieve schadeafwikkeling gaat het om een geheel eigen procedure die er in alle stadia op is gericht of de procedure te beëindigen wegens onbevoegdheid van de rechter of niet-ontvankelijkheid van de verzoekende organisatie, of een collectieve schikking te bereiken. Zie hierna de toelichting op de artikelen 1018e tot en met 1018j Rv.

Eerste afdeling Algemene bepalingen

Artikel 1018b

De eerste afdeling van titel 14A bevat in de artikelen 1018b en 1018c enkele uitgangspunten die voor alle procedures inzake een collectieve actie gelden. Artikel 1018b, eerste lid, Rv regelt het toepassingsgebied van titel 14A: de titel is van toepassing op procedures betreffende een rechtsvordering als bedoeld in de artikelen 305a lid 1 en lid 5, 305b lid 1 en 305c lid 1 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek. De 'gewone' collectieve actie van artikel 3:305a lid BW valt op dit moment onder de regels van de dagvaardingsprocedure van de tweede titel van het Eerste Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Door de wijziging van artikel 3:305a lid 1 BW dat de daar bedoelde rechtsvordering met een verzoekschrift wordt ingeleid en artikel 1018b, eerste lid, Rv komt de collectieve actie onder de nieuwe regels van titel 14A te vallen, in het bijzonder de tweede afdeling van die titel.

Het tweede lid van artikel 1018b bevat een regeling voor de relatieve bevoegdheid in collectieve acties. Het gaat om een regeling voor alle 'gewone' collectieve acties op grond van artikel 3:305a lid 1, 3:305b en 3:305c BW. Voor een collectieve actie tot schadevergoeding geldt de bevoegdheidsregeling van het derde lid. De regeling vloeit voort uit de wijziging van de collectieve actie procedure van een dagvaardingsprocedure in een verzoekschriftprocedure. Met die wijziging is niet beoogd een andere rechter relatief bevoegd te maken in collectieve acties. Omdat de algemene regels inzake relatieve bevoegdheid bij de verzoekschriftprocedure afwijken van de regels bij de dagvaardingsprocedure heb ik ervoor gekozen een afzonderlijke bepaling voor de relatieve bevoegdheid bij collectieve acties op te nemen. De regeling sluit aan bij de huidige regeling volgens de dagvaardingsprocedure door de woonplaats van degene tegen wie de rechtsvordering zich richt, voorop te stellen. De aanduiding 'rechter' brengt mee dat de aard van de collectieve actie bepaalt of deze door de kantonrechter door de sector civiel wordt behandeld en beslist. De aanknopingspunt bij het werkelijk verblijf bij gebreke van een woonplaats in Nederland is alleen relevant voor niet-rechtspersonen. Rechtspersonen hebben op grond van artikel 10:1 lid 2 BW immers steeds woonplaats op de plaats waar zij hun statutaire zetel hebben. Voor bijvoorbeeld collectieve acties tegen de Nederlandse Staat blijft hiermee in beginsel de Haagse rechter bevoegd, nu de Staat daar zijn woonplaats heeft.

Daarnaast bevat de regeling voor verbintenissen uit onrechtmatige daad een bevoegdheid voor de rechter van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan. Het gaat hier om een alternatieve en niet een subsidiaire bevoegdheid van de rechter. De grondslag voor de bevoegdheid bij verbintenissen uit onrechtmatige daad is afkomstig uit de regeling inzake internationale rechtsmacht in Verordening 44/2001 (thans herschikt in Verordening 1215/2012 Brussel Ibis (EU-Executieverordening) en artikel 6, onderdeel e, Rv. Op basis van jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie (HvJEU) in onder meer het arrest van 30 november 1976 (HvJ EG, 30 november 1976, zaak C-21/76, Handelskwekerij G.J. BierBV/mines de potasse d'Alsace SA, NJ 1977, 494) en vele zaken daarna, moet deze bepaling zo worden uitgelegd dat de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan zowel betrekking kan hebben op de plaats waar de schade is veroorzaakt ('Handlungsort') als op de plaats waar de initiële schade is ingetreden ('Erfolgsort'). Gaat het uitsluitend om zuivere vermogensschade dan kan volgens een uitspraak van gerechtshof Arnhem-Leeuwarden van 15 januari 2013 niet worden aangeknoopt bij het *Erfolgsort* (ECLI:GHARL:2013:BY8880). De bevoegdheid van de rechter van de plaats waar de (initiële) schade intreedt veronderstelt een bijzonder nauw verband tussen het geschil en het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan. Bij zuivere vermogensschade is onvoldoende sprake van een dergelijk bijzonder nauw verband en is de bevoegdheid van de rechter van de plaats waar die schade intreedt, niet gerechtvaardigd.

Voor een collectieve actie ligt aanknopingspunt bij het *Erfolgsort* in het algemeen niet voor de hand. De belangenbehartigende organisatie komt immers niet op voor haar eigen schade maar voor schade van de personen wier belangen zij met de rechtsvordering behartigt, vgl. ECLI:NL:RBMNE:2013:2933, waarin deze vraag in een zaak voor de rechtbank Midden-Nederland aan de orde kwam, echter zonder dat de rechtbank deze behoefde te beantwoorden. Het *Erfolgsort* als

aanknopingspunt voor de bevoegdheid bij onrechtmatige daad beoogt, zoals gezegd, aanknopingspunt bij een plaats die bijzonder nauw verbonden is met het geschil. Daarnaast beoogt die aanknopingspunt echter 'slachtoffer-vriendelijk' te zijn. Waar dit van belang is voor het slachtoffer als 'zwakkere partij', gaat dit niet in gelijke mate op voor de belangenbehartigende organisatie die opkomt voor het slachtoffer. Vgl. de uitspraak van HvJEU 5 oktober 2013, C-413/12 in een zaak waarin een Spaanse consumentenorganisatie tegen een Spaanse handelaar meende beroep te kunnen doen op consumentenbeschermende bevoegdheidsbepalingen en de uitleg daarvan in de jurisprudentie van het HvJEU.

Betreft het een wederpartij met woonplaats buiten Nederland en gaat het om een verbodsactie, dan zal in beginsel de rechter van de woonplaats van de wederpartij in het buitenland bevoegd zijn op grond van artikel 4, lid 1, van Richtlijn 98/27 en artikel 4, lid 1, van Richtlijn 2009/22, volgens welke bij een intracommunautaire inbreuk op het consumentenrecht van de Unie de rechter van de lidstaat waar de gedaagde partij haar vestigings- of woonplaats heeft, bevoegd is om kennis te nemen van verbodsacties van consumentenorganisaties uit andere lidstaten. Denkbaar is dat de Nederlandse rechter rechtsmacht heeft volgens de toepasselijke regelingen inzake internationale bevoegdheid (zoals Verordening 1215/2012 Brussel Ibis (EU-Executieverordening)) terwijl de aangesproken partij haar woonplaats buiten Nederland heeft, bijvoorbeeld als het gaat om een onrechtmatige daad waarbij de schadeveroorzakende gebeurtenis zich in Nederland heeft voorgedaan. In dat geval wijst de internationale bevoegdheidsregel rechtstreeks de relatief bevoegde rechter in Nederland aan, namelijk, de rechter van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan, zie hiervoor. De een na laatste zin van het vierde lid regelt de relatieve bevoegdheid als er meer personen zijn tegen wie de rechtsvordering zich richt, bijvoorbeeld als producenten van een gebrekkig geneesmiddel gezamenlijk daarvoor worden aangesproken in een collectieve actie. De regel is geënt op artikel 106 Rv en houdt in dat bevoegdheid ten aanzien van een aangesproken partij bevoegdheid ten aanzien van de anderen meebrengt, mits tussen de rechtsvordering tegen elk van hen zodanige samenhang bestaat dat redenen van doelmatigheid een gezamenlijke behandeling rechtsvaardigen. De slotzin verklaart de forumkeuzemogelijkheid van artikel 108 Rv van overeenkomstige toepassing.

In het derde lid wordt voor collectieve acties tot schadevergoeding in geld een afzonderlijke bevoegdheidsregeling in de wet opgenomen. Er is een keuze gemaakt om deze zaken te concentreren. Nog opengelaten is of deze concentratie moet plaatsvinden bij de rechtbank Den Haag of bij de rechtbank Midden-Nederland. Volgens het Toetsingskader Wettelijke Concentratie van de Raad voor de rechtspraak is concentratie van zaken alleen wenselijk als een bepaalde categorie zaken bijzondere rechterlijke expertise vereist en daarnaast sprake is van ten minste één van de volgende omstandigheden: (i) er is jaarlijks een beperkt aantal zaken van die categorie; (ii) aanwezigheid van omgevingspartners op een bepaalde locatie maakt concentratie op die locatie wenselijk; (iii) concentratie draagt bij aan de efficiency van de procesgang. Deze criteria bieden voldoende aanknopingspunten voor concentratie van een collectieve schadevergoedingsactie zoals hier wordt voorgesteld.

Concentratie beoogt te voorkomen dat zich haast onoplosbare problemen van samenloop voordoen en dient ervoor te zorgen voor voldoende expertise in deze zaken. De collectieve schadevergoedingsactie is een bijzondere procedure die veel eist van partijen en rechter. Naar verwachting doet zich per jaar slechts een beperkt aantal zaken voor, gezien de aard van de procedure (massazaak) en de eisen die de procedure aan de ontvankelijkheid stelt. De efficiëntie van de procesgang wordt door concentratie bevorderd. Het is niet wenselijk en niet efficiënt als tegelijkertijd verspreid over het land verschillende collectieve schadevergoedingsacties aanhangig zijn van verschillende belangenbehartigende organisaties tegen dezelfde aangesproken partij voor dezelfde gebeurtenis of gebeurtenissen. Dit zou de onderhandelingen over een vaststellingsovereenkomst ernstig kunnen belemmeren. Voor de rechters in kwestie zou slechts met een uitvoerig protocol en overleg besloten kunnen worden welke zaken waar doorgang zouden moeten vinden, al dan niet gevoegd met een andere zaak die naar dat gerecht wordt verwezen. Concentratie kan ook voorkomen dat een belangenbehartigende organisatie eerder dan nodig een zaak aanhangig maakt om maar als eerste organisatie bij de rechter te zijn (een zogeheten *rush to the court*). Concentratie bij een gerecht heeft daarnaast als voordeel dat zich weliswaar verschillende organisaties met een collectieve schadevergoedingsactie kunnen melden (voor zover zij in het overleg met de aangesproken persoon niet naar elkaar zijn verwezen), maar dat er slechts één gerecht is dat moet beslissen of deze collectieve vorderingen zo nauw verwant zijn dat een efficiënte afwikkeling meebrengt dat zij gevoegd worden behandeld. Duidelijk is dan ook dat deze behandeling bij dezelfde rechter kan worden voortgezet. Of er aanleiding is om zaken gezamenlijk te behandelen kan mede afhangen van de vraag voor wie een belangenbehartigende organisatie opkomt. Als dit heel duidelijk te onderscheiden groepen gedupeerden zijn en ook de aangesproken persoon niet verlangt dat het tot een gezamenlijke afwikkeling komt, is er geen reden om de zaken te voegen. Is er meer overlap tussen de groepen gedupeerden voor wie de belangenbehartigende organisatie opkomt, dan ligt een gezamenlijke behandeling meer voor de hand. De keuze voor de rechtbank Den Haag of de rechtbank Midden-Nederland is beide verdedigbaar met het oog op de centrale ligging, nu de verwachting is dat bij dit soort zaken personen uit het hele land betrokken kunnen zijn. De Haagse rechter is daarnaast op dit moment al de bevoegde rechter is voor alle 'gewone' collectieve acties tegen de overheid en voor de toetsing van algemene voorwaarden. Door de keuze voor de rechtbank Den Haag of Midden-Nederland vindt een eventueel hoger beroep plaats voor het gerechtshof Den Haag respectievelijk gerechtshof Arnhem-Leeuwarden. Na totstandkoming van de vaststellingsovereenkomst kunnen partijen ervoor kiezen bij het gerechtshof Amsterdam een verzoek tot verbindendverklaring te doen op grond van de WCAM. Ik acht het een voordeel als een dergelijk verzoek door een ander gerechtshof wordt behandeld dan het hof dat al over een hoger beroep in de collectieve schadevergoedingsactie heeft geoordeeld.

De gekozen formulering ('rechtbank') drukt uit dat niet de kantonrechter maar de sector civiel collectieve schadevergoedingsacties behandelt en beslist.

Het vierde lid van artikel 1018b Rv bepaalt dat de derde titel van het Eerste Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van overeenkomstige toepassing is, tenzij in titel 14A anders is bepaald. Daarmee zijn op de procedures inzake collectieve acties de bepalingen van de

verzoekschriftprocedure in beginsel van toepassing. Titel 14A beoogt zoveel mogelijk een spoorboekje voor de rechtstoepasser te zijn, maar het is onnodig en onwenselijk om voor de procedure inzake collectieve acties elk aspect van de procedure afzonderlijk te beschrijven. Daarom wordt deze procedure, net als andere procedures in het Derde Boek, ingebed in de bestaande regels. Zoals opgemerkt in de toelichting op de wijziging in artikel 3:305a lid 1 BW, zijn er goede redenen om daarbij de verzoekschriftprocedure tot uitgangspunt te nemen voor procedures inzake collectieve acties en collectieve schadevergoedingsacties. Zo komt er één regime voor de verschillende soorten procedures voor collectieve actie en collectieve schadeafwikkeling. Uitgaan van de verzoekschriftprocedure past bij de mogelijkheid dat partijen overeenkomstig artikel 1018e Rv gezamenlijk een verzoek indienen (vgl. de deelgeschilprocedure van art. 1019w e.v. Rv en de preprocesuele comparitie van art. 1018a Rv). Ook de nadruk op het bereiken van een collectieve schikking sluit aan bij de verzoekschriftprocedure. Waar nodig of wenselijk zijn afwijkende bepalingen geformuleerd in titel 14A. Voor de 'gewone' collectieve actie van artikel 3:305a lid 1 BW betekent de overgang naar de verzoekschriftprocedure dat een aantal regels uit de dagvaardingsprocedure niet meer geldt. Hierna ga ik hier nader op in.

Zoals gezegd, is het verloop van de dagvaardings- en verzoekschrift procedure nu al in grote mate gelijk. Met de KEI-voorstellen, die uitgaan van één procesinleiding in een digitale setting, één schriftelijke ronde en een mondelinge behandeling in alle zaken, ongeacht of zij na de procesinleiding verder gaan als vorderingsprocedure (voorheen dagvaarding) of verzoekprocedure (voorheen verzoekschrift), worden beide nog verder geïntegreerd. Voor de 'gewone' collectieve actie van artikel 3:305a lid 1 BW betekent een overgang naar de verzoekschriftprocedure nog wel een wijziging in de relatieve bevoegdheidsregels. In artikel 1018b Rv is daarom een eigen regel van relatieve bevoegdheid voor collectieve acties opgenomen. Zie de toelichting op die bepaling.

De incidentele vorderingen van de tiende afdeling van de tweede titel van het Eerste Boek gelden niet voor de verzoekschriftprocedure. Het gaat dan om vrijwaring, voeging en tussenkomst, verwijzing en voeging van zaken, voorlopige voorzieningen tijdens een aanhangig geding en zekerheidstelling voor proceskosten bij eisers uit het buitenland. Ik meen dat niet aan al deze incidenten behoefte bestaat in een collectieve actie. Ik zie de mogelijkheid voor een aangesproken partij in een collectieve actie om een derde in vrijwaring op te roepen eerder als een belemmerende factor voor een effectieve en efficiënte afwikkeling van de rechtsvordering en meen dan ook dat er geen reden is om deze figuur op te nemen in titel 14A. De figuur van tussenkomst is in de verzoekschriftprocedure niet als zodanig geregeld. Wel kent de verzoekschriftprocedure de mogelijkheid voor niet in het verzoekschrift genoemde belanghebbenden om in de procedure een verweerschrift in te dienen. In collectieve acties komt bij mijn weten in de praktijk vrijwel niet voor dat een derde wil tussenkomen in de procedure tussen de belangenorganisatie en de aangesproken partij. Ik verwacht niet dat dit anders wordt met het huidige voorstel. De mogelijkheid om voeging te vragen aan de zijde van de belangen behartigende organisatie kan onder omstandigheden wel toegevoegde waarde hebben. Als een andere belangenbehartigende organisatie wegens dezelfde gebeurtenis tegen dezelfde aangesproken persoon wil opkomen, kan zij belang hebben bij de uitkomst van de collectieve actie. Die uitkomst heeft voor haar weliswaar geen gezag van gewijsde

maar kan toch rechtens of feitelijk gevolgen hebben voor haar en een eventueel door haar in te stellen procedure. In artikel 1018c Rv, dat de procedure voor collectieve acties op grond van artikel 3:305a lid 1 BW regelt, is daarom in het zesde lid een bepaling opgenomen die het mogelijk maakt dat een rechtspersoon als bedoeld in artikel 3:305a lid 1 BW, die belang heeft bij een reeds door een andere rechtspersoon ingestelde collectieve actie, kan verzoeken om als medeverzoeker op te treden. Zie nader de toelichting op die bepaling. Voor de collectieve schadevergoedingsactie is een vergelijkbare bepaling opgenomen in artikel 1018j, eerste lid. Voor de verwijzing en voeging van zaken (artikel 220-222 Rv) kent de verzoekschriftprocedure een pendant in artikel 285 Rv. Deze laatste bepaling volstaat naar mijn idee ook voor de collectieve actie. Voor de collectieve schadevergoedingsactie is in artikel 1018j, tweede lid, Rv een eigen regime opgenomen, zie de toelichting op die bepaling. Aan de regeling inzake de zekerheidstelling voor proceskosten bestaat onvoldoende behoefte om hiervoor een afzonderlijke bepaling op te nemen in titel 14A. Artikel 223 Rv regelt voor de dagvaardingsprocedure de mogelijkheid om hangende het geding een voorlopige voorziening te vragen. De plaatsing van art. 223 Rv in de titel met regels over de dagvaardingsprocedure, wordt in de wetsgeschiedenis niet nader toegelicht. De mogelijkheid om ook in een verzoekschriftprocedure hangende het geding een voorlopige voorziening te vragen is momenteel onderwerp van een cassatieprocedure in het belang der wet, omdat de lagere rechtspraak op dit punt verdeeld is. Het hof Arnhem-Leeuwarden heeft arresten gewezen (1 december 2011, LJN BU6896 en 19 augustus 2010, LJN BN4786) waarin een verzoek om analoge toepassing van art. 223 Rv is afgewezen. Het hof Den Haag (28 maart 2007, LJN: BA3486) heeft art. 223 Rv wel analoog toepasbaar geoordeeld in procedures die worden ingeleid met een verzoekschrift. Ik acht wenselijk dat ook in deze verzoekschriftprocedure een voorlopige voorziening voor de duur van de procedure kan worden gevraagd. Artikel 1018c, zevende lid, en artikel 1018e, zevende lid bevatten een daartoe strekkende bepaling. Zie nader de toelichting op die artikelen. De schorsing en hervatting (artt. 225-228 Rv) gelden eveneens alleen voor de dagvaardingsprocedure. Bij mijn weten levert het ontbreken van dergelijke regelingen in de verzoekschriftprocedure geen grote problemen op die ertoe noodzaken een vergelijkbare regeling in titel 14A op te nemen. Om die reden is daarvan afgezien. Hetzelfde geldt voor de afbreking van instantie (artt. 246-253 Rv). Aan de mogelijkheid van doorhaling op de rol (artt. 246-248 Rv) zou evengoed behoefte kunnen bestaan in de verzoekschriftprocedure. In de KEI-voorstellen verdwijnt de 'rol' als zelfstandig begrip in de vorderingsprocedure, maar blijft doorhaling 'ter griffie' in de vorderingsprocedure mogelijk. Het gaat de reikwijdte van dit wetsvoorstel echter te buiten om uitsluitend voor de collectieve actie en collectieve schadevergoedingsactie een beëindiging van de procedure ter griffie mogelijk te maken.

Ook de toepasselijkheid van het bewijsrecht is niet geheel hetzelfde in dagvaardings- en verzoekschriftprocedures. Om zeker te stellen dat het bewijsrecht van toepassing is in collectieve acties is in het **vijfde lid** van artikel 1018b Rv, een van de verzoekschriftprocedure afwijkende bepaling opgenomen dat bepaalt dat de negende afdeling van de tweede titel van het Eerste Boek van overeenkomstige toepassing is. Ook voor de verzoekschriftprocedure bepaalt artikel 284, eerste lid, Rv weliswaar dat de negende afdeling van de tweede titel van het Eerste Boek van overeenkomstige toepassing is, maar die bepaling voegt daaraan toe 'tenzij de aard van de zaak zich

hiertegen verzet'. Voor zowel de 'gewone' collectieve actie als voor de collectieve actie tot schadevergoeding zie ik echter geen goede grond voor het buiten toepassing laten van het bewijsrecht, ook al heeft de collectieve schadevergoedingsactie trekken van zowel een contentieuze als een volontaire procedure. Om deze toepassing buiten twijfel te stellen is de negende afdeling van de tweede titel van het Eerste Boek van overeenkomstige toepassing verklaard. Het woord 'overeenkomstig' is nodig omdat de regels inzake bewijsrecht deel uitmaken van de dagvaardingsprocedure met de daarbij behorende terminologie (bijvoorbeeld inzake het 'op de rol' komen van een zaak na getuigenverhoor, art. 185 Rv). Die terminologie is niet bruikbaar voor de procedures in titel 14A omdat in verzoekschriftprocedures van een rol veelal geen sprake is. Overigens zal dit laatste veranderen als de voorstellen inzake KEI tot wet worden verheven omdat daar de rol als zelfstandige aanduiding verdwijnt.

Tweede afdeling De procedure inzake een collectieve actie

Artikel 1018c

Artikel 1018c bevat regels voor de procedure inzake een collectieve actie op grond van artikel 3:3305a lid 1 BW. Het eerste lid van artikel 1018c geeft regels voor de gegevens die het verzoekschrift moet vermelden. Naast de gegevens genoemd in artikel 278 Rv zijn dit de naam en woonplaats van degene tegen wie de rechtsvordering zich richt (a), een omschrijving van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt (b), een omschrijving van de wijze waarop voldaan is aan de ontvankelijkheidseisen van artikel 305a leden 1 en 2 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek (c), de door degene tegen wie de rechtsvordering zich richt tegen het verzoek aangevoerde weren en de gronden daarvoor (d) en de bewijsmiddelen waarover de rechtspersoon die de rechtsvordering instelt, kan beschikken en de getuigen die hij kan doen horen ter staving van de betwiste gronden van het verzoek (e). Het vermelden van een omschrijving van de personen voor wie de rechtspersoon opkomt en van de wijze waarop is voldaan aan de ontvankelijkheidseisen van artikel 3:305a BW is van belang omdat dit de rechter beter in staat stelt om zich een oordeel te vormen over de ontvankelijkheid van de rechtspersoon. Het vermelden van de verweren van de wederpartij en van de bewijsmiddelen waarop de rechtspersoon zich kan beroepen is mede ontleend aan de KEI-voorstellen. Het is wenselijk dat ook in een verzoekschriftprocedure aan de rechter zoveel mogelijk gegevens worden verschaft om hem een goede indruk te geven van hetgeen partijen verdeeld houdt. De laatste zin van het eerste lid bepaalt dat rechter de verzoekende organisatie kan bevelen alsnog de ontbrekende gegevens te verstrekken. Deze zin zorgt ervoor dat het ontbreken van een deel van de gegevens niet meteen fataal is voor de partij die het aangaat. Uit een weigering om aan het bevel te voldoen kan de rechter de gevolgtrekking maken die hij geraden acht.

Het tweede lid van artikel 1018c is eveneens ontleend aan de KEI-voorstellen. Het bepaalt dat degene tegen wie de rechtsvordering zich richt niet, zoals thans gebruikelijk is in de verzoekschriftprocedure, tot aan de mondelinge behandeling een verweerschrift kan indienen, maar slechts tot tien dagen daarvoor. Het is wenselijk dat de rechter en de verzoekende organisatie tijd hebben om zich voor te bereiden op de mondelinge behandeling en daarbij kunnen beschikken over

het verweerschrift. Om die reden moet ook het verweerschrift melding maken van de bewijsmiddelen waarover de aangesproken partij kan beschikken en de getuigen die zij kan doen horen. De rechter kan de aangesproken partij bevelen alsnog de ontbrekende gegevens te verstrekken. Zie ook de toelichting op de desbetreffende bepalingen in KEI, pm.

Het derde lid van artikel 1018c bepaalt dat een rechtsmacht- of relatief-bevoegdheidsverweer voor alle weren wordt gevoerd. Zonder deze bepaling is het voeren van een dergelijk verweer, anders dan in de dagvaardingsprocedure (voor de relatieve bevoegdheid art. 110, eerste lid, Rv), in de verzoekschriftprocedure niet aan regels gebonden. Ik acht wenselijk dat in een collectieve actie eerst beslist wordt over de rechtsmacht en relatieve bevoegdheid van de rechter voordat de inhoudelijke beoordeling van het geschil aan de orde komt. In het derde lid is eveneens beschreven dat de rechter hierover als eerste beslist en hoe hij overgaat tot onbevoegdverklaring als rechtsmacht ontbreekt en tot verwijzing als blijkt dat niet hij maar een andere rechter relatief bevoegd is, vergelijk artikel 270 Rv. Dat de rechter ook op voorhand over zijn rechtsmacht beslist is ook voor dagvaardingszaken niet algemeen geregeld. Om te voorkomen dat de invoering van een Nederlandse collectieve schadevergoedingsactie leidt tot een toevloed aan 'buitenlandse' claims acht ik naast de invoering van een *scope rule* in artikel 3:305a lid 6 BW wenselijk dat zowel voor de collectieve actie als voor de collectieve schadevergoedingsactie over de rechtsmacht van de Nederlandse rechter wordt beslist voordat de inhoudelijke procedure wordt voortgezet.

Het vierde lid van artikel 1018c regelt dat de rechter een verschijning van partijen kan gelasten om een schikking te beproeven of om inlichtingen te verschaffen. Deze mogelijkheid biedt de rechter de ruimte om vanaf het begin de regie te voeren en in overleg met partijen te onderzoeken of er ruimte is voor schikken. Onderdelen van de bepalingen over de comparitie van partijen, artikel 87 Rv (schikkingscomparitie) en artikel 88 Rv (inlichtingencomparitie) en artikel 89 (stukken ingediend voorafgaand aan comparitie) zijn van overeenkomstige toepassing verklaard. Het betreft artikel 87, tweede lid (over het bij gemachtigde of in persoon verschijnen) en derde lid (over het opmaken van een proces-verbaal van de schikking) en artikel 88, tweede lid (de rechter ondervraagt partijen) en derde lid, eerste, tweede en derde zin (over het opmaken van een proces-verbaal en de ondertekening of weigering te ondertekenen daarvan) en vierde lid (over het niet als bewijs ten voordele kunnen strekken van een partijverklaring). Het proces-verbaal hoeft in dit geval echter niet te worden uitgegeven in executoriale vorm. Of de uitgifte in executoriale vorm geschiedt, hangt af van de inhoud van het proces-verbaal. In veel gevallen zal uitgifte in executoriale vorm niet aan de orde zijn, bijvoorbeeld omdat het proces-verbaal slechts een weergave bevat van het bij de verschijning verhandelde of van de gemaakte afspraken voor verdere behandeling. Is echter bij de verschijning een schikking bereikt die mede een regeling over de verdeling van de proceskosten inhoudt, dan kunnen partijen wel belang hebben bij een uitgifte in executoriale vorm. Om die reden houdt het vierde lid de mogelijkheid van een uitgifte in executoriale vorm open. Artikel 89 regelt dat eventuele overlegging van stukken uiterlijk op een door de rechter te bepalen dag voor de datum van verschijning van partijen moeten zijn overgelegd aan de rechter en de wederpartij. In de KEI-voorstellen komen de artikelen 87 tot en met 92 Rv te vervallen. Zij worden vervangen door de artikelen 30k tot en met 30o, die de gang van zaken tijdens en rondom de mondelinge behandeling

regelen. Deze artikelen horen tot de algemene voorschriften voor procedures, ongeacht of dit vorderingsprocedures of verzoekprocedures betreft. De term 'mondelinge behandeling' wordt de aanduiding van een zitting, ongeacht of dit een verschijning van partijen als hier bedoeld, betreft, of een andere mondelinge behandeling. Wanneer de KEI-voorstellen wet worden, kunnen de verwijzingen in het vierde en vijfde lid naar de artikelen 87 tot 89 of wel eenvoudig worden vervangen door een verwijzing of wel geschrapt, omdat de algemene voorschriften van toepassing worden op alle procedures, inclusief de procedures die in het Derde Boek staan. Bij niet verschijnen kan een partij worden veroordeeld in de vergeefs aangewende kosten van de andere partij. Dit gaat bijvoorbeeld om de kosten van de advocaat die is meegekomen naar de zitting en deze heeft voorbereid.

Het **vijfde lid** van artikel 1018c regelt dat bij een verschijning van partijen ook de verdere behandeling van de geschillen tussen partijen kan worden besproken. Daarbij kan onder meer aan de orde komen of de zaak moet worden verwezen naar een mediator. Overeenkomstig het bepaalde in artikel 191 Rv voor de comparitie na voorlopig getuigenverhoor is hiervoor bepaald dat de afspraken in een proces-verbaal kunnen worden vastgelegd, maar dat op de afspraken geen beroep in rechte kan worden gedaan voor zover zij in strijd komen met een dwingende wetsbepaling, met fundamentele beginselen van behoorlijke rechtspleging of voor zover een beroep daarop in verband met onvoorziene omstandigheden redelijkerwijs niet kan worden gedaan.

Het **zesde lid** van artikel 1018c regelt dat een rechtspersoon die als belangenorganisatie wil optreden en belang heeft bij een rechtsvordering die door een andere belangenorganisatie is ingesteld, de rechter kan verzoeken als medeverzoeker op te mogen treden. Het kan zich voordoen dat een belangenorganisatie overweegt om tegen dezelfde wederpartij een collectieve actie in te stellen ter zake van dezelfde gebeurtenis of gebeurtenissen. Omdat in de verzoekschriftprocedure hiervoor geen aparte regeling bestaat, is in het zesde lid de mogelijkheid opgenomen dat deze rechtspersoon niet per se eerst zelf een procedure tegen deze zelfde wederpartij hoeft te starten (waarna samenvoeging kan worden gevraagd overeenkomstig artikel 285, tweede lid, Rv) maar kan vragen om als medeverzoeker op te treden. Een dergelijk verzoek is vergelijkbaar met een vordering tot voeging van artikel 217 Rv e.v.. Om te voorkomen dat een efficiënt procesverloop in gevaar wordt gebracht door een dergelijk verzoek is bepaald dat dit niet later dan tien dagen voorafgaand aan de mondelinge behandeling kan worden gedaan. Met het van overeenkomstige toepassing verklaren van artikel 282a, tweede lid, en vierde tot met zesde lid, Rv is geregeld dat de medeverzoeker het griffierecht tijdig moet voldoen om in zijn verzoek ontvankelijk te zijn en dat de uitzonderingen die daarvoor gelden, ook van toepassing zijn op een verzoek om medeverzoeker te mogen worden.

Het **zevende lid** van artikel 1018c regelt de mogelijkheid om in een aanhangige collectieve actie een voorlopige voorziening te vragen voor de duur van de procedure. Voorwaarde is dat deze samenhangt met de rechtsvordering die overeenkomstig het eerste lid is ingeleid. Hiervoor is bij de toelichting op artikel 1018b, vierde lid, uiteen gezet dat artikel 223 Rv deze mogelijkheid biedt in dagvaardingsprocedures, maar dat onduidelijkheid bestaat over de vraag of de regeling van artikel 223 Rv analoog mag worden toegepast in de verzoekschriftprocedure. Om buiten twijfel te stellen dat deze mogelijkheid in de collectieve actie bestaat, is dit in het zevende lid met zoveel woorden

bepaald. Bij een voorlopige voorziening tijdens een aanhangige collectieve actie procedure kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een verzoek om een bevel tot het zich onthouden van het doen van bepaalde uitspraken in de pers. Zie Losbl. Rechtsvordering, aantt. 1-3 op artikel 223 Rv van G. Snijders voor meer voorbeelden.

Het achtste lid van artikel 1018c regelt de veroordeling in de proceskosten overeenkomstig artikel 237 e.v. Rv. Hiermee is tot uitdrukking gebracht dat bij een collectieve actie de verliezende partij de proceskosten draagt. Dit betekent dat de rechtspersoon die als belangenbehartiger optreedt met het instellen van de collectieve actie het risico neemt dat hij in de proceskosten wordt veroordeeld als de rechter oordeelt dat de wederpartij niet aansprakelijk is en niet onrechtmatig heeft gehandeld. Dit is een rechtvaardige rem op het lichtzinnig instellen van een collectieve actie. Uiteraard geldt op grond van dit lid ook andersom dat een verklaring voor recht dat de aangesproken persoon onrechtmatig heeft gehandeld in de regel tevens een veroordeling van de aangesproken persoon in de kosten van het geding inhoudt.

Derde afdeling De procedure inzake collectieve schadeafwikkeling

Artikel 1018d

Artikel 1018d geeft uitvoering aan de mogelijkheid om een collectieve actie die strekt tot schadevergoeding in geld in te stellen. Het artikel bepaalt daartoe dat een rechtspersoon als bedoeld in artikel 3:305a lid 1 BW een rechtsvordering als bedoeld in artikel 3:305a lid 5 BW kan instellen tegen de persoon die verantwoordelijk wordt gehouden voor de gebeurtenis of gebeurtenissen waarop de rechtsvordering betrekking heeft. Het instellen van de rechtsvordering geschiedt met inachtneming van de vereisten als bedoeld in artikel 3:305a leden 5 en 6 BW door indiening van een verzoek als bedoeld in artikel 1018e Rv. De verwijzing naar de vereisten van lid 5 en 6 van artikel 3:305a BW is opgenomen omdat deze vereisten ontvankelijkheidseisen zijn die de rechter voorafgaand aan de inhoudelijke beoordeling van de rechtsvordering beoordeelt. Het artikel bepaalt daarnaast dat het verzoek ook door de belangenbehartigende organisatie en de aangesproken persoon of personen gezamenlijk kan worden ingediend. Deze mogelijkheid kan van belang zijn als partijen nog wel in gesprek zijn over de afwikkeling van een collectieve schadeclaim maar vastlopen in een aantal geschilpunten die zij aan de rechter willen voorleggen. Door het doen van een gezamenlijk verzoek kunnen zij al in hun verzoek aangeven waarover zij het eens zijn en welke punten hen nog verdeeld houden. Dit bevordert de proceshouding waarin partijen gezamenlijk met hulp van de rechter tot een collectieve afwikkeling komen. Overigens komt deze mogelijkheid naast de mogelijkheid die de wet nu al kent om een verzoek in te dienen tot het houden van een preprocesuele comparitie (artikel 1018a Rv). Ook de preprocesuele comparitie is bedoeld om te onderzoeken hoe partijen bij een geschil over een gebeurtenis of gebeurtenissen die een veelheid

van personen heeft benadeeld, tot een collectieve vaststellingsovereenkomst ter afwikkeling van de schade te komen. In die zin vorm het huidige voorstel daarop een aanvulling

Artikel 1018e

De artikelen 1018e tot en met 1018j regelen de inhoudelijke procedure voor een collectieve actie tot verkrijging van schadevergoeding in geld. In verschillende stappen kunnen partijen aan de hand van deze bepalingen met hulp van de rechter tot een collectieve afwikkeling van schade komen. De procedure vangt aan met de indiening van een al dan niet gezamenlijk verzoek. Vervolgens vindt een beoordeling van de ontvankelijkheid en de rechtsmacht plaats (eerste stap). Is niet aan de eisen van artikel 3:305a leden 1, 5 of 6 BW voldaan, dan ketst de zaak daarop af en eindigt de procedure. Hetzelfde geldt als de Nederlandse rechter geen rechtsmacht heeft. Daarna oordeelt de rechter over de aansprakelijkheidsvraag (tweede stap). Komt de rechter tot het oordeel dat de aangesproken partij niet aansprakelijk is, dan eindigt ook daarmee de procedure. Aan intensieve onderhandelingen over de collectieve schadeafwikkeling en de volgende stappen in de procedure komt men in dat geval niet toe. Is naar het oordeel van de rechter wel sprake van aansprakelijkheid, dan krijgen partijen een termijn om zelf tot een collectieve vaststellingsovereenkomst te komen. Als dit lukt, eindigt de procedure. Lukt dit niet, dan komt de volgende stap in de procedure. De artikelen 1018f en verder bevatten dan de benodigde stappen om partijen met hulp van de rechter op een efficiënte en verantwoorde wijze tot een collectieve schadeafwikkeling te laten komen.

Artikel 1018e regelt de aanvang van de procedure en de eerste twee stappen. Het **eerste lid** van artikel 1018e regelt wat in het procesinleidend stuk moet worden vermeld. Naast de gegevens die op grond van artikel 278 Rv moeten worden vermeld, eist artikel 1018e eerste lid onder a tot en met f dat een aantal extra gegevens wordt opgenomen met het oog op een zo efficiënt mogelijk verloop van de procedure. Zo moet een duidelijke omschrijving worden opgenomen van de gebeurtenis of gebeurtenissen waarop de rechtsvordering betrekking heeft (onderdeel a). Wordt het verzoek niet gezamenlijk maar alleen door de belangenbehartigende organisatie ingediend, dan moet het de gegevens vermelden van degene tegen wie de rechtsvordering zich richt (onderdeel b). Van belang is ook de omschrijving van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt (onderdeel c) en een omschrijving van de wijze waarop is geprobeerd een collectieve vaststellingsovereenkomst tot afwikkeling van de collectieve schade te bereiken (onderdeel d). Ik heb ervoor gekozen om niet te verwijzen naar 7:907 lid 1 BW maar de daar gebruikte omschrijving in onderdeel d over te nemen. Op deze manier wordt duidelijk gemaakt dat de onderhandelingen gericht moeten zijn geweest op het bereiken van een collectieve vaststellingsovereenkomst, ongeacht of de bedoeling is hiervoor een verzoek tot verbindendverklaring via de WCAM te doen. Op voorhand hoeft immers niet vast te staan dat een te bereiken collectieve vaststellingsovereenkomst automatisch tot een WCAM-verzoek leidt. Of het nu gaat een WCAM-overeenkomst of om een collectieve vaststellingsovereenkomst waarvoor niet de bedoeling is deze verbindend te laten verklaren, in alle gevallen moet een dergelijke overeenkomst de gegevens bevatten genoemd in artikel 7:907 lid 2 onder a tot en met f BW. Het gaat dan om de volgende gegevens: een omschrijving van de gebeurtenis of de gebeurtenissen waarop de overeenkomst betrekking heeft (a); een omschrijving

van de groep dan wel groepen van personen ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten, naar gelang van de aard en de ernst van hun schade (b); een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van het aantal personen dat tot deze groep of groepen behoort (c); de vergoeding die aan deze personen wordt toegekend (d); de voorwaarden waaraan deze personen moeten voldoen om voor die vergoeding in aanmerking te komen (e); de wijze waarop de vergoeding wordt vastgesteld en kan worden verkregen (f). Onderdeel g van artikel 7:907 lid 2 BW betreft de vermelding van de naam en woonplaats waaraan een opt out mededeling op grond van artikel 7:908 leden 2 of 3 kan worden gedaan. Vermelding hiervan is alleen noodzakelijk als het een overeenkomst betreft waarvoor een WCAM-verzoek wordt gedaan en hoeft om die reden niet 'in elk geval' in een collectieve vaststellingsovereenkomst te worden opgenomen.

Om de ontvankelijkheid van de belangenbehartigende organisatie te kunnen beoordelen is daarnaast nodig dat het verzoek een omschrijving bevat waarop is voldaan aan de ontvankelijkheidseisen van artikel 3:305a leden 1 en 5 en aan de *scope rule* van lid 6 BW (onderdeel e). Het woord 'overigens' brengt tot uitdrukking dat ook de onder c en d opgenomen eisen in feite zien op ontvankelijkheidseisen, namelijk de eisen ten aanzien van de aard en omvang van de personen voor wie wordt opgekomen (onderdelen b en c van artikel 3:305a lid 5 BW) en dat in voldoende mate is geprobeerd het gevorderde door het voeren van overleg te bereiken (onderdeel e van artikel 3:305a lid 5 BW). Voor een efficiënt verloop van de procedure is tevens van belang dat de rechter zo spoedig mogelijk weet welke beslissing(en) van hem worden verlangd en op welke gronden de rechtsvordering berust. Om die reden is de vermelding daarvan in het verzoek als afzonderlijk vereiste opgenomen (onderdeel f). Van de belangenbehartigende organisatie dan wel, bij een gezamenlijk verzoek, van de beide verzoekers, mag worden verwacht dat zij al in hun procesinleidend stuk duidelijk maken of bijvoorbeeld nog een beslissing nodig is over de aansprakelijkheid. Als bij een gezamenlijk verzoek partijen het erover eens zijn dat de aansprakelijkheid vaststaat, bijvoorbeeld omdat tussen hen daarover al een uitspraak van de rechter in een eerdere procedure is geweest, dienen zij dit uiteraard te vermelden. In navolging van KEI dient het procesinleidend stuk ook te vermelden over welke bewijsmiddelen de belangenbehartigende organisatie kan beschikken ter staving van de gronden van de rechtsvordering en de schade en welke getuigen zij daartoe kan doen horen (onderdeel g). Deze eis geldt in beginsel ook als het een gezamenlijk verzoek van de belangenbehartigende organisatie en de aangesproken persoon betreft. Denkbaar is immers dat partijen het wel erover eens zijn dat zij gezamenlijk de rechter om hulp willen vragen bij hun collectieve schadeafwikkeling, maar dat zij van mening verschillen op het punt van het bestaan, de aard en de omvang van de schade. De laatste zin van het eerste lid bepaalt dat rechter de verzoekende organisatie kan bevelen alsnog de ontbrekende gegevens te verstrekken. Deze zin zorgt ervoor dat het ontbreken van een deel van de gegevens niet meteen fataal is voor de partij die het aangaat. Uit een weigering om aan het bevel te voldoen kan de rechter de gevolgtrekking maken die hij geraden acht.

Het tweede lid van artikel 1018e regelt in navolging van de KEI-voorstellen dat een verweerschrift tot tien dagen voor de mondelinge behandeling kan worden ingediend en dat het verweerschrift ook de bewijsmiddelen en te horen getuigen ter staving van het verweer vermeldt. De

rechter heeft de mogelijkheid om het verweerschrift te laten aanvullen als hij meent dat er gegevens ontbreken.

Het derde en vierde lid van artikel 1018e regelen dat verweren inzake rechtsmacht van de Nederlandse rechter, niet-ontvankelijkheid van de belangenbehartigende organisatie is, of strijd met de *scope rule* van artikel 3:305a lid 6 BW op straffe van het verval van het recht daartoe worden gevoerd vóór alle weren ten gronde en dat daar ook al eerste op wordt beslist. Voor een verweer inzake rechtsmacht kan de rechter dat normaal gesproken ook doen, maar hij hoeft het niet. Om te voorkomen dat de Nederlandse collectieve schadevergoedingsactie een oneigenlijke aantrekkingskracht krijgt voor buitenlandse claimvehikels is voor deze procedure bepaald dat de rechter over zijn rechtsmacht moet beslissen voordat hij inhoudelijk de rechtsvordering gaat behandelen. Hij mag dit bovendien ook ambtshalve, uiteraard binnen de grenzen die internationale bevoegdheidsregels daarbij stellen. Om dezelfde reden moet de rechter ook eerst –zo nodig ambtshalve– beslissen over de vraag of de collectieve schadevergoedingsactie wel voldoende band met de Nederlandse rechtssfeer heeft, zoals vereist door de *scope rule* van artikel 3:305a lid 6 BW. Om de procedure voorts zo efficiënt en effectief mogelijk te laten zijn, moet ook de beslissing over de ontvankelijkheid van de belangenbehartigende organisatie worden genomen voordat de inhoudelijke beoordeling van de rechtsvordering aan de orde komt. Ook de beslissing over de ontvankelijkheid mag de rechter zo nodig ambtshalve nemen. Wanneer de rechter vaststelt dat de rechtspersoon die het verzoek heeft ingediend niet-ontvankelijk is in zijn verzoek, dan veroordeelt hij de rechtspersoon in de kosten. Wanneer de rechtspersoon wel ontvankelijk is, kan de beslissing over de veroordeling in de kosten worden aangehouden tot de eindbeschikking, zoals bedoeld in artikel 1018e, negende lid, Rv. Dit volgt uit artikel 237 lid 2 Rv.

Het vijfde lid van artikel 1018e komt aan de orde als de hobbels inzake rechtsmacht, ontvankelijkheid en toepassingsgebied zijn genomen. De rechter beslist dan over de verplichting tot vergoeding van de schade van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt. Het gaat hier dus om een beslissing over de vraag of de aangesproken persoon aansprakelijk is en verantwoordelijk kan worden gehouden voor de schadeveroorzakende gebeurtenis of gebeurtenissen. Het kan daarbij gaan om een persoon die verantwoordelijk wordt gehouden of om meer personen. De beslissing van de rechter kan uiteraard voor verschillende aangesproken personen verschillend luiden. Het kan zijn dat tussen dezelfde partijen al eerder een 'gewone' collectieve actie op grond van artikel 3:305a lid 1 BW heeft plaatsgevonden over dezelfde gebeurtenis. Die beslissing heeft tussen partijen gezag van gewijsde. Zijn in de collectieve schadevergoedingsactie ook andere partijen betrokken dan geldt dit gezag van gewijsde niet voor hen. In dat geval kan de rechter de eerdere beslissing uiteraard wel in zijn oordeel betrekken. De laatste twee zinnen van het vijfde lid regelen dat de rechter bij een beslissing over de aansprakelijkheid tevens een kostenveroordeling uitspreekt. Net als bij een 'gewone' collectieve actie wordt hiermee tot uitdrukking gebracht dat de verliezende partij de kosten draagt voor dat onderdeel van de procedure dat strekt tot vaststelling van de aansprakelijkheid van de aangesproken partij. Dit betekent dat de rechtspersoon die als belangenbehartiger optreedt met het instellen van een collectieve actie het risico neemt dat hij in de proceskosten wordt veroordeeld als de rechter oordeelt

dat de wederpartij niet onrechtmatig heeft gehandeld. Andersom geldt op grond van dit lid ook dat een verklaring voor recht dat de aangesproken persoon onrechtmatig heeft gehandeld tevens een veroordeling van deze persoon in de kosten van het tot dan gevoerde geding in kan houden.

Het zesde lid van artikel 1018e is bedoeld om in het stadium van de beslissing over de aansprakelijkheid zoveel mogelijk ook andere belemmeringen weg te nemen voor voorspoedige onderhandelingen tussen partijen over een collectieve afwikkeling van de schade. Partijen of een van hen kunnen de rechter verzoeken om naast de beslissing over de aansprakelijkheid ook al te beslissen over andere rechtsvragen en feitelijke vragen die gemeenschappelijk zijn voor de groep personen voor wie de belangenbehartigende organisatie opkomt. Net als in de deelgeschilprocedure van artikel 1019w e.v. in titel 17 van het Derde Boek, gaat het ook hier om beslissingen die naar het oordeel van de rechter kunnen bijdragen aan de totstandkoming van een schikking, in dit geval een collectieve vaststellingsovereenkomst ter afwikkeling van de schade van de gedupeerden voor wie in de procedure wordt opgekomen. Partijen zullen de uitkomst van die beslissing(en) in hun onderhandelingen over een collectieve vaststellingsovereenkomst willen betrekken. De rechter kan daarbij, zo nodig ambtshalve, onderscheiden tussen verschillende groepen binnen de totale groep gedupeerden. Illustratief is in dit verband het aandelenlease-arrest.¹ Deze zaak betreft een geschil over een effectenlease-overeenkomst en is door partijen in cassatie als een proefprocedure is opgezet. Daarmee is beoogd een zo groot mogelijke precedentwerking voor andere soortgelijke geschillen te verkrijgen. De Hoge Raad merkt op dat bij de beoordeling van geschillen omtrent effectenleaseproducten uiteindelijk in individuele zaken niet in onbeperkte mate kan worden geabstraheerd van de omstandigheden van het geval, waaronder de aard van het desbetreffende product, de wijze waarop dit is aangeboden en de persoonlijke omstandigheden van de afnemer van het product. Niettemin gaat de Hoge Raad, met inachtneming van dat voorbehoud, met het oog op een praktische, efficiënte en zo mogelijk uniforme beoordeling van de grote aantallen geschillen in algemene beschouwing in op het verband tussen de zorgplicht en de schadevergoeding ingeval aan die zorgplicht niet is voldaan. De Hoge Raad formuleert vervolgens richtinggevende handreikingen over de zorgplicht, het condicio sine qua non-verband, toerekening naar redelijkheid, schadebegroting en eigen schuld, die vervolgens op individueel niveau nader geconcretiseerd moeten worden. Een dergelijke benadering met meerdere verklaringen van recht kan partijen behulpzaam zijn om ook met het oog op te onderscheiden groepen van benadeelden een vaststellingsovereenkomst waarmee daarmee rekening wordt gehouden tot stand te brengen.

Het zevende lid van artikel 1018e regelt de mogelijkheid om in een aanhangige collectieve schadevergoedingsactie een voorlopige voorziening te vragen voor de duur van de procedure. De regeling is gelijk aan de regeling in artikel 1018c, zevende lid, voor de 'gewone' collectieve actie van artikel 3:305a lid 1 BW. Voorwaarde is dat de gevraagde voorziening samenhangt met de rechtsvordering die overeenkomstig het eerste lid is ingeleid. Zie de toelichting op artikel 1018c, zevende lid. Ook in een collectieve schadevergoedingsactie kunnen partijen belang hebben bij een voorziening die de wederpartij bijvoorbeeld verbiedt zich in de pers op een bepaalde wijze over de andere partij of de procedure uit te laten.

¹ HR 5 juni 2009, LJN BH2815.

Het achtste lid van artikel 1018e regelt dat partijen een termijn krijgen om zelf tot een collectieve vaststellingsovereenkomst te komen voor afwikkeling van de schade van de gedupeerden voor wie wordt opgekomen nadat de rechter heeft geoordeeld dat de aangesproken persoon voor die schade aansprakelijk is. De termijn gaat in als de beslissing van de rechter over de aansprakelijkheid onherroepelijk is geworden en kan op verzoek van partijen of een van hen worden verlengd. Een verlenging kan bijvoorbeeld aan de orde zijn als partijen in onderhandeling zijn en verwachten dat zij in onderling overleg tot een collectieve afwikkeling kunnen komen als zij nog iets meer tijd krijgen. Het is dan in het belang van alle betrokkenen om partijen deze tijd te geven. Lukt het partijen tot een collectieve vaststellingsovereenkomst te komen, dan eindigt daarmee de procedure. Het is dan aan partijen om vervolgens al dan niet de collectieve vaststellingsovereenkomst verbindend te laten verklaren via de WCAM. De verwachting is dat in de praktijk de rechterlijke beslissing dat de aangesproken partij aansprakelijk is –en eventueel de beslissing op een of meer deelgeschillen– partijen in veel gevallen in staat stelt zelf tot een collectieve vaststellingsovereenkomst te komen. Ik verwacht dat de aangesproken partij een grote onderhandelingsbereidheid zal hebben, te meer omdat zij weet dat de collectieve schadevergoedingsprocedure doorgaat bij de rechter als partijen er niet in slagen zelf tot een collectieve schadeafwikkeling te komen. Als partijen er wel in slagen een collectieve vaststellingsovereenkomst te bereiken, dienen zij de rechter hierover terstond te informeren. Daarbij kunnen zij melden of zij een verzoek tot verbindendverklaring via de WCAM willen indienen of niet. In het laatste geval kan de rechter de wijze van bekendmaking ervan bevelen overeenkomstig artikel 1018h. Zie hierover nader de toelichting op die bepaling.

Het negende lid van artikel 1018e regelt de wijze waarop tegen beslissingen op grond van het vierde, vijfde en zesde lid kan worden opgekomen. Hier moet een balans worden gevonden tussen enerzijds een efficiënt verloop van de procedure zonder onnodige vertraging en anderzijds een effectieve uitkomst die draagvlak heeft onder partijen. Zo heeft het geen zin om hoger beroep tegen een beslissing dat de belangenbehartigende organisatie ontvankelijk is, pas toe te laten nadat de rechter in het eindstadium een collectieve schikking heeft moeten vaststellen. Zou de beslissing inzake de ontvankelijkheid dan onderuit gaan, dan komt daarmee de collectieve vaststellingsovereenkomst in het luchtledige te hangen. De ontvankelijkheid moet onherroepelijk vaststaan voordat dergelijke vervolgstappen worden gezet. Hetzelfde geldt voor de rechtsmacht en de vraag of voldaan is aan de *scope rule* van lid 6 van artikel 3:305a BW. Ook heeft geen zin om de intensieve onderhandelingsfase in te gaan als de beslissing over de aansprakelijkheid niet onherroepelijk is. Een andere uitkomst van die beslissing in hoger beroep haalt immers de grondslag voor de collectieve vaststellingsovereenkomst onderuit. Om die reden bepaalt het negende lid van artikel 1018e dat deze beslissingen alle gelden als eindbeschikkingen, waartegen dus meteen hoger beroep en eventueel cassatie moet worden ingesteld. Om toch de vaart in de procedure te houden is de termijn voor hoger beroep en cassatie op vier weken gesteld. Overigens is ook mogelijk dat de rechter die belast is met de zaak zelf tot het oordeel komt dat een bepaalde rechtsvraag van zodanig belang is voor de procedure en voor de positie van de gedupeerden, dat hij besluit hierover een prejudiciële vraag te stellen aan de Hoge Raad op grond van artikel 391 e.v. Rv. Als het gaat om beslissingen over andere gemeenschappelijke rechtsvragen en feitelijke vragen is op zichzelf

eveneens wenselijk dat deze onherroepelijk zijn voordat partijen met de rechter samen de intensieve fase van collectieve schadeafwikkeling ingaan. Hier geldt echter een praktisch bezwaar dat niet de bedoeling is dat partijen onbeperkt heen en weer naar hof en Hoge Raad gaan terwijl op voorhand niet te zeggen is of partijen in een later stadium van het proces nog behoefte hebben aan nadere deelbeslissingen. Om die reden is ervoor gekozen dat hoger beroep en cassatie in elk geval tegelijk met hoger beroep en cassatie tegen een beslissing op grond van het vierde of vijfde lid kan worden ingesteld. Dit is efficiënt omdat dan in één keer al deze beslissingen in hoger beroep of cassatie worden voorgelegd. Uiteraard is dit alleen mogelijk als de deelbeslissing of deelbeslissingen op grond van het zesde lid al zijn gegeven op het moment dat de hoger beroep termijn voor de beslissingen op grond van het vierde en vijfde lid loopt. Worden deze deelbeslissingen pas later van de rechter gevraagd of door hem gegeven, dan kan dus niet tegelijk hoger beroep en cassatie van deze beslissingen worden ingesteld. Meent de rechter dat met het geven van de deelbeslissing(en) alle elementen voor voorspoedige onderhandelingen over een collectieve vaststellingsovereenkomst aanwezig zijn, dan kan hij partijen toestaan meteen in hoger beroep en cassatie te gaan van deze deelbeslissing(en). Is de rechter echter van mening dat de kans heel groot is dat van hem nog nadere deelbeslissingen zullen worden gevraagd, dan kan hij bepalen dat hoger beroep en cassatie tegen deze deelbeslissing(en) pas openstaan op een nader door hem te bepalen tijdstip. Op deze manier kan de rechter enigszins sturen dat eventueel hoger beroep en cassatie geclusterd wordt voor een aantal deelbeslissingen. Zo wordt voorkomen dat met name een onwillige aangesproken persoon de mogelijkheid om hoger beroep in te stellen gebruikt om de procedure steeds opnieuw te vertragen. Ook bij een afzonderlijk hoger beroep en cassatie van deelbeslissingen bedraagt de termijn vier weken.

Artikel 1018f

Artikel 1018f regelt de derde stap in de procedure. Het eerste lid regelt hoe partijen de procedure verder kunnen laten gaan als het hen niet gelukt is om binnen de door de rechter gestelde termijn na het onherroepelijk worden van de beslissing over de aansprakelijkheid tot een collectieve schadeafwikkeling te komen. In dat geval kan elk van hen verzoeken een verschijning van partijen te gelasten. Partijen mogen uiteraard ook samen een dergelijk verzoek doen. Als de partij die het verzoek doet zelf te weinig heeft gedaan om in onderling overleg tot een collectieve vaststellingsovereenkomst te komen, wijst de rechter het verzoek om een bevel tot verschijning af. Van partijen mag worden verwacht dat zij na een rechterlijk oordeel dat de aangesproken partij aansprakelijk is, een serieuze poging doen om zelf tot een collectieve afwikkeling te komen. Tegen de beslissing op het verzoek om een bevel tot verschijning staat geen rechtsmiddel open. Als het oorspronkelijke verzoek voor een collectieve schadevergoedingsactie op grond van artikel 1018e, eerste lid, door partijen gezamenlijk is gedaan, kunnen partijen meteen om een bevel tot verschijning verzoeken. Het gezamenlijk verzoek tot collectieve schadeafwikkeling zal naar alle waarschijnlijkheid vooral worden gedaan als partijen het eens zijn over de aansprakelijkheid maar niet over de wijze van afwikkeling van de schade. In dat geval kan een spoedige verschijning van partijen nuttig zijn om met

partijen te bespreken hoe zij met hulp van de rechter tot een collectieve vaststellingsovereenkomst kunnen komen. Zie ook de toelichting op het derde lid van artikel 1018f hierna.

Het **tweede lid** van artikel 1018f bepaalt dat de rechter die een verschijning gelast daarvan plaats, dag en uur bepaalt. Partijen zijn verplicht om te verschijnen als een verschijning wordt bevolen. Niet-verschijnen kan leiden tot veroordeling in de kosten van de degenen die wel zijn verschenen. De bepalingen van de artikelen 87 en 88 Rv inzake de comparitie van partijen zijn voor de wijze van verschijnen, het opmaken van proces-verbaal en de ondervraging door de rechter van overeenkomstige toepassing verklaard, zij het dat het proces-verbaal van een eventueel bereikte schikking niet in executoriale vorm hoeft te worden opgemaakt. Als de voorstellen inzake KEI tot wet worden verheven, komen de artikelen 87 en 88 te vervallen. Daarvoor in de plaats komen dan bepalingen inzake de mondelinge behandeling die voor elke procedure gelden, ongeacht of dit een zogeheten vorderingsprocedure of verzoekprocedure is.

Het **derde lid** van artikel 1018f regelt wat de rechter tijdens een verschijning van partijen kan doen. Het belangrijkste doel van een verschijning van partijen is het beproeven van een collectieve vaststellingsovereenkomst (derde lid, onder a). Er kunnen en zullen ook situaties zijn waarin partijen nog dermate verdeeld zijn over een aantal punten die van belang zijn voor een dergelijke collectieve vaststellingsovereenkomst, dat het te vroeg is om een dergelijke overeenkomst ter zitting te bereiken. Partijen en de rechter kunnen de verschijning van partijen dan gebruiken om te bespreken welke geschillen nog in de weg staan aan het bereiken van een collectieve vaststellingsovereenkomst en de verdere wijze van behandeling daarvan. Ter zitting kunnen partijen met de rechter een route afspreken om tot een oplossing van de openstaande geschilpunten te komen en zo de weg vrij te maken voor het bereiken van een collectieve vaststellingsovereenkomst. Onderdeel van die route zou bijvoorbeeld kunnen zijn dat de rechter toch nog een beslissing op een deelgeschil moet geven. Er zijn talloze voorbeelden te bedenken waarin partijen behoefte hebben aan een beslissing op een deelgeschil om tot een collectieve schadeafwikkeling te kunnen komen. Een voorbeeld van een deelgeschil zou zijn de vraag die ook in de DEXIA-procedures aan de orde kwam, namelijk of voor een bepaalde rechtshandeling de toestemming van de echtgenoot nodig was. Het antwoord op die vraag kan van belang zijn voor de indeling in verschillende schadecategorieën. Ook is mogelijk dat voor een bepaalde gebeurtenis waarvoor de aangesproken partij aansprakelijk is, voor bepaalde gedupeerden de vraag speelt of hun vordering wellicht al is verjaard. Mogelijk heeft een deel van de gedupeerden elders al een vergoeding ontvangen en is de vraag in hoeverre deze in mindering moet komen op een eventuele schadevergoeding. Of hebben bepaalde gedupeerden zo gehandeld dat voor deze groep sprake lijkt van een grote(re) mate van eigen schuld. Voor een collectieve schadeafwikkeling die uitgaat van een indeling in schadecategorieën zijn de antwoorden op dit soort vragen van groot belang. Het is niet de bedoeling dat partijen per definitie over elk van dit soort vragen een rechterlijk oordeel verlangen. Integendeel, van hen wordt een hoge mate van bereidheid verwacht om in onderling overleg tot een oplossing te komen. Waar partijen het ontbreken van een rechterlijk oordeel over een vraag als hiervoor bedoeld als een belangrijke belemmering beschouwen om tot een goede collectieve afwikkeling te komen, kan de rechter hen behulpzaam zijn door een deelbeslissing, een instructie, een verwijzing naar een mediator of benoeming van een deskundige.

Omdat het einddoel van een collectieve schadevergoedingsactie steeds het bereiken van een collectieve vaststellingsovereenkomst is, bepaalt het derde lid onder b specifiek dat de rechter nadrukkelijk de mogelijkheid van verwijzing naar een mediator aan de orde stelt. In het wetsvoorstel is gekozen voor de formulering dat aan de orde komt 'of een derde zal worden verzocht partijen daarbij behulpzaam te zijn'. Deze formulering laat maximaal ruimte voor rechter en partijen in de wijze waarop en het soort derde aan wie eventueel wordt verzocht partijen te helpen bij het bereiken van een collectieve vaststellingsovereenkomst. Dit past bij de rol van de rechter in de collectieve schadevergoedingsactie: dienstbaar aan het te bereiken resultaat van een collectieve vaststellingsovereenkomst. De mogelijkheid van inschakeling van een derde moet ook aan de orde worden gesteld als tijdens de zitting wel een collectieve vaststellingsovereenkomst is beproefd, maar het niet gelukt is deze te bereiken.

Het vierde lid van artikel 1018f regelt dat eventuele afspraken over het verdere verloop van de procedure en de wijze waarop partijen zullen trachten een collectieve vaststellingsovereenkomst te bereiken in een proces-verbaal kunnen worden vastgelegd als een partij dit verlangt. Net als is bepaald voor de comparitie na voorlopig getuigenverhoor in artikel 191, tweede lid, Rv is hieraan toegevoegd dat geen beroep kan worden gedaan op deze afspraken voor zover zij in strijd komen met een dwingende wetsbepaling, met fundamentele beginselen van behoorlijke rechtspleging of voor zover een beroep daarop in verband met onvoorziene omstandigheden redelijkerwijs niet kan worden gedaan.

Het vijfde lid van artikel 1018f bepaalt expliciet dat de rechter ook in deze fase van de verschijning van partijen kan beslissen over een of meer deelgeschillen, die partijen ingevolge het derde lid verdeeld houden. Ook hier is voorwaarde dat de beslissing over een deelgeschil kan bijdragen aan de totstandkoming van een collectieve vaststellingsovereenkomst. Om enerzijds onnodige vertraging te voorkomen en anderzijds te voorkomen dat partijen moeten onderhandelen over een collectieve vaststellingsovereenkomst op basis van beslissingen inzake deelgeschillen waarvan zij nog in hoger beroep en eventueel cassatie willen, is aan de rechter ruimte gegeven om te bepalen wanneer partijen in hoger beroep en cassatie kunnen. Ook bij een afzonderlijk hoger beroep en cassatie van deelbeslissingen bedraagt de termijn vier weken. Zie ook de toelichting op artikel 1018e, negende lid.

Het zesde lid van artikel 1018f regelt dat partijen na de zitting dan wel na een beslissing over een deelgeschil op grond van het vijfde lid eerst weer een termijn krijgen om zelf tot een collectieve vaststellingsovereenkomst te komen. Dit voorkomt dat de procedure onnodig een volgende fase, namelijk, de vierde stap, ingaat. Deze termijn gaat lopen op de dag volgend op de terechtzitting dan wel nadat de beslissing op het deelgeschil of de deelgeschillen onherroepelijk is geworden en kan op verzoek worden verlengd. Als partijen erin slagen een collectieve vaststellingsovereenkomst te bereiken, dienen zij de rechter hierover terstond te informeren. Daarbij kunnen zij melden of zij een verzoek tot verbindendverklaring via de WCAM willen indienen of niet. In het laatste geval kan de rechterde wijze van bekendmaking ervan bevelen overeenkomstig artikel 1018h. Zie hierover nader de toelichting op die bepaling.

Artikel 1018g

Artikel 1018g regelt de vierde en vijfde stap van de collectieve schadevergoedingsactie. Als het partijen in eerdere fasen van de procedure niet is gelukt om tot een collectieve vaststellingsovereenkomst te komen, biedt de vierde stap in de procedure hun de mogelijkheid elk een voorstel voor een collectieve afwikkeling aan de rechter over te leggen. De rechter probeert vervolgens, eventueel door verwijzing naar mediation, partijen aan de hand van deze voorstellen tot één collectieve vaststellingsovereenkomst te laten komen. Als dit niet lukt, hakt de rechter uiteindelijk zelf de knoop door en stelt hij een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling vast, zo nodig na raadpleging van een deskundige en zo nodig nadat hem is gebleken dat voldoende personen zich aan de door hem vast te stellen regeling committeren.

Het eerste en tweede lid van artikel 1018g regelen dat partijen samen of een van hen de rechter kan verzoeken om een bevel tot overlegging van een voorstel voor een collectieve vaststellingsovereenkomst als bedoeld in artikel 1018e, eerste lid, onder e. De rechter wijst het verzoek af als de partij die om het bevel tot overlegging van een voorstel verzoekt, in de gegeven omstandigheden onvoldoende heeft geprobeerd om in onderling overleg met de wederpartij tot een collectieve vaststellingsovereenkomst te komen. In dit ver gevorderde stadium van de procedure zal de rechter de van een partij gevraagde inspanningen om tot een collectieve vaststellingsovereenkomst te komen, weer anders kunnen beoordelen dan in een eerder stadium. Steeds gaat het erom wat in dat stadium tussen deze partijen onder deze omstandigheden van partijen mocht worden verlangd. Beslist de rechter dat een partij onvoldoende heeft gedaan om in onderling overleg tot een oplossing te komen, dan staat daartegen geen hogere voorziening open. Partijen moeten dan verder onderhandelen totdat zij wel aan hun inspanningsverplichtingen op dit punt hebben voldaan. Denkbaar is dat de rechter in zijn afwijzing partijen instructies geeft over de nadere inspanningen die van hen kunnen worden verlangd om in onderling overleg tot een collectieve vaststellingsovereenkomst te komen. Om te zorgen dat het voorstel voor een collectieve vaststellingsovereenkomst voldoende is uitgewerkt moet deze in elk geval de onderdelen a tot en met f van artikel 7:907, lid 2 BW bevatten. Dit zijn de gegevens die een WCAM-overeenkomst moet bevatten, met uitzondering van de gegevens voor een opt out melding. Het gaat dan om een omschrijving van de gebeurtenis of de gebeurtenissen waarop de overeenkomst betrekking heeft (a); een omschrijving van de groep dan wel groepen van personen ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten, naar gelang van de aard en de ernst van hun schade (b); een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van het aantal personen dat tot deze groep of groepen behoort (c); de vergoeding die aan deze personen wordt toegekend (d); de voorwaarden waaraan deze personen moeten voldoen om voor die vergoeding in aanmerking te komen (e); de wijze waarop de vergoeding wordt vastgesteld en kan worden verkregen (f). Op grond van artikel 1018e, eerste lid, onder d, moet het procesinleidend stuk een omschrijving bevatten van de wijze waarop is geprobeerd een collectieve vaststellingsovereenkomst te bereiken. In de toelichting op die bepaling is aangegeven dat in die fase voorafgaand aan de collectieve schadevergoedingsactie niet duidelijk hoeft te zijn of dit een WCAM-overeenkomst zou moeten worden of niet. Ook voor een collectieve vaststellingsovereenkomst die het resultaat is van een collectieve schadevergoedingsactie is op voorhand niet te zeggen of

verbindendverklaring via de WCAM zal worden gevraagd. Daarom eist artikel 1018g, eerste lid, niet dat ook gegevens worden opgenomen over degene bij wie een eventuele opt out melding kan worden gedaan (sub g artikel 9:907, lid 2 BW). In het voorstel moet ook worden omschreven over welke rechtsvragen en feitelijke vragen de rechter al heeft beslist, over welke ander vragen al overeenstemming is bereikt. Daarnaast moet elk van partijen in haar voorstel een voorstel opnemen voor de beantwoording van de vragen waarover partijen van mening verschillen, met de gronden daarvoor. Zo kan de rechter een goed overzicht krijgen van de knelpunten in elk van de voorstellen en op basis daarvan beslissen hoe deze knelpunten het beste kunnen worden opgelost. Bij zijn bevel tot overlegging van een voorstel bepaalt de rechter de termijn waarbinnen dit moet gebeuren. Medewerking van partijen aan een bevel tot overlegging van een voorstel is verplicht. Werkt een partij toch niet mee en legt zij geen voorstel over, dan kan de rechter daaruit de gevolgtrekking maken die hij geraden acht. Welke gevolgen de rechter wil verbinden aan het niet overleggen van een voorstel voor een collectieve vaststellingsovereenkomst, zal per geval kunnen verschillen. Als geen van partijen een voorstel overlegt, zal hij de procedure kunnen beëindigen omdat partijen zelf daaraan kennelijk te weinig belang hechten. Als alleen de aangesproken partij geen voorstel overlegt, zal het van de situatie afhangen of de rechter daaraan de conclusie wil verbinden dat deze kennelijk geen bezwaar heeft tegen vaststelling van een collectieve vaststellingsovereenkomst overeenkomstig het voorstel van de belangenbehartigende organisatie. Mogelijk vindt de rechter die conclusie te ver gaan, maar maakt hij wel de gevolgtrekking dat het voorstel van de belangenbehartigende organisatie de basis is voor het vervolg van de procedure. Ik verwacht overigens dat niet vaak zal voorkomen dat een partij weigert een voorstel voor een collectieve vaststellingsovereenkomst over te leggen. Partijen zijn dan al in een vergevorderd stadium in het proces. Zij weten dat de rechter niet alleen de gevolgtrekking mag maken die hij geraden acht maar zo nodig ook zelf een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling vaststelt.

Het derde lid van artikel 1018g regelt de verwijzing door de rechter naar mediation. Aan de hand van de voorstellen gaat de rechter met partijen kijken waar hun standpunten voor een collectieve afwikkeling nog uiteen lopen. Ook in deze fase onderzoekt de rechter nadrukkelijk of mediation een zinvolle optie is. Als dit naar het oordeel van de rechter het geval is, kan hij partijen naar mediation verwijzen. Hij hoeft dit niet te doen. Hebben partijen bijvoorbeeld in een eerder stadium van de procedure al gebruik gemaakt van de hulp van een mediator, dan ligt niet voor de hand dat de rechter nogmaals naar mediation verwijst. Tegen een beslissing om naar mediation te verwijzen (of niet) staat geen hogere voorziening open. Verwijst de rechter naar mediation dan zijn partijen verplicht om daaraan mee te werken. Werken zij niet mee, dan kan de rechter daaruit de gevolgtrekking maken die hij geraden acht. Op een eventueel bereikte collectieve vaststellingsovereenkomst is ook hier artikel 87, derde lid van overeenkomstige toepassing verklaard, zij het dat de uitgifte van het proces-verbaal van de schikking niet in executoriale vorm wordt opgemaakt. Verplichte mediation is in ons stelsel geen gebruik. Aan verplichte mediation kleven in het algemeen ook nadelen, zoals het bezwaar dat partijen die niet uit vrije wil en gemotiveerd naar een mediator gaan, daar ook minder snel tot een oplossing komen. Ik maak voor de collectieve schadevergoedingsactie een uitzondering hierop. In een collectieve schadevergoedingsactie is, als de

aansprakelijkheid eenmaal vaststaat, het doel het bereiken van een collectieve vaststellingsovereenkomst voor de afwikkeling van de schade. Van partijen in een dergelijke procedure wordt een grote mate van inzet en betrokkenheid verwacht voor het bereiken van een oplossing. Daarnaast worden zij geacht over een zodanige professionaliteit te beschikken dat zij ook als zij door een rechterlijke beslissing naar mediation worden verwezen, in de mediation zich inzetten voor het bereiken van een oplossing. Als de eerdere stappen nog niet tot een collectieve vaststellingsovereenkomst hebben geleid en partijen allebei een voorstel voor collectieve afwikkeling bij de rechter hebben ingediend, kan het bespreken van deze voorstellen met een mediator een grote toegevoegde waarde hebben. De mediator kan immers op een andere manier met partijen over de voorstellen spreken dan de rechter dit kan. Bovendien kan wenselijk zijn dat juist een derde en niet de rechter zelf deze rol vervult. De rechter moet immers als partijen er onverhoopt toch niet in slagen een collectieve vaststellingsovereenkomst te bereiken zelf knopen doorhakken en een collectieve vaststellingsovereenkomst vaststellen, desnoods met hulp van een deskundige. Die rol is een andere dan de rol van mediator. Ik geef er daarom de voorkeur aan dat de rechter voor de begeleiding van een bespreking van de voorstellen van partijen een derde kan inschakelen en dit niet zelf hoeft te doen. Leidt de verwijzing naar mediation ertoe dat partijen met hulp van de mediator een collectieve vaststellingsovereenkomst bereiken, dan is daarmee de procedure ten einde. Wel moeten partijen de rechter ook in dat geval op de hoogte stellen van de door hen bereikte schikking. Daarbij kunnen zij de rechter melden of zij een WCAM-verzoek willen indienen om deze verbindend te laten verklaren of niet. Dit is nodig met het oog op de bekendmaking van de schikking ingevolge artikel 1018h.

Het vierde lid van artikel 1018g bevat een cruciaal element van de collectieve schadevergoedingsactie. Als de rechter partijen niet heeft verwezen naar mediation of als de mediator aan de rechter heeft bericht dat geen collectieve vaststellingsovereenkomst tot stand is gekomen in de mediation, stelt de rechter als vijfde stap in de procedure zelf de een regeling voor collectieve schadeafwikkeling vast, mede aan de hand van de voorstellen daartoe van partijen. Artikel 97 van Boek 6 BW bepaalt dat rechter de schade begroot op de wijze die het meest met de aard ervan in overeenstemming is. Dit laat ruimte om in geval van een collectieve schadevergoedingsactie de schade te begroten aan de hand van schadecategorieën zoals die door partijen in hun voorstellen zijn opgenomen. Hoewel mijn verwachting is dat het niet vaak nodig zal zijn dat de rechter aan de hand van de voorstellen van partijen zelf een regeling voor collectieve schadeafwikkeling vaststelt, schuilt in deze mogelijkheid wel een stok achter de deur. Een aangesproken partij die weet dat zij aansprakelijk is, maar geen 'zin' heeft tot collectieve afwikkeling van de schade over te gaan, kan zich daaraan niet langer onttrekken door te vertragen of haar medewerking aan onderhandelingen te weigeren. Als de belangenbehartigende organisatie ontvankelijk is en de rechter heeft beslist dat de aangesproken partij aansprakelijk is en dat overigens aan de voorwaarde voor collectieve schadevergoeding is voldaan (causaliteit, toerekening), is het onvermijdelijke resultaat van een collectieve schadevergoedingsactie een overeenkomst of een door de rechter vastgestelde regeling voor een collectieve schadeafwikkeling. Een weigering aan de onderhandeling –en daarmee aan de collectieve schadevergoedingsprocedure- mee te werken voorkomt dit niet. Die weigering heeft slechts tot gevolg dat daarmee minder invloed wordt uitgeoefend op de inhoud van de collectieve

schadeafwikkeling. Ik verwacht daarom dat het enkele bestaan van deze stok achter de deur een prikkel voor partijen is om zich actief in te spannen om zelf een collectieve vaststellingsovereenkomst te bereiken. Aangesproken partijen zullen dit bij voorkeur niet aan de rechter willen overlaten en er dus veel aan doen om in overleg met de belangenbehartigende organisatie tot een aanvaardbare collectieve schadeafwikkeling te komen.

Ook als de rechter een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling vaststelt, moet deze regeling de onderdelen a tot en met e van artikel 7:907 lid 2 BW bevatten. Daarnaast moet de rechter er zorg voor dragen dat de toegekende vergoeding redelijk is en dat de belangen van de personen voor wie de regeling wordt vastgesteld ook anderszins voldoende gewaarborgd zijn. De belangen van de gedupeerden liggen immers niet uitsluitend in de hoogte van de toegekende vergoeding. Minstens zo belangrijk is of zij deze op eenvoudige, snelle wijze op basis van de regeling kunnen verkrijgen. Dit betekent bijvoorbeeld dat het mechanisme voor toekenning zo moet zijn ingericht dat gedupeerden zich op eenvoudige wijze met hun vordering kunnen melden, dat voorspelbaar en gemakkelijk kan worden vastgesteld in welke schadevergoedingscategorie zij horen en dat deze vaststelling gebeurt door een voldoende onafhankelijke organisatie. Mocht de rechter twijfel hebben over of een bepaalde schadecategorie moet worden opgenomen of over de redelijkheid van de hoogte van de vergoeding voor een bepaalde categorie, dan kan hij een deskundige raadplegen, zie artikel 1018g, vijfde lid. In voorkomend geval kan de rechter ook in dit stadium nog een prejudiciële vraag aan de Hoge Raad stellen, als hij dit nodig acht om tot vaststelling van een goede regeling voor een collectieve schadeafwikkeling te komen. De regeling mag een termijn bevatten waarbinnen een gedupeerde aanspraak moet hebben gemaakt op vergoeding onder de regeling. Dit volgt uit het van overeenkomstige toepassing verklaarde lid 6 van artikel 7:907 BW.

Bij de vaststelling van een regeling voor collectieve schadeafwikkeling bepaalt de rechter tevens een termijn waarbinnen partijen een verzoek kunnen doen om de regeling op basis van de WCAM verbindend te laten verklaren. De termijn gaat in nadat de uitspraak waarbij de regeling voor collectieve schadeafwikkeling is vastgesteld, onherroepelijk is geworden en kan door de rechter worden verlengd. Of partijen veel gebruik zullen maken van de mogelijkheid om een door de rechter vastgestelde regeling voor een collectieve schadeafwikkeling verbindend te laten verklaren via de WCAM, is moeilijk te voorspellen. Een door de rechter vastgestelde regeling heeft mogelijk niet onmiddellijk het draagvlak dat een door partijen in onderling overleg bereikte collectieve vaststellingsovereenkomst heeft. Dit kan een reden zijn voor partijen om de reikwijdte van de regeling niet uit te breiden tot alle benadeelden van de gebeurtenis of gebeurtenissen waarvoor de aangesproken partij verantwoordelijk is. Daarentegen heeft een door de rechter vastgestelde regeling voor een collectieve schadeafwikkeling wel het gezag van de rechterlijke toets op redelijkheid en waarborging van de belangen van de gedupeerden. Dit vergroot ook voor de aangesproken partij de kans dat de rechter een verzoek tot verbindendverklaring ervan op grond van de WCAM positief beoordeelt, zeker met de marginale redelijkheidstoets in artikel 908 lid 4 (nieuw) BW. Daarmee komt voor de aangesproken partij finaliteit in zicht.

Het vijfde lid van artikel 1018g regelt dat de rechter voordat hij zelf een regeling voor de collectieve schadeafwikkeling vaststelt, een deskundige kan inschakelen om hem te adviseren

Afhankelijk van de aard van de gebeurtenissen en de schade en de wijze waarop in de regeling in schadevergoeding moet worden voorzien, zal de rechter meer of minder behoefte hebben aan voorlichting of advies van een deskundige. Het kan zijn dat de rechter in de voorstellen van partijen voor een overeenkomst verschillen ziet in de behandeling van bepaalde categorieën gedupeerden als het gaat om de hoogte van de vergoeding of over de vraag of een bepaalde categorie wel als afzonderlijke categorie moet worden aangemerkt. Over dit soort vragen kan de rechter bij uitstek een deskundige raadplegen die hem kan adviseren.

Het zesde lid van artikel 1018g maakt het mogelijk voor de rechter om voordat hij een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling vaststelt, eerst een oproep te laten doen waarbij personen voor wie de regeling moet worden vastgesteld zich als deelnemer ter griffie kunnen melden. Met deze bepaling kan de rechter ervoor zorgen dat in deze fase van de procedure de personen voor wie de regeling voor collectieve schadeafwikkeling moet worden vastgesteld, zich hieraan op voorhand committeren. Dit is dus een opt in bepaling, net voordat de rechter een regeling voor collectieve schadeafwikkeling vaststelt. De bepaling voorkomt dat de rechter een regeling voor collectieve schadeafwikkeling vaststelt waarop vervolgens door de personen voor wie deze wordt vastgesteld geen beroep wordt gedaan. Het voorkomt daarnaast dat de collectieve schadevergoedingsactie voor de belangenbehartigende organisatie en haar achterban een te vrijblijvende zaak wordt, afgezien van de kosten van de procedure. Een logisch gevolg van deze bepaling is dat de rechter bij een te gering aantal opt in meldingen kan afzien van het vaststellen van een collectieve schadeafwikkeling. Deze toets past in het doel van de collectieve schadevergoedingsactie om een effectieve en efficiënte afwikkeling van massaschade te bevorderen. Als zich slechts enkele gedupeerden melden, is er kennelijk onvoldoende behoefte aan een collectieve regeling voor de schadeafwikkeling. In dat geval eindigt de procedure met een uitspraak dat vaststelling van een regeling voor collectieve schadeafwikkeling achterwege blijft. Partijen doen er dus goed aan om te proberen zoveel mogelijk personen voor wie de regeling moet worden vastgesteld te bewegen, zich ter griffie als deelnemer aan te melden.

Soms zal de rechter geen behoefte hebben aan deze opt in mogelijkheid, bijvoorbeeld omdat duidelijk is dat partijen mikken op een WCAM-afwikkeling en op voorhand duidelijk is dat er voldoende personen voor wie de regeling wordt vastgesteld, hierop een beroep zullen willen doen. Om die reden is het zesde lid geformuleerd als een kan-bepaling.

Het zevende lid van artikel 1018g bepaalt dat partijen in de procedure aan de door de rechter vastgestelde regeling voor collectieve schadeafwikkeling zijn gebonden vanaf het moment dat de uitspraak waarbij de overeenkomst is vastgesteld, onherroepelijk is geworden. Het niet van toepassing verklaren van artikel 290, derde lid, tweede zin, Rv brengt mee dat de uitspraak niet in executoriale vorm wordt opgemaakt. Dit sluit aan bij de eerdere bepalingen in artikel 1018f, derde lid, en 1018g, derde lid, waarbij voor het bereiken van een collectieve vaststellingsovereenkomst ter zitting respectievelijk na verwijzing naar mediation, eveneens is bepaald dat deze niet wordt opgemaakt in executoriale vorm. De regeling voor collectieve schadeafwikkeling is vanaf het onherroepelijk worden van de uitspraak waarbij de regeling is vastgesteld, eveneens verbindend voor de personen voor wie de regeling is vastgesteld en die zich ter griffie hebben gemeld ingevolge artikel

1018g, zesde lid. De melding ter griffie na een oproep ingevolge artikel 1018g, zesde lid, is dus niet vrijblijvend. Een gedupeerde die zich ter griffie als deelnemer heeft gemeld, is gebonden aan de regeling zoals die is vastgesteld. Deze gedupeerde kan dus geen individuele procedure meer beginnen over dezelfde schade.

Het **achtste lid** van artikel 1018g regelt dat partijen die een WCAM-verzoek willen indienen om de door de rechter vastgestelde regeling voor collectieve schadeafwikkeling verbindend te laten verklaren, eerst de overeenkomst zo nodig aanvullen met de gegevens voor een opt out melding van artikel 7:907 lid 2 onder g BW. Die gegevens zijn immers mogelijk niet in de regeling opgenomen. Of de rechter deze gegevens in de door hem vastgestelde regeling heeft opgenomen zal afhangen van de voorstellen die partijen hebben ingediend. Waren partijen het er al over eens dat zij mikten op een WCAM-overeenkomst, dan zijn zij het in de onderhandelingen mogelijk al eens geworden over bij wie een opt out mededeling zou moeten worden gedaan. Als zij dit in hun voorstellen hebben opgenomen, kan de rechter dit overnemen. In veel gevallen zullen partijen als zij nog geen overeenstemming hebben over de gehele inhoud van de collectieve vaststellingsovereenkomst, de wenselijkheid van een WCAM-verzoek hebben opengelaten. In dat geval zullen hun voorstellen en de door de rechter uiteindelijk vastgestelde regeling voor collectieve schadeafwikkeling deze opt out gegevens niet bevatten. Het achtste lid zorgt ervoor dat partijen deze gegevens eerst aan de regeling moeten toevoegen, voordat zij een WCAM-verzoek indienen.

Het **negende lid** van artikel 1018g regelt op welk moment gedupeerden voor wie de regeling voor collectieve schadeafwikkeling is vastgesteld, zich daarop kunnen beroepen. Dit kan nadat de uitspraak waarbij de regeling is vastgesteld, onherroepelijk is geworden en de termijn voor het doen van een WCAM-verzoek tot verbindendverklaring van de regeling, inclusief een eventuele verlenging, is verstreken. Pas daarna heeft het zin om gedupeerden een beroep op de overeenkomst te laten doen. Voordat deze onherroepelijk is geworden staat immers niet vast dat de regeling voor collectieve schadeafwikkeling in hoger beroep en cassatie op deze wijze in stand blijft. Wordt door partijen een WCAM-verzoek gedaan, dan dient eerst de beslissing daarop te worden afgewacht alvorens gedupeerden een beroep op de overeenkomst toe te staan, zodat de hele schikking in één keer voor alle gebonden gedupeerden kan worden afgewikkeld.

Het **tiende lid** van artikel 1018g regelt de veroordeling in de proceskosten ingeval de rechter op verzoek van partijen ingevolge het vierde lid een uitspraak doet waarin hij een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling vaststelt ter vergoeding van de schade of ingevolge het zesde lid beslist dat deze vaststelling wegens te weinig aangemelde deelnemers achterwege blijft. Dit geeft de rechter de mogelijkheid om één van de partijen in de kosten te veroordelen, dan wel om één van de partijen voor een groter deel in de kosten te veroordelen dan een andere partij. Hiervoor kan aanleiding bestaan in geval de rechter het voorstel van één van de partijen in zijn geheel of grotendeels overneemt. Ook geeft dit de rechter de mogelijkheid om nodeloos aangewende of veroorzaakte kosten voor rekening te laten van de partij die ze heeft veroorzaakt.

Het **elfde lid** van artikel 1018g regelt dat tegen een uitspraak op grond van het vierde of het zesde lid geen hogere voorziening openstaat. Tegen de vaststelling van een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling of tegen de beslissing dat deze regeling achterwege blijft wegens te

weinig aangemelde deelnemers kunnen partijen dus niet opkomen in hoger beroep of cassatie. Ik acht het uitsluiten van hoger beroep en cassatie om twee redenen gerechtvaardigd. Allereerst leidt het openstellen van hoger beroep en/of cassatie tot een onwerkbaar procedure. Het gerechtshof moet dan immers potentieel veel van het werk van de eerste rechter overdoen om alsnog tot vaststelling van een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling te komen. Daarnaast hebben partijen en de rechter in de fase voor een rechterlijke vaststelling van een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling afdoende mogelijkheden om een oordeel van het hof of de Hoge Raad te krijgen. Er zijn ruime mogelijkheden voor hoger beroep en cassatie tegen de (deel)beslissingen in het kader van de collectieve schadevergoedingsprocedure en de rechter heeft daarnaast, ook in de fase dat hij een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling moet vaststellen, de mogelijkheid om de Hoge Raad een prejudiciële vraag voor te leggen, mocht dit nodig zijn om tot een goede regeling voor een collectieve schadeafwikkeling te komen. De vaststelling van een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling levert na ruime inbreng door partijen een resultaat op dat zich naar zijn aard niet goed leent voor een beoordeling in hoger beroep en cassatie. In die zin heeft deze vaststelling enig verwantschap met de toekenning van een ontbindingsvergoeding door de kantonrechter. Mochten partijen de regeling vervolgens via de WCAM verbindend willen laten verklaren, dan vindt nog wel een toets plaats van de regeling voor een collectieve schadeafwikkeling door de WCAM-rechter. Omdat het een door de rechter vastgestelde regeling betreft, toetst de WCAM-rechter de redelijkheid van de hoogte van de toegekende vergoedingen in de regeling en de vraag of de belangen van de personen voor wie de regeling is vastgesteld, voldoende zijn gewaarborgd, slechts marginaal (artikel 907 lid 4 (nieuw) BW).

Artikel 1018h

Artikel 1018h voorziet in de bekendmaking van een collectieve vaststellingsovereenkomst waarvoor geen WCAM-verzoek tot verbindendverklaring wordt gedaan. De rechter beveelt in dat geval zo spoedig mogelijke bekendmaking van de totstandkoming van de collectieve vaststellingsovereenkomst aan de personen voor wie de overeenkomst is gesloten. De rechter bepaalt de wijze waarop de totstandkoming bekend wordt gemaakt. Dit kan zijn door aankondiging in een of meer door hem aan te wijzen nieuwsbladen of op een of meer door hem aan te wijzen internetadressen. Maar hij mag daarnaast of in plaats daarvan ook een andere wijze van bekendmaking voorschrijven als daarmee is verzekerd dat de personen voor wie de overeenkomst is gesloten zo goed mogelijk worden bereikt. De rechter kan zijn keuze voor een bepaalde wijze van bekendmaking zo afstemmen op de aard en omvang van de groep benadeelden voor wie de overeenkomst is gesloten. Zijn dit gedupeerden van milieuschade in Zuid-Limburg, dan kan de rechter ervoor kiezen dat de aankondiging (mede) in een regionaal nieuwsblad plaatsvindt. Gaat het om schade door een medicijn dat vooral door ouderen wordt gebruikt, dan kan de aankondiging op die groep worden afgestemd. Is de groep gedupeerde zeer nauw omschreven en bij partijen bekend, dan kan de rechter er zelfs voor kiezen partijen een mededeling aan elke gerechtigde te laten sturen, in plaats van een openbare bekendmaking. Zij er onder de gerechtigden gedupeerden met

woonplaats buiten Nederland, dan kan de rechter voor hen daarmee rekening houden in de voorgeschreven wijze van bekendmaking. De rechter kan daarbij artikel 1017, derde lid, Rv zo nodig overeenkomstig toepassen. Anders dan bij de bekendmaking van de verbindend verklaring van een WCAM-overeenkomst, gaat het bij artikel 1018h meestal niet om bekendmaking van een gerechtelijke uitspraak. Mijn verwachting is juist dat het veelal zal gaan om een door partijen zelf in het kader van de collectieve schadevergoedingsactie bereikte collectieve vaststellingsovereenkomst. Om die reden wijkt de bepaling ook deels af van de vergelijkbare bepaling in artikel 1017, derde lid, Rv.

In de bekendmaking wordt een korte omschrijving van de overeenkomst opgenomen. In het bijzonder moet worden vermeld hoe personen voor wie de overeenkomst is gesloten vergoeding kunnen krijgen en kennis kunnen nemen van de overeenkomst zelf. Als de rechter zelf een regeling voor collectieve schadeafwikkeling heeft vastgesteld, zorgt hij ervoor dat partijen de aankondiging doen zo snel mogelijk nadat daarop een beroep kan worden gedaan. Dit betekent dat de aankondiging pas hoeft te worden gedaan nadat de termijn is verstreken voor het doen van een WCAM-verzoek en nadat de uitspraak waarbij de regeling voor collectieve schadeafwikkeling is vastgesteld, onherroepelijk is geworden.

Artikel 1018i

Artikel 1018i regelt de schorsing en hervatting van individuele procedures. De regeling is geënt op de overeenkomstige regeling van artikel 1015 Rv voor de WCAM, maar er zijn belangrijke verschillen. Voor de collectieve schadevergoedingsactie acht ik schorsing van een individuele procedure alleen gerechtvaardigd in de fase dat de rechter bij de vijfde stap in de procedure zelf een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling vaststelt. Schorsing is in die fase alleen aan de orde voor procedures tussen personen die ingevolge artikel 1018g, zesde lid, zich ter griffie hebben gemeld als deelnemer aan een door de rechter vast te stellen regeling voor een collectieve schadeafwikkeling. Daarop ziet het eerste lid van artikel 1018i.

De hervatting van de procedure is geregeld in het tweede lid van artikel 1018i. Er zijn slechts twee gronden waarop hervatting mogelijk is. De eerste is dat in de procedure om een beslissing wordt verzocht ter zake van een geschil in de beëindiging waarvan de regeling als bedoeld in artikel 1018g, vierde lid, niet voorziet (sub a). De tweede grond voor hervatting is als onherroepelijk vaststaat dat de vaststelling van een regeling voor collectieve schadeafwikkeling achterwege blijft (b). Dit laatste doet zich voor als de rechter ingevolge artikel 1018g, zesde lid, constateert dat er zo weinig meldingen ter griffie zijn gedaan, dat hij de vaststelling van een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling achterwege laat.

Het derde lid van artikel 1018i regelt dat de geschorste individuele procedures ook daadwerkelijk worden beëindigd als zij niet worden hervat. Daartoe is bepaald dat de meest gerede partij verzoekt dat de zaak van de rol wordt afgevoerd als de regeling voor een collectieve schadeafwikkeling als bedoeld in artikel 1018g, vierde lid, is vastgesteld. Op dat moment staat immers de gebondenheid van de deelnemende gedupeerde aan die regeling vast.

Het vierde lid regelt hoe de procedure moet worden hervat door het van overeenkomstige toepassing verklaren van enkele bepalingen van de schorsingsregeling van artikel 225 en 227 Rv.

Artikel 1018j

Artikel 1018j regelt hoe de rechter moet omgaan met de situatie dat verschillende belangenbehartigende organisaties min of meer gelijktijdig een collectieve schadevergoedingsactie instellen of willen instellen tegen dezelfde persoon of personen. Deze situatie is niet ondenkbaar. Ingevolge artikel 3:305a leden 1 en 5 BW kunnen meerdere organisaties voldoen aan de gestelde ontvankelijkheidseisen. Als deze organisaties alle claimen voor dezelfde groep gedupeerden op te komen, kan het vereiste van gewaarborgde belangen mede uitkomst bieden. Het kan ook voorkomen dat verschillende belangenbehartigende organisaties opkomen voor de belangen van benadeelden van de dezelfde gebeurtenis of gebeurtenissen veroorzaakt door dezelfde persoon of personen, maar dat de organisaties zich richten op een groep van deze benadeelden. Zo waren in de Dexia-zaak verschillende belangenbehartigende organisaties betrokken. Een daarvan was de stichting Leaseverlies, een andere de stichting Eegalease. De stichting Eega-lease kwam specifiek op voor de gevallen waarin de overeenkomst meegetekend had moeten worden door de echtgenoot van degene die de effectenleaseovereenkomst aanging. Naast deze beide stichtingen zijn bij de WCAM-overeenkomst ook de Consumentenbond en de VEB partij als belangenbehartigende organisaties. Tegen meerdere stichtingen en verenigingen die als belangenbehartiger optreden naar aanleiding van dezelfde gebeurtenis bestaat ook geen bezwaar. Wel moet de rechter als al deze belangenbehartigers een collectieve schadevergoedingsactie instellen voor dezelfde gebeurtenis en tegen dezelfde aangesproken persoon, bekijken of wenselijk is dat deze zaken gevoegd worden behandeld.

Het eerste lid van artikel 1018j maakt het mogelijk dat een belangenbehartigende organisatie verzoekt om op te mogen treden als medeverzoeker aan de zijde van de belangenbehartigende organisatie die de rechtsvordering heeft ingeleid als zij belang heeft bij de rechtsvordering die door die andere belangenbehartigende organisatie is ingesteld. Net als bij een 'gewone' collectieve actie kan het zich voordoen dat een belangenorganisatie overweegt om tegen dezelfde wederpartij een collectieve schadevergoedingsactie in te stellen terzake van dezelfde gebeurtenis of gebeurtenissen. Omdat in de verzoekschriftprocedure hiervoor geen aparte regeling bestaat, is in het eerste lid de mogelijkheid opgenomen dat deze belangenbehartigende organisatie niet per se eerst zelf een procedure tegen deze zelfde wederpartij hoeft te starten (waarna samenvoeging kan worden gevraagd overeenkomstig het tweede lid). In plaats daarvan kan zij vragen om als medeverzoeker op te mogen treden. Een dergelijk verzoek is vergelijkbaar met een vordering tot voeging van artikel 217 e.v. Rv. De belangen van de medeverzoeker moeten overeenstemmen met de belangen van de oorspronkelijke verzoeker bij de rechtsvordering. Een medeverzoeker moet ook zelf voldoen aan de voorwaarden voor het instellen van een collectieve schadevergoedingsactie van artikel 3:305a lid 5 en 6 BW. Ook voor de medeverzoeker gelden dus de ontvankelijkheidseisen en de *scope rule*. Om te voorkomen dat een efficiënt procesverloop in gevaar wordt gebracht door een dergelijk verzoek is bepaald dat dit niet later kan worden gedaan dan tien dagen voorafgaand aan een verschijning van partijen als bedoeld in artikel 1018f, tweede lid. Met het van overeenkomstige toepassing verklaren

van artikel 282a, tweede lid, en vierde tot met zesde lid, Rv is geregeld dat de medeverzoeker het griffierecht tijdig moet voldoen om in zijn verzoek ontvankelijk te zijn en dat de uitzonderingen die daarvoor gelden, ook van toepassing zijn op een verzoek om medeverzoeker te mogen worden. Ook artikel 1018e, eerste is van overeenkomstige toepassing verklaard om te zorgen dat het procesinleidend stuk van de medeverzoeker aan alle eisen voor het instellen van een collectieve schadevergoedingsactie voldoet.

Ingevolge het **tweede lid** van artikel 1018j kan de rechter op verzoek van een van de partijen of partijen gezamenlijk, maar ook ambtshalve zaken voegen. Voeging is mogelijk indien ter zake van dezelfde gebeurtenis of gebeurtenissen tegen dezelfde persoon of personen bij dezelfde rechtbank rechtsvorderingen zijn ingesteld door indiening van een verzoekschrift als bedoeld in artikel 1018e. Omdat de behandeling van collectieve schadevergoedingsactie in het wetsvoorstel wordt opgedragen aan één rechtbank [Den Haag of Midden-Nederland], kunnen er niet verschillende collectieve schadevergoedingsacties bij verschillende rechters aanhangig zijn. Het gaat dus alleen om de voeging van bij de rechtbank Den Haag/Midden-Nederland aanhangig gemaakte collectieve schadevergoedingsacties. Voeging kan aangewezen zijn als beide procedures zodanig samenhangen dat tegenstrijdige uitkomsten moeten worden voorkomen. Hoewel met de voeging beide zaken afzonderlijk naast elkaar blijven bestaan, moet de rechter wel acht slaan op hetgeen uit de andere procedure blijkt. Als het gaat om de voeging van een collectieve schadevergoedingsactie kan de rechter partijen wijzen op de mogelijkheid schikkingsonderhandelingen in beide zaken gezamenlijk te voeren, zodat hieruit zo mogelijk één collectieve vaststellingsovereenkomst voortvloeit. Bij een beslissing over de vraag of zaken moeten worden gevoegd, is de fase waarin elk van de zaken zich bevindt van groot belang. Voor de verzoekschriftprocedure bepaalt artikel 285, tweede lid, Rv dat een verzoek tot voeging kan worden gedaan tot het einde van de behandeling. Voor de collectieve schadevergoedingsactie acht ik een specifieke bepaling wenselijk. Hier strijden immers twee belangen om voorrang. De aangesproken partij heeft er belang bij dat een collectieve vaststellingsovereenkomst zoveel mogelijk een oplossing van haar geschil is. Als tegelijkertijd andere belangenbehartigende organisaties deels voor dezelfde benadeelden opkomen, is niet wenselijk dat hier verschillende vaststellingsovereenkomsten moeten worden gesloten. Ook de benadeelden kunnen belang hebben bij een uitkomst die duidelijk is voor hen en die benadeelden in een gelijke positie gelijk behandelt. Tegelijkertijd wordt in een collectieve schadevergoedingsactie veel van partijen gevraagd. Voeging met een andere zaak kan van grote invloed zijn op de onderhandelingsdynamiek tussen partijen, zelf al blijven de zaken naast elkaar bestaan. Het stadium waarin partijen al voorstellen hebben gedaan voor een collectieve vaststellingsovereenkomst (de vierde stap, artikel 1018g, eerste lid) lijkt een stadium waarin niet meer past om de zaak nog te voegen met een andere zaak. Er liggen op dat moment al concreet uitgewerkte voorstellen voor collectieve afwikkeling van de schade. Daarin is mogelijk geen rekening gehouden met de specifieke groep benadeelden waarvoor een andere belangenbehartigende organisatie in een collectieve schadevergoedingsactie tegen dezelfde aangesproken partij opkomt. Niet altijd is het nodig om voor alle verschillende groepen benadeelden één overkoepelende collectieve vaststellingsovereenkomst te sluiten. Het kan voorkomen dat met twee of meer collectieve vaststellingsovereenkomsten alle

gedupeerden aan hun trekken komen. Voorwaarde is dan wel dat die verschillende vaststellingsovereenkomsten zich op verschillende groepen benadeelden richten. Het lijkt niet wenselijk dat een benadeelde gerechtigde onder verschillende collectieve vaststellingsovereenkomsten tegelijk wordt. Dit kan leiden tot een voor alle betrokkenen onoverzichtelijke situatie. Een voorspoedige afwikkeling van de collectieve vaststellingsovereenkomst komt daarmee in gevaar. Om die reden is in het eerste lid ook voorgesteld de mogelijkheid om op te treden als medeverzoeker in de wet op te nemen. Zie de toelichting op die bepaling.

**WIJZIGING VAN HET BURGERLIJK WETBOEK EN HET WETBOEK VAN BURGERLIJKE
RECHTSVORDERING TENEINDE DE AFWIKKELING VAN MASSASCHADE IN EEN
COLLECTIEVE ACTIE MOGELIJK TE MAKEN**

VOORONTWERP VAN WET

ARTIKEL I

Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 305a wordt als volgt gewijzigd:

1. Aan lid 1 wordt een zin toegevoegd, luidende: De rechtsvordering wordt ingesteld door indiening van een daartoe strekkend verzoekschrift.
2. In lid 2 wordt 'de gedaagde' telkens vervangen door 'degene tegen wie de rechtsvordering zich richt'.
3. In lid 3 vervalt de laatste zin.
4. Na lid 4 worden onder vernummering van lid 5 tot lid 7 twee leden ingevoegd, luidende.
5. Een rechtsvordering als bedoeld in lid 1 kan strekken tot schadevergoeding te voldoen in geld, indien:
 - a de rechtspersoon die de rechtsvordering instelt, beschikt over voldoende deskundigheid ter zake van de rechtsvordering en kan worden geacht de belangen waarvoor hij opkomt op zorgvuldige wijze te behartigen;
 - b de rechtsvragen en feitelijke vragen in voldoende mate gemeenschappelijk zijn voor deze personen;
 - c de groep van deze personen van voldoende omvang is om het instellen van de rechtsvordering te rechtvaardigen;
 - d er geen andere effectieve en efficiënte mogelijkheden zijn waarmee bereikt kan worden dat deze personen hun schade vergoed krijgen;
 - e de rechtspersoon daadwerkelijk heeft getracht het gevorderde door het voeren van overleg met degene tegen wie de rechtsvordering zich richt te bereiken, waarbij de in lid 2 bedoelde termijn van twee weken niet voldoende is.
6. Lid 5 is van toepassing indien ten minste aan een van de volgende voorwaarden is voldaan
 - a. degene tegen wie de rechtsvordering zich richt heeft woonplaats in Nederland,
 - b. het merendeel van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt, heeft zijn gewone verblijfplaats in Nederland;

c. de gebeurtenis of gebeurtenissen waarop de rechtsvordering betrekking heeft, hebben in Nederland hebben plaatsgevonden.

B

De artikelen 305b en 305c worden als volgt gewijzigd:

1. Aan lid 1 wordt een zin toegevoegd, luidende: De rechtsvordering wordt ingesteld door indiening van een daartoe strekkend verzoekschrift.
2. In lid 2 wordt 'de leden 2 tot en met 5' gewijzigd in: de leden 2 tot en met 7.

ARTIKEL II

In Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek wordt in artikel 907, onder vernummering van de leden 4 tot en met 8 tot 5 tot en met 9, een lid ingevoegd, luidende:

4. Heeft het verzoek bedoeld in lid 1 betrekking op een door de rechter ingevolge artikel 1018g, vierde lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering vastgestelde regeling voor een collectieve schadeafwikkeling dan toetst de rechter de onderdelen b en e van het vorige lid slechts marginaal.

ARTIKEL III

In het Derde Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt na Titel 14 een nieuwe titel ingevoegd, luidende:

TITEL 14A

Van rechtspleging in zaken betreffende een collectieve actie en collectieve schadeafwikkeling

Eerste afdeling Algemene bepalingen

Artikel 1018b

1. Deze titel is van toepassing op procedures betreffende een rechtsvordering als bedoeld in de artikelen 305a, eerste en vijfde lid, 305b, eerste lid, en 305c, eerste lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek
2. In zaken als bedoeld in artikel 305a, eerste lid, 305b, eerste lid, en 305c, eerste lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek is bevoegd de rechter van de woonplaats van degene tegen wie de rechtsvordering zich richt, dan wel als zodanige woonplaats in Nederland niet bekend is, de

- rechter van diens werkelijk verblijf. Heeft de rechtsvordering betrekking op verbintenissen uit onrechtmatige daad, dan is mede bevoegd de rechter van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan. Wijzen de vorige zinnen geen bevoegde rechter aan, dan is bevoegd de rechter te Den Haag. Indien in een zaak als bedoeld in de eerste zin de rechtsvordering zich richt tegen meer dan een persoon en de rechter ten aanzien van een van de gezamenlijk in het geding betrokken personen bevoegd is, is die rechter ook bevoegd ten aanzien van de overige personen, mits tussen de rechtsvordering tegen elk van de onderscheiden personen een zodanige samenhang bestaat, dat redenen van doelmatigheid een gezamenlijke behandeling rechtsvaardigen. Artikel 108, eerste, derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. In zaken als bedoeld in artikel 305a, vijfde lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek is bevoegd de rechtbank Midden-Nederland/te Den Haag.
 4. De derde titel van het Eerste Boek is van overeenkomstige toepassing, tenzij in deze titel anders is bepaald.
 5. De negende afdeling van de tweede titel van het Eerste Boek is van overeenkomstige toepassing.

Tweede afdeling De procedure inzake collectieve acties

Artikel 1018c

1. Het verzoekschrift waarmee de rechtsvordering bedoeld in artikel 305a, eerste lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek wordt ingesteld, vermeldt naast de gegevens bedoeld in artikel 278, eerste lid:
 - a. de naam en woonplaats van degene tegen wie de rechtsvordering zich richt;
 - b. een omschrijving van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt;
 - c. een omschrijving van de wijze waarop voldaan is aan de ontvankelijkheidseisen van artikel 305a, eerste en tweede lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek;
 - d. de door degene tegen wie de rechtsvordering zich richt tegen het verzoek aangevoerde weren en de gronden daarvoor;
 - e. de bewijsmiddelen waarover de rechtspersoon die de rechtsvordering inleidt, kan beschikken en de getuigen die hij kan doen horen ter staving van de betwiste gronden van het verzoek. De rechter kan de rechtspersoon die de rechtsvordering instelt, bevelen alsnog de ontbrekende gegevens te verstrekken. Uit een weigering om aan het bevel te voldoen kan de rechter de gevolgtrekking maken die hij geraden acht.
2. Degene tegen wie de rechtsvordering zich richt, kan tot tien dagen voor de mondelinge behandeling een verweerschrift indienen. Het verweerschrift vermeldt de bewijsmiddelen waarover hij kan beschikken tot staving van de gronden van zijn verweer, alsmede de getuigen die hij daartoe kan doen horen. De rechter kan degene tegen wie de rechtsvordering zich richt, bevelen alsnog de ontbrekende gegevens te verstrekken. Uit een weigering om aan het bevel te voldoen kan de rechter de gevolgtrekking maken die hij geraden acht.

3. Het verweer dat de Nederlandse rechter geen rechtsmacht heeft of dat de rechter niet relatief bevoegd is, wordt op straffe van het verval van het recht daartoe gevoerd vóór alle weren ten gronde. Wordt een verweer als bedoeld in de vorige zin gevoerd, dan beslist de rechter eerst over dit verweer of deze verweren. Indien de rechter beslist dat hij geen rechtsmacht heeft, verklaart hij zich onbevoegd. Indien de rechter beslist dat niet hij, maar een andere rechter van gelijke rang bevoegd is, verwijst hij de zaak in de stand waarin deze zich bevindt, naar die andere rechter. De griffier zendt een afschrift van de beschikking aan de rechter naar wie de zaak is verwezen. Tegen de beslissing waarbij een betwisting van bevoegdheid wordt verworpen of de zaak naar een andere rechter wordt verwezen, is geen hogere voorziening toegelaten. De rechter naar wie de zaak is verwezen, is aan die verwijzing gebonden. De vorige zin mist toepassing indien de rechter zich tevens absoluut onbevoegd verklaart en de zaak verwijst naar een hogere rechter.
4. De rechter kan op verzoek van partijen of een van hen of ambtshalve, in alle gevallen en in elke stand van het geding een verschijning van partijen ter terechtzitting bevelen om een schikking te beproeven of tot het geven van inlichtingen aan de rechter. De rechter die een verschijning beveelt, bepaalt de plaats, de dag en het uur waarop de verschijning zal plaatsvinden. Partijen, die daartoe zijn opgeroepen, zijn verplicht te verschijnen. Indien een partij niet verschijnt, kan zij worden veroordeeld tot vergoeding van de vergeefs aangewende kosten van degenen die wel zijn verschenen. Artikel 87, tweede en derde lid, artikel 88, tweede lid, derde lid, eerste, tweede en derde zin, en vierde lid, en artikel 89 zijn van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de uitgifte van het in artikel 87, derde lid, bedoelde proces-verbaal niet in executoriale vorm hoeft te geschieden.
5. Bij een verschijning van partijen kan ook de verdere wijze van behandeling van geschillen over de rechtsvordering worden besproken, waaronder de vraag of de zaak moet worden verwezen naar mediation. Afspraken daarover, worden, wanneer een partij dat verlangt, met overeenkomstige toepassing van artikel 87, derde lid, in een proces-verbaal vastgelegd. Een beroep in rechte op deze afspraken kan niet worden gedaan voor zover zij in strijd komen met een dwingende wetsbepaling, met fundamentele beginselen van behoorlijke rechtspleging of voor zover een beroep daarop in verband met onvoorziene omstandigheden redelijkerwijs niet kan worden gedaan.
6. Een rechtspersoon als bedoeld in artikel 305a, eerste lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek die een belang heeft bij de rechtsvordering die door een andere rechtspersoon overeenkomstig het eerste lid is ingesteld, kan verzoeken als medeverzoeker te mogen optreden. Een verzoek daartoe wordt gedaan uiterlijk tien dagen voor de mondelinge behandeling. Het verzoekschrift vermeldt naast de gegevens bedoeld in artikel 278, eerste lid, en de gegevens bedoeld in het eerste lid, een omschrijving van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt. Artikel 282a, tweede lid, en vierde tot en met zesde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.
7. Elk van partijen kan tijdens de procedure verzoeken dat de rechter een voorlopige voorziening treft voor de duur van het geding, mits deze samenhangt met de rechtsvordering die overeenkomstig het eerste lid is ingesteld.

8. De eindbeschikking houdt tevens een veroordeling in de proceskosten in. De artikelen 237 tot en met 245 zijn van overeenkomstige toepassing

Derde afdeling De procedure inzake collectieve schadeafwikkeling

Artikel 1018d

Een rechtspersoon als bedoeld in artikel 305a, eerste lid, 305b, eerste lid, of 305c, eerste lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek kan een rechtsvordering instellen als bedoeld in artikel 305a, vijfde lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek tegen de persoon die verantwoordelijk wordt gehouden voor de gebeurtenis of gebeurtenissen waarop de rechtsvordering betrekking heeft. Het instellen van de rechtsvordering geschiedt met inachtneming van de vereisten van artikel 305a, vijfde en zesde lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek door indiening van een verzoek als bedoeld in artikel 1018e. Een verzoek als bedoeld in artikel 1018e kan ook door de rechtspersoon, bedoeld in de eerste zin, en de persoon of personen die voor deze gebeurtenis of gebeurtenissen verantwoordelijk worden gehouden, gezamenlijk worden ingediend.

Artikel 1018e

1. Het verzoekschrift waarmee de rechtsvordering, bedoeld in artikel 305a, vijfde lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek wordt ingesteld, vermeldt naast de gegevens bedoeld in artikel 278, eerste lid:
 - a. een omschrijving van de gebeurtenis of de gebeurtenissen waarop de rechtsvordering betrekking heeft;
 - b. indien het verzoek alleen door de rechtspersoon als bedoeld in artikel 1018d, eerste zin, wordt ingediend, de naam en de woonplaats van de degene of degenen tegen wie de rechtsvordering zich richt;
 - c. een omschrijving van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt;
 - d. een omschrijving van de wijze waarop is getracht een overeenkomst te bereiken strekkende tot vergoeding van schade veroorzaakt door de onder a bedoelde gebeurtenis of gebeurtenissen gesloten door één of meer stichtingen of verenigingen met volledige rechtsbevoegdheid met één of meer andere partijen, die zich bij deze overeenkomst hebben verbonden tot vergoeding van de schade van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt en die in elk geval het in artikel 907, tweede lid, onderdelen a tot en met f, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde bevat;
 - e. een omschrijving van de wijze waarop overigens voldaan is aan de ontvankelijkheidseisen van artikel 305a, eerste en vijfde lid, en het vereiste van het zesde lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek;
 - f. een duidelijke omschrijving van de gevraagde beslissing of beslissingen bedoeld in het derde lid, alsmede de gronden waarop de rechtsvordering berust;
 - g. de bewijsmiddelen waarover de rechtspersoon kan beschikken tot staving van de rechtsvordering en de schade, alsmede de getuigen die hij daartoe kan doen horen.

De rechter kan de rechtspersoon die de rechtsvordering instelt, bevelen alsnog de ontbrekende gegevens te verstrekken. Uit een weigering om aan het bevel te voldoen kan de rechter de gevolgtrekking maken die hij geraden acht.

2. Bij een verzoek van de rechtspersoon kan degene of kunnen degenen tegen wie de rechtsvordering zich richt, tot tien dagen voor de mondelinge behandeling een verweerschrift indienen. Het verweerschrift vermeldt de bewijsmiddelen waarover hij kan beschikken tot staving van de gronden van zijn verweer, alsmede de getuigen die hij daartoe kan doen horen. De rechter kan degene of degenen tegen wie de rechtsvordering zich richt, bevelen alsnog de ontbrekende gegevens te verstrekken. Uit een weigering om aan het bevel te voldoen kan de rechter de gevolgtrekking maken die hij geraden acht.
3. Het verweer dat de Nederlandse rechter geen rechtsmacht heeft, dat de rechtspersoon die de rechtsvordering instelt, niet ontvankelijk is, of dat de rechtsvordering niet kan worden ingesteld omdat niet voldaan is aan artikel 3:305a, zesde lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek wordt op straffe van het verval van het recht daartoe gevoerd vóór alle weren ten gronde.
4. Wordt een verweer als bedoeld in het vorige lid gevoerd, dan beslist de rechter eerst over dit verweer of deze verweren. Indien de rechter beslist, zo nodig ambtshalve, dat hij geen rechtsmacht heeft, verklaart hij zich onbevoegd. Tegen de uitspraak waarbij een betwisting van bevoegdheid wordt verworpen is geen hogere voorziening toegelaten. Indien de rechter, zo nodig ambtshalve, oordeelt dat de rechtspersoon die de rechtsvordering inleidt, niet ontvankelijk is of dat de rechtsvordering niet kan worden ingesteld omdat niet voldaan is aan artikel 3:305a, zesde lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek, verklaart hij het verzoek niet ontvankelijk met veroordeling van de rechtspersoon in de kosten. De artikelen 237 tot en met 245 zijn van overeenkomstige toepassing.
5. Verklaart de rechter de rechtspersoon ontvankelijk dan beslist hij vervolgens over de verplichting van de wederpartij tot vergoeding van de schade van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt. Bij zijn beslissing bedoeld in de vorige zin beslist de rechter levens over de kosten van het tot dan toe gevoerde geding. De artikelen 237 tot en met 245 zijn van overeenkomstige toepassing.
6. Op verzoek van partijen of van een van hen, dan wel ambtshalve, beslist de rechter, indien dat naar zijn oordeel kan bijdragen aan de totstandkoming van een in het eerste lid, onder d, bedoelde overeenkomst, eveneens over andere rechtsvragen en feitelijke vragen die gemeenschappelijk zijn voor de in het vijfde lid bedoelde personen. De rechter kan daarbij op verzoek van partijen of van een van hen dan wel ambtshalve onderscheid maken tussen verschillende groepen binnen de in het vijfde lid bedoelde groep van personen.
7. Elk van partijen kan tijdens de procedure verzoeken dat de rechter een voorlopige voorziening treft voor de duur van het geding, mits deze samenhangt met de rechtsvordering die overeenkomstig het eerste lid is ingeleid.
8. Indien de uitspraak op grond van het vijfde lid inhoudt dat de wederpartij verplicht is tot vergoeding van de schade, dan wel dat daarvoor een grond aanwezig is, stelt de rechter partijen een termijn ingaande op de dag dat deze beslissing onherroepelijk is geworden, om een

overeenkomst als bedoeld in het eerste lid, onder d, te bereiken en houdt hij iedere verdere beslissing aan. Op verzoek van partijen, of een van hen, kan deze termijn worden verlengd. Partijen stellen de rechter van een bereikte overeenkomst als bedoeld in het eerste lid, onder d, terstond op de hoogte.

9. Een uitspraak op grond van het vierde of vijfde lid geldt als een eindbeschikking, tenzij de rechter anders bepaalt. De termijn voor hoger beroep en cassatie bedraagt vier weken, te rekenen van de dag van de uitspraak. Tegen een uitspraak op grond van het zesde lid kan hoger beroep en cassatie slechts worden ingesteld hetzij tegelijk met het hoger beroep of cassatie van een uitspraak op grond van het vierde of vijfde lid, hetzij binnen vier weken na een door de rechter te bepalen tijdstip.

Artikel 1018f

1. Zijn partijen er na het verstrijken van de termijn bedoeld in artikel 1018e, achtste lid, niet in geslaagd een overeenkomst als bedoeld in artikel 1018e, eerste lid, onder d, te bereiken of is het verzoekschrift als bedoeld in artikel 1018e, eerste lid, gezamenlijk ingediend, dan beveelt de rechter op verzoek van partijen of van een van hen, of ambtshalve een verschijning van partijen ter terechtzitting. De rechter wijst het verzoek om een bevel tot verschijning van partijen af indien de partij of partijen die dit verzoek hebben gedaan in de gegeven omstandigheden onvoldoende hebben getracht om in overleg met de wederpartij een in artikel 1018e, eerste lid, onder d, bedoelde overeenkomst tot stand te brengen. Tegen de beslissing op het verzoek om een bevel tot verschijning staat geen hogere voorziening open.
2. De rechter die een verschijning beveelt, bepaalt de plaats, de dag en het uur waarop de verschijning zal plaatsvinden. Partijen, die daartoe zijn opgeroepen, zijn verplicht te verschijnen. Indien een partij niet verschijnt, kan zij worden veroordeeld tot vergoeding van de vergeefs aangewende kosten van degenen die wel zijn verschenen en kan de rechter de gevolgtrekkingen maken die hij geraden acht. Artikel 87, tweede en derde lid, artikel 88, tweede lid, derde lid, eerste, tweede en derde zin, en vierde lid, zijn van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de uitgifte van het in artikel 87, derde lid, bedoelde proces-verbaal niet geschiedt in executoriale vorm.
3. Bij een verschijning van partijen ter terechtzitting kan de rechter:
 - a. met partijen een overeenkomst beproeven, als bedoeld in artikel 1018e, eerste lid, onder d,
 - b. met partijen bespreken welke geschillen nog in de weg staan aan de totstandkoming van een overeenkomst als bedoeld in artikel 1018e, eerste lid, onder d, en de verdere wijze van behandeling daarvan. De rechter bespreekt daarbij hoe partijen de totstandkoming van een dergelijke overeenkomst zullen trachten te bereiken. Daarbij stelt de rechter nadrukkelijk aan de orde of een derde zal worden verzocht partijen daarbij behulpzaam te zijn.
4. Afspraken over zaken bedoeld in het derde lid onder b, worden, wanneer een partij dat verlangt, met overeenkomstige toepassing van artikel 87, derde lid, in een proces-verbaal vastgelegd. Een beroep in rechte op deze afspraken kan niet worden gedaan voor zover zij in strijd komen met een dwingende wetsbepaling, met fundamentele beginselen van behoorlijke rechtspleging of voor

zover een beroep daarop in verband met onvoorziene omstandigheden redelijkerwijs niet kan worden gedaan

5. De rechter kan op verzoek van partijen of van een van hen, gedaan ter terechtzitting of daaraan voorafgaand, beslissen over een of meer in het derde lid onder b bedoelde geschillen indien een beslissing daarover naar zijn oordeel kan bijdragen aan de totstandkoming van een in artikel 1018e, eerste lid, onder d, bedoelde overeenkomst. Tegen een uitspraak op grond van de vorige zin kan hoger beroep en cassatie slechts worden ingesteld binnen vier weken na een door de rechter te bepalen tijdstip.
6. Na afloop van de terechtzitting bedoeld in het tweede lid dan wel bij zijn beslissing op grond van het vijfde lid stelt de rechter partijen een termijn om een overeenkomst als bedoeld in artikel 1018e, eerste lid, onder d, te bereiken en houdt hij iedere verdere beslissing aan. De termijn gaat in op de dag volgend op de terechtzitting dan wel, als de rechter een of meer geschillen overeenkomstig het vijfde lid heeft beslist, nadat de uitspraak op grond van het vijfde lid onherroepelijk is geworden. Op verzoek van partijen, of een van hen, kan deze termijn worden verlengd. Partijen stellen de rechter van een bereikte overeenkomst als bedoeld in artikel 1018e, eerste lid, onder d, terstond op de hoogte met het oog op artikel 1018h.

Artikel 1018g

1. Indien een in artikel 1018e, eerste lid, onder d, bedoelde overeenkomst niet tot stand is gekomen tijdens de in artikel 1018f, tweede lid, bedoelde terechtzitting of binnen een door de rechter ingevolge artikel 1018f, zesde lid, gestelde termijn, beveelt de rechter op verzoek van partijen of van een van hen, de overlegging door de verzoeker en door de wederpartij van een voorstel voor een in artikel 1018e, eerste lid, onder d, bedoelde overeenkomst. Dit voorstel bevat in ieder geval het in artikel 907, tweede lid, onderdelen a tot en met f, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde. Het vermeldt naast de rechtsvragen en feitelijke vragen waarover de rechter reeds heeft beslist, tevens over de beantwoording van welke andere vragen overeenstemming is bereikt en een voorstel voor de beantwoording van de vragen waarover verschil van mening bestaat met de gronden daarvoor. De rechter bepaalt de termijn waarbinnen partijen een voorstel dienen over te leggen. Wordt aan deze verplichting niet voldaan, dan kan de rechter daaruit de gevolgtrekking maken die hij geraden acht.
2. De rechter wijst het in het eerste lid bedoelde verzoek af indien de partij of partijen die dit verzoek hebben gedaan in de gegeven omstandigheden onvoldoende hebben getracht om in overleg met de wederpartij een in artikel 1018e, eerste lid, onder d, bedoelde overeenkomst tot stand te brengen. Tegen de uitspraak op het verzoek om een voorstel over te leggen staat geen hogere voorziening open.
3. Hebben partijen overeenkomstig het eerste lid een voorstel ingediend dan kan de rechter partijen naar een derde verwijzen om met diens hulp mede aan de hand van deze voorstellen een in artikel 1018e, eerste lid, onder d, bedoelde overeenkomst te beproeven. Partijen zijn verplicht hieraan mee te werken. Wordt aan deze verplichting niet voldaan, dan kan de rechter daaruit de

- gevolgtrekking maken die hij geraden acht. Artikel 87, derde lid, is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de uitgifte van het in dit lid bedoelde proces-verbaal niet geschiedt in executoriale vorm. Tegen de in de eerste zin bedoelde beslissing staat geen hogere voorziening open. Partijen stellen de rechter van een bereikte overeenkomst als bedoeld in artikel 1018e, eerste lid, onder d, terstond op de hoogte met het oog op artikel 1018h.
4. Indien de rechter geen gebruik heeft gemaakt van de in het derde lid bedoelde mogelijkheid tot verwijzing naar een derde of deze derde de rechter heeft bericht dat een in artikel 1018e, eerste lid, onder d, bedoelde overeenkomst niet tot stand is gekomen, kan de rechter, mede aan de hand van de in het eerste lid bedoelde voorstellen, een regeling voor collectieve schadeafwikkeling tussen partijen vaststellen die strekt tot vergoeding van de schade van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt. De rechter draagt er zorg voor dat de regeling voor collectieve schadeafwikkeling in ieder geval het in artikel 907, tweede lid, onderdelen a tot en met f, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde bevat, de hoogte van de daarbij toegekende vergoedingen redelijk is en de belangen van de personen voor wie de regeling voor collectieve schadeafwikkeling wordt vastgesteld ook anderszins voldoende gewaarborgd zijn. Artikel 907, eerste lid, laatste zin, en zesde lid, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek zijn van overeenkomstige toepassing. De rechter bepaalt bij zijn uitspraak waarbij hij een regeling voor collectieve schadeafwikkeling vaststelt een termijn voor het doen van een verzoek bedoeld in artikel 907, eerste lid, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek, ingaande nadat deze uitspraak onherroepelijk is geworden. De rechter kan op verzoek van partijen of van een van hen de in de vorige zin bedoelde termijn verlengen.
5. Alvorens een in het vierde lid bedoelde regeling voor collectieve schadeafwikkeling vast te stellen, kan de rechter bevelen dat één of meer deskundigen zullen berichten over de voor de inhoud van de regeling voor collectieve schadeafwikkeling van belang zijnde punten.
6. Alvorens een in het vierde lid bedoelde regeling voor collectieve schadeafwikkeling vast te stellen kan de rechter, na partijen daarover te hebben gehoord, bevelen dat door partijen een oproep wordt gedaan aan de personen ten behoeve van wie de regeling moet worden vastgesteld om zich ter griffie te melden als deelnemer aan een door de rechter ingevolge het vierde lid vast te stellen regeling. De rechter bepaalt de wijze van oproeping door aankondiging in één of meer door hem aan te wijzen nieuwsbladen of op één of meer door hem aan te wijzen internetadressen of, mede of in plaats daarvan, op andere wijze en de termijn waarbinnen en wijze waarop een melding als deelnemer ter griffie kan worden gedaan. Bij de oproeping tot deelname wordt melding gemaakt van de door partijen ingevolge het eerste lid overgelegde voorstellen. Is het aantal deelnemers te gering om vaststelling van een regeling voor collectieve schadeafwikkeling als bedoeld in het vierde lid te rechtvaardigen, dan kan hij beslissen dat de vaststelling hiervan achterwege blijft.
7. Zodra de uitspraak waarbij de regeling voor collectieve schadeafwikkeling wordt vastgesteld onherroepelijk is geworden, is deze regeling voor ieder der partijen verbindend. Artikel 290, derde lid, tweede zin, mist toepassing. De regeling voor collectieve schadeafwikkeling is eveneens

verbindend voor de personen ten behoeve van wie deze is vastgesteld en die zich ingevolge het zesde lid als deelnemer ter griffie hebben gemeld.

8. Alvorens een verzoek, bedoeld in artikel 907, eerste lid, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek te doen dienen partijen de vastgestelde regeling voor collectieve schadeafwikkeling zo nodig aan te vullen met het bepaalde in artikel 907, tweede lid, onder g, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek.
9. De personen ten behoeve van wie een in het vierde lid bedoelde regeling voor collectieve schadeafwikkeling is vastgesteld, kunnen daarop een beroep doen nadat de uitspraak waarbij de regeling is vastgesteld onherroepelijk is geworden en zodra de termijn, bedoeld in de vierde en de vijfde zin van het vierde lid, ongebruikt is verstreken dan wel de partijen in de procedure die gebonden zijn door de regeling gezamenlijk de rechter schriftelijk hebben meegedeeld niet een verzoek, bedoeld in artikel 907, eerste lid, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek te doen.
10. Een uitspraak ingevolge het vierde of het zesde lid houdt tevens een veroordeling in de kosten in. De artikelen 237 tot en met 245 zijn van overeenkomstige toepassing.
11. Tegen een uitspraak op grond van het vierde of zesde lid staat geen hogere voorziening open.

Artikel 1018h

Indien een in artikel 1018e, eerste lid, onder d, bedoelde overeenkomst tot stand is gekomen, en partijen de rechter hebben laten weten niet een verzoek tot verbindendverklaring als bedoeld in artikel 907, eerste lid, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek te doen, beveelt de rechter dat de totstandkoming daarvan zo spoedig mogelijk door partijen bekend wordt gemaakt aan de personen ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten. De rechter bepaalt daarbij de wijze van bekendmaking door aankondiging in één of meer door hem aan te wijzen nieuwsbladen of op één of meer door hem aan te wijzen internetadressen of, mede of in plaats daarvan, op andere wijze. Bij de bekendmaking wordt op een door de rechter aan te geven wijze een korte omschrijving gegeven van de overeenkomst, waarbij in het bijzonder wordt vermeld de wijze waarop en de termijn waarbinnen vergoeding kan worden verkregen, en de wijze waarop van de overeenkomst kennis kan worden genomen. Tevens beveelt de rechter dat de overeenkomst zo spoedig mogelijk op één of meer door hem aan te wijzen internetadressen worden geplaatst, zodanig dat deze door de personen ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten ten behoeve van latere kennisneming kan worden opgeslagen. Indien de rechter ingevolge artikel 1018g, vierde lid, een regeling voor collectieve schadeafwikkeling heeft vastgesteld, geschiedt de in dit lid bedoelde bekendmaking en plaatsing zo spoedig mogelijk nadat de personen ten behoeve van wie deze is vastgesteld, daarop ingevolge artikel 1018g, negende lid, een beroep kunnen doen.

Artikel 1018i

1. Procedures tussen degene of degenen tegen wie de rechtsvordering, bedoeld in artikel 1018e, eerste lid, zich richt en een persoon die zich ingevolge artikel 1018g, zesde lid, als deelnemer ter

- griffie heeft gemeld, worden door deze melding ter griffie, van rechtswege geschorst, ook indien reeds de dag is bepaald waarop het vonnis, het arrest of de beschikking zal worden uitgesproken.
2. Het geschorste geding wordt overeenkomstig artikel 227, eerste lid, hervat:
- a. voor zover in de procedure om een beslissing wordt verzocht ter zake van een geschil in de beëindiging waarvan de regeling als bedoeld in artikel 1018g, vierde lid, niet voorziet;
 - b. indien onherroepelijk vaststaat dat de vaststelling van een regeling voor collectieve schadeafwikkeling achterwege blijft.
3. Behoudens de gevallen, bedoeld in het tweede lid, wordt na schorsing van een hangende procedure het geding op verzoek van de meest gerede partij van de rol afgevoerd als de regeling voor een collectieve schadeafwikkeling als bedoeld in artikel 1018g, vierde lid, is vastgesteld.
4. De artikelen 225, tweede lid, tweede zin, en derde lid en 227, tweede en derde lid, zijn van toepassing.

Artikel 1018j

1. Een rechtspersoon als bedoeld in artikel 305a, eerste lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek die een belang heeft bij de rechtsvordering als bedoeld in artikel 305a, vijfde lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek, die door een andere rechtspersoon overeenkomstig artikel 1018e, eerste lid, is ingesteld, kan verzoeken als medeverzoeker te mogen optreden, indien hij zelf voldoet aan de in artikel 305a, vijfde en zesde lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek gestelde eisen. Het verzoek moet worden gedaan uiterlijk tien dagen voor een verschijning van partijen als bedoeld in artikel 1018f, tweede lid. Artikel 282a, tweede lid, en vierde tot en met zesde lid, en artikel 1018e, eerste lid, zijn van overeenkomstige toepassing.
2. Indien ter zake van dezelfde gebeurtenis of gebeurtenissen tegen dezelfde persoon of personen bij de rechtbank [Midden-Nederland/Den Haag] meer verzoekschriften als bedoeld in artikel 1018e, eerste lid, zijn ingediend, kan de voeging daarvan worden bevolen. Een verzoek daartoe kan worden gedaan door partijen of een van hen tot aan tien dagen voor het einde van de termijn waarop partijen een voorstel moeten overleggen als bedoeld in artikel 1018g, eerste lid.

Artikel IV

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven,

19/5/2015
9:30 - 9:45 uur
1700614

digitale minuut

Nota aan MvVenJ -

collectieve schadevergoedingsactie ter uitvoering motie Dijksma

Werkstroom

Eindparaaf Minister
Datum/paraafParaferen SG
Datum/paraafVisie vooraf Staf BSG
Datum/paraaf

Paraferen 10.2.e - BD/DWJZ

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ, 22 april 2015 18:15:02,
Documentversie 4.0

Paraferen 10.2.e - BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e - BD/DWJZ/PR, 22 april 2015 16:04:53,
Documentversie 4.0Pamenco:
Instructie:
Toelichting:

Volledige werkstroom

Afstemmen 10.2.e - BD/DWJZ/PR

Afstemmen 10.2.e - BD/DWJZ/PR

Afstemmen 10.2.e - BD/DWJZ

3 DWJZ-PR

Behandelaar

10.2.e

- BD/DWJZ/BMO

Datum

23 april 2015

Datum te
behandelen
document

21 april 2015

Kenmerk te
behandelen
document
639618Versie te
behandelen
document
4.0Zaakkenmerk
535841Bijlagen
0Datum en tijd
aangeboden
22 april 2015
18:15:03

Tekenen - Verzenden MDL

Eindparaaf Minister

Paraferen SG

Visie vooraf Staf BSG

Afstemmen MDL

Paraferen 10.2.e - BD/DWJZ

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ, 22 april 2015 18:15:02,
Documentversie: 4.0

Paraferen 10.2.e BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ/PR, 22 april 2015 16:04:53,
Documentversie: 4.0

Afstemmen 10.2.e - BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e - BD/DWJZ/BMO, 22 april 2015
07:36:21, Documentversie: 3.0

De Minister van Veiligheid en Justitie

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

Contactpersoon

10.2.e

raadadviseur

10.2.e

10.2.e

Wetgevingsjurist

10.2.e

Datum

21 april 2015

Ons kenmerk

639618

Dossiernummer

535841

nota

collectieve schadevergoedingsactie ter uitvoering motie
Dijksma

Conciplient

10.2.e

Gevraagde beslissing: graag overleg over de verdere voortgang van het
wetsvoorstel voor een collectieve schadevergoedingsactie.

11

11

11

De motie van coalitiepartner PvdA is destijds met brede steun aangenomen (al heeft de VVD daartegen gestemd);

- In een antwoord op kamervragen van Mw. Mei Li Vos (PvdA) van januari 2013¹ is toegezegd het voornemen om de motie Dijksma uit te voeren volgens de procedure in fasen zoals uiteengezet in een brief over claimcultuur uit 2012²;
- Het wetsvoorstel biedt een mogelijkheid om regie en invloed te houden op de wijze waarop massazaken worden afgewikkeld. Geheel los van het wetsvoorstel is er een trend naar steeds meer massaschades en -zaken. Deze massaschades leiden tot soms (tien)duizenden individuele procedures en daarnaast verschillende collectieve procedures van uiteenlopende belangenbehartigende organisaties;

¹ 2013D00279, Tweede Kamer, vergaderjaar 2012–2013, Aanhangsel.

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2011–2012, 33 126, nr. 6.

Datum
21 april 2015

Ons kenmerk
639618

Er lijkt inmiddels een breed gedragen consensus te bestaan onder stakeholders dat het oplossen van een aantal knelpunten in het huidige systeem wenselijk is en kan bijdragen aan een betere afwikkeling van massaschades. Een met voldoende waarborgen omklede collectieve schadevergoedingsactie biedt de mogelijkheid die knelpunten te adresseren;

11

11

claimcultuur omdat in dat geval belangenbehartigende organisaties die niet aan de strenge ontvankelijkheidseisen in het voorstel voldoen toch een collectieve schadevergoedingsactie kunnen instellen. Daarnaast zou dit leiden tot uitvoeringsproblemen en hoge kosten voor de rechterlijke macht omdat rechters collectieve schadevergoedingsvorderingen moeten afhandelen zonder wettelijke handvatten voor het collectief mogen normeren van de schade in categorieën. Het risico bestaat dat een collectieve schadevordering ontstaat in een veelheid aan individuele schadezaken, waarvoor dan overigens slechts eenmalig collectief griffierecht is betaald.

11

11

Stand van zaken

De motie Dijkzma uit 2011 verzoekt de regering om de mogelijkheden van slachtoffers om collectief hun schade vergoed te krijgen te verbeteren door invoering van een collectieve schadevergoedingsactie. Ter uitvoering daarvan is van 1 juli tot 15 oktober 2014 geconsulteerd over een voorontwerp voor een collectieve schadevergoedingsactie. Op 9 april 2015 vond een expert meeting plaats met alle stakeholders naar aanleiding van de consultatie. Wij zijn bezig met aanpassing van het wetsvoorstel op basis van de consultatiereacties.

Uitkomsten expertmeeting

Uitkomst van de expertmeeting is dat er tussen heel verschillende stakeholders van zowel de zijde van potentiële eisers (Pensioenfondsen, VEB) als van de zijde van potentiële gedaagden (*Defence Counsel*) consensus leek te bestaan over knelpunten in het huidige systeem en onderwerpen die in een collectieve schadevergoedingsactie aan de orde zouden moeten komen. Dit heeft er toe geleid dat

10.2.e

10.2.e

is geopperd om een schrijfgroep met verschillende stakeholders samen te stellen om deze onderwerpen verder uit te werken. De belangrijkste onderwerpen zijn:

- Kwaliteit en representativiteit van de onderhandelingspartij aan de zijde van gedupeerden;
- Duurzaamheid en finaliteit van een collectieve afwikkeling.

Ad a) Kwaliteit en representativiteit van de onderhandelingspartij aan de zijde van gedupeerden

Er is voor sommige massazaken een wildgroei aan belangenbehartigende clubs waarvan de kwaliteit, professionaliteit en het daadwerkelijk handelen in het belang van de gedupeerden (ipv de organisatie zelf) soms twijfelachtig is. Dit maakt de coördinatie en afwikkeling van massaclaims lastiger. De schadeveroorzaker moet beoordelen of de club met wie hij zaken doet wel

voldoende ter zake kundig is en representatief voor de gedupeerden. Verschillende belangenbehartigende organisaties kunnen verschillende collectieve procedures aanspannen die elkaar in de tijd en qua vordering deels overlappen en deels niet. In 2013 is artikel 3:305a lid 2 BW aangepast (bij de aanpassing de Wet collectieve afwikkeling massaschade) waarbij de onvoldoende waarborging van de belangen van gedupeerden als niet-ontvankelijkheidsgrond is toegevoegd. Deze aanpassing moet de wildgroei aan belangenbehartigende organisaties afremmen, maar laat de mogelijkheid open dat verschillende organisaties naast elkaar kwalificeren voor een collectieve actie op grond van artikel 3:305a BW. Ook al kan in deze collectieve actie geen schadevergoeding worden gevorderd, toch belemmert dit schadeveroorzakers in de praktijk om te gaan schikken; zij wachten hierdoor zo lang mogelijk af. Een collectieve schadevergoedingsactie zou dit moeten stroomlijnen, bijvoorbeeld door een mechanisme waarbij één organisatie wordt geselecteerd die mag opkomen namens alle gedupeerden.

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Datum
21 april 2015

Ons kenmerk
639618

Ad b) Duurzaamheid en finaliteit van een collectieve afwikkeling

Er is weinig *closure* wat zowel voor schadeveroorzakende partijen als voor belangenbehartigende organisaties vervelend kan zijn. Het bevordert *free riders* gedrag en de hiervoor genoemde wildgroei omdat steeds een nieuwe club of individu op kan staan om te proberen een beter resultaat te behalen dan wat er al ligt. Dat kunnen zijn een of meer collectieve schikkingen of rechterlijke uitspraken. Daarbij valt op dat zelfs bij een reeds via de Wet collectieve afwikkeling massaschade verbindend verklaarde collectieve schikking niet steeds sprake is van *closure* doordat een nieuwe belangenbehartiger via *opt out solicitation* kan proberen gedupeerden te werven voor een gerechtelijke actie waarin dit betere resultaat zou moeten worden bereikt. Voorbeelden van gebrek aan *closure* zijn de Dexia-zaak en de woekerpolis-zaak. De massale onvrede over steeds ingenieuzere financiële producten en de toegenomen claimbereidheid die in de gehele samenleving zichtbaar is, zijn hier waarschijnlijk in belangrijke mate debet aan. Het feit dat het relatief eenvoudig is om een belangenbehartigende organisatie te vormen (door oprichting van een daartoe bestemde stichting) en dat naar Nederlands recht ruimhartige mogelijkheden bestaan voor stuiting van de verjaring maken dat deze onvrede en claimbereidheid ook vele jaren nadat de schade bekend is geworden nog tot een individuele of collectieve claim kunnen leiden.

Een collectieve schadevergoedingsactie zou deze *closure* moeten bevorderen.

Gevolgen geconstateerde knelpunten voor het voorontwerp voor een collectieve schadevergoedingsactie.

Doel van een wetsvoorstel voor een collectieve schadevergoedingsactie is om een effectieve en efficiënte procedure te bieden voor het afwikkelen van massaschade en een stok achter de deur voor gevallen waarin schadeveroorzakende partijen weigren te schikken. Een procedure voor collectief schadeverhaal moet zo worden ingericht dat dit vele jarenlange individuele schadevergoedingsprocedures kan voorkomen omdat de schade in plaats daarvan collectief wordt afgewikkeld.

In het voorontwerp werd daartoe het verbod van artikel 3:305a BW om schadevergoeding in geld te vorderen, geschrapt. Voorgesteld werd om in artikel 3:305a BW aanvullende ontvankelijkheidseisen op te nemen voor een vereniging of een stichting die een collectieve schadevergoedingsactie in wil stellen, bijvoorbeeld t.a.v. de deskundigheid die een belangenorganisatie moet hebben. Daarnaast werd in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering een nieuwe titel

voorgesteld voor de afwikkeling van massaschade in een collectieve schadevergoedingsactie. Dit zou een verzoekschriftprocedure in stappen moeten zijn, waarbij de rechter en partijen sterk inzetten op het bereiken van een collectieve schikking. Alleen als partijen daar ook met behulp van een mediator uiteindelijk niet in slagen, zou de rechter zelf een regeling voor collectieve schadeafwikkeling vaststellen. Gedupeerden zouden pas na totstandkoming van een schikking of van een rechterlijke regeling aan hoeven geven of zij hieraan mee willen doen (opt in achteraf), tenzij de rechter nodig acht dat zij zich ter griffie melden net voorafgaand aan het vaststellen van een collectieve schaderegeling door hem.

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Datum
21 april 2015

Ons kenmerk
639618

Om de geconstateerde knelpunten voldoende te adresseren moet nader aandacht worden besteed aan de ontvankelijkheidseisen voor belangenbehartigende organisaties. Ook moeten we uitwerken hoe een selectiemechanisme eruit zou kunnen zien opdat een aangesproken partij slechts met een organisatie zaken hoeft te doen in de procedure. Voor het bereiken van voldoende *closure* moeten we uitwerken hoe de uitkomst van een collectieve schadevergoedingsactie in beginsel voor alle gedupeerden zou kunnen gelden. Wij zouden deze onderwerpen in samenwerking met de 10.2.e voorgestelde schrijfgroep kunnen uitwerken om zo tot een breed gedragen voorstel te komen. Graag bespreken we met u of u met deze werkwijze akkoord kunt gaan.

Afstemming: DV

Overzicht Dexia (WCAM) schikking – nasleep tbv overleg met Minister Vd Steur op 19 mei 2015

Dexia:

Aandelenlease product verkocht aan honderdduizenden personen (circa 600.000).

Zoekterm Dexia levert op rechtspraak.nl 1151 gepubliceerde uitspraken op, waaronder zowel collectieve als individuele. Daarnaast zijn er nog duizenden identieke zaken die niet zijn gepubliceerd.

Hof Amsterdam 27 maart 2007, ECLI:NL:GHAMS:2007:AZ7033
verbindendverklaring Duisenbergsschikking

Voor de verbindendverklaring waren er bijna 300 uitspraken gepubliceerd. Dat betekent dat het overgrote deel van de gepubliceerde uitspraken, 850 zaken, dateert van na de verbindendverklaring van de collectieve schikking.

Maar liefst 22 uitspraken zijn afkomstig van de Hoge Raad, alle gedaan na verbindendverklaring. Het hof heeft zelf in bijna 380 zaken een uitspraak moeten doen, waarvan 34 keer vóór verbindendverklaring en nog 343 keer daarna.

Alleen in de eerste vier maanden van 2015, dwz acht jaar na de verbindendverklaring van de collectieve schikking, zijn er 15 uitspraken gepubliceerd.

11

Lessen uit Dexia en andere massaclaims:

digitale minuut

Nota MVJ - motie

3 DWJZ-PR

Behandelaar

10.2.e

- BD/DWJZ/BMO

Datum

8 oktober 2015

Datum te
behandelen
document17 september
2015Kenmerk te
behandelen
document
685309Versie te
behandelen
document
3.0Zaakkenmerk
535841Bijlagen
0Datum en tijd
aangeboden
8 oktober 2015
14:07:00

Dijksma schrijfgroep stakeholdersbijeenkomst en voortgangsbrief

Werkstroom

Eindparaaf Minister
Datum/paraafParaferen Cluster SG
Datum/paraafVisie vooraf Staf BSG
Datum/paraaf

Paraferen 10.2.e - BD/DWJZ

Behandeld door 10.2.e - BD/DWJZ, 8 oktober 2015 14:07:00,
Documentversie 3.0

Paraferen 10.2.e BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ/PR, 7 oktober 2015 14:49:14,
Documentversie 3.0Paminco:
Instructie:
Toelichting:

Volledige werkstroom

Afstemmen 10.2.e - BD/DWJZ/PR

Afstemmen 10.2.e BD/DWJZ/PR

Afstemmen 10.2.e - BD/DWJZ

Tekenen - Verzenden MDL

Eindparaaf Minister

Paraferen Cluster SG

Visie vooraf Staf BSG

Afstemmen MDL

Paraferen 10.2.e - BD/DWJZ

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ, 8 oktober 2015 14:07:00,
Documentversie: 3.0

Paraferen 10.2.e BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ/PR, 7 oktober 2015 14:49:14,
Documentversie: 3.0

De Minister van Veiligheid en Justitie

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.njksoverheid.nl/venj

Contactpersoon

10.2.e

10.2.e

nota

motie Dijkema - schrijfgroep, stakeholdersbijeenkomst
en voortgangsbrief

Van

10.2.e

Datum

7 oktober 2015

Ons kenmerk
685309

Dossiernummer
535841

Gevraagde beslissing: instemmen met

- korte kennismaking met groep praktijkjuristen op 12 oktober 2015
- opening door u van de stakeholdersbijeenkomst op 3 november 2015
- verzending voortgangsbrief aan TK over motie Dijkema na deze stakeholdersbijeenkomst.

Toelichting:

Kort geleden vond uw kennismakingsgesprek met de Consumentenbond plaats. Daarin werd ook gesproken over de voortgang van de uitwerking van de motie Dijkema tot invoering van een collectieve schadevergoedingsactie. U meldde daar dat na de consultatie over het voorontwerp in 2014 en een stakeholdersbijeenkomst van 9 april 2015 een groep praktijkjuristen afkomstig van belangenbehartigers- en gedaagdezijde nu bezig is een aantal onderwerpen voor een collectieve schadevergoedingsactie nader uit te werken. De resultaten van de werkzaamheden van deze groep zullen wij aan de stakeholders voorleggen in een bijeenkomst in het najaar.

De groep praktijkjuristen heeft inmiddels twee bijeenkomsten gehad. We streven naar een set aanbevelingen die we in een bijeenkomst kunnen voorleggen aan de stakeholders. Draagvlak voor deze aanbevelingen geeft ons voldoende materiaal om spoedig daarna tot een aangepast wetsvoorstel te komen. Dit voorstel zouden wij dan begin 2016 aan de Afdeling Advisering van de RvS kunnen voorleggen.

De groep praktijkjuristen lijkt goede voortgang te boeken bij de uitwerking van de eerste fase van een collectieve schadevergoedingsprocedure (ontvankelijkheid en selectie van de meest geschikte belangenbehartigende organisatie). Het vervolg van de collectieve schadevergoedingsprocedure is het onderwerp voor een derde bijeenkomst, die plaatsvindt op 12 oktober 2015 in Den Haag. Eerder gaf u aan de groep te willen ontvangen ter ondersteuning van uw betrokkenheid. Dit zou bijvoorbeeld kunnen doordat u kort binnenloopt bij de bijeenkomst op 12 oktober.

Op 3 november 2015 staat inmiddels een bijeenkomst met stakeholders gepland voor het bespreken van de resultaten van de groep. Vraag is of u bereid bent deze bijeenkomst te openen om zo uw betrokkenheid bij de voortgang van het onderwerp te tonen.

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Op de nota ter voorbereiding van het kennismakingsgesprek met de Consumentenbond heeft u de aantekening "Voortgangsbrief?" geplaatst. Ons advies is om inderdaad een voortgangsbrief aan de TK te sturen, maar pas na afloop van de stakeholdersbijeenkomst. Op dat moment weten wij waar consensus over bestaat en welke punten nog nadere uitwerking behoeven om tot een aangepast wetsvoorstel te komen.

Datum
7 oktober 2015

Ons kenmerk
685309

24

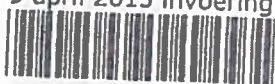

digitale minuut

Nota MVJ - Bijeenkomst

3 DWJZ-PR

9 april 2015 invoering van een collectieve schadevergoedingsactie

Behandelaar

10.2.e
- BD/DWJZ

Datum

31 maart 2015

Werkstroom

Eindparaaf Minister
Datum/paraafParaferen SG
Datum/paraaf

11

Datum te
behandelen
document
31 maart 2015Kenmerk te
behandelen
document
631969Versie te
behandelen
document
4.0

Visie vooraf Staf BSG

Datum/paraaf

Paraferen 10.2.e - BD/DWJZ

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ, 31 maart 2015 17:24:17,
Documentversie 4.0

Paraferen 10.2.e BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e - BD/DWJZ/PR, 31 maart 2015 16:50:00,
Documentversie 3.0Zaakkenmerk
535841Bijlagen
1Datum en tijd
aangeboden
31 maart 2015
17:24:17Paminco:
Instructie:
Toelichting: zie nota

Volledige werkstroom

Teken - Verzenden 10.2.e BD/DWJZ

Afstemmen 10.2.e - BD/DWJZ/PR

Afstemmen 10.2.e BD/DWJZ/PR

Afstemmen 10.2.e - BD/DWJZ

Tekenen - Verzenden MDL

Eindparaaf Minister

Paraferen SG

Visie vooraf Staf BSG

Afstemmen MDL

Paraferen 10.2.e - BD/DWJZ

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ, 31 maart 2015 17:24:17,
Documentversie: 4.0

Paraferen 10.2.e - BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ/PR, 31 maart 2015 16:50:00,
Documentversie: 3.0

Afstemmen 10.2.e - BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e - BD/DWJZ/PR, 31 maart 2015
15:15:26, Documentversie: 2.0

De Minister van Veiligheid en Justitie

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

Contactpersonen

10.2.e
raadadviseur

10.2.e

10.2.e
wetgevingsjurist

10.2.e

Datum
31 maart 2015

Ons kenmerk
631969

Dossiernummer
535841

Bijlage
1

nota

Bijeenkomst 9 april 2015 invoering van een collectieve schadevergoedingsactie

Van
10.2.e

11

Gevraagde beslissing: Ter informatie - en indien het in uw agenda past, openen van de bijeenkomst om 14.30 uur.

Toelichting

Op 9 april 2015 vindt van 14:30-17:00 uur in de Amaliazaal (Z1-039) een expertmeeting plaats over de invoering van een collectieve schadevergoedingsactie. Deze expertmeeting is een bijeenkomst in vervolg op een voorontwerp voor een collectieve schadevergoedingsactie waarover van 1 juli tot 15 oktober 2014 is geconsulteerd. Alle partijen die tijdens de internetconsultatie hebben gereageerd, zijn uitgenodigd. Wij verwachten ongeveer 40 deelnemers. Omdat het onderwerp advocatuur en bedrijfsleven aardig bezig houdt en regelmatig de aandacht van de media trekt (vooral het FD heeft er verschillende malen over gepubliceerd) leek het ons goed u op de hoogte te stellen van deze bijeenkomst.

Destijds was met uw ambtsvoorganger afgesproken dat hij deze bijeenkomst op 9 april a.s. zou openen om aan de deelnemers het signaal af te geven dat de minister belang hecht aan dit onderwerp en zeker ook aan de inhoudelijke Inbreng van de verschillende stakeholders op dit dossier. We geven u in overweging om deze opening te verrichten, indien het in uw agenda past. Een minuut of tien is voldoende.

Het voorontwerp

Het voorontwerp tot invoering een collectieve schadevergoedingsactie is een uitvoering van de motie Dijkema uit 2011. Die motie van de huidige staatssecretaris Economische Zaken is met brede steun van de Kamer aangenomen en verzoekt de regering om de mogelijkheden van slachtoffers om collectief hun schade vergoed te krijgen te verbeteren door invoering van een collectieve schadevergoedingsactie.

11

Doel van ons voorstel is een effectieve en efficiënte procedure te bieden voor het afwikkelen van massaschade. De Wet collectieve afwikkeling massaschade van 2005 (WCAM) voorziet al in de mogelijkheid dat een collectieve schikking op verzoek van de schikkende partijen verbindend wordt verklaard voor alle gedupeerden van een bepaalde gebeurtenis. Als partijen er niet in slagen om te schikken, bijvoorbeeld omdat de aangesproken partij vermoedt dat individuele gedupeerden toch niet zullen procederen, dan staan gedupeerden met lege handen. Het voorontwerp beoogde een stok achter de deur te bieden voor zulke gevallen. Daarnaast beoogde het voorontwerp een procedure voor collectief schadeverhaal zo in te richten dat jarenlange individuele schadevergoedingsprocedures (zoals bij Dexia) worden voorkomen. Dit is in het belang van zowel partijen als de rechterlijke macht.

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Datum
31 maart 2015

Ons kenmerk
631969

In het voorontwerp werd het verbod van artikel 3:305a BW om schadevergoeding in geld te vorderen, geschrapt. Dat is echter niet voldoende; een eenvoudige opheffing van het verbod zou een stroom van collectieve vorderingen tot schadevergoeding op gang kunnen brengen, omdat geen andere voorwaarden aan eisers worden gesteld dan bij de al bestaande collectieve actie (waarin men bijvoorbeeld ook voor het 'algemene belang' kan opkomen). Daarom zijn in artikel 3:305a BW aanvullende ontvankelijkheidseisen voorgesteld voor een vereniging of een stichting die een collectieve schadevergoedingsactie in wil stellen, bijvoorbeeld t.a.v. de deskundigheid die een belangenorganisatie moet hebben. Daarnaast werd in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering een nieuwe titel voorgesteld voor de afwikkeling van massaschade in een collectieve schadevergoedingsactie. Dit zou een verzoekschriftprocedure in stappen moeten zijn, waarbij de rechter en partijen sterk inzetten op het bereiken van een collectieve schikking. Alleen als partijen daar ook met behulp van een mediator uiteindelijk niet in slagen, zou de rechter zelf een regeling voor collectieve schadeafwikkeling vaststellen. Gedupeerden zouden pas na totstandkoming van een schikking of van een rechterlijke regeling aan hoeven geven of zij hieraan mee willen doen (opt in achteraf), tenzij de rechter nodig zou achten dat zij zich ter griffie melden voorafgaand aan het vaststellen van een collectieve schaderegeling door hem.

Reacties op het voorontwerp

De reacties op de consultatie zijn gemengd. Er is brede steun voor het mogelijk maken van een vorm van collectief schadeverhaal; over de vorm waarin en de zaken waarvoor dit dient te gebeuren, lopen de meningen uiteen. Vooral het bedrijfsleven (VNO-NCW) en advocaten die voor het bedrijfsleven opkomen (in het jargon 'defence counsel'), meenden dat invoering van deze procedure zou leiden tot een ongeclausuleerde claimcultuur en een 'loterij zonder neten'. Zij menen dat de gedupeerden in een veel vroeger stadium moeten aangeven gebonden te willen zijn aan de uitkomst en de procedure. Ook maken zij zich zorgen over het fenomeen Third Party Litigation Funding (derdenfinanciering). Het financieren door derden van collectieve schadeclaims van gedupeerden zou tot 'Amerikaanse toestanden' leiden en voor een toevloed aan procedures zorgen. Derdenfinanciering zou daarom verboden of gereguleerd moeten worden. Anderen wijzen erop dat zonder financiering door derden veel collectieve claims niet van de grond komen omdat voeren van een collectieve schadevergoedingsprocedure hoe dan ook veel geld kost. Zij achten de zorgen van de tegenstanders hierover onterecht. Velen, waaronder de Raad voor de rechtspraak, vinden de voorgestelde procedure ingewikkeld en de aanvullende ontvankelijkheidseisen moeilijk toetsbaar.

De bijeenkomst op 9 april 2015

Naar aanleiding van onze presentatie over het onderwerp in de bestuursraad op 1 december 2014 is besloten om niet direct een wetsvoorstel ter advisering naar de Ministerraad en vervolgens Raad van State te sturen. Met het oog op het bereiken van maximaal draagvlak voor een voorstel zal op 9 april a.s. eerst een bijeenkomst worden georganiseerd voor een discussie tussen stakeholders. Ter voorbereiding van deze bijeenkomst is een discussiestuk verspreid met daarin een aantal vragen over de stroomlijning van de procedure, de nadere invulling van de ontvankelijkheidseisen, derdenfinanciering en het moment van binding van gedupeerden.

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Datum
31 maart 2015

Ons kenmerk
631969

Verdere planning

De bedoeling is om na afloop van de bijeenkomst op 9 april a.s. het wetsvoorstel verder aan te passen en dit voor de zomer naar de Ministerraad aan te bieden voor verzending aan de Raad van State.

Afstemming: DV

Bijlage: programma bijeenkomst 9 april

Programma expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksema"

Voorzitter: 10,2,e, directie wetgeving en juridische zaken, Ministerie van Veiligheid en Justitie)

Locatie: Amalia-zaal (Z-01-39), Ministerie van Veiligheid en Justitie, Turfmarkt 147, Den Haag

Programma

14:00-14:30 uur: Ontvangst

14:30-16:30 uur: Bespreking discussiedocument naar aanleiding van de inbreng

16:30-17:30 uur: Afronding en borrel

Toegang tot het Ministerie van Veiligheid en Justitie is alleen mogelijk op vertoon van een geldig identiteitsbewijs. U bent aangemeld en kunt direct doorlopen naar de zaal, die zich op de 1^e verdieping bevindt in de Zuidtoren. Bij problemen met uw aanmelding, kunt u contact opnemen met 10,2,e. Zij zal u dan naar de zaal begeleiden.

20/1/2016 (25)
13.00 - 13.15 uur

digitale minuut

Nota - Adviesaanvraag

3 DWJZ-PR

Staatscommissie IPR en adviescommissie BPR

Behandelaar

10.2.e
BD/DWJZ/BMO

Datum
25 januari 2016

Datum te
behandelen
document
21 januari 2016

Kenmerk te
behandelen
document
726674

Versie te
behandelen
document
5.0

Zaakkenmerk
535841

Bijlagen
2

Datum en tijd
aangeboden
25 januari 2016
17:26:56

26/1A

Werkstroom

Eindparaaf Minister
Datum/paraaf

Visie vooraf Staf BSG

Behandeld door 10.2.e BD/BSG/ADVIES, 25 januari 2016 17:26:56,
Documentversie 5.0
Opmerking: Let op: bevat lijnstuk maar ook een speech voor 28/1.

Paraferen 10.2.e - BD/DWJZ

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ, 25 januari 2016 12:09:54,
Documentversie 4.0
Opmerking: 11

11

Paraferen 10.2.e BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ/PR, 22 januari 2016 11:04:01,
Documentversie 4.0

Visie vooraf 10.2.e - BD/DFEZ/FEAC

Behandeld door 10.2.e BD/DFEZ/FEAC, 22 januari
2016 10:34:49, Documentversie 4.0
Opmerking: 11

11

Paminco:
Instructie:
Toelichting: zie nota
(met DV is al afgestemd)

Volledige werkstroom

Tekenen - Verzenden **10.2.e** - BD/DWJZ/BMO

Afstemmen **10.2.e** - BD/DWJZ/PR

Afstemmen **10.2.e** - BD/DWJZ/PR

Afstemmen **10.2.e** - BD/DWJZ

Tekenen - Verzenden MDL

Eindparaaf Minister

Afstemmen MDL

Visie vooraf Staf BSG

Behandeld door **10.2.e** - BD/BSG/ADVIES, 25 januari 2016 17:26:56,
Documentversie: 5.0
Stapopmerking: Let op: bevat lijnstuk maar ook een speech voor 28/1.

Wijziging werkstroom

Behandeld door **10.2.e** - BD/BSG/ADVIES, 25 januari 2016 17:26:10,
Documentversie: 5.0

Afstemmen MDL

Behandeld door **10.2.e** - BD/BSG/MDL, 25 januari 2016 12:25:42,
Documentversie: 4.0
Stapopmerking: 25/1 SM Afstemmen MDL aan werkstroom toegevoegd.

Wijziging werkstroom

Behandeld door **10.2.e** - BD/BSG/MDL, 25 januari 2016 12:24:37,
Documentversie: 4.0

Paraferen **10.2.e** - BD/DWJZ

Behandeld door **10.2.e** - BD/DWJZ, 25 januari 2016 12:09:54,
Documentversie: 4.0
Stapopmerking: er zijn nu in elk geval geen kosten, dat er wordt gewerkt aan dit onderwerp is al eerder gezegd en bekend.

Paraferen **10.2.e** - BD/DWJZ/PR

Behandeld door **10.2.e** - BD/DWJZ/PR, 22 januari 2016 11:04:01,
Documentversie: 4.0

Visie vooraf **10.2.e** - BD/DFEZ/FEAC

Behandeld door **10.2.e** - BD/DFEZ/FEAC, 22 januari 2016 10:34:49, Documentversie: 4.0

Stapopmerking: **11**

11

Afstemmen **10.2.e** - BD/DWJZ/PR

Behandeld door **10.2.e** - BD/DWJZ/BMO, 22 januari 2016 10:22:06,
Documentversie: 4.0

de Minister van Veiligheid en Justitie

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

Contactpersoon

10.2.e
Raadsadviseur

T 070 370 79 11
F 070 370 75 16

Datum
21 januari 2016

Ons kenmerk
726674

Dossiernummer
535841

nota

collectieve schadevergoedingsactie -
Adviesaanvraag aan Staatscie IPR en Adviescie BPR

Conclⁱpiënt

10.2.e

Gevraagde beslissing: instemmen met:

- bijgevoegde adviesaanvraag en verzending daarvan aan de Staatscie IPR en de Adviescie BPR (**Bijlage 1**);
- bijgevoegde conceptspeech voor de opening van het congres over een collectieve schadevergoedingsactie in EYE Amsterdam op 28 januari 2016 om 13.00 uur (**Bijlage 2**).

Toelichting:

Adviesaanvraag over scope rule

In de Aanbevelingen van de Juristengroep voor een collectieve schadevergoedingsactie staat ook een Aanbeveling (nr. 4) voor het opnemen van een evenwichtige reikwijdte bepaling (*scope rule*) in het voorstel. Doel daarvan is dat een Nederlandse collectieve schadevergoedingsactie wordt gebruikt voor zaken met een voldoende band met Nederland. Over de inhoud van een eventuele *scope rule* en de toelaatbaarheid ervan in het licht van supranationale regels van internationale bevoegdheid en Europees recht kon de Juristengroep het niet eens worden. In de stakeholdersbijeenkomst op 3 november 2015 is voorgesteld om de Staatscommissie voor internationaal privaatrecht hierover om advies te vragen. Gezien het procesrechtelijk karakter van een eventuele *scope rule*, stellen wij voor hierover tegelijkertijd advies aan de Adviescommissie voor burgerlijk procesrecht te vragen.

Openingsspeech congres EYE Amsterdam

Op 28 januari 2016 opent u het congres georganiseerd door o.a. 10.2.e over een collectieve schadevergoedingsactie. In bijgaande conceptspeech gaat u in op:

- het belang van een goede regeling voor een Nederlandse schadevergoedingsactie;
- de noodzaak van een regeling in het licht van de vele massazaken die er hoe dan ook zijn;
- het belang dat de regeling voldoende draagvlak heeft en werkt in de praktijk;
- het belang van de Aanbevelingen van de Juristengroep als stap in het proces.

Afstemming:
met DV afgestemd

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Datum
21 januari 2016

Ons kenmerk
726674

**Toespraak Minister Van der Steur tgv opening Symposium
"Naar een collectieve schadevergoedingsactie?".
Amsterdam, Eye Filmmuseum, 28 januari 2016**

Dames en heren,

Goed U allen hier te zien, op deze schitterende locatie aan de boorden van het IJ, het filmmuseum *Eye*! We gaan het vandaag hebben over een belangrijk thema: de toekomst van de collectieve afwikkeling van massaschade in Nederland.

Aan zo'n regeling is grote behoefte. Je hoeft er de kranten maar op na te slaan, of een beetje rond te kijken op het internet, en spraakmakende gevallen van massaclaims komen vanzelf bovendrijven. DSB, Dexia, de woekerpolisaffaire – noem maar op... En heel recent natuurlijk nog Volkswagen. Stuk voor stuk zaken waarin consumenten schade hebben geleden en waarbij het wenselijk was dat ons land zou beschikken over een heldere regeling om te komen tot een effectieve en efficiënte afwikkeling van massaclaims.

Die is er – helaas – nog steeds niet. U weet dat mijn ambtsvoorganger aan de slag is gegaan om tot zo'n regeling te komen naar aanleiding van de motie-Dijksma. Die inspanningen hebben geleid tot het *Voorontwerp afwikkeling massaschade*, dat in de zomer van 2014 in internetconsultatie is gegaan.

Die consultatieronde leverde tal van reacties op – heel uiteenlopend, soms ook *tegenstrijdig* aan elkaar. Het was lastig om in die veelheid een grootste gemene deler te ontdekken. Maar één ding was ons intussen wel duidelijk: het voorstel zoals het er toen lag was onvoldoende geschikt om het beoogde doel – een effectieve en efficiënte afwikkeling van massaclaims – mogelijk te maken.

Dat maakte de zaken er niet eenvoudiger op. Want het is natuurlijk uitermate nuttig om te weten hoe iets *niet* moet, maar het is natuurlijk vele malen prettiger om te weten hoe het dan *wel* moet.

Om die reden zijn we dan ook om de tafel gaan zitten met de stakeholders. En ik moet zeggen: dat was uitermate verhelderend. In tegenstelling tot wat we aanvankelijk dachten na de consultatieronde, bleek er wel degelijk ook sprake van *gedeelde* knelpunten en bezwaren.

En – belangrijker nog – van een *gedeelde* bereidheid om na te denken over oplossingen.

Laat ik hier de zaken nog even op een rijtje zetten. Waarom is er behoefte aan wetgeving op dit terrein?

Kijk naar de situatie nu. Rond elk geschil zie je talloze claimorganisaties als paddenstoelen uit de grond schieten. Voor een gedupeerde is het heel lastig om te bepalen bij welke van die organisaties je je moet aansluiten. De voorwaarden zijn voor een leek vaak erg ondoorzichtig. Niet alleen om je bij zo'n claimclub aan te sluiten, maar ook om er weer *uit* te treden. De belangen van een gedupeerde blijken in de praktijk lang niet altijd voldoende beschermd.

Nu hebben we natuurlijk de Wet collectieve afwikkeling massaschade. Voorkomt zo'n collectieve schikking op basis van de WCAM dat er toch steeds nieuwe procedures worden aangespannen over dezelfde rechtsvragen? Het antwoord op die vraag – zo wijst de praktijk uit – luidt helaas: nee.

Het gevolg daarvan is dat de bereidheid om te schikken vaak laag is. Niet alleen bij de partijen die worden aangesproken, maar ook bij de claimorganisaties. Er bestaat immers altijd de kans dat er daarna nog een *andere* club komt, die er méér probeert uit te halen.

Het wordt tijd dat we uit die impasse geraken. Er moet nu echt een regeling komen waarmee we massaclaims helder, éénduidig en definitief kunnen afwikkelen. Een regeling die tevens goede waarborgen bevat voor de claimorganisaties! Maar die aan de

andere kant ook tal van waarborgen bevat, waarmee we kunnen voorkomen dat er hier een – zeg maar: “Amerikaanse” – claimcultuur ontstaat. Een *lawyers paradise*, in Nederland, voor elke Europese massaclaim. Daar lag ook mijn zorg bij de motie-Dijksma.

Voorwaar geen eenvoudige opgave! Ik ben dan ook blij dat een groep juristen – met vertegenwoordigers van zowel eisers als gedaagden – de handschoen nu heeft opgepakt. Zij zijn afgelopen najaar om de tafel gaan zitten, om tot een oplossing te komen voor de geconstateerde knelpunten.

En met resultaat! Er ligt nu een constructieve set *Aanbevelingen voor een Nederlandse collectieve schadevergoedingsactie*, waarin alle knelpunten en risico's zijn geadresseerd. Dit concept is eind vorig jaar besproken met de stakeholders.

Dat overleg heeft nog geleid tot een aantal aanpassingen, maar het belangrijkste – en meest verheugende – nieuws is dat stakeholders zich nu in de richting van de *Aanbevelingen* kunnen vinden. Dat betekent dat er een breed draagvlak bestaat voor een goede collectieve regeling, die in de praktijk ook echt kan werken.

Ik ben ontzettend blij met deze doorbraak! Ze opent de weg om te komen tot een goedwerkende Nederlandse collectieve schadevergoedingsactie. Een prestatie van formaat, waarvoor ik de juristengroep dan ook zeer dankbaar ben!

Met die *Aanbevelingen* moeten we nu dan ook aan de slag!

- Bijvoorbeeld met de nadere invulling van de eisen aan de belangenbehartigers uit het *Voorontwerp*. Belangrijke eisen op het gebied van representativiteit en transparantie. Ze moeten ertoe leiden dat belangenorganisaties een veilig onderkomen bieden aan gedupeerden die hun belangen aan hen toevertrouwen.
- Verder moet de regeling leiden tot een schikking of rechterlijke uitspraak die duurzaam is – en daarmee ook finaal. Op dat punt schoot het *Voorontwerp* namelijk nog te kort. De *Aanbevelingen* bieden op dit punt betere perspectieven. Ze gaan uit van een combinatie van een *exclusieve belangenbehartiger* en een procedure op basis van *opt out*. Dat verhoogt in mijn ogen de kans om te komen tot een *finale* oplossing. Dat zal de bereidheid om te schikken – bij *alle* betrokkenen – doen toenemen.

Kortom: met deze *Aanbevelingen* gaat de uitvoering van de motie-Dijksma, het werken aan een degelijke collectieve schadevergoedingsactie in ons land, een nieuwe fase in.

Op dit moment werken we op mijn departement aan een aangepast wetsvoorstel. Dit symposium komt dan ook op een mooi moment: U gaat deze middag meedenken en -praten over een aantal cruciale thema's rond de collectieve schadevergoedingsactie.

Ik hoop – en gelet op de aanwezige kwaliteit hier in *The Eye* ga ik daar eerlijk gezegd ook van uit – dat U een boeiende, productieve discussie tegemoet gaat. En het zal U niet verbazen dat ik met grote belangstelling uitkijk naar de uitkomsten. Uitkomsten die ons opnieuw verder kunnen brengen op het pad naar een effectieve en efficiënte afwikkeling van massaclaims!

Ik zou zeggen: aan de slag!

3/11/2015

14.30 - 15.00 uur

Amelia Zaal (Z01-3g)

digitale minuut

Nota aan MvVenJ -

spreektekst stakeholdersbijeenkomst 3 november 2015

3 DWJZ-PR

Behandelaar

10,2,e

- BD/DWJZ/BMO

Datum

29 oktober 2015

Datum te
behandelen
document

28 oktober 2015

Kenmerk te
behandelen
document
698264

Versie te
behandelen
document
6.0

Zaakkenmerk
535841

Bijlagen
2

Datum en tijd
aangeboden
29 oktober 2015
15:14:50

Werkstroom

Eindparaaf Minister
Datum/paraaf

Paraferen Cluster SG
Datum/paraaf

Visie vooraf Staf BSG
Datum/paraaf

30/10

Paraferen 10,2,e

Behandeld door 10,2,e

Documentversie 6.0

Paraferen 10,2,e

Behandeld door 10,2,e

Documentversie 6.0

Paminco:

Instructie: Geparafeerd b.a. TH

Toelichting: zie nota

Volledige werkstroom

Afstemmen 10,2,e

- BD/DWJZ/PR

Afstemmen 10,2,e

BD/DWJZ/PR

Afstemmen 10,2,e

BD/DWJZ

Tekenen - Verzenden MDL

Eindparaaf Minister

Paraferen Cluster SG

Visie vooraf Staf BSG

Afstemmen MDL

Paraferen 10,2,e **BD/DWJZ**
Behandeld door 10,2,e - BD/DWJZ, 29 oktober 2015 15:14:50,
Documentversie: 6.0

Paraferen 10,2,e **BD/DWJZ/PR**
Behandeld door 10,2,e BD/DWJZ/PR, 29 oktober 2015 14:13:06,
Documentversie: 6.0

Wijziging werkstroom

Behandeld door 10,2,e - BD/DWJZ/BMO, 29 oktober 2015
13:47:11, Documentversie: 6.0

Afstemmen 10,2,e **- BD/DWJZ/PR**
Behandeld door 10,2,e - BD/DWJZ/BMO, 29 oktober 2015
11:02:46, Documentversie: 6.0

De Minister van Veiligheid en Justitie

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

Contactpersoon

10.2.e

10.2.e

nota

motie Dijksema – spreektekst opening
stakeholdersbijeenkomst 3 november 2015 14.30 –
14.35 uur

Concipient

10.2.e

Datum
28 oktober 2015

Ons kenmerk
698264

Dossiernummer
535841

Gevraagde beslissing:
instemmen met bijgevoegde spreektekst (**bijlage 1**)

Toelichting:

U bent akkoord gegaan met het openen van de tweede stakeholders
bijeenkomst over de motie Dijksema tot invoering van een Nederlandse
collectieve schadevergoedingsactie op 3 november 2015 om 14.30 –
14.35 uur (onder voorbehoud van het Vragenuur van de Tweede Kamer).

11

11

Na de vorige stakeholdersbijeenkomst op 9 april 2015 heeft een aantal
juristen zich bereid verklaard na te denken over de verdere uitwerking
van enkele onderwerpen van een Nederlandse collectieve
schadevergoedingsactie ('de Juristengroep'). Dit heeft geleid tot een set
Aanbevelingen (**bijlage 2**). De belangrijkste aanbevelingen zijn om:

- geen onderscheid te maken tussen een 'gewone' art. 305a collectieve
actie en een collectieve schadevergoedingsactie;
- strengere eisen te stellen aan claimorganisaties en hun ontvankelijkheid
met betrekking tot bijvoorbeeld transparantie en de toe- en uittreding
van gedupeerden;
- een voorfase in te bouwen waarin de meest geschikte claimorganisatie
voor een bepaalde collectieve actie wordt geselecteerd als Exclusieve
Groepsvertegenwoordiger (EGV);
- de procedure in te richten op opt-out basis: iedere gedupeerde die niet
uitstapt binnen een door de rechter te bepalen termijn na benoeming van
de EGV, is aan de uitspraak van de rechter gebonden;

- een evenwichtige *scope rule* op te nemen om het toepassingsbereik van de regeling te beperken tot zaken met voldoende band met Nederland; de leden van de Juristengroep verschillen nog van mening over hoe deze eruit moet zien;

- de procedure in te richten als dagvaardingsprocedure en te stroomlijnen; aan de verdere uitwerking hiervan is de Juristengroep niet toegekomen.

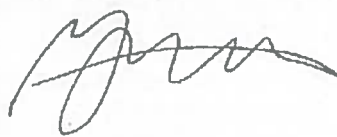
Tijdens de stakeholdersbijeenkomst op 3 november 2015 zullen de leden van de Juristengroep (met wie u op 12 oktober jl. kennis heeft gemaakt) hun Aanbevelingen presenteren. Als de stakeholders hiermee in grote lijnen kunnen instemmen, levert dit belangrijk draagvlak voor het uiteindelijke wetsvoorstel op basis van de Aanbevelingen.

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Datum
28 oktober 2015

Ons kenmerk
698264

Handtekening bewindspersoon

Minister van Veiligheid en Justitie

Rijksoverheid

Aanbiedingsformulier voor RBJ

Van 1 *

Type voorstel *

Aanbieding

Minister van Veiligheid en Justitie

Wetsvoorstel

Titel *

Inhoud en doelstelling van het
voorstel *

Titel en inhoud

Wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering teneinde de afwikkeling van massaschade in een collectieve actie mogelijk te maken.

Dit wetsvoorstel strekt tot invoering van een collectieve schadevergoedingsactie. Het wetsvoorstel heeft tot doel een efficiënte en effectieve collectieve afwikkeling van massaschade te bevorderen. Gestreefd is naar een balans tussen het belang van gedupeerden om hun rechten te kunnen verwezenlijken en het belang van aangesproken partijen om beschermd te worden tegen ongefundeerde of lichtvaardige massaclaims. Het wetsvoorstel maakt het voor gedupeerden gemakkelijker om schade collectief te verhalen, zonder dat daarmee de positie van de aangesproken partij in het gedrang komt.

Voorgesteld besluit *

Het voorstel om advies bij de Afdeling advisering van de Raad van State
aanhankelijk te doen maken.

Datum aanbieding *

Behandeltraject

27-jun-2016

Kenmerk *

777377

Hamerstuk *

☒ Ja ☐ Nee

Voorgaande behandeling *

☐ Ja ☒ Nee

Begroting sectie A (uitgaven)

Budgetdisciplinesector *

☐ Budgetair Kader Zorg ☐ Sociale zekerheid en arbeidsmarktbeleid ☒ Rijksbegroting in enge zin ☐ N.v.t.

Initiële jaar *

2019 2019 2020 2021 2022 2023 2024

Begrotingshoofdstuk

Uitgaven 1
VI Veiligheid en Justitie

Beleidsartikel nummer

32.3

Bedrag

Naam

randvoorwaarden doelmatig en doeltreffend rechtsbestel

Totale uitgaven

0 0 0 0 0 0

Begroting sectie A (ontvangsten)

Initiële jaar *

2019 2019 2020 2021 2022 2023 2024

Begrotingshoofdstuk

Ontvangsten 1
VI Veiligheid en Justitie

Beleidsartikel nummer

32.3

Bedrag

Naam

randvoorwaarden doelmatig en doeltreffend rechtsbestel

Totale ontvangsten

11

Saldo uitgaven en
ontvangsten

Toelichting

11

digitale minuut

Nota MVenJ -

Kennismakingsgesprek VNO-NCW

3 DWJZ-PR

Behandelaar

10.2.e
BD/DWJZ/BMO

Datum
3 juli 2015

Datum te
behandelen
document
22 juni 2015

Kenmerk te
behandelen
document
659418

Versie te
behandelen
document
8.0

Zaakkenmerk
659414

Bijlagen
0

Datum en tijd
aangeboden
3 juli 2015
15:23:40

Werkstroom

Eindparaaf Minister
Datum/paraaf

5/7 A

Paraferen Cluster SG
Datum/paraaf

Visie vooraf Staf BSG
Datum/paraaf

3/7 A

Paraferen 10.2.e BD/DWJZ

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ, 3 juli 2015 14:59:36,
Documentversie 8.0

Paraferen 10.2.e BD/DWJZ/PR

Behandeld door 10.2.e - BD/DWJZ/PR, 3 juli 2015
12:14:58, Documentversie 8.0

Paminco:
Instructie: Gaarne paraferen.
Toelichting: Zie separate nota

Volledige werkstroom

Afstemmen 10.2.e BD/DWJZ/PR

Afstemmen 10.2.e BD/DWJZ/PR

Afstemmen 10.2.e BD/DWJZ

Tekenen - Verzenden MDL

Eindparaaf Minister

Paraferen Cluster SG

Visie vooraf Staf BSG

Afstemmen MDL

Wijziging werkstroom

Behandeld door 10.2.e - BD/BSG/MDL, 3 juli 2015 15:23:40, Documentversie: 8.0

Paraferen 10.2.e **BD/DWJZ**

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ, 3 juli 2015 14:59:36,
Documentversie: 8.0

Paraferen 10.2.e **BD/DWJZ/PR**

Behandeld door 10.2.e - BD/DWJZ/PR, 3 juli 2015
12:14:58, Documentversie: 8.0

Afstemmen 10.2.e **BD/DWJZ/PR**

Behandeld door 10.2.e BD/DWJZ/PR, 3 juli 2015 11:00:56,
Documentversie: 6.0

De Minister van Veiligheid en Justitie

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

Contactpersoon

10.2.e
wetgevingsjurist

nota

Kennismakingsgesprek 10.2.e VNO-NCW
8 juli a.s.

10.2.e

Van

10.2.e

Datum
3 juli 2015

Ons kenmerk
659418

Dossiernummer
659414

Gevraagde beslissing: Geen. Ter voorbereiding.

Toelichting

Op 8 juli aanstaande van 11:00 tot 11:30 uur spreekt u ter kennismaking met de 10.2.e voorzitter van werkgeversorganisatie VNO-NCW. De 10.2.e 10.2.e komt alleen. Van onze zijde zal 10.2.e bij het gesprek aanwezig zijn.

Van ambtelijk VNO-NCW begrijpen wij dat de 10.2.e mogelijk de volgende onderwerpen ter sprake zal brengen:

1. Wetsvoorstel uitvoering motie Dijkssma

Buiten reikwijdte verzoek (betreft andere onderwerpen dan het wetsvoorstel)

Per onderwerp wordt hierna aangegeven wat de stand van zaken is en welke positie VNO-NCW op het desbetreffende dossier inneemt. Tevens zijn enkele spreekpunten opgenomen. In de bijlage treft u de korte- en middellange termijn agenda aan van onderwerpen die voor VNO-NCW van belang kunnen zijn.

1. Wetsvoorstel uitvoering motie Dijkssma

De motie Dijkssma verzoekt de regering te komen met een voorstel tot invoering van een collectieve schadevergoedingsactie.

Stand van zaken: N.a.v. een expertbijeenkomst op 9 april jl wordt gesproken met enkele praktijkjuristen om de voornaamste punten voor het wetsvoorstel verder uit te werken (het gaat om de advocaten 10.2,e 10.2,e

Standpunt VNO:

- 11

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector privaatrecht

Datum
3 juli 2015

Ons kenmerk
659418

Spreekpunten

- De bezwaren van VNO zijn bekend. Eerst zullen de resultaten van de werkgroep worden afgewacht. Deze resultaten zullen ook worden besproken met VNO-NCW.
- Bij stopzetting van het wetsvoorstel is niemand gebaat. Dan zal de Kamer zelf proberen om het BW te amenderen. Een ruime Kamermeerderheid heeft immers voor de motie gestemd, gesteund door de VEB, PGGM en de Consumentenbond. Evenmin zal het aantal massazaken afnemen (vgl. woekerpolis, rentederivaten).
- Een wetsvoorstel moet ervoor zorgen dat deze claims gestroomlijnd worden en binnen een redelijke tijd kunnen worden afgewikkeld.
- Welk voorstel zou voor VNO-NCW wel acceptabel zijn?

Buiten reikwijdte verzoek (betreft andere onderwerpen dan het wetsvoorstel)

Buiten reikwijdte verzoek (betreft andere onderwerpen dan het wetsvoorstel)

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector privaatrecht

Datum
3 juli 2015

Ons kenmerk
659418

Buiten reikwijdte verzoek (betreft andere onderwerpen dan het wetsvoorstel)

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector privaatrecht

Datum
3 juli 2015

Ons kenmerk
659418

Buiten reikwijdte verzoek (betreft andere onderwerpen dan het wetsvoorstel)

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector privaatrecht

Datum
3 juli 2015

Ons kenmerk
659418

11

26/8/2015
16.30 - 17.30 uur
Moed. 3+4

digitale minuut

B Nota aan MvVenJ -

3 DWJZ-SBR

nota kennismakingsgesprek Consumentenbond WB-LV

Behandelaar

10.2.e

- BD/DWJZ/BMO

Werkstroom

Eindparaaf Minister
Datum/paraaf

20/PA

Datum
20 augustus 2015**Datum te behandelen document**
17 augustus 2015**Paraferen Cluster SG**
Datum/paraaf**Kenmerk te behandelen document**
676019**Visie vooraf Staf BSG**
Datum/paraaf**Versie te behandelen document**
5.0**Paraferen** 10.2.e - BD/DWJZBehandeld door 10.2.e - BD/DWJZ, 20 augustus 2015 13:41:41,
Documentversie 5.0**Zaakkenmerk**
652334**Bijlagen**
2**Paraferen** 10.2.e - BD/DWJZ/PRBehandeld door 10.2.e - BD/DWJZ/PR, 20 augustus 2015 09:24:44,
Documentversie 5.0**Datum en tijd aangeboden**
20 augustus 2015
13:41:41**Paraferen** 10.2.e - BD/DWJZ/SBRBehandeld door 10.2.e - BD/DWJZ/SBR, 19 augustus 2015 17:44:26,
Documentversie 4.0Paminco:
Instructie:
Toelichting:

Volledige werkstroom

Afstemmen 10.2.e - BD/DWJZ/SBR

Afstemmen [10.2.e] - BD/DWJZ/SBR

Afstemmen [10.2.e] - BD/DWJZ/PR

Afstemmen [10.2.e] - BD/DWJZ

Tekenen - Verzenden MDL

Eindparaaf Minister

Paraferen Cluster SG

Visie vooraf Staf BSG

Afstemmen MDL

Paraferen [10.2.e] - BD/DWJZ

Behandeld door [10.2.e] - BD/DWJZ, 20 augustus 2015 13:41:41,
Documentversie: 5.0

Paraferen [10.2.e] - BD/DWJZ/PR

Behandeld door [10.2.e] - BD/DWJZ/PR, 20 augustus 2015 09:24:44,
Documentversie: 5.0

Paraferen [10.2.e] - BD/DWJZ/SBR

Behandeld door [10.2.e] - BD/DWJZ/SBR, 19 augustus 2015 17:44:26,
Documentversie: 4.0

Afstemmen [10.2.e] - BD/DWJZ/SBR

Behandeld door [10.2.e] - BD/DWJZ/SBR, 17 augustus 2015
14:02:21, Documentversie: 4.0

De Minister van Veiligheid en Justitie

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

Contactpersoon

10.2.e

nota

Nota kennismakingsgesprek Consumentenbond

Conciplént

10.2.e

Datum
17 augustus 2015

Ons kenmerk
676019

Dossiernummer
652334

Gevraagde beslissing: Geen. Ter voorbereiding.

Toelichting

Op 26 augustus aanstaande van 16:30 tot 17:30 uur spreekt u ter kennismaking met de heer 10.2.e directeur van de Consumentenbond. Een kopie van zijn CV is bijgevoegd (bijlage 1). De 10.2.e wordt vergezeld door de 10.2.e (manager public affairs). Van onze zijde zullen 10.2.e (privaatrecht) en 10.2.e (staats- en bestuursrecht) bij het gesprek aanwezig zijn.

Van de Consumentenbond begrijpen wij dat de heer 10.2.e mogelijk de volgende onderwerpen ter sprake zal brengen:

1. Wetsvoorstel uitvoering motie Dijkssma
2. Privacyverordening

Per onderwerp wordt hierna aangegeven wat de stand van zaken is en welke positie de Consumentenbond op het desbetreffende dossier inneemt. Tevens zijn enkele spreekpunten opgenomen.

1. Wetsvoorstel uitvoering motie Dijkssma

De motie Dijkssma verzoekt de regering te komen met een voorstel tot invoering van een collectieve schadevergoedingsactie.

Stand van zaken: N.a.v. een expertbijeenkomst op 9 april jl wordt gesproken met enkele praktijkjuristen om de voornaamste punten voor het wetsvoorstel verder uit te werken (het gaat om de advocaten 10.2.e).

10.2.e.

10.2.e

Standpunt Consumentenbond:

Spreekpunten

- U kunt aangeven dat het Ingezette traject niet bedoeld is om te komen tot afstel van het wetsvoorstel. Wel is na de consultatie geconcludeerd dat er weliswaar draagvlak is voor een collectieve schadevergoedingsactie, maar dat er veel kritiek was over de uitwerking.
- De groep praktijkjuristen heeft aangeboden hierover mee te denken. Dit vormt een gemêleerde groep van juridische experts, die zowel voor gedupeerden als eisers in collectieve zaken opkomen.
- De planning is om medio oktober weer een nieuwe stakeholdersbijeenkomst te organiseren zoals in april. Op deze bijeenkomst zullen dan de uitkomsten van de bijeenkomsten met de praktijkjuristen worden besproken.
- De Consumentenbond zal daarbij ook in de gelegenheid zijn de uitkomsten te becommentariëren, voordat een wetsvoorstel wordt ingediend.

buiten reikwijdte

buiten reikwijdte

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Datum
17 augustus 2015

Ons kenmerk
676019

Afstemming

De tekst is binnen DWJZ afgestemd (sector privaatrecht, sector staats- en bestuursrecht).

FOLLOW-UP CONSULTATIE

Uitvoering motie Dijkma: Consultatiereacties

1. AFM
2. BarentsKrans
3. Bentham IMF (TPF)
4. Consumentenbond
5. Defence Council
6. DLA Piper
7. Eumedion
8. KBvG
9. Koster &.. (artikel TOR)
10. Nederlandse Orde van Advocaten (cie procesrecht)
11. Nederlandse Orde van Advocaten (cie verzekeringsrecht)
12. Nederlandse Vereniging van Banken
13. Nederlandse Vereniging voor de Rechtspraak
14. Presentatie Ruud Hermans (Vereniging Corporate Litigation)
15. Raad voor de rechtspraak
16. Rabobank
17. SAM
18. Stijn Franken
19. US Chamber of Commerce Institute for Legal Reform
20. VEB
21. Verbond van Verzekeraars
22. VEUIO
23. VNO-MKB

Inleiding

Van juli tot oktober 2014 heeft een internetconsultatie plaatsgevonden over het voorstel ter uitvoering van de motie Dijkma voor een collectieve schadevergoedingsactie. Op het voorstel zijn twintig reacties gekomen.

11

11

11

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma"

I. Inleiding en voorontwerp

Van 1 juli tot 15 oktober heeft een consultatie plaatsgevonden over een voorontwerp ter uitvoering van de motie Dijksma. Deze motie van de huidige staatssecretaris van Economische Zaken is met brede steun van de Tweede Kamer aangenomen en verzoekt de regering om de mogelijkheden van slachtoffers om collectief hun schade vergoed te krijgen te verbeteren door invoering van een collectieve schadevergoedingsactie.

Het voorontwerp gaat uit van een verzoekprocedure in stappen, gericht op het bereiken van een schikking. Als partijen daar niet in slagen, ook niet nadat aansprakelijkheid is vastgesteld en de rechter zo nodig aanvullende beslissingen heeft gegeven over bijvoorbeeld causaliteit of eigen schuld, gaat de rechter over tot het vaststellen van een collectieve schaderegeling, mede op basis van een voorstel daartoe van partijen. Het voorontwerp stelt aanvullende ontvankelijkheidseisen voor een collectieve schadevergoedingsactie, naast de eisen van artikel 3:305a lid 1 BW.

Individuele gedupeerden worden volgens het voorontwerp gebonden doordat zij nadat een collectieve schikking is bereikt, een derdenbeding aanvaarden, of nadat de rechter een collectieve schadevergoedingsregeling heeft vastgesteld door aanvaarding van de daarin voor hen voorziene regeling. De rechter kan gedupeerden vragen zich te committeren voordat hij zijn uitspraak doet, maar hoeft dit niet te doen. Tegen beslissingen van de rechter over de ontvankelijkheid, aansprakelijkheid en tegen diens deelbeslissingen staan hoger beroep en cassatie open. Tegen een door de rechter vastgestelde collectieve schaderegeling niet. Het voorontwerp voorziet in een proceskostenregeling op basis van de gewone regels dat de verliezer betaalt op basis van het geldende tarief en puntenstelsel.

II. Uitkomsten consultatie

Het beeld dat uit de consultatie naar voren komt is dat er steun is voor de invoering van een collectieve schadevergoedingsactie als "stok achter de deur". Uit de consultatie is eveneens gebleken dat er behoefte is aan een stroomlijning van de procedure, een verduidelijking van de regels inzake ontvankelijkheid van belangenorganisaties en een aanscherping van de regels voor de binding van gedupeerden.

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijknsma"

II.1 Herziene vormgeving van de procedure

De wijze waarop de collectieve schadevergoedingsactie in het voorontwerp is vormgegeven heeft de nodige, kritische, reacties opgeroepen.

Vrijwel alle reacties vinden de procedure zoals beschreven in het voorstel (te) ingewikkeld. Veel reacties menen dat het voorontwerp op dit punt niet is geslaagd. Zij menen dat de procedure teveel stappen heeft en daardoor te stroperig wordt. Dit brengt een efficiënte afwikkeling in gevaar. Ook missen sommigen een duidelijke beslissboom voor de rechter over alle aspecten (causaliteit, eigen schuld, omvangschade) van de massaschade, hoewel de mogelijkheid tot het vragen van deelbeslissingen hierin op zichzelf wel voorziet. Veel reacties suggereren dat de procedure eenvoudiger kan door stappen te schrappen.

Ook de keuze voor de verzoekschriftprocedure stuit op kritiek. Sommige partijen achten een collectieve schadevergoedingsactie bij uitstek een vorderingsprocedure en vinden de voordelen van de verzoekschriftprocedure (ruimere regiemogelijkheden voor de rechter) niet opwegen tegen de nadelen. Het ontbreken van de mogelijkheid tot vrijwaring wordt daarbij expliciet als bezwaar genoemd.

Daarnaast is er bezwaar tegen de keuze om geen rechtsmiddel open te stellen tegen de uiteindelijke vaststelling van een regeling voor de afwikkeling van massaschade. Veel respondenten menen dat deze beslissing van de rechter zo belangrijk is dat hiertegen beroep moet open staan.

Ten slotte is er in de consultatie op gewezen dat de rol van de rechter in de procedure onduidelijk is. Een aantal reacties merkt op dat het voor de rechter heel lastig zal zijn een collectieve schadevergoedingsregeling vast te stellen en dat onduidelijk is op basis van welke normering hij dit moet doen en wat het karakter ervan is (opgelegde schikking of rechterlijk oordeel). Sommige reacties vragen zich af of de rechter wel geschikt is om enerzijds de rol te spelen van procesbegeleider in het bereiken van een schikking en anderzijds de rol van beslisser. Daarnaast zijn er vragen over de rol van de rechter bij het vaststellen van een regeling voor collectieve schadevergoeding. Beschikt de rechter wel over voldoende relevante informatie om dit te kunnen, gezien het complexe karakter van een collectieve schadeafwikkeling en de betrokkenheid van derden (zoals verzekeraars) bij dit proces? Ook twijfelen sommige reacties of de rechter een regeling vaststelt/zou moeten vaststellen die vooral gebaseerd is op een redelijkheidstoets voor

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma"

wat betreft de hoogte van de aan gedupeerden per categorie toegekende vergoeding of dat de rechter een volledige juridische vaststelling van de omvang van de schade en toekenning van schadevergoeding per categorie doet/zou moeten doen. Ten slotte vragen sommigen zich af of de schadeafwikkeling zelf niet onder regie van bijvoorbeeld een rechter-commissaris zou moeten plaatsvinden.

Discussiepunten

Inrichting procedure

De opmerkingen in de consultatiereacties dat de procedure in stappen zoals uitgeschreven in het voorontwerp, ingewikkeld en stroperig is, roept de vraag op hoe de procedure kan worden ingericht om efficiënt en effectief te kunnen zijn voor de collectieve afwikkeling van massaschade. Sommige stappen zullen in elk geval nodig zijn om tot een collectieve afwikkeling van de massaschade te komen. Andere stappen hoeven misschien niet te worden uitgeschreven of kunnen geheel worden gemist. De vraag is dan welke stappen noodzakelijk onderdeel van een collectieve schadevergoedingsactie zijn en welke stappen kunnen of moeten worden geschrapt.

De keuze in het voorontwerp voor een verzoekschriftprocedure was mede ingegeven om de grote regierol van de rechter extra en de gezamenlijke verantwoordelijkheid van partijen in de procedure te benadrukken. De vraag is of de inrichting van de procedure als een dagvaardingsprocedure, meer recht doet aan de contentieuze elementen van een collectieve schadevergoedingsactie. Als hiervoor wordt gekozen, kunnen elementen uit het voorstel worden geschrapt. Denk bijvoorbeeld aan de bepalingen over het toetsing van het verweer dat de Nederlandse rechter geen rechtsmacht heeft (artikel 1018c, lid 3, Rv.) en de bepaling over de mogelijkheid om hangende de procedure een voorlopige voorziening te vragen (artikel 1018c, lid 7, Rv). Daarnaast biedt de dagvaardingsprocedure de mogelijkheid om partijen in vrijwaring op te roepen, een mogelijkheid die niet was opgenomen in het voorontwerp. Ook kent de dagvaardingsprocedure een regeling voor verstek en verzet.

In het voorontwerp is ervoor gekozen om de procedure te stroomlijnen door uitsluiting van hoger beroep en cassatie tegen de rechterlijke vaststelling van een collectieve schadeafwikkelingsregeling en door de termijnen voor hoger beroep en cassatie voor het overige in te korten. Het doel daarvan was een langdurige en complexe rechtsgang te vermijden. Zo wordt immers voorkomen dat in een hogere instantie het debat over de schade(vergoeding) volledig opnieuw wordt gevoerd. Het nadeel van uitsluiting van

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijkssma"

hoger beroep en cassatie tegen de rechterlijke vaststelling van een collectieve schadeafwikkelingsregeling is dat partijen de uitkomst van hun geschil op een heel belangrijk punt niet aan een hogere rechter kunnen voorleggen. De vraag is daarom of hoger beroep en/of cassatie tegen deze rechterlijke vaststelling toch moet worden opengesteld.

Consultatievragen

- 1. Zijn er elementen of stappen in de procedure die kunnen worden geschrapt?**
- 2. Welke soort procedure, verzoekschrift of dagvaarding, leent zich het best voor een collectieve schadevergoedingsactie?**
- 3. Hoe moet worden omgegaan met de mogelijkheid tot hoger beroep/cassatie tegen de rechterlijke vaststelling van een collectieve schadeafwikkelingsregeling? Volstaat het openstellen van cassatie om op te komen tegen de juridische beoordeling van de schade(vergoeding)? Of is (ook) het hoger beroep een noodzakelijk rechtsmiddel?**

Rol van de rechter in de procedure

Uit de reacties op het voorontwerp komt het beeld naar voren dat niet voor iedereen duidelijk is welke rol de rechter op welk moment in de procedure speelt. Het voorstel vraagt van de rechter om zowel een rol te spelen als geschilbeslechter als een rol als regisseur van het proces. Dit roept de vraag op in hoeverre de rol van de rechter in een collectieve schadevergoedingsactie wezenlijk anders is dan de rol van de rechter in een reguliere procedure. Ook daarin wordt van de rechter zowel een sturende regierol verwacht als het gaat om de voortgang en het verloop van de procedure en het proberen partijen tot een schikking te bewegen, als een rol als beslisser van het inhoudelijke geschil dat partijen verdeeld houdt.

Hoewel de procedure partijen aanspoort tot afwikkeling van een massaschade door een collectieve schikking tussen hen, heeft deze procedure niet tot doel dat de rechter mede-onderhandelaar of mediator wordt. Wel draagt de rechter een verantwoordelijkheid om de procedure samen met partijen in goede banen te leiden. Samen met hen moet hij

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma"

zorgen dat het debat zo wordt ingericht dat zo snel mogelijk duidelijkheid komt over de hoofdvragen als de ontvankelijkheid van de belangenorganisatie, de aansprakelijkheid van de aangesproken persoon en de vraag voor wie een collectieve schadeafwikkeling moet worden vastgesteld en dat detailvragen over bijvoorbeeld de hoogte van de schade voor een bepaalde (groep) gedupeerde pas later in het debat aan de orde komen. Dit doet de vraag rijzen of de rechter op basis van de huidige regels over voldoende mogelijkheden beschikt om deze regierol te vervullen. Volstaan de huidige wettelijke mogelijkheden in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering of heeft de rechter aanvullend instrumentarium nodig?

Consultatievragen

1. Zijn er onderdelen in de procedure, die een afwijkende regeling rechtvaardigen ten opzichte van een reguliere schadevergoedingsprocedure en waarom?

Gevraagde oordeel

Een volgend punt dat aandacht behoeft is de vraag of het de rechter in de verschillende fases in de procedure voldoende duidelijk is op basis van welke normen hij zijn beslissing moet nemen. Wij hebben in ieder geval twee stappen geïdentificeerd, waarin de rechter meer houvast moet worden geboden bij de vraag op basis waarvan hij een uitspraak zal moeten doen. Dit betreft het oordeel over de ontvankelijkheid van een belangenorganisatie (zie hierover II.2) en de vaststelling van een collectieve schadeafwikkelingsregeling.

De vraag die tijdens de consultatie is opgeworpen is de vraag wat een rechter precies dient te doen bij het vaststellen van een collectieve schadeafwikkelingsregeling. Is het een uitspraak zoals in een reguliere schadeprocedure of is het vergelijkbaar met een vaststellingsovereenkomst zoals thans gebruikelijk in de Wet Collectieve Afwikkeling Massaschade? Deze beslissingen vragen een ander soort toetsing van de rechter. Bij de vraag of een collectieve vaststellingsovereenkomst verbindend kan worden verklaard toetst de rechter aan de eisen van de WCAM, waaronder de eis dat de hoogte van de vergoeding redelijk is. Wanneer een concreet oordeel over de schadevergoeding moet worden gegeven in een individuele zaak zal de rechter de schade moeten begroten en in

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma"

concrete moeten kijken hoeveel schade een individu heeft geleden om de hoogte van de schadevergoeding te kunnen vaststellen. De rol van de rechter verdient op dit punt verduidelijking.

De in het voorontwerp gewekte indruk dat de rechter een schikkingsovereenkomst oplegt, willen we wegnemen. Evenmin is het zo dat de rechter in alle gevallen waarin hij een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling moet vaststellen, een regeling op basis van volledige schadevergoeding per individuele gedupeerde kan vaststellen. De rechter geeft in de uitspraak waarbij hij een collectieve schadeafwikkelingsregeling vaststelt een juridisch oordeel over de schade en schadevergoeding. Hij doet dit mede op basis van daartoe overgelegde voorstellen voor een collectieve afwikkeling van elk van partijen en zo nodig met hulp van een deskundige. Hij stelt niet een schadevergoeding per individu vast, maar per schadecategorie. In dat verband rijst, mede op basis van de reacties, de vraag of Boek 6 BW de rechter voldoende ruimte biedt om op deze wijze tot een vaststelling van een collectieve schadeafwikkelingsregeling in categorieën te komen.

Consultatievragen

1. Biedt Boek 6 BW voldoende ruimte aan de rechter om een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling vast te stellen op basis van categorieën?

II.2 Nadere invulling toegangseisen en binding gedupeerden

In de consultatie zijn er veel reacties gekomen op de eisen die zijn gesteld aan de ontvankelijkheid van belangenorganisaties die een collectieve schadevergoedingsactie instellen en op de wijze en het moment van binding van gedupeerden. Er is brede kritiek op de formulering van de ontvankelijkheidseisen die te vaag en te algemeen zou zijn en daardoor niet goed toetsbaar door de rechter. Het voorontwerp zou volgens een aantal reacties te makkelijk toegang bieden tot de collectieve schadevergoedingsprocedure. Dit zou ertoe kunnen leiden dat belangenorganisaties waarvan onduidelijk is in hoeverre de belangen van gedupeerden daadwerkelijk worden behartigd, toch toegang tot de procedure kunnen krijgen. Naast de suggestie dat de eisen specifiekere moeten worden

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijkma"

geformuleerd, eventueel in aansluiting op de Claimcode¹, is door sommigen geopperd dat beter met vooraf goed gekeurde organisaties of met certificering voor de duur van de procedure kan worden gewerkt.

Ook is geopperd te werken met een *lead plaintiff*. Daarbij kan de rechter selecteren welke organisatie het meest geëigend is om het voortouw te nemen bij de collectieve schadevergoedingsactie. Volgens sommigen zouden andere organisaties zich daarbij aan moeten kunnen sluiten. Ook is de vraag gesteld op welke wijze moet worden omgesprongen met belangenorganisaties waarvan tijdens de procedure blijkt dat zij onvoldoende deskundig zijn. Tegelijkertijd pleit een aantal reacties van partijen die in de regel opkomen voor gedupeerde partijen, ervoor de lat voor ontvankelijkheid niet te hoog te leggen. Ten slotte is in het kader van de ontvankelijkheid wel gewezen op het risico dat later in de procedure een belangenorganisatie alsnog niet zal voldoen aan de ontvankelijkheidseisen.

Een tweede punt dat veel aandacht in de consultatie krijgt, is de mogelijkheid tot het financieren van collectieve schadevergoedingsacties, met behulp van derdenfinanciering (*Third Party Litigation Funding*). Een aantal reacties pleit voor regulering met strenge eisen voor *Third Party Litigation Funding*, bijvoorbeeld in navolging van de Aanbeveling van de Europese Commissie² of een verbod op deze vorm van financieren vanwege het risico van een tegenstrijdig belang tussen de *funder* van een belangenorganisatie die een percentage van het schikkingsbedrag ontvangt en de benadeelden zelf, die ook gebaat kunnen zijn bij een andere oplossing dan een volledige schadevergoeding. Ook is voorgesteld markttoegangseisen en doorlopend toezicht op claimtentiteiten in te stellen. Anderen achten zorgen over deze vorm van financiering ongegrond en financiële prikkels noodzakelijk om massaschadezaken te financieren. Zij merken op dat inzage in de afspraken de onderhandelingspositie van de eiser ernstig benadeelt.

Een laatste punt betreft de *regels voor (het moment van) binding van gedupeerden* die moeten worden opgenomen. Veel opmerkingen in de consultatie gaan over de wijze van binding van gedupeerden aan de procedure en het resultaat ervan en over de wenselijkheid van finaliteit. Veel respondenten wensen een eerder tijdstip van binding van gedupeerden, liefst aan het begin van de procedure. Daarbij wijzen de reacties ook

¹ De Claimcode is te vinden op: <http://www.consumentenbond.nl/morello-bestanden/pdf-algemeen-2013/compljunclaimcodecomm2011.pdf>.

² Aanbeveling van de Commissie van 11 juni 2013 over de gemeenschappelijke beginselen voor mechanismen voor collectieve vorderingen tot staking en tot schadevergoeding in de lidstaten betreffende schendingen van aan het EU-recht ontleende rechten (2013/396/EU), PBEU 2013, L 201/60, beginselen 14-16 en 32.

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijkssma"

op de Europese Aanbeveling voor collectief verhaal uit 2013 waarin de Europese Commissie een voorkeur uitspreekt voor *opt in* vooraf boven *opt out*. Daarnaast wensen sommigen de mogelijkheid dat de uitkomst van de procedure bindend is voor alle gedupeerden om meer finaliteit te bereiken en *free riders* zoveel mogelijk te voorkomen. Ook is geopperd dat de rechter het resultaat zelf op basis van de WCAM (maar zonder een verzoek daartoe en zonder betrokkenheid van het gerechtshof Amsterdam) verbindend kan verklaren voor alle gedupeerden. De mogelijkheid voor de rechter om gedupeerden voor wie de verzoeker opkomt, zich ter griffie te laten melden alvorens een schaderegeling op te leggen (artikel 1018g lid 6 Rv), achten sommigen (veel) te laat. Anderen achten deze mogelijkheid niet in het belang van gedupeerden en daarom niet wenselijk. Een enkeling wil juist dat gedupeerden zich pas op basis van het eindresultaat uitspreken over de vraag of zij gebonden willen zijn. De mogelijkheid dat niet per se voor alle gedupeerden van een bepaalde gebeurtenis maar slechts voor een beperkte groep wordt opgekomen en dat de procedure en het resultaat zich tot die groep beperken, lijkt door de meeste reacties wenselijk te worden geacht.

Discussiepunten

Nadere invulling ontvankelijkheidseisen

De ontvankelijkheidseisen in het voorontwerp vragen op basis van de consultatiereacties om verduidelijking en nadere invulling. Daarbij staat voorop dat deze ontvankelijkheidseisen de rechter in staat stellen een belangenorganisatie die van onvoldoende kwaliteit is of die onvoldoende de belangen van de gedupeerden voor wie zij opkomt, waarborgt, te weren. Dit betekent dat de ontvankelijkheidseisen normatief voldoende streng moeten zijn om een belangenorganisatie die een gebrekkige organisatie heeft of die meer opkomt voor haar eigen belang in plaats van het belang van de gedupeerden, eruit te filteren. Daarnaast betekent het dat de ontvankelijkheidseisen goed toetsbaar door de rechter moeten zijn. Dit uitgangspunt van effectiviteit en toetsbaarheid van de ontvankelijkheidseisen geldt ongeacht voor welke nadere invulling ervan wordt gekozen.

In een aantal reacties wordt er gepleit voor de introductie van het begrip "representativiteit" als ontvankelijkheidsvoorwaarde. Onder het begrip "representativiteit" kunnen meerdere betekenissen schuilgaan. Dit kan zowel betrekking hebben op de kwaliteit van de belangenorganisatie, als op de kwantiteit, de omvang van de groep waarvoor wordt opgekomen. De vraag is of het vereiste van representativiteit wel houvast biedt voor een rechterlijke toetsing in het kader van een collectieve

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijkema"

schadevergoedingsactie en of er daarnaast of in plaats daarvan nog andere eisen nodig zijn.

Een daarbij horende vraag is op welk terrein deze eisen moeten liggen. Gaat het vooral om eisen aan de kwaliteit van belangenorganisaties? Zou dat bereikt kunnen worden door het stellen van nadere eisen aan het bestuursmodel en de transparantie van belangenorganisaties of zijn er andere kwaliteitseisen denkbaar? Of gaat het meer om nadere invulling van inhoudelijke eisen aan de ontvankelijkheid, zoals de *numerosity*-eis uit het voorontwerp? Deze eis is nu opgenomen in artikel 3:305a, lid 5, sub d, BW, maar er is niet nader ingevuld op welke manier deze norm getoetst kan worden. De *numerosity*-eis ziet bovendien uitsluitend op de getalsmatige representativiteit van de belangenorganisatie. Zouden naast het vereiste van voldoende gewaarborgde belangen uit artikel 3:305a lid 2, nog andere inhoudelijke ontvankelijkheidseisen moeten worden gesteld?

Consultatievragen

1. Kan de introductie van 'representativiteit' als ontvankelijkheidsvereiste toegevoegde waarde hebben?
2. Welke normen lenen zich om als kwalitatieve ontvankelijkheidseis te worden opgenomen, vanuit het oogpunt van effectiviteit en toetsbaarheid?
3. Welke normen lenen zich om als inhoudelijke ontvankelijkheidseis opgenomen te worden, vanuit het oogpunt van effectiviteit en toetsbaarheid?
4. Hoe kan een *numerosity*-eis in het kader van de ontvankelijkheid worden aangetoond?

Third Party Litigation Funding

Op dit moment is er slechts geringe ervaring met *Third Party Litigation Funding*. In het voorontwerp is aangegeven dat de rechter in het kader van de ontvankelijkheidstoetsing inzage moet kunnen krijgen in de financieringsovereenkomst om te bekijken hoe daarin de invloed van de financier op de procedure is geregeld en of die regeling niet in de weg

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijkssma"

staat aan een zorgvuldige behartiging van de belangen van de benadeelden om de financiering in zijn afweging mee te nemen.

De Aanbeveling van de Europese Commissie stelt strengere eisen dan het wetsvoorstel. De Aanbeveling adviseert de lidstaten om belangenorganisaties wettelijk te verplichten de rechter inzage te geven in de oorsprong van de middelen die zij gebruiken om een collectieve vordering te financieren. Daarnaast moet de rechter de behandeling van een zaak kunnen schorsen, wanneer er een belangenconflict bestaat tussen de financier en de belangenorganisatie, of wanneer de financier over onvoldoende middelen beschikt om te voldoen aan verplichtingen ten opzichte van de belangenorganisatie of de verweerder. Voorts adviseert de Aanbeveling de lidstaten ervoor te zorgen dat financiers geen rechtstreekse invloed kunnen uitoefenen op de procedurele beslissingen van de eisende partijen, of het financieren van vorderingen tegen concurrenten, dan wel buitensporige rente in rekening te brengen op de ter beschikking gestelde financiële middelen. *Third Party Litigation Funding* kan een bijdrage leveren in het vergroten van toegang tot de rechter. Anderzijds moet voorkomen worden dat er misbruik van wordt gemaakt.

Consultatievragen

1. Is er een noodzaak tot het opnemen van nadere eisen voor *Third Party Litigation Funding*? Wie zouden er moeten worden beschermd door deze eisen?
2. Welke eisen zouden moeten worden gesteld? Lenen de eisen van de Commissie zich wel of niet voor overname en waarom? Zijn de normen toetsbaar door de rechter?
3. Wanneer zou de toetsing van deze eisen moeten plaatsvinden?

Binding van gedupeerden

De binding van gedupeerden en de wijze waarop invulling wordt gegeven aan een *numerosity*-eis bij de beoordeling van de ontvankelijkheid hangen met elkaar samen, maar zijn niet één op één hetzelfde. Bij de vraag naar de binding van gedupeerden gaat het erom op welk moment de aangesproken partij weet voor wie een collectieve schadeafwikkeling is of wordt vastgesteld. Ook als strenge eisen zouden worden gesteld

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma"

voor de *numerosity*-eis is de vraag relevant hoe en wanneer binding van gedupeerden plaatsvindt. Zou dit al aan het begin van de procedure moeten? Of juist op een later moment?

Consultatievragen

1. Op welk moment in de procedure zou duidelijkheid moeten bestaan over de vraag voor wie een collectieve schadeafwikkeling is/wordt vastgesteld waarmee deze personen ook aan de uitkomst zijn gebonden?

Deelnemers expertbijeenkomst

Deelnemer	Organisatie
10,2,e	Verbond van Verzekeraars
	SAM/ Allen & Overy
	BarentsKrans
	BarentsKrans
	Orde van Advocaten/Houthoff Buruma
	Orde van Advocaten/Nauta Dutilh
	DLA Piper
	DLA Piper
	VEB
	VEB
	VNO-NCW/Shell
	VNO-NCW/BOVAG
	NVB
	Rabobank
	Eumedion
	Eumedion/PGGM
	Eumedion/Universiteit Leiden
	Raad voor de Rechtspraak
	Consumentenbond
	Consumentenbond
	AFM
	Institute for Legal Reform
	VEUO
	Preadvies Vereniging Corporate Litigation
	NvvR
	Defence Counsel/Houthoff Buruma
	Defence Counsel/Nauta Dutilh
	Defence Counsel/Stibbe
	Bentham Europe
	Ministerie van Veiligheid en Justitie
	Ministerie van Veiligheid en Justitie
	Ministerie van Veiligheid en Justitie
	Ministerie van Veiligheid en Justitie

Notulen expertbijeenkomst 9 april 2015 "Wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma"

Voorzitter: 10.2.e

Verslag voor intern gebruik

1. Welkom

10.2.e heet iedereen welkom.

De wijze waarop we deze bijeenkomst laten plaatsvinden, is als volgt: naar aanleiding van alle papers en reacties van het voorontwerp met elkaar discussiëren over de vraag die nu hier ligt en dat is 'hoe nu verder?'

Om deze bijeenkomst te structureren hebben wij een discussiedocument opgesteld. Dat is niet alles omvattend. Onderwerpen die daar niet op staan, kunnen ook aan de orde komen.

Aantal punten dat van belang is voor het antwoord op de vraag: hoe gaat het verder met deze lastige materie?

We hebben het opgedeeld in een viertal onderwerpen:

- 1) Vormgeving van de procedure
- 2) Ontvankelijkheidseisen / toegang tot de procedure
- 3) Binding/finaliteit
- 4) Third Party Litigation Funding

Volgorde van discussiedocumenten volgen.

Vragen discussiedocument:

De procedure: Inrichting, rol van de rechter en gevraagde oordeel

Vraag 1 Zijn er elementen of stappen in de procedure die kunnen worden geschrapt?

Vraag 2 Verzoekschrift of dagvaarding

Vraag 3 Hoger beroep/cassatie

Vraag 4 Rol van de rechter

Vraag 5 Gevraagde oordeel/norm toekenning collectieve schadevergoeding

Ontvankelijkheidseisen en toegang tot de procedure

Binding

Third Party Litigation Funding

2. Uitwisseling van standpunten

De procedure: Inrichting, rol van de rechter en gevraagde oordeel

11

3. Conclusie en afronding

Niet toegekomen aan Third Party Litigation Funding

NA CONSULTATIE

4

Outline presentatie Beleidsoverleg 1 december 2014:

- Achtergrond voorstel voor een collectieve schadevergoedingsactie:
 - voorgeschiedenis collectieve acties en Wet collectieve afwikkeling massaschade
 - uitvoering van de motie Dijkema
 - 'een stok achter de deur'
 - politiek landschap
- Inhoud voorstel:
 - inzet op een schikking tussen partijen
 - waarborgen tegen claimcultuur: strenge ontvankelijkheidseisen
 - scope-rule
- Proces en voortgang:
 - consultatie
 - overleg met stakeholders
 - resultaten consultatie
 - planning 2015
- Discussiepunten:
 - interventie overheid bij (derden)financiering massaclaims?
 - volgende stap: hoe stakeholders betrekken bij vervolg?

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Presentatie wetsvoorstel uitvoering motie Dijksema

1 december 2014

5

Achtergrond voorstel

- 1994: Introductie collectieve actie in Nederland (art.3:305a BW).
- Geen collectieve schadevergoedingsactie (art. 3:305a lid 3 BW).
- Reden: De vraag of en in hoeverre een persoon individueel schade heeft geleden is slechts individueel te beantwoorden (amendement Soutendijk/Korthals Altes).
- 2005: Introductie collectieve schikking in Nederland (Wcam).

2

Geboren '47 en Geboren tussen '47 en '75

Dan heeft je
misschien DfS

Wat heeft je
misschien je schrik

DfS is de afkorting van de Nederlandse wet Schadevergoeding 1994.
1994 is het jaar dat de Nederlandse wet Schadevergoeding 1994 is
Over de procedure van DfS zijn er verschillende vragen en antwoorden te vinden.
Het kan handig om vragen over DfS te stellen of te beantwoorden.
Schikking DfS Schikking Wet 1994 is het jaar dat de Nederlandse wet Schadevergoeding 1994 is

Presentatie wetsvoorstel uitvoering motie Dijkzma | 1
december 2014

Achtergrond voorstel

- Introductie Wcam valt samen met de doorbraak van collectief actierecht in Nederland en is (inter)nationaal een groot succes:

"Het meest innovatieve stuk privaatrechtelijke wetgeving van de afgelopen twintig jaar" ("Tijdschrift regelmaat")

"Most interviewees considered the Wcam to be a success or a great act."

"The most positive experiences from a consumer viewpoint are reported from [...] the Netherlands [...]."

"The assessment of consumer detriment indicates a very limited reduction in consumer detriment resulting from the mechanisms evaluated [...] the notable exception being the Dutch mechanism provided so far higher direct benefit to affected consumers." (DG SANCO, Evaluation of the effectiveness and efficiency of collective redress mechanisms in the European Union, p. 9)

"Amsterdam and London are vying to be the favoured venue for hearing cross-border disputes" (The Economist, 11 May 2013)

Achtergrond voorstel

- 2008: Evaluatie Wcam positief, maar "stok achter de deur" ontbreekt.
- 8 november 2011: Motie Dijkema
- 20 december 2011: Wijziging Wcam
- 2012: Brief uitvoering motie en aankondiging wetsvoorstel
- 2013: Inwerkingtreding wijziging Wcam
- Juli 2014: Start internetconsultatie

Tekst motie Dijkisma

Nr. 14 MOTIE VAN HET LID DIJKSMA C.S.

"[...] verzoekt de regering om de Kamer voor 1 februari 2012 een brief te sturen met daarin een stappenplan om te komen tot de toekenning van het recht voor representatieve belangenorganisaties om schade collectief te verhalen, door de WCAM en het BW op dit punt per 1 januari 2013 aan te passen."

Grote meerderheid voor de motie (VVD tegen).

Politiek landschap

- Breed gedragen behoefte naar aanleiding van maatschappelijke ontwikkelingen.
- Gevestigde belangenorganisaties zijn voor bv. Consumentenbond, VEB.
- Bedrijfsleven is kritisch, vrees voor Nederland als "claimparadijs".
- Internationaal speelveld:
 - Europese Aanbeveling voor collectief verhaal;
 - kritisch aandacht Amerikaans bedrijfsleven;
 - interesse van internationale claimfinanciers.

Voorgestelde procedure

- Procedure in twee fasen: Eerst een oordeel over aansprakelijkheid, dan een oordeel over de schadevergoeding.
- Uitgangspunt tweede fase is schikken, uitspraak rechter is *ultimum remedium*.
- Voor iedere schade beschikbaar (mededinging, milieu, etc...)
- Voor iedere representatieve belangenorganisaties, die aan strikte ontvankelijkheidseisen voldoet.
- Voor iedere gedupeerde, mits voldoende band met Nederland

Voorgestelde procedure

- Procedure in vijf stappen:
 1. Toetsen ontvankelijkheid representatieve belangenorganisatie. (art. 1018e, vierde lid Rv.)
 2. Uitspraak rechter onrechtmatigheid (art. 1018e, vijfde lid Rv.)
 3. Comparitie beproeving schikking (art. 1018f, tweede lid, Rv.)
 4. Verzoek aan partijen voorleggen concept-schikking (art. 1018g, eerste lid, Rv.)
 5. Uitspraak of afwijzen (art. 1018g, vierde lid Rv.).

Voorgestelde procedure

Kracht van gewijsde uitspraak:

- Schikking geldt tussen partijen.
- Rechter kan tot oproeping gedupeerden besluiten voor uitspraak (*opt-in*), op basis van een concept-schikking.
- Partijen kunnen besluiten om finaliteit te vragen via een WCAM-procedure (*opt-out*).

Samenloop procedures:

- Aanwijzing specifieke rechtbank

Standpunten consultatie

11

10

Presentatie wetsvoorstel uitvoering motie Dijkema | 1
december 2014

Discussiepunten

- Toegang tot de rechter vs. claimcultuur:
 - Rol rechter bij toetsen ontvankelijkheid?
 - Interventie overheid bij (derden)financiering massaclaims?
- Volgende stap: hoe stakeholders betrekken bij vervolg?

Consultatiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetvoorstel uitvoering motie Dijkma"

9

I. Inleiding en voorontwerp

Van 1 juli tot 15 oktober heeft een consultatie plaatsgevonden over een voorontwerp ter uitvoering van de motie Dijkma. Deze motie van de huidige staatssecretaris van Economische Zaken is met brede steun van de Tweede Kamer aangenomen en verzoekt de regering om de mogelijkheden van slachtoffers om collectief hun schade vergoed te krijgen te verbeteren door invoering van een collectieve schadevergoedingsactie.

Het voorontwerp gaat uit van een verzoekprocedure in stappen, gericht op het bereiken van een schikking. Pas als partijen daar echt niet in slagen, ook niet nadat aansprakelijkheid is vastgesteld en de rechter zo nodig aanvullende beslissingen heeft gegeven over bijvoorbeeld causaliteit of eigen schuld, gaat de rechter over tot het vaststellen van een collectieve schaderegeling, mede op basis van een voorstel daartoe van partijen. Het voorontwerp stelt aanvullende ontvankelijkheidseisen voor een collectieve schadevergoedingsactie, naast de eisen van artikel 3:305a lid 1 BW. Individuele gedupeerden worden volgens het voorontwerp pas gebonden doordat zij nadat een collectieve schikking is bereikt, een derdenbeding aanvaarden, of nadat een de rechter een collectieve schadevergoedingsregeling heeft vastgesteld door aanvaarding van de daarin voor hen voorziene regeling. De rechter kan gedupeerden vragen zich te committeren voordat hij zijn uitspraak doet, maar hoeft dit niet te doen. Tegen beslissingen van de rechter over de ontvankelijkheid, aansprakelijkheid en tegen diens deelbeslissingen staan hoger beroep en cassatie open. Tegen een door de rechter vastgestelde collectieve schaderegeling niet. Het voorontwerp voorziet in een proceskostenregeling op basis van de gewone regels dat de verliezer betaalt op basis van het geldende tarief en puntenstelsel.

II. Uitkomsten consultatie

Het voorontwerp is van 1 juli tot 15 oktober 2014 in consultatie geweest. De consultatie is nu afgerond en de resultaten zijn geïnventariseerd. Het beeld dat uit de consultatie naar voren komt is dat er brede steun is voor de invoering van een collectieve schadevergoedingsactie als "stok achter de deur". Uit de consultatie is eveneens gebleken dat vooral er behoefte is aan een stroomlijning van de procedure, een verduidelijking van de regels inzake ontvankelijkheid van belangenorganisaties en een aanscherping van de regels voor de binding van gedupeerden. Doel van de expertbijeenkomst is te bespreken op welke manier hieraan tegemoet kan worden gekomen.

Consultatiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetvoorstel uitvoering motie Dijksma"

II.1 Herziene vormgeving van de procedure

De wijze waarop de collectieve schadevergoedingsactie in het voorontwerp is vormgegeven heeft de nodige, kritische, reacties opgeroepen.

Vrijwel alle reacties vinden de procedure zoals beschreven in het voorstel (te) ingewikkeld. Veel reacties menen dat het voorontwerp op dit punt niet is geslaagd. Zij menen dat de procedure teveel stappen heeft en daardoor te stroperig wordt. Dit brengt een efficiënte afwikkeling in gevaar (BarentsKrans, Consumentenbond, DLAPIper, Eumedion, NOvA, Rvdr, VEB). Ook missen sommigen een duidelijke beslisboom voor de rechter over alle aspecten (causaliteit, eigen schuld, omvangschade) van de massaschade, hoewel de mogelijkheid tot het vragen van deelbeslissingen hierin op zichzelf wel voorziet. Veel reacties suggereren dat de procedure eenvoudiger kan door stappen te schrappen.

Ook de keuze voor de verzoekschriftprocedure stuit op kritiek. Sommige partijen achten een collectieve schadevergoedingsactie bij uitstek een vorderingsprocedure en vinden de voordelen van de verzoekschriftprocedure (ruimere regiemogelijkheden voor de rechter) niet opwegen tegen de nadelen. Het ontbreken van de mogelijkheid tot vrijwaring wordt daarbij expliciet als bezwaar genoemd.

Daarnaast is er bezwaar tegen de keuze om geen rechtsmiddel open te stellen tegen de uiteindelijke vaststelling van een regeling voor de afwikkeling van massaschade. Veel respondenten menen dat deze beslissing van de rechter zo belangrijk is dat hiertegen beroep moet open staan.

Ten slotte is er in de consultatie op gewezen dat de rol van de rechter in de procedure onduidelijk is. Een aantal reacties merkt op dat het voor de rechter heel lastig zal zijn een collectieve schadevergoedingsregeling vast te stellen en dat onduidelijk is op basis van welke normering hij dit moet doen en wat het karakter ervan is (opgelegde schikking of rechterlijk oordeel) (BarentsKrans, Defence Council, SAM, Rvdr). Sommige reacties vragen zich af of de rechter wel geschikt is om enerzijds de rol te spelen van procesbegeleider in het bereiken van een schikking en anderzijds de rol van beslisser. Daarnaast zijn er vragen van met name de Raad voor de rechtspraak over de rol van de rechter bij het vaststellen van een regeling voor collectieve schadevergoeding. Beschikt de rechter wel over voldoende relevante informatie om dit te kunnen, gezien het complexe karakter van een collectieve schadeafwikkeling en de betrokkenheid van

Consultatiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetvoorstel uitvoering motie Dijkema"

derden (zoals verzekeraars) bij dit proces? Ook twijfelen sommige reacties of de rechter een regeling vaststelt/zou moeten vaststellen die vooral gebaseerd is op een redelijkheidstoets voor wat betreft de hoogte van de aan gedupeerden per categorie toegekende vergoeding of dat de rechter een volledige juridische vaststelling van de omvang van de schade en toekenning van schadevergoeding per categorie doet/zou moeten doen. Ten slotte vragen sommigen zich af of de schadeafwikkeling zelf niet onder regie van bijvoorbeeld een rechter-commissaris zou moeten plaatsvinden.

Discussiepunten

Inrichting procedure

De opmerkingen in de consultatiereacties dat de procedure in stappen zoals uitgeschreven in het voorontwerp, ingewikkeld en stroperig is roept de vraag op hoe de procedure kan worden ingericht om efficiënt en effectief te kunnen zijn voor de collectieve afwikkeling van massaschade. Sommige stappen zullen in elk geval nodig zijn om tot een collectieve afwikkeling van de massaschade te komen. Andere stappen hoeven misschien niet te worden uitgeschreven of kunnen geheel worden gemist. De vraag is dan welke stappen noodzakelijk onderdeel van een collectieve schadevergoedingsactie zijn en welke stappen kunnen of moeten worden geschrapt.

De keuze in het voorontwerp voor een verzoekschriftprocedure was mede ingegeven om de grote regierol van de rechter extra en de gezamenlijke verantwoordelijkheid van partijen in de procedure te benadrukken. De vraag is of de inrichting van de procedure als een dagvaardingsprocedure, meer recht doet aan de contentieuze elementen van een collectieve schadevergoedingsactie. Als hiervoor wordt gekozen, kunnen elementen uit het voorstel worden geschrapt. Denk bijvoorbeeld aan de bepalingen over het toetsing van het verweer dat de Nederlandse rechter geen rechtsmacht heeft (artikel 1018c, lid 3, Rv.) en de bepaling over de mogelijkheid om hangende de procedure een voorlopige voorziening te vragen (artikel 1018c, lid 7, Rv.). Voor de dagvaardingsprocedure zijn deze mogelijkheden al wettelijk geregeld en daarom is het niet noodzakelijk om een nadere regeling in het wetsvoorstel op te nemen. Daarnaast biedt de dagvaardingsprocedure de mogelijkheid om partijen in vrijwaring op te roepen, een mogelijkheid die niet was opgenomen in het voorontwerp. Ook kent de dagvaardingsprocedure een regeling voor verstek en verzet.

In het voorontwerp is ervoor gekozen om de procedure te stroomlijnen door uitsluiting van hoger beroep en cassatie tegen de rechterlijke vaststelling van een collectieve

Consultatiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetvoorstel uitvoering motie Dijksma"

schadeafwikkelingsregeling en door de termijnen voor hoger beroep en cassatie voor het overige in te korten. Het doel daarvan was een langdurige en complexe rechtsgang te vermijden. Zo wordt immers voorkomen dat in een hogere instantie het debat over de schade(vergoeding) volledig opnieuw wordt gevoerd. Het nadeel van uitsluiting van hoger beroep en cassatie tegen de rechterlijke vaststelling van een collectieve schadeafwikkelingsregeling is dat partijen de uitkomst van hun geschil op een heel belangrijk punt niet aan een hogere rechter kunnen voorleggen. De vraag is daarom of hoger beroep en/of cassatie tegen deze rechterlijke vaststelling toch moet worden opengesteld.

Consultatievragen

- 1. Zijn er nog elementen of stappen in de procedure die ontbreken of die mogelijk kunnen worden geschrapt?**
- 2. Welke soort procedure, verzoekschrift of dagvaarding, leent zich het best voor een collectieve schadevergoedingsactie, gelet op de aard van een collectieve afwikkeling van massaschade?**
- 3. Hoe moet worden omgegaan met de mogelijkheid tot hoger beroep/cassatie tegen de rechterlijke vaststelling van een collectieve schadeafwikkelingsregeling? Volstaat het openstellen van cassatie om op te komen tegen de juridische beoordeling van de schade(vergoeding)? Of is ook het hoger beroep een noodzakelijk rechtsmiddel?**

Rol van de rechter in de procedure

Uit de reacties op het voorontwerp komt het beeld naar voren dat niet voor iedereen duidelijk is welke rol de rechter op welk moment in de procedure speelt. Het voorstel vraagt van de rechter om zowel een rol te spelen als geschilbeslechter als een rol als regisseur van het proces. Dit roept de vraag op in hoeverre de rol van de rechter in een collectieve schadevergoedingsactie wezenlijk anders is dan de rol van de rechter in een reguliere procedure. Ook daarin wordt van de rechter zowel een sturende regierol

Consultatiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetvoorstel uitvoering motie Dijksma"

verwacht als het gaat om de voortgang en het verloop van de procedure en het proberen partijen tot een schikking te bewegen, als een rol als beslisser van het inhoudelijke geschil dat partijen verdeeld houdt.

Net als in elke andere procedure draagt de rechter echter samen met partijen verantwoordelijkheid voor een behoorlijk verloop van de collectieve schadevergoedingsactie. En hoewel de procedure partijen aanspoort tot afwikkeling van een massaschade door een collectieve schikking tussen hen, heeft deze procedure niet doel dat de rechter mede-onderhandelaar of mediator wordt. Wel draagt de rechter een zware verantwoordelijkheid om de procedure samen met partijen in goede banen te leiden. Samen met hen moet hij zorgen dat het debat zo wordt ingericht dat zo snel mogelijk duidelijkheid komt over de hoofdvragen als de ontvankelijkheid van de belangenorganisatie, de aansprakelijkheid van de aangesproken persoon en de vraag voor wie een collectieve schadeafwikkeling moet worden vastgesteld en dat detailvragen over bijvoorbeeld de hoogte van de schade voor een bepaalde (groep) gedupeerde pas later in het debat aan de orde komen. Dit doet de vraag rijzen of de rechter op basis van de huidige regels over voldoende mogelijkheden beschikt om deze regierol te vervullen. Volstaan de huidige wettelijke mogelijkheden in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering of heeft de rechter aanvullend instrumentarium nodig?

Consultatievragen

- 1. Op welke onderdelen in de procedure heeft de rechter een rol die hij niet in een reguliere schadevergoedingsprocedure heeft?**
- 2. Zijn er onderdelen in de procedure, die een afwijkende regeling, rechtvaardigen ten opzichte van een reguliere schadevergoedingsprocedure en waarom?**

Gevraagde oordeel

Een volgend punt dat aandacht behoeft is de vraag of het de rechter in de verschillende fases in de procedure voldoende duidelijk is op basis van welke eisen hij zijn beslissing moet nemen. Wij hebben in ieder geval twee stappen geïdentificeerd, waarin de rechter meer houvast moet worden geboden bij de vraag op basis waarvan hij een uitspraak zal moeten doen. Dit betreft het oordeel over de ontvankelijkheid van een

Consultatiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetvoorstel uitvoering motie Dijksma"

belangenorganisatie (zie hierover II.2) en de vaststelling van een collectieve schadeafwikkelingsregeling.

De vraag die tijdens de consultatie is opgeworpen is de vraag wat een rechter precies dient te doen bij het vaststellen van een collectieve schadeafwikkelingsregeling. Is het een uitspraak zoals in een reguliere schadeprocedure of is het vergelijkbaar met een vaststellingsovereenkomst zoals thans gebruikelijk in de Wet Collectieve Afwikkeling Massaschade? Deze beslissingen vragen een ander soort toetsing van de rechter. Bij de vraag of een collectieve vaststellingsovereenkomst verbindend kan worden verklaard toetst de rechter aan de eisen van de WCAM, waaronder de eis dat de hoogte van de vergoeding redelijk is. Wanneer een concreet oordeel over de schadevergoeding moet worden gegeven in een individuele zaak zal de rechter de schade moeten begroten en in concrete moeten kijken hoeveel schade een individu heeft geleden om de hoogte van de schadevergoeding te kunnen vaststellen. De rol van de rechter verdient op dit punt verduidelijking.

De in het voorontwerp gewekte indruk dat de rechter een schikkingsovereenkomst oplegt, moet worden weggenomen. Evenmin is het zo dat de rechter in alle gevallen waarin hij een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling moet vaststellen, een regeling op basis van volledige schadevergoeding per individuele gedupeerde vaststelt. Als partijen er niet in zijn geslaagd tot een collectieve schikking te komen, geeft de rechter in de uitspraak waarbij hij een collectieve schadeafwikkelingsregeling vaststelt een juridisch oordeel over de schade en schadevergoeding. Hij doet dit mede op basis van daartoe overgelegde voorstellen voor een collectieve afwikkeling van elk van partijen en zo nodig met hulp van een deskundige. Hij stelt niet een schadevergoeding per individu vast maar per schadecategorie. In dat verband rijst mede op basis van de reacties de vraag of Boek 6 BW de rechter voldoende ruimte biedt om op deze wijze tot een vaststelling van een collectieve schadeafwikkelingsregeling in categorieën te komen.

Consultatievragen

- 1. Biedt Boek 6 BW voldoende ruimte aan de rechter om een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling vast te stellen op basis van categorieën?**
- 2. Zijn er nog andere stappen waarbij de rol van de rechter onvoldoende duidelijk is en verduidelijkt dient te worden?**

Consultatiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetvoorstel uitvoering motie Dijksema"

II.2 Nadere invulling toegangseisen en binding gedupeerden

In de consultatie zijn er veel reacties gekomen op de eisen die zijn gesteld aan de ontvankelijkheid van belangenorganisaties die een collectieve schadevergoedingsactie instellen en op de wijze en het moment van binding van gedupeerden. Er is brede kritiek op de formulering van de ontvankelijkheidseisen die te vaag en te algemeen zou zijn en daardoor niet goed toetsbaar door de rechter. Zo achten velen het stellen van de eis van deskundigheid te vaag en het vereiste dat overleg moet zijn gevoerd en dat de termijn van twee weken niet voldoende is, onvoldoende richtinggevend voor partijen. Het voorontwerp zou volgens een aantal reacties te makkelijk toegang bieden tot de collectieve schadevergoedingsprocedure. Dit zou ertoe kunnen leiden dat belangenorganisaties waarvan onduidelijk is in hoeverre de belangen van gedupeerden daadwerkelijk worden behartigd, toch toegang tot de procedure kunnen krijgen. Naast de suggestie dat de eisen specifiekere moeten worden geformuleerd, eventueel in aansluiting op de Claimcode¹, is door sommigen geopperd dat beter met vooraf goed gekeurde organisaties of met certificering voor de duur van de procedure kan worden gewerkt. De Raad voor de rechtspraak meent dat de rechterlijke macht niet voldoende is toegerust om te toetsen of een belangenorganisatie over voldoende deskundigheid beschikt en pleit voor het instellen van een vorm van certificering.

Ook is geopperd te werken met een *lead plaintiff* (Eumedion, Defence Council, SAM). Daarbij kan de rechter selecteren welke organisatie het meest geëigend is om het voortouw te nemen bij de collectieve schadevergoedingsactie. Volgens sommigen zouden andere organisaties zich daarbij aan moeten kunnen sluiten. VNO-NCW vraagt zich af op welke wijze moet worden omgesprongen met belangenorganisaties waarvan tijdens de procedure blijkt dat zij onvoldoende deskundig zijn. Tegelijkertijd pleit een aantal reacties van partijen die in de regel opkomen voor gedupeerde partijen, ervoor de lat voor ontvankelijkheid niet te hoog te leggen (Consumentenbond, BarentsKrans, VEB). Ten slotte is in het kader van de ontvankelijkheid wel gewezen op het risico dat later in de procedure een belangenorganisatie alsnog niet zal voldoen aan de ontvankelijkheidseisen.

Een tweede punt dat veel aandacht in de consultatie krijgt, is de mogelijkheid tot het financieren van collectieve schadevergoedingsacties, met behulp van derdenfinanciering

¹ De Claimcode is te vinden op: <http://www.consumentenbond.nl/morello-bestanden/pdf-algemeen-2013/compljunclaimcodecomm2011.pdf>.

Consultatiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 “wetvoorstel uitvoering motie Dijkema”

(*Third Party Litigation Funding*). Een aantal reacties pleit voor regulering met strenge eisen voor *Third Party Litigation Funding*, bijvoorbeeld in navolging van de Aanbeveling van de Europese Commissie² of een verbod op deze vorm van financieren (ILR, SAM, Defence Council, VNO-NCW). Er wordt vooral gewaarschuwd voor het risico van een tegenstrijdig belang tussen de *funder* van een belangenorganisatie die een percentage van het schikkingsbedrag ontvangt en de benadeelden zelf, die ook gebaat kan zijn bij een andere oplossing dan een volledige schadevergoeding. BarentsKrans merkt juist op dat zorgen over deze vorm van financiering ongegrond zijn en dat inzage in de overeenkomst een oneigenlijk voordeel kan opleveren voor de aangesproken partij en de onderhandelingspositie van de belangenbehartigende organisatie ernstig kan benadelen. Ook Eumedion verzet zich tegen een wettelijke regeling waarin beperkingen worden opgelegd aan *Third Party Litigation Funding*. SAM wijst erop dat financiële prikkels ook noodzakelijk kunnen zijn om massaschadezaken te financieren. Ook de NVvR wijst erop dat sommige zaken niet van de grond komen zonder financiering door derden die een percentage van de opbrengst eisen. Ten slotte pleit de AFM voor het instellen van markttoegangseisen en doorlopend toezicht op claimentiteiten.

Een laatste punt betreft de *regels voor (het moment van) binding van gedupeerden* die moeten worden opgenomen. Veel opmerkingen in de consultatie gaan over de wijze van binding van gedupeerden aan de procedure en het resultaat ervan en over de wenselijkheid van finaliteit. Veel respondenten, vooral uit de hoek van schadeveroorzakende partijen, wensen een eerder tijdstip van binding van gedupeerden, liefst aan het begin van de procedure. Daarbij wijzen de reacties ook op de Europese Aanbeveling voor collectief verhaal van 2013 waarin de Europese Commissie een voorkeur uitspreekt voor *opt in* vooraf boven *opt out*. Daarnaast wensen sommigen de mogelijkheid dat de uitkomst van de procedure bindend is voor alle gedupeerden om meer finaliteit te bereiken en *free riders* zoveel mogelijk te voorkomen. Ook is geopperd dat de rechter het resultaat zelf op basis van de WCAM (maar zonder een verzoek daartoe en zonder betrokkenheid van het gerechtshof Amsterdam) verbindend kan verklaren voor alle gedupeerden. De mogelijkheid voor de rechter om gedupeerden voor wie de verzoeker opkomt, zich ter griffie te laten melden alvorens een schaderegeling op te leggen (artikel 1018g lid 6 Rv), achten sommigen veel te laat. Anderen (Consumentenbond, Rvdv) achten deze mogelijkheid niet in het belang van gedupeerden en daarom niet wenselijk. De Consumentenbond wil juist dat gedupeerden zich pas op

² Aanbeveling van de Commissie van 11 juni 2013 over de gemeenschappelijke beginselen voor mechanismen voor collectieve vorderingen tot staking en tot schadevergoeding in de lidstaten betreffende schendingen van aan het EU-recht ontleende rechten (2013/396/EU), PBEU 2013, L 201/60, beginselen 14-16 en 32.

Consultatiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetvoorstel uitvoering motie Dijkma"

basis van het eindresultaat uitspreken over de vraag of zij gebonden willen zijn. De mogelijkheid dat niet per se voor alle gedupeerden van een bepaalde gebeurtenis maar slechts voor een beperkte groep wordt opgekomen en dat de procedure en het resultaat zich tot die groep beperken, lijkt door de meeste reacties wenselijk te worden geacht.

Discussiepunten

Nadere invulling ontvankelijkheidseisen

De ontvankelijkheidseisen in het voorontwerp vragen op basis van de consultatiereacties om verduidelijking en nadere invulling. Daarbij staat voorop dat deze ontvankelijkheidseisen de rechter in staat stellen een belangenorganisatie die van onvoldoende kwaliteit is of die onvoldoende de belangen van de gedupeerden voor wie zij opkomt, waarborgt, te weren. Dit betekent dat de ontvankelijkheidseisen normatief voldoende streng moeten zijn om een belangenorganisatie die een gebrekkige organisatie heeft of die meer opkomt voor haar eigen belang in plaats van het belang van de gedupeerden, eruit te filteren. Daarnaast betekent het dat de ontvankelijkheidseisen goed toetsbaar door de rechter moeten zijn. Dit uitgangspunt van effectiviteit en toetsbaarheid van de ontvankelijkheidseisen geldt ongeacht voor welke nadere invulling ervan wordt gekozen.

In een aantal reacties wordt er gepleit voor de introductie van het begrip "representativiteit" als ontvankelijkheidsvoorwaarde. Onder het begrip "representativiteit" kunnen echter meerdere betekenissen schuilgaan. Dit kan zowel betrekking hebben op de kwaliteit van de belangenorganisatie, als op de kwantiteit, de omvang van de groep waarvoor wordt opgekomen. De vraag is of het vereiste van representativiteit voldoende houvast biedt voor een rechterlijke toetsing in het kader van een collectieve schadevergoedingsactie en of er daarnaast of in plaats daarvan nog andere eisen nodig zijn.

Een daarbij horende vraag is op welk terrein deze eisen moeten liggen. Gaat het vooral om eisen aan de kwaliteit van belangenorganisaties? Zou dat bereikt kunnen worden door het stellen van nadere eisen aan het bestuursmodel en de transparantie van belangenorganisaties of zijn er andere kwaliteitseisen denkbaar? Of gaat het meer om nadere invulling van inhoudelijke eisen aan de ontvankelijkheid, zoals de *numerosity*-eis uit het voorontwerp? Deze eis is nu opgenomen in artikel 3:305a, lid 5, sub d, BW, maar er is niet nader ingevuld op welke manier deze norm getoetst kan worden. De *numerosity*-eis ziet bovendien uitsluitend op de getalsmatige representativiteit van de

Consultatiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetvoorstel uitvoering motie Dijksma"

belangenorganisatie. Zouden naast het vereiste van voldoende gewaarborgde belangen uit artikel 3:305a lid 2, nog andere inhoudelijke ontvankelijkheidseisen moeten worden gesteld?

Als het gaat om kwaliteitseisen voor de belangenorganisatie kan nog gewezen worden het wetsvoorstel bestuur in toezicht dat op dit moment in voorbereiding is. Dit voorstel stelt nadere eisen aan de wijze waarop stichtingen en verenigingen opereren. Deze regeling biedt een wettelijke grondslag voor de instelling van een toezichthoudend orgaan bij verenigingen en stichtingen en bevat een voor alle rechtspersonen geldende regeling voor de taak van het toezichthoudend orgaan en zijn leden en een regeling voor tegenstrijdig belang.

Consultatievragen

- 1. Kan de introductie van representativiteit als ontvankelijkheidsvereiste toegevoegde waarde hebben?**
- 2. Welke normen lenen zich om als kwalitatieve ontvankelijkheidseis te worden opgenomen, vanuit het oogpunt van effectiviteit en toetsbaarheid?**
- 3. Welke normen lenen zich om als inhoudelijke ontvankelijkheidseis opgenomen te worden, vanuit het oogpunt van effectiviteit en toetsbaarheid?**
- 4. Hoe kan de numerosity-eis in het kader van de ontvankelijkheid worden aangetoond?**

Third Party Litigation Funding

Op dit moment is er slechts geringe ervaring met *Third Party Litigation Funding*. In het voorontwerp is aangegeven dat de rechter in het kader van de ontvankelijkheidstoetsing inzage moet kunnen krijgen in de financieringsovereenkomst om te bekijken hoe daarin de invloed van de financier op de procedure is geregeld en of die regeling niet in de weg staat aan een zorgvuldige behartiging van de belangen van de benadeelden om de financiering in zijn afweging mee te nemen.

Consultatiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetvoorstel uitvoering motie Dijkema"

De Aanbeveling van de Europese Commissie stelt strengere eisen dan het wetsvoorstel. De Aanbeveling adviseert de lidstaten om belangenorganisaties wettelijk te verplichten de rechter inzage te geven in de oorsprong van de middelen die zij gebruiken om een collectieve vordering te financieren. Daarnaast moet de rechter de behandeling van een zaak kunnen schorsen, wanneer er een belangenconflict bestaat tussen de financier en de belangenorganisatie, of wanneer de financier over onvoldoende middelen beschikt om te voldoen aan verplichtingen ten opzichte van de belangenorganisatie of de verweerder. Voorts adviseert de Aanbeveling de lidstaten ervoor te zorgen dat financiers geen rechtstreekse invloed kunnen uitoefenen op de procedurele beslissingen van de eisende partijen, of het financieren van vorderingen tegen concurrenten, dan wel buitensporige rente in rekening te brengen op de ter beschikking gestelde financiële middelen. *Third Party Litigation Funding* kan een bijdrage leveren in het vergroten van toegang tot de rechter. Anderzijds moet voorkomen worden dat er misbruik van wordt gemaakt.

Consultatievragen

- 1. Is er een noodzaak tot het opnemen van nadere eisen voor *Third Party Litigation Funding*? Wie zouden er moeten worden beschermd door deze eisen?**
- 2. Welke eisen zouden moeten worden gesteld? Lenen de eisen van de Commissie zich wel of niet voor overname en waarom wel? Zijn de normen toetsbaar door de rechter?**
- 3. Wanneer zou de toetsing van deze eisen moeten plaatsvinden?**

Binding van gedupeerden

De binding van gedupeerden en de wijze waarop invulling wordt gegeven aan een *numerosity*-eis bij de beoordeling van de ontvankelijkheid hangen met elkaar samen, maar zijn niet één op één hetzelfde. Bij de vraag naar de binding van gedupeerden gaat het erom op welk moment de aangesproken partij weet voor wie een collectieve schadeafwikkeling is of wordt vastgesteld. Ook als strenge eisen zouden worden gesteld voor de *numerosity*-eis is de vraag relevant hoe en wanneer binding van gedupeerden plaatsvindt. Zou dit al aan het begin van de procedure moeten? Of juist op een later moment?

Consultatiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015
"wetvoorstel uitvoering motie Dijksma"

Consultatievragen

1. Op welk moment in de procedure zou duidelijkheid moeten bestaan over de vraag voor wie een collectieve schadeafwikkeling is/wordt vastgesteld waarmee deze personen ook aan de uitkomst zijn gebonden?

Uitvoering motie Dijksma: Consultatiereacties

1. AFM
2. BarentsKrans
3. Bentham IMF (TPF)
4. Consumentenbond
5. Defence Council
6. DLA Piper
7. Eumedion
8. KBvG
9. Koster &.. (artikel TOR)
10. Nederlandse Orde van Advocaten (cie procesrecht)
11. Nederlandse Orde van Advocaten (cie verzekeringsrecht)
12. Nederlandse Vereniging van Banken
13. Nederlandse Vereniging voor de Rechtspraak
14. Presentatie Ruud Hermans (Vereniging Corporate Litigation)
15. Raad voor de rechtspraak
16. Rabobank
17. SAM
18. Stijn Franken
19. US Chamber of Commerce Institute for Legal Reform
20. VEB
21. Verbond van Verzekeraars
22. VEUIO
23. VNO-MKB

E-MAILS UITNODIGINGEN

10,2,e

BD/DWJZ/BMO

4

Van:

DWJZ12 - DWJZ

Verzonden:

donderdag 8 januari 2015 16:14

Aan:

DWJZ12 - DWJZ

CC:

10,2,e

Onderwerp:

- BD/DWJZ/PR

Bericht naar aanleiding van uw reactie op het voorontwerp van het wetsvoorstel "uitvoering motie Dijksema".

Categorieën:

10,2,e

Geachte heer/mevrouw,

U ontvangt dit bericht omdat u gereageerd heeft op de internetconsultatie van het wetsvoorstel "uitvoering motie Dijksema".

Op 1 oktober 2014 is de consultatietermijn van het wetsvoorstel "uitvoering motie Dijksema" verstreken. Gedurende deze maand zijn er nog verschillende reacties nagekomen, waardoor wij ons pas begin december een volledig beeld hebben kunnen vormen van de reacties op de consultatie. Wij willen eenieder bedanken voor de inhoudelijke goed gemotiveerde consultatiereacties, die wij hebben mogen ontvangen.

Onze eerste indruk van de consultatie is dat de reacties een gemengd beeld laten zien waarbij een aantal onderwerpen uit het voorstel nadere aandacht vraagt. Daarom hebben wij besloten alle belanghebbenden te blijven betrekken bij de verdere uitwerking van het voorstel naar aanleiding van de consultatie. In het voorjaar van 2015 zullen wij een ronde tafel bijeenkomst houden voor alle partijen die hebben gereageerd op het voorstel. Tijdens die bijeenkomst kunt u met elkaar en met ons verder van gedachten wisselen over een regeling voor een collectieve schadevergoedingsactie, de belangrijkste knelpunten daarin en hoe deze kunnen worden ondervangen. Die gedachtewisseling zal plaatsvinden aan de hand van een discussiestuk dat u op voorhand zal worden toegestuurd.

U ontvangt nadere informatie van ons in de loop van februari.

Met vriendelijke groet,

10,2,e

(51)

10,2,e

BD/DWJZ/BMO

Van: 10,2,e - BD/DWJZ/PR
Verzonden: dinsdag 27 oktober 2015 17:02
Aan: 10,2,e - BD/DWJZ/PR
CC: DWJZ12 - DWJZ; 10,2,e BD/DWJZ/PR
Onderwerp: Stakeholdersbijeenkomst wetsvoorstel uitvoering motie Dijksema
Bijlagen: j-21883-routebeschrijving-mvenj-2.pdf; Programma stakeholdersbijeenkomst 3-11 Motie Dijksema.pdf; 2015 Aanbevelingen Juristengroep uitvoering motie Dijksema.pdf

Categorieën:

10,2,e

Geachte heer/mevrouw

U heeft zich opgegeven als deelnemer aan de stakeholdersbijeenkomst op **3 november aanstaande** over het wetsvoorstel uitvoering motie Dijksema.

De bijeenkomst zal plaatsvinden in de **Amalia-zaal (Z-01-39)**, bij het **Ministerie van Veiligheid en Justitie, Turfmarkt 147, Den Haag** van **14:30 uur tot 16:30 uur**. De zaal is vanaf **14:00 uur** geopend.

Het programma van de stakeholdersbijeenkomst en een routebeschrijving zijn bijgevoegd evenals een document met concept-aanbevelingen voor de wetgever. Dit document is opgesteld door de juristengroep die na de vorige bijeenkomst is geformeerd.

De bijeenkomst zal worden geopend door de Minister van Veiligheid en Justitie, waarna de juristengroep haar aanbevelingen zal presenteren. Daarna is er ruimte voor discussie, waarna de juristengroep haar aanbevelingen zal finaliseren.

Om de bijeenkomst zelf zo goed mogelijk te laten verlopen, ontvangen wij graag **voor maandag** schriftelijk uw eerste (globale) reactie over de aanbevelingen. Uiteraard staat het u vrij deze reactie mondeling verder toe te lichten.

Gelet op de beperkte capaciteit van de zaal en de beveiligingsmaatregelen willen wij u dringend doch vriendelijk verzoeken eventuele wijzigingen in de afvaardiging naar de stakeholdersbijeenkomst tijdig aan ons voor te leggen. Dit kan via een reactie aan ons secretariaat (DWJZ12@minvenj.nl).

Vergeet u niet om een geldig identiteitsbewijs mee te nemen om toegang te krijgen tot ons ministerie.

Wij hopen op een vruchtbare bijeenkomst.

Met vriendelijke groet,

10,2,e

**Programma stakeholdersbijeenkomst
3 november 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijkssma"**

Voorzitter: 10.2.e (Hoofd sector Privaatrecht, directie wetgeving en juridische zaken, Ministerie van Veiligheid en Justitie)

Locatie: Amalia-zaal (Z-01-39), Ministerie van Veiligheid en Justitie, Turfmarkt 147, Den Haag

Programma

14:30-14:35 uur: Opening door de Minister van Veiligheid en Justitie

14:35-15:15 uur: Presentatie aanbevelingen juristengroep

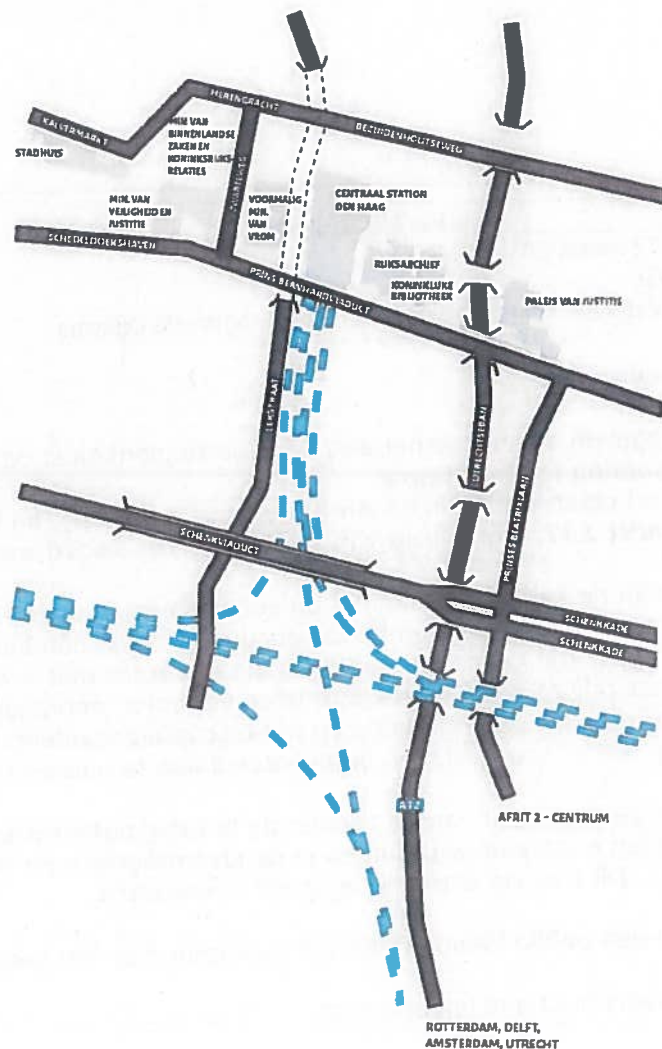
15:15-16:30 uur: Discussie over aanbevelingen

16:30-17:30 uur: Afronding en borrel

Toegang tot het Ministerie van Veiligheid en Justitie is alleen mogelijk op vertoon van een geldig identiteitsbewijs. U bent aangemeld en kunt direct doorlopen naar de zaal, die zich op de 1^e verdieping bevindt in de Zuidtoren. Bij problemen met uw aanmelding, kunt u contact opnemen met 10.2.e. Zij zal u dan naar de zaal begeleiden. De zaal is vanaf **14:00 uur** geopend. In verband met opening door de Minister wordt u verzocht om in ieder geval voor **14:30 uur** aanwezig te zijn.

Zo bereikt u het ministerie van Veiligheid en Justitie

**Ministerie van Veiligheid
en Justitie**
Bestuursdepartement
Hoofdingang
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
T 070 370 79 11

Ingang Zwarteweg
(o.a. de fietsenstalling)
Zwarteweg 48
2511 VS Den Haag

Ingang
Schedeldoekshaven
(afgifte kleine goederen)
Schedeldoekshaven 552
2511 EP Den Haag

buiten reikwijdte

From: 10.2.e - BD/DWJZ/BMO
Sent: donderdag 12 maart 2015 14:45
To: DWJZ12 - DWJZ
Subject: FW: Expertbijeenkomst wetsvoorstel uitvoering motie Dijkssma

Geachte heer/mevrouw,

U heeft zich opgegeven als deelnemer aan de expertbijeenkomst op **9 april aanstaande** over het wetsvoorstel uitvoering motie Dijkssma. De bijeenkomst zal plaatsvinden in de **Amalia-zaal (Z-01-39)**, bij het **Ministerie van Veiligheid en Justitie, Turfmarkt 147, Den Haag** van **14:00 uur tot 16:30 uur**.

Het programma van de expertbijeenkomst en een routebeschrijving zijn bijgevoegd evenals een discussiedocument voor de bijeenkomst. Dit document bevat een aantal vraagpunten die in de consultatie naar voren zijn gekomen en die wij graag verder met u willen bespreken. Om de bijeenkomst zelf zo goed mogelijk te laten verlopen, ontvangen wij graag **één week** voor de bijeenkomst schriftelijk uw eerste reactie op het discussiedocument. Uiteraard staat het u vrij deze reactie mondeling verder toe te lichten en eventueel aan te passen naar aanleiding van de bespreking.

Gelet op de beperkte capaciteit van de zaal en de beveiligingsmaatregelen willen wij u dringend doch vriendelijk verzoeken eventuele wijzigingen in de afvaardiging naar de expertbijeenkomst tijdig aan ons voor te leggen. Dit kan via een reactie op dit e-mailadres.

Vergeet u niet om een geldig identiteitsbewijs mee te nemen om toegang te krijgen tot ons ministerie.

Wij hopen op een constructieve bijeenkomst.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Programma expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma"

Voorzitter: 10,2,e (Hoofd sector Privaatrecht, directie wetgeving en juridische zaken, Ministerie van Veiligheid en Justitie)

Locatie: Amalia-zaal (Z-01-39), Ministerie van Veiligheid en Justitie, Turfmarkt 147, Den Haag

Programma

14:00-14:30 uur: Ontvangst

14:30-16:30 uur: Bespreking discussiedocument naar aanleiding van de inbreng

16:30-17:30 uur: Afronding en borrel

Toegang tot het Ministerie van Veiligheid en Justitie is alleen mogelijk op vertoon van een geldig identiteitsbewijs. U bent aangemeld en kunt direct doorlopen naar de zaal, die zich op de 1^e verdieping bevindt in de Zuidtoren. Bij problemen met uw aanmelding, kunt u contact opnemen met 10,2,e. Zij zal u dan naar de zaal begeleiden.

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma"

I. Inleiding en voorontwerp

Van 1 juli tot 15 oktober heeft een consultatie plaatsgevonden over een voorontwerp ter uitvoering van de motie Dijksma. Deze motie van de huidige staatssecretaris van Economische Zaken is met brede steun van de Tweede Kamer aangenomen en verzoekt de regering om de mogelijkheden van slachtoffers om collectief hun schade vergoed te krijgen te verbeteren door invoering van een collectieve schadevergoedingsactie.

Het voorontwerp gaat uit van een verzoekprocedure in stappen, gericht op het bereiken van een schikking. Als partijen daar niet in slagen, ook niet nadat aansprakelijkheid is vastgesteld en de rechter zo nodig aanvullende beslissingen heeft gegeven over bijvoorbeeld causaliteit of eigen schuld, gaat de rechter over tot het vaststellen van een collectieve schaderegeling, mede op basis van een voorstel daartoe van partijen. Het voorontwerp stelt aanvullende ontvankelijkheidseisen voor een collectieve schadevergoedingsactie, naast de eisen van artikel 3:305a lid 1 BW.

Individuele gedupeerden worden volgens het voorontwerp gebonden doordat zij nadat een collectieve schikking is bereikt, een derdenbeding aanvaarden, of nadat een de rechter een collectieve schadevergoedingsregeling heeft vastgesteld door aanvaarding van de daarin voor hen voorziene regeling. De rechter kan gedupeerden vragen zich te committeren voordat hij zijn uitspraak doet, maar hoeft dit niet te doen. Tegen beslissingen van de rechter over de ontvankelijkheid, aansprakelijkheid en tegen diens deelbeslissingen staan hoger beroep en cassatie open. Tegen een door de rechter vastgestelde collectieve schaderegeling niet. Het voorontwerp voorziet in een proceskostenregeling op basis van de gewone regels dat de verliezer betaalt op basis van het geldende tarief en puntenstelsel.

II. Uitkomsten consultatie

Het beeld dat uit de consultatie naar voren komt is dat er steun is voor de invoering van een collectieve schadevergoedingsactie als "stok achter de deur". Uit de consultatie is eveneens gebleken dat er behoefte is aan een stroomlijning van de procedure, een verduidelijking van de regels inzake ontvankelijkheid van belangenorganisaties en een aanscherping van de regels voor de binding van gedupeerden

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma"

II.1 Herziene vormgeving van de procedure

De wijze waarop de collectieve schadevergoedingsactie in het voorontwerp is vormgegeven heeft de nodige, kritische, reacties opgeroepen.

Vrijwel alle reacties vinden de procedure zoals beschreven in het voorstel (te) ingewikkeld. Veel reacties menen dat het voorontwerp op dit punt niet is geslaagd. Zij menen dat de procedure teveel stappen heeft en daardoor te stroperig wordt. Dit brengt een efficiënte afwikkeling in gevaar. Ook missen sommigen een duidelijke beslisboom voor de rechter over alle aspecten (causaliteit, eigen schuld, omvangschade) van de massaschade, hoewel de mogelijkheid tot het vragen van deelbeslissingen hierin op zichzelf wel voorziet. Veel reacties suggereren dat de procedure eenvoudiger kan door stappen te schrappen.

Ook de keuze voor de verzoekschriftprocedure stuit op kritiek. Sommige partijen achten een collectieve schadevergoedingsactie bij uitstek een vorderingsprocedure en vinden de voordelen van de verzoekschriftprocedure (ruimere reglemogelijkheden voor de rechter) niet opwegen tegen de nadelen. Het ontbreken van de mogelijkheid tot vrijwaring wordt daarbij expliciet als bezwaar genoemd.

Daarnaast is er bezwaar tegen de keuze om geen rechtsmiddel open te stellen tegen de uiteindelijke vaststelling van een regeling voor de afwikkeling van massaschade. Veel respondenten menen dat deze beslissing van de rechter zo belangrijk is dat hiertegen beroep moet open staan.

Ten slotte is er in de consultatie op gewezen dat de rol van de rechter in de procedure onduidelijk is. Een aantal reacties merkt op dat het voor de rechter heel lastig zal zijn een collectieve schadevergoedingsregeling vast te stellen en dat onduidelijk is op basis van welke normering hij dit moet doen en wat het karakter ervan is (opgelegde schikking of rechterlijk oordeel). Sommige reacties vragen zich af of de rechter wel geschikt is om enerzijds de rol te spelen van procesbegeleider in het bereiken van een schikking en anderzijds de rol van beslissers. Daarnaast zijn er vragen over de rol van de rechter bij het vaststellen van een regeling voor collectieve schadevergoeding. Beschikt de rechter wel over voldoende relevante informatie om dit te kunnen, gezien het complexe karakter van een collectieve schadeafwikkeling en de betrokkenheid van derden (zoals verzekeraars) bij dit proces? Ook twijfelen sommige reacties of de rechter een regeling vaststelt/zou moeten vaststellen die vooral gebaseerd is op een redelijkheidstoets voor

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma"

wat betreft de hoogte van de aan gedupeerden per categorie toegekende vergoeding of dat de rechter een volledige juridische vaststelling van de omvang van de schade en toekenning van schadevergoeding per categorie doet/zou moeten doen. Ten slotte vragen sommigen zich af of de schadeafwikkeling zelf niet onder regie van bijvoorbeeld een rechter-commissaris zou moeten plaatsvinden.

Discussiepunten

Inrichting procedure

De opmerkingen in de consultatiereacties dat de procedure in stappen zoals uitgeschreven in het voorontwerp, ingewikkeld en stroperig is roept de vraag op hoe de procedure kan worden ingericht om efficiënt en effectief te kunnen zijn voor de collectieve afwikkeling van massaschade. Sommige stappen zullen in elk geval nodig zijn om tot een collectieve afwikkeling van de massaschade te komen. Andere stappen hoeven misschien niet te worden uitgeschreven of kunnen geheel worden gemist. De vraag is dan welke stappen noodzakelijk onderdeel van een collectieve schadevergoedingsactie zijn en welke stappen kunnen of moeten worden geschrapt.

De keuze in het voorontwerp voor een verzoekschriftprocedure was mede ingegeven om de grote regierol van de rechter extra en de gezamenlijke verantwoordelijkheid van partijen in de procedure te benadrukken. De vraag is of de inrichting van de procedure als een dagvaardingsprocedure, meer recht doet aan de contentieuze elementen van een collectieve schadevergoedingsactie. Als hiervoor wordt gekozen, kunnen elementen uit het voorstel worden geschrapt. Denk bijvoorbeeld aan de bepalingen over het toetsing van het verweer dat de Nederlandse rechter geen rechtsmacht heeft (artikel 1018c, lid 3, Rv.) en de bepaling over de mogelijkheid om hangende de procedure een voorlopige voorziening te vragen (artikel 1018c, lid 7, Rv). Daarnaast biedt de dagvaardingsprocedure de mogelijkheid om partijen in vrijwaring op te roepen, een mogelijkheid die niet was opgenomen in het voorontwerp. Ook kent de dagvaardingsprocedure een regeling voor verstek en verzet.

In het voorontwerp is ervoor gekozen om de procedure te stroomlijnen door uitsluiting van hoger beroep en cassatie tegen de rechterlijke vaststelling van een collectieve schadeafwikkelingsregeling en door de termijnen voor hoger beroep en cassatie voor het overige in te korten. Het doel daarvan was een langdurige en complexe rechtsgang te vermijden. Zo wordt immers voorkomen dat in een hogere instantie het debat over de schade(vergoeding) volledig opnieuw wordt gevoerd. Het nadeel van uitsluiting van

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijkema"

hoger beroep en cassatie tegen de rechterlijke vaststelling van een collectieve schadeafwikkelingsregeling is dat partijen de uitkomst van hun geschil op een heel belangrijk punt niet aan een hogere rechter kunnen voorleggen. De vraag is daarom of hoger beroep en/of cassatie tegen deze rechterlijke vaststelling toch moet worden opengesteld.

Consultatievragen

- 1. Zijn er elementen of stappen in de procedure die kunnen worden geschrapt?**
- 2. Welke soort procedure, verzoekschrift of dagvaarding, leent zich het best voor een collectieve schadevergoedingsactie?**
- 3. Hoe moet worden omgegaan met de mogelijkheid tot hoger beroep/cassatie tegen de rechterlijke vaststelling van een collectieve schadeafwikkelingsregeling? Volstaat het openstellen van cassatie om op te komen tegen de juridische beoordeling van de schade(vergoeding)? Of is (ook) het hoger beroep een noodzakelijk rechtsmiddel?**

Rol van de rechter in de procedure

Uit de reacties op het voorontwerp komt het beeld naar voren dat niet voor iedereen duidelijk is welke rol de rechter op welk moment in de procedure speelt. Het voorstel vraagt van de rechter om zowel een rol te spelen als geschilbeslechter als een rol als regisseur van het proces. Dit roept de vraag op in hoeverre de rol van de rechter in een collectieve schadevergoedingsactie wezenlijk anders is dan de rol van de rechter in een reguliere procedure. Ook daarin wordt van de rechter zowel een sturende regierol verwacht als het gaat om de voortgang en het verloop van de procedure en het proberen partijen tot een schikking te bewegen, als een rol als beslisser van het inhoudelijke geschil dat partijen verdeeld houdt.

Hoewel de procedure partijen aanspoort tot afwikkeling van een massaschade door een collectieve schikking tussen hen, heeft deze procedure niet tot doel dat de rechter mede-onderhandelaar of mediator wordt. Wel draagt de rechter een verantwoordelijkheid om

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijkema"

de procedure samen met partijen in goede banen te leiden. Samen met hen moet hij zorgen dat het debat zo wordt ingericht dat zo snel mogelijk duidelijkheid komt over de hoofdvragen als de ontvankelijkheid van de belangenorganisatie, de aansprakelijkheid van de aangesproken persoon en de vraag voor wie een collectieve schadeafwikkeling moet worden vastgesteld en dat detailvragen over bijvoorbeeld de hoogte van de schade voor een bepaalde (groep) gedupeerde pas later in het debat aan de orde komen. Dit doet de vraag rijzen of de rechter op basis van de huidige regels over voldoende mogelijkheden beschikt om deze regierol te vervullen. Volstaan de huidige wettelijke mogelijkheden in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering of heeft de rechter aanvullend instrumentarium nodig?

Consultatievragen

1. Zijn er onderdelen in de procedure, die een afwijkende regeling rechtvaardigen ten opzichte van een reguliere schadevergoedingsprocedure en waarom?

Gevraagde oordeel

Een volgend punt dat aandacht behoeft is de vraag of het de rechter in de verschillende fases in de procedure voldoende duidelijk is op basis van welke normen hij zijn beslissing moet nemen. Wij hebben in ieder geval twee stappen geïdentificeerd, waarin de rechter meer houvast moet worden geboden bij de vraag op basis waarvan hij een uitspraak zal moeten doen. Dit betreft het oordeel over de ontvankelijkheid van een belangenorganisatie (zie hierover II.2) en de vaststelling van een collectieve schadeafwikkelingsregeling.

De vraag die tijdens de consultatie is opgeworpen is de vraag wat een rechter precies dient te doen bij het vaststellen van een collectieve schadeafwikkelingsregeling. Is het een uitspraak zoals in een reguliere schadeprocedure of is het vergelijkbaar met een vaststellingsovereenkomst zoals thans gebruikelijk in de Wet Collectieve Afwikkeling Massaschade? Deze beslissingen vragen een ander soort toetsing van de rechter. Bij de vraag of een collectieve vaststellingsovereenkomst verbindend kan worden verklaard toetst de rechter aan de eisen van de WCAM, waaronder de eis dat de hoogte van de vergoeding redelijk is. Wanneer een concreet oordeel over de schadevergoeding moet

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijkma"

worden gegeven in een individuele zaak zal de rechter de schade moeten begroten en in concrete moeten kijken hoeveel schade een individu heeft geleden om de hoogte van de schadevergoeding te kunnen vaststellen. De rol van de rechter verdient op dit punt verduidelijking.

De in het voorontwerp gewekte indruk dat de rechter een schikkingsovereenkomst oplegt, willen we wegnemen. Evenmin is het zo dat de rechter in alle gevallen waarin hij een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling moet vaststellen, een regeling op basis van volledige schadevergoeding per individuele gedupeerde kan vaststellen. De rechter geeft in de uitspraak waarbij hij een collectieve schadeafwikkelingsregeling vaststelt een juridisch oordeel over de schade en schadevergoeding. Hij doet dit mede op basis van daartoe overgelegde voorstellen voor een collectieve afwikkeling van elk van partijen en zo nodig met hulp van een deskundige. Hij stelt niet een schadevergoeding per individu vast, maar per schadecategorie. In dat verband rijst mede op basis van de reacties de vraag of Boek 6 BW de rechter voldoende ruimte biedt om op deze wijze tot een vaststelling van een collectieve schadeafwikkelingsregeling in categorieën te komen.

Consultatievragen

1. Biedt Boek 6 BW voldoende ruimte aan de rechter om een regeling voor een collectieve schadeafwikkeling vast te stellen op basis van categorieën?

II.2 Nadere invulling toegangseisen en binding gedupeerden

In de consultatie zijn er veel reacties gekomen op de eisen die zijn gesteld aan de ontvankelijkheid van belangenorganisaties die een collectieve schadevergoedingsactie instellen en op de wijze en het moment van binding van gedupeerden. Er is brede kritiek op de formulering van de ontvankelijkheidseisen die te vaag en te algemeen zou zijn en daardoor niet goed toetsbaar door de rechter. Het voorontwerp zou volgens een aantal reacties te makkelijk toegang bieden tot de collectieve schadevergoedingsprocedure. Dit zou ertoe kunnen leiden dat belangenorganisaties waarvan onduidelijk is in hoeverre de belangen van gedupeerden daadwerkelijk worden behartigd, toch toegang tot de procedure kunnen krijgen. Naast de suggestie dat de eisen specifiekere moeten worden

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma"

geformuleerd, eventueel in aansluiting op de Claimcode¹, is door sommigen geopperd dat beter met vooraf goed gekeurde organisaties of met certificering voor de duur van de procedure kan worden gewerkt.

Ook is geopperd te werken met een *lead plaintiff*. Daarbij kan de rechter selecteren welke organisatie het meest geëigend is om het voortouw te nemen bij de collectieve schadevergoedingsactie. Volgens sommigen zouden andere organisaties zich daarbij aan moeten kunnen sluiten. Ook is de vraag gesteld op welke wijze moet worden omgesprongen met belangenorganisaties waarvan tijdens de procedure blijkt dat zij onvoldoende deskundig zijn. Tegelijkertijd pleit een aantal reacties van partijen die in de regel opkomen voor gedupeerde partijen, ervoor de lat voor ontvankelijkheid niet te hoog te leggen. Ten slotte is in het kader van de ontvankelijkheid wel gewezen op het risico dat later in de procedure een belangenorganisatie alsnog niet zal voldoen aan de ontvankelijkheidseisen.

Een tweede punt dat veel aandacht in de consultatie krijgt, is de mogelijkheid tot het financieren van collectieve schadevergoedingsacties, met behulp van derdenfinanciering (*Third Party Litigation Funding*). Een aantal reacties pleit voor regulering met strenge eisen voor *Third Party Litigation Funding*, bijvoorbeeld in navolging van de Aanbeveling van de Europese Commissie² of een verbod op deze vorm van financieren vanwege het risico van een tegenstrijdig belang tussen de *funder* van een belangenorganisatie die een percentage van het schikkingsbedrag ontvangt en de benadeelden zelf, die ook gebaat kunnen zijn bij een andere oplossing dan een volledige schadevergoeding. Ook is voorgesteld markttoegangseisen en doorlopend toezicht op claimtiteiten in te stellen. Anderen achten zorgen over deze vorm van financiering ongegrond en financiële prikkels noodzakelijk om massaschadezaken te financieren. Zij merken op dat inzage in de afspraken de onderhandelingspositie van de eiser ernstig benadeelt.

Een laatste punt betreft de *regels voor (het moment van) binding van gedupeerden* die moeten worden opgenomen. Veel opmerkingen in de consultatie gaan over de wijze van binding van gedupeerden aan de procedure en het resultaat ervan en over de wenselijkheid van finaliteit. Veel respondenten wensen een eerder tijdstip van binding van gedupeerden, liefst aan het begin van de procedure. Daarbij wijzen de reacties ook

¹ De Claimcode is te vinden op: <http://www.consumentenbond.nl/morello-bestanden/pdf-algemeen-2013/compljunclaimcodecomm2011.pdf>.

² Aanbeveling van de Commissie van 11 juni 2013 over de gemeenschappelijke beginselen voor mechanismen voor collectieve vorderingen tot staking en tot schadevergoeding in de lidstaten betreffende schendingen van aan het EU-recht ontleende rechten (2013/396/EU), PBEU 2013, L 201/60, beginselen 14-16 en 32.

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksema"

op de Europese Aanbeveling voor collectief verhaal van 2013 waarin de Europese Commissie een voorkeur uitspreekt voor *opt in* vooraf boven *opt out*. Daarnaast wensen sommigen de mogelijkheid dat de uitkomst van de procedure bindend is voor alle gedupeerden om meer finaliteit te bereiken en *free riders* zoveel mogelijk te voorkomen. Ook is geopperd dat de rechter het resultaat zelf op basis van de WCAM (maar zonder een verzoek daartoe en zonder betrokkenheid van het gerechtshof Amsterdam) verbindend kan verklaren voor alle gedupeerden. De mogelijkheid voor de rechter om gedupeerden voor wie de verzoeker opkomt, zich ter griffie te laten melden alvorens een schaderegeling op te leggen (artikel 1018g lid 6 Rv), achten sommigen (veel) te laat. Anderen (Consumentenbond, Rvdr) achten deze mogelijkheid niet in het belang van gedupeerden en daarom niet wenselijk. De Consumentenbond wil juist dat gedupeerden zich pas op basis van het eindresultaat uitspreken over de vraag of zij gebonden willen zijn. De mogelijkheid dat niet per se voor alle gedupeerden van een bepaalde gebeurtenis maar slechts voor een beperkte groep wordt opgekomen en dat de procedure en het resultaat zich tot die groep beperken, lijkt door de meeste reacties wenselijk te worden geacht.

Discussiepunten

Nadere invulling ontvankelijkheidseisen

De ontvankelijkheidseisen in het voorontwerp vragen op basis van de consultatiereacties om verduidelijking en nadere invulling. Daarbij staat voorop dat deze ontvankelijkheidseisen de rechter in staat stellen een belangenorganisatie die van onvoldoende kwaliteit is of die onvoldoende de belangen van de gedupeerden voor wie zij opkomt, waarborgt, te weren. Dit betekent dat de ontvankelijkheidseisen normatief voldoende streng moeten zijn om een belangenorganisatie die een gebrekkige organisatie heeft of die meer opkomt voor haar eigen belang in plaats van het belang van de gedupeerden, eruit te filteren. Daarnaast betekent het dat de ontvankelijkheidseisen goed toetsbaar door de rechter moeten zijn. Dit uitgangspunt van effectiviteit en toetsbaarheid van de ontvankelijkheidseisen geldt ongeacht voor welke nadere invulling ervan wordt gekozen.

In een aantal reacties wordt er gepleit voor de introductie van het begrip "representativiteit" als ontvankelijkheidsvoorwaarde. Onder het begrip "representativiteit" kunnen meerdere betekenissen schuilgaan. Dit kan zowel betrekking hebben op de kwaliteit van de belangenorganisatie, als op de kwantiteit, de omvang van de groep waarvoor wordt opgekomen. De vraag is of het vereiste van representativiteit

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma"

wel houvast biedt voor een rechterlijke toetsing in het kader van een collectieve schadevergoedingsactie en of er daarnaast of in plaats daarvan nog andere eisen nodig zijn.

Een daarbij horende vraag is op welk terrein deze eisen moeten liggen. Gaat het vooral om eisen aan de kwaliteit van belangenorganisaties? Zou dat bereikt kunnen worden door het stellen van nadere eisen aan het bestuursmodel en de transparantie van belangenorganisaties of zijn er andere kwaliteitseisen denkbaar? Of gaat het meer om nadere invulling van inhoudelijke eisen aan de ontvankelijkheid, zoals de *numerosity*-eis uit het voorontwerp? Deze eis is nu opgenomen in artikel 3:305a, lid 5, sub d, BW, maar er is niet nader ingevuld op welke manier deze norm getoetst kan worden. De *numerosity*-eis ziet bovendien uitsluitend op de getalsmatige representativiteit van de belangenorganisatie. Zouden naast het vereiste van voldoende gewaarborgde belangen uit artikel 3:305a lid 2, nog andere inhoudelijke ontvankelijkheidseisen moeten worden gesteld?

Consultatievragen

- 1. Kan de introductie van 'representativiteit' als ontvankelijkheidsvereiste toegevoegde waarde hebben?**
- 2. Welke normen lenen zich om als kwalitatieve ontvankelijkheidseis te worden opgenomen, vanuit het oogpunt van effectiviteit en toetsbaarheid?**
- 3. Welke normen lenen zich om als inhoudelijke ontvankelijkheidseis opgenomen te worden, vanuit het oogpunt van effectiviteit en toetsbaarheid?**
- 4. Hoe kan een numerosity-eis in het kader van de ontvankelijkheid worden aangetoond?**

Third Party Litigation Funding

Op dit moment is er slechts geringe ervaring met *Third Party Litigation Funding*. In het voorontwerp is aangegeven dat de rechter in het kader van de ontvankelijkheidstoetsing inzage moet kunnen krijgen in de financieringsovereenkomst om te bekijken hoe daarin de invloed van de financier op de procedure is geregeld en of die regeling niet in de weg

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksema"

staat aan een zorgvuldige behartiging van de belangen van de benadeelden om de financiering in zijn afweging mee te nemen.

De Aanbeveling van de Europese Commissie stelt strengere eisen dan het wetsvoorstel. De Aanbeveling adviseert de lidstaten om belangenorganisaties wettelijk te verplichten de rechter inzage te geven in de oorsprong van de middelen die zij gebruiken om een collectieve vordering te financieren. Daarnaast moet de rechter de behandeling van een zaak kunnen schorsen, wanneer er een belangenconflict bestaat tussen de financier en de belangenorganisatie, of wanneer de financier over onvoldoende middelen beschikt om te voldoen aan verplichtingen ten opzichte van de belangenorganisatie of de verweerder. Voorts adviseert de Aanbeveling de lidstaten ervoor te zorgen dat financiers geen rechtstreekse invloed kunnen uitoefenen op de procedurele beslissingen van de eisende partijen, of het financieren van vorderingen tegen concurrenten, dan wel buitensporige rente in rekening te brengen op de ter beschikking gestelde financiële middelen. *Third Party Litigation Funding* kan een bijdrage leveren in het vergroten van toegang tot de rechter. Anderzijds moet voorkomen worden dat er misbruik van wordt gemaakt.

Consultatievragen

- 1. Is er een noodzaak tot het opnemen van nadere eisen voor *Third Party Litigation Funding*? Wie zouden er moeten worden beschermd door deze eisen?**
- 2. Welke eisen zouden moeten worden gesteld? Lenen de eisen van de Commissie zich wel of niet voor overname en waarom wel? Zijn de normen toetsbaar door de rechter?**
- 3. Wanneer zou de toetsing van deze eisen moeten plaatsvinden?**

Binding van gedupeerden

De binding van gedupeerden en de wijze waarop invulling wordt gegeven aan een *numerosity*-eis bij de beoordeling van de ontvankelijkheid hangen met elkaar samen, maar zijn niet één op één hetzelfde. Bij de vraag naar de binding van gedupeerden gaat het erom op welk moment de aangesproken partij weet voor wie een collectieve schadeafwikkeling is of wordt vastgesteld. Ook als strenge eisen zouden worden gesteld

Discussiedocument expertbijeenkomst 9 april 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijkssma"

voor de *numerosity*-eis is de vraag relevant hoe en wanneer binding van gedupeerden plaatsvindt. Zou dit al aan het begin van de procedure moeten? Of juist op een later moment?

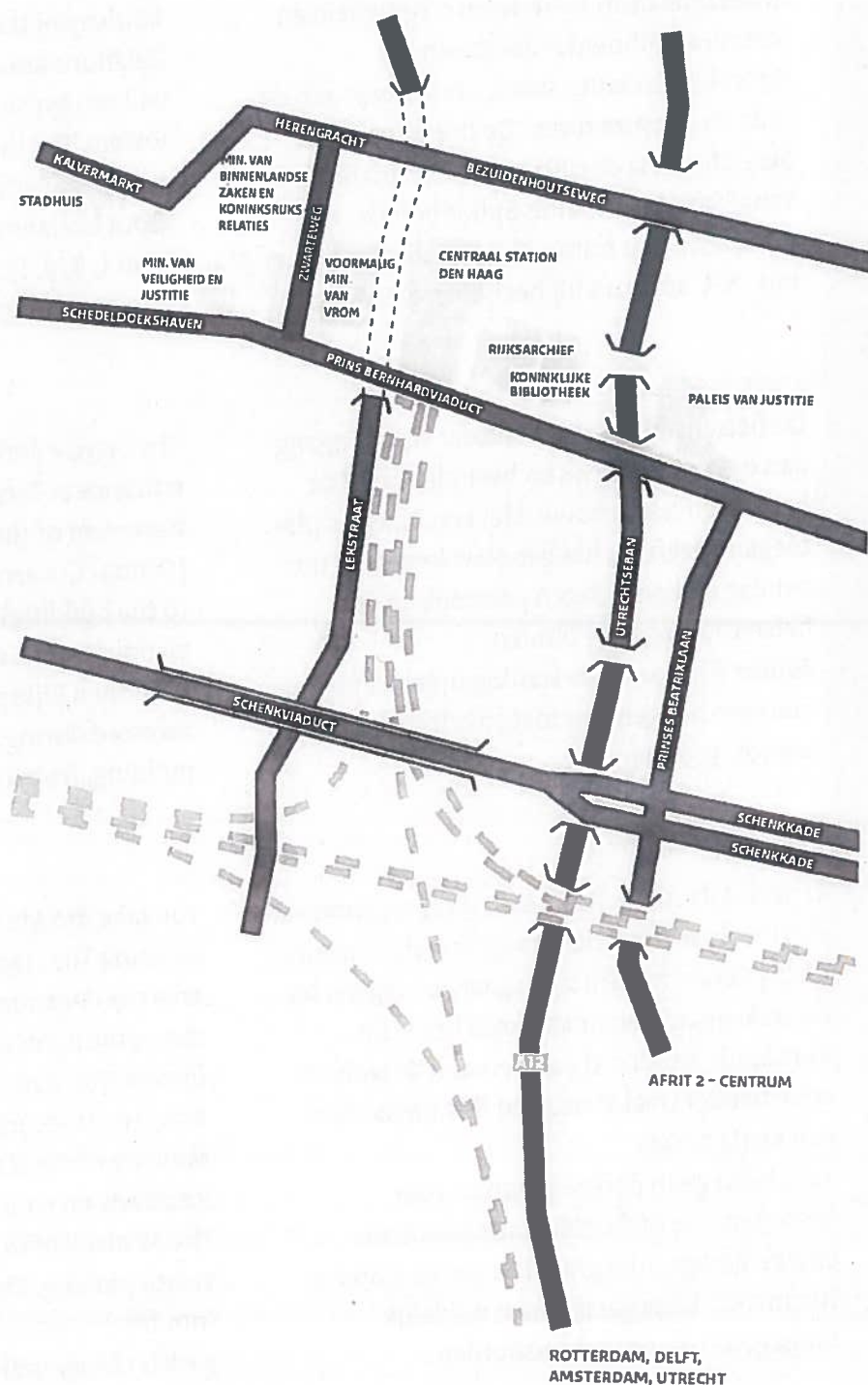
Consultatievragen

- 1. Op welk moment in de procedure zou duidelijkheid moeten bestaan over de vraag voor wie een collectieve schadeafwikkeling is/wordt vastgesteld . waarmee deze personen ook aan de uitkomst zijn gebonden?**

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Zo bereikt u het ministerie van Veiligheid en Justitie

Ministerie van Veiligheid
en Justitie
Bestuursdepartement
Hoofdingang
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
T 070 370 79 11

Ingang Zwarteweg
(o.a. de fietsenstalling)
Zwarteweg 48
2511 VS Den Haag

Ingang
Schedeldoekshaven
(afgifte kleine goederen)
Schedeldoekshaven 552
2511 EP Den Haag

Met het openbaar vervoer

- Vanaf Den Haag Centraal Station kunt u het ministerie lopend bereiken (3 min.). U verlaat het station bij 'Spoor 1' en volgt de overdekte voetgangersroute richting 'Centrum'. Na 150 meter ziet u aan uw linkerkant de ministeries van Veiligheid en Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties staan, herkenbaar aan de rode en de witte toren. De hoofdingang is bereikbaar via de tuin aan de Turfmarkt.
- Vanaf Station Hollands Spoor bereikt u het ministerie met tram 1, 8, 9, 15, 16 of 17 of met bus 18. U stapt uit bij het Centraal Station.

Met de fiets

- De fietsenstalling is bereikbaar via de ingang aan de Zwarteweg 48 en bevindt zich in de kelder van het gebouw. Met een Rijkspas (die toegang geeft tot het gebouw) kunt u 24 uur per dag en zeven dagen per week bij de fietsenstalling naar binnen.
- Zonder Rijkspas is de stalling tijdens openingsouren van het gebouw toegankelijk van 06.45 uur tot 19.30 uur.

Met de auto

- U neemt de A12 richting Den Haag en komt via de Utrechtse Baan Den Haag binnen. U neemt afslag Centrum (afrit 2) en gaat vervolgens bij de verkeerslichten linksaf over het Prins Bernhard-viaduct. U passeert aan de rechterkant het Centraal Station en de ministeries van VenJ en BZK.
- VenJ heeft geen parkeerplaatsen voor bezoekers. De dichtstbijzijnde openbare parkeergarage (niet gratis) is 'parking Spui / Turfmarkt'. Deze garage staat duidelijk aangegeven op de verkeersborden.

By public transport

- From The Hague Central Station, it is a 3-minute walk to the ministry. You leave the station at 'Spoor 1' (Platform 1) and take the covered pedestrian route to 'Centrum'. The Ministry of Security and Justice and the Ministry of the Interior and Kingdom Relations are at your left after 150 metres. You will recognise them by the red and white towers. The main entrance is accessible via the garden at Turfmarkt.
- From Hollands Spoor Station, you can take tram 1, 8, 9, 15, 16 or 17 or bus 18 to the ministry. You get off at Central Station.

By bike

- The bicycle park can be accessed via the entrance at Zwarteweg 48 and is located in the basement of the building. With a Rijkspas (Central Government Pass, which grants access to the building), you can enter the bicycle park 24 hours a day, seven days a week.
- Without a Rijkspas, the bicycle park can be accessed during the opening hours of the building, from 06.45 am to 07.30 pm.

By car

- You take the A12 motorway for The Hague, entering The Hague via Utrechtse Baan. You take the Centrum exit (exit 2), turning left at the traffic lights across the Prins Bernhard flyover. You pass the Central Station, the Ministry of Security and Justice and the Ministry of the Interior and Kingdom Relations on your right hand side.
- The Ministry of Security and Justice has no visitor parking. The nearest public car park (not free) is 'parking Spui / Turfmarkt'. This car park is clearly indicated on the signs.

10,2,e

BD/DWJZ/BMO

106

Van:

10,2,e

BD/DWJZ/PR

Verzonden:

maandag 7 december 2015 16:26

Aan:

10,2,e

BD/DWJZ/PR

CC:

10,2,e

BD/DWJZ/PR

10,2,e

BD/DWJZ/PR

Onderwerp:

Aanbevelingen juristengroep uitvoering motie Dijkma

Bijlagen:

2015 Aanbevelingen Juristengroep uitvoering motie Dijkma (def).pdf

Categorieën:

10,2,e

Beste allemaal,

U was aanwezig (of uitgenodigd) op de stakeholdersbijeenkomst over het wetsvoorstel uitvoering motie Dijkma op 3 november jl. Tijdens deze bijeenkomst bespraken wij de aanbevelingen van een groep juristen van zowel verwerende als eisende zijde op het terrein van massaclaims.

In het algemeen is positief gereageerd op de concept-aanbevelingen aan de wetgever en de daarin voorgestelde richting om het wetsvoorstel voor de uitvoering van de motie Dijkma verder vorm te geven. De juristengroep heeft naar aanleiding van uw suggesties tijdens de bijeenkomst de aanbevelingen afgerond. Daarbij heeft de juristengroep in het oog gehouden dat haar aanbevelingen op hoofdlijnen zullen zijn en dat de meeste van de gestelde vragen betrekking hadden op een nadere uitwerking en verdieping van de aanbevelingen. Het is nu aan de wetgever om met een voorstel te komen. Dit zal waarschijnlijk medio 2016 naar de Raad van State worden gezonden.

Mede namens de juristengroep, willen wij u danken voor uw waardevolle en constructieve inbreng tijdens de afgelopen bijeenkomsten.

Met vriendelijke groet,

10,2,e

**2015 JULI-
NOVEMBER
JURISTENGROEP**

①

INFORMATIEBLAD UITNODIGINGEN & OPTREDENS T.B.V. AGENDAOVERLEG
digitaal retourneren aan Bureau Protocol & Evenementen:

10,2,e en 10,2,e

	Sectorhoofd	Directeur	SG
Dit formulier graag zo volledig mogelijk invullen en aansluitend voor akkoord aanbieden aan:			

1. Informatie over de uitnodiging

1	uitgenodigde bewindspersoon	MVenJ
2	uitnodigende instantie	10,2,e samen met Erasmus Universiteit Rotterdam en Radboud Universiteit Nijmegen
3	soort "optreden"	Opening conferentie
4	speech / spreektijd	15 minuten
5	locatie	EYE Amsterdam
6	datum en tijd	13-13.15 uur
7	doelgroep en aantal verwachte aanwezigen	Wetenschappers en praktijkjuristen geïnteresseerd in het onderwerp collectieve actie
8	aanwezigheid media	nwb
9	gevraagd thema	Stand van zaken uitvoering motie Dijkzma
10	overige relevante informatie	De organisator is een van de leden van de Juristengroep die een aantal Aanbevelingen heeft voorbereid voor het Ministerie ter voorbereiding van het wetsvoorstel ter uitvoering van de motie Dijkzma

2. Advies over de uitnodiging

11	advies (motivering zowel bij positief als negatief)	11
12	eventueel vervanging door	
13	betrokken directies	DWJZ, DRB
14	advies DV	
15	concipiënt dossier/speech	10,2,e
16	agenda	

INFORMATIEBLAD UITNODIGINGEN & OPTREDENS T.B.V. AGENDAOVERLEG
digitaal retourneren aan Bureau Protocol & Evenementen:

10,2,e en 10,2,e

Sectorhoo
fd Directeur SG

Dit formulier graag zo volledig mogelijk invullen en aansluitend voor akkoord aanbieden aan:

1. Informatie over de uitnodiging

1 uitgenodigde bewindspersoon	Minister VenJ
2 uitnodigende instantie	Prof.mr 10,2,e
3 soort "optreden"	Opening congres
4 speech / spreektijd	15 minuten maximaal
5 locatie	Pieterskerk, Kloksteeg 16, Leiden
6 datum en tijd	Dinsdag 1 december 2015 om 11.15-11.30
7 doelgroep en aantal verwachte aanwezigen	Circa 100 Stakeholders en nationale en internationale experts op het onderwerp collectieve actie (alleen op uitnodiging)
8 aanwezigheid media	Aanbevelingen motie dijkma over collectieve actie
9 gevraagd thema	De organisator is een van de leden van de Juristengroep
10 overige relevante informatie	die een aantal Aanbevelingen heeft voorbereid voor het Ministerie ter voorbereiding van het wetsvoorstel ter uitvoering van de motie Dijkma

2. Advies over de uitnodiging

11 advies (motivering zowel bij positief als negatief)	11
12 eventueel vervanging door	Nvt
13 betrokken directies	DWJZ, DRB
14 advies DV	
15 concipiënt dossier/speech	10,2,e en 10,2,e
16 agenda	

De Minister van Veiligheid en Justitie

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

Contactpersoon

10,2,e
raadadviseur

10,2,e

nota

Voortgangsbrief motie Dijksma collectieve
schadevergoedingsactie

Van

10,2,e

Datum

9 december 2015

Ons kenmerk

713686

Dossiernummer

535841

Gevraagde beslissing:

- instemmen met bijgaande voortgangsbrief en verzending daarvan aan TK
 - instemmen met aanbieding aan u van de Aanbevelingen op congres
- 10,2,e op 28 januari 2016

Toelichting

U hebt gevraagd om een voortgangsbrief over de uitvoering van de motie Dijksma inzake de invoering van een collectieve schadevergoedingsactie. In bijgaande brief (**bijlage 1**) beschrijft u het proces vanaf het voorontwerp uit 2014 tot en met het opstellen van een set Aanbevelingen door de Juristengroep (**bijlage 2**) dit najaar. U noemt de onderwerpen van de Aanbevelingen, maar alleen op hoofdlijnen. U meldt dat op basis van de Aanbevelingen aan uitwerking in een wetsvoorstel wordt gewerkt en spreekt de intentie uit een wetsvoorstel in het voorjaar 2016 aan de Afdeling Advisering van de Raad van State voor te leggen.

De Aanbevelingen zijn in de stakeholdersbijeenkomst op 3 november 2015 besproken. De gekozen richting kreeg brede steun, ook van bijvoorbeeld VNO-NCW en de Consumentenbond. Met enkele kleine aanpassingen naar aanleiding van de stakeholdersbijeenkomst zijn de Aanbevelingen op 7 december definitief afgerond door de Juristengroep.

Op 28 januari 2016 vindt in EYE in Amsterdam een congres plaats over de collectieve schadevergoedingsactie. Dit congres wordt georganiseerd door onder meer 10,2,e lid van de Juristengroep. U opent dit congres. Dit zou een goede gelegenheid zijn om de Aanbevelingen van de Juristengroep officieel in ontvangst te nemen.

TWEEDE EXPERTBIJEENKOMST

Geannoteerde agenda stakeholdersbijeenkomst 3 november 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma"

7

Voorzitter: 10,2,e (Hoofd sector Privaatrecht, directie wetgeving en juridische zaken, Ministerie van Veiligheid en Justitie)

Locatie: Amalia-zaal (Z-01-39), Ministerie van Veiligheid en Justitie, Turfmarkt 147, Den Haag

Programma

14:00 uur

De zaal is vanaf twee uur geopend. De juristengroep kan plaatsnemen aan het hoofd van de tafel samen met de voorzitter.

14:30-14:35 uur: Opening door de Minister van Veiligheid en Justitie

Opening door de Minister van Veiligheid en Justitie.

Spreekpunten

- *Aankondigen minister en aangeven dat hij de stakeholdersbijeenkomst officieel gaat openen.*

14:35-15:15 uur: Presentatie aanbevelingen juristengroep

Naar aanleiding van de stakeholdersbijeenkomst van 9 april jl. heeft een aantal deelnemende juristen een juristengroep geformeerd om de onderwerpen die toen besproken zijn verder te doordenken en de wetgever te adviseren. Dit in het bijzonder naar aanleiding van de notitie van Eumedion, die destijds voorafgaand aan de bijeenkomst is verspreid. De deelnemers die het initiatief hiervoor hebben genomen, hebben een gebalanceerd team juristen samengesteld die optreden voor zowel gedupeerden als eisers.

De juristen hebben de afgelopen maanden vijf keer vergaderd over een aantal aanbevelingen aan de wetgever.

Spreekpunten

- *Je kunt de juristengroep introduceren en daarbij aangeven wat de voorgeschiedenis is.*
- *Je kunt de juristengroep namens het Ministerie bedanken voor hun beschikbaarheid en inzet.*

Geannoteerde agenda stakeholdersbijeenkomst 3 november 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma"

- Je kunt aangeven dat voor ons en de juristengroep natuurlijk van groot belang is hoe stakeholders denken over de richting die in dit stuk is gekozen. Na de presentatie zal er dan ook gelegenheid zijn voor discussie. De uitkomsten van deze discussie zullen door de juristengroep worden meegenomen in de afronding van de aanbevelingen.
- Je kunt dan het woord geven aan 10.2.e die namens de juristengroep de aanbevelingen zal presenteren.

10.2.e

Artikel 10 lid 2 sub e

15:15-16:30 uur: Discussie over aanbevelingen

Het is wellicht praktisch als wij dan plaatsnemen aan het hoofd van de tafel en dat de leden van de juristengroep weer terug naar de zaal gaan.

Er is de deelnemers voorafgaand aan de stakeholdersbijeenkomst gevraagd om een eerste reactie. Nog niet alle reacties zijn binnen.

11

11

Spreekpunten

- Je kunt wellicht de aanbevelingen per aanbeveling behandelen. Belangrijk is ook de input van de rechterlijke macht, omdat zij geen zitting hebben genomen in de juristengroep.

16:30-17:30 uur: Afronding en borrel

Na de discussie over de aanbevelingen gaat de juristengroep het stuk finaliseren. Daarna aanbidding aan het Ministerie. Bedoeling is begin 2016 een wetsontwerp naar de Raad van State te sturen.

Spreekpunten

- Je kunt iedereen bedanken voor hun deelname, in het bijzonder de juristengroep.
- Aangeven dat de aanbevelingen zullen worden afgerond en dat de wetgever dan weer aan zet is. Begin 2016 zal er een wetsvoorstel naar de Raad van State gaan.

**Geannoteerde agenda stakeholdersbijeenkomst
3 november 2015 "wetsvoorstel uitvoering motie Dijksema"**

11

SCHRIJFGROEP

Aanbevelingen juristengroep uitvoering motie Dijksema

*Olav Haazen, Femke Hendriks, Niels Lemmers,
Jurjen Lemstra, Daan Lunsingh Scheurleer en
Brechtje van der Velden**

1 Voorwoord

Van 1 juli tot 15 oktober 2014 heeft een consultatie plaatsgevonden over een voorontwerp ter uitvoering van de motie Dijksema. Deze motie van de huidige staatssecretaris van Economische Zaken is met brede steun van de Tweede Kamer aangenomen en verzoekt de regering om de mogelijkheden van slachtoffers om collectief hun schade vergoed te krijgen te verbeteren door invoering van een collectieve schadevergoedingsactie.

Het beeld dat uit de consultatie naar voren kwam was dat er steun is voor de invoering van een collectieve schadevergoedingsactie als 'stok achter de deur'. Uit de consultatie is eveneens gebleken dat er behoefte is aan stroomlijning van de procedure, een verduidelijking van de regels inzake ontvankelijkheid van representatieve belangenorganisaties en een aanscherping van de regels voor de binding van gedupeerden.

Op 9 april 2015 heeft een stakeholderbijeenkomst plaatsgevonden over het Wetsvoorstel 'uitvoering motie Dijksema'. Tijdens deze stakeholderbijeenkomst is een discussiedocument besproken. In dit document waren discussiepunten opgenomen over onderwerpen die in de consultatie zijn gesignaleerd en waarop het voorontwerp verduidelijking behoeft. Uit de bijeenkomst kwam naar voren dat een aantal onderwerpen nog verder doordacht moet worden. Dit betreft in het bijzonder de vereenvoudiging van de voorgestelde procedure, de kwaliteit en ontvankelijkheid van representatieve belangenorganisaties en de finaliteit bij de afwikkeling van massaschades.

Naar aanleiding van deze bijeenkomst is, in overleg met de Minister van Veiligheid en Justitie, besloten in te gaan op het aanbod van enkele praktijkjuristen van zowel verwerende als eisende zijde met veel ervaring op het terrein van massaclaims om samen met deze juristen (de 'juristengroep') de genoemde onderwerpen verder te doordenken.

In de periode juli tot en met oktober 2015 hebben deze zes juristen vier keer vergaderd in het bijzijn van de betrokken wetgevingsjuristen van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, Wynand Brants en Paulien van der Grinten. Het resultaat van hun werkzaamheden, die zij hebben verricht op persoonlijke titel, is neergelegd in de bijgevoegde aanbevelingen, die de wetgever richting moeten geven bij het opstellen van een aangepast wetsvoorstel voor de uitvoering van de motie Dijksema. De resultaten hiervan zijn op 3 november 2015 in de stakeholderbijeenkomst besproken en bleken op breed draagvlak te mogen rekenen. Daarmee is de taak van de juristengroep afgerond en is de wetgever weer aan zet.

2 Nadere invulling toegangseisen en binding

Uit de reacties op de consultatie over het voorontwerp en uit de stakeholderbijeenkomst van 9 april 2015 is naar voren gekomen dat het voorontwerp uitvoering motie Dijksema het doel van een effectieve en efficiënte afwikkeling van massazaken nog onvoldoende bereikt. Voor zowel gedaagden als gedupeerden biedt het voorontwerp nog niet de gewenste efficiëntiewinst.

Voor gedupeerden is van belang dat zij voldoende inzicht hebben in de werkwijze van een representatieve belangenorganisatie. Zij mogen niet het risico lopen dat voor hun belangen wordt opgekomen door organisaties die vooral vanuit eigen financieel of commercieel belang opereren, dan wel onvoldoende in staat zijn een langlopende, collectieve actie (financieel en kwalitatief) te dragen. Voor gedaagden is van belang dat zij kunnen inschatten of een representatieve belangenorganisatie daadwerkelijk representatief is voor de groep gedupeerden en voldoende in staat is een collectieve schadevergoedingsprocedure (financieel en kwalitatief) te dragen en daarom als gesprekspartner te dienen. De waarborgen in het voorontwerp om de kwaliteit van representatieve belangenorganisaties te garanderen moeten daartoe duidelijker en preciezer worden geformuleerd.

Daarnaast bestaat behoefte aan een mechanisme om verschillende collectieve acties, waaraan in voldoende mate gemeenschappelijke rechts- en feitelijke vragen aan ten grondslag lig-

* De 'Aanbevelingen juristengroep uitvoering motie Dijksema' (Den Haag, 7 december 2015) zijn gepubliceerd met toestemming van de auteurs.

Maandblad voor Ondernemingsrecht

gen, te coördineren. Dit voorkomt dat een gedaagde zich geconfronteerd kan zien met meerdere – al dan niet gelijktijdige – collectieve procedures over dezelfde gemeenschappelijke rechts- en feitelijke vragen, zonder dat de gedaagde zicht heeft op een finale afwikkeling van het dossier. Ook is er een behoefte aan duidelijkheid over de vraag voor welke achterban een representatieve belangenorganisatie daadwerkelijk opkomt. Voor gedupeerden moet beter inzichtelijk worden welke representatieve belangenorganisatie het beste opkomt voor hun belangen.

Ook representatieve belangenorganisaties zelf hebben belang bij coördinatie van procedures en invoering van waarborgen voor de kwaliteit en transparantie van de verschillende representatieve belangenorganisaties. De bereidheid van de gedaagde tot afwikkeling van een massavordering via een schikking is groter als hij weet wie zijn gesprekspartner is en een schikking ook zoveel mogelijk finaliteit kan opleveren. Coördinatie voorkomt daarnaast dat representatieve belangenorganisaties door gedaagden tegen elkaar uitgespeeld kunnen worden.

Een betere kwaliteitswaarborging en coördinatie in collectieve procedures is bovendien in het belang van de rechterlijke macht. Dit geeft de mogelijkheid om procedures efficiënter af te wikkelen voor grotere groepen gedupeerden.

Kwaliteitswaarborgen en coördinatie kunnen worden bereikt door nadere regels in het wetsvoorstel op te nemen met betrekking tot de kwaliteit en de ontvankelijkheid van collectieve belangenorganisaties, alsmede met betrekking tot de mate waarin gedupeerden gebonden zijn aan een bepaalde uitspraak van de rechter (binding).

De aanbevelingen 1 tot en met 4 zijn erop gericht om dit doel te bereiken.

Efficiëntiewinst kan ook worden behaald door de procedure anders en minder complex in te richten dan in het Voorontwerp is gebeurd. Aanbeveling 5 is hierop gericht. De juristengroep heeft zich in eerste instantie gefocust op de voorfase. Keuzes op dat punt zijn erop gericht om op veel van de in de reacties op het voorontwerp gesignaleerde problemen tegemoet te komen. Uitgangspunt bij aanbeveling 5 is dat voor het verdere verloop van de procedure zoveel mogelijk wordt aangeknoopt bij de gewone dagvaardingsprocedure, met een sterkere nadruk op het bereiken van een schikking.

Waar in de tekst gesproken wordt over een collectieve actie gaat het steeds om zowel een 'gewone' artikel 305a-actie als om een collectieve schadevergoedingsactie.

Aanbeveling 1:

In het wetsvoorstel uitvoering motie Dijkema regelt de wetgever dat strenge eisen worden gesteld aan de ontvankelijkheid van een representatieve belangenorganisatie in een collectieve actie of een collectieve schadevergoedingsactie.

Ontwikkelingen vanaf de consultatie

In de consultatie zijn er veel reacties gekomen op de eisen die zijn gesteld aan de ontvankelijkheid en kwaliteit van representatieve belangenorganisaties die een collectieve schadevergoedingsactie instellen. Er is brede kritiek op de formulering van de ontvankelijkheidseisen die te vaag en te algemeen zou zijn en daardoor niet goed toetsbaar door de rechter. Het voorontwerp zou volgens een aantal reacties te makkelijk toegang bieden tot de collectieve schadevergoedingsprocedure. Dit zou ertoe kunnen leiden dat representatieve belangenorganisaties waarvan onduidelijk is in hoeverre de belangen van gedupeerden daadwerkelijk worden behartigd, toch toegang tot de procedure kunnen krijgen. Tegelijkertijd pleit een aantal reacties van partijen die in de regel opkomen voor gedupeerde partijen, ervoor de lat voor ontvankelijkheid niet té hoog te leggen. Daarbij is gewezen op de positieve resultaten die representatieve belangenorganisaties in het recente verleden hebben behaald voor gedupeerde consumenten. Ook is de vraag gesteld op welke wijze moet worden omgesprongen met representatieve belangenorganisaties waarvan tijdens de procedure blijkt dat zij later in de procedure alsnog niet voldoen aan de ontvankelijkheidseisen.

In de stakeholderbijeenkomst van 9 april 2015 is naar voren gekomen dat er in de praktijk behoefte is aan minder vage eisen ten aanzien van de ontvankelijkheid van representatieve belangenorganisaties in collectieve schadevergoedingsacties.

Toelichting aanbeveling

De juristengroep beveelt daarom aan in het wetsvoorstel duidelijkere eisen te stellen aan de kwaliteit en ontvankelijkheid van representatieve belangenorganisaties. Deze eisen zijn geïnspireerd op de Claimcode, waarvan belangrijke onderdelen in de jurisprudentie een plaats hebben verworven als toetssteen voor de ontvankelijkheid van representatieve belangenorganisaties en waarvan 'codificatie' langs onderstaande lijnen dient te worden uitgewerkt:

- Iedere representatieve belangenorganisatie moet aan dezelfde eisen voldoen voor ontvankelijkheid en het opkomen voor gedupeerden. Dit geldt in zowel een collectieve actie als een collectieve schadevergoedingsactie en ongeacht of de representatieve belangenorganisatie wordt aangewezen als Exclusieve Belangenbehartiger (zie aanbeveling 2).
- Iedere representatieve belangenorganisatie moet bij aanvang van de procedure gemotiveerd stellen dat en waarom zij aan de gestelde ontvankelijkheidseisen voldoet. De rechter toetst dit ambtshalve, nadat de gedaagde in de gelegenheid is gesteld zich dienaangaande uit te laten. Voor bestaande representatieve belangenorganisaties, zoals bijvoorbeeld de Consumentenbond en de VEB, geldt dat zij worden geacht ('presumptie') te voldoen aan de ontvankelijkheidscriteria voor Exclusieve Belangenbehartiger, voor zover deze ontvankelijkheidscriteria betrekking hebben op de kwaliteit van de belangenbehartiger.

Maandblad voor Ondernemingsrecht

- Iedere representatieve belangenorganisatie moet, in ieder geval, aan de volgende eisen voldoen om ontvankelijk te zijn in een collectieve actie:
 - Het moet gaan om een stichting of vereniging (zonder winstoogmerk) met volledige rechtsbevoegdheid die volgens haar statuten gelijksoortige belangen van andere personen behartigt. De bestuurders/oprichters mogen evenmin winstdoelstelling hebben die rechtstreeks of middellijk via de Stichting wordt gerealiseerd;
 - De ingestelde rechtsvordering strekt tot bescherming van de (gelijksoortige) belangen die de stichting of vereniging volgens haar statuten behartigt;
 - De representatieve belangenorganisatie moet voldoen aan eisen voor de kwaliteit van de organisatie. Deze eisen moeten betrekking hebben op:
 - De *governance* van de organisatie: heeft de organisatie een goede structuur voor evenwichtige besluitvorming en verantwoording waarin de belangen van de gedupeerden voldoende zijn gewaarborgd?
 - De financiering van de organisatie: is de organisatie in staat de kosten van een collectieve procedure voldoende te dragen en zijn de evt. van de achterban gevraagde bijdragen redelijk en proportioneel?
 - De transparantie van de organisatie: ontbreekt elk tegenstrijdig belang en is de organisatie open over haar doelstellingen en werkwijzen?
 - De juridische vertegenwoordiging van de organisatie: is een kwalitatief behoorlijke juridische vertegenwoordiging gewaarborgd?
 - De ervaring (expertise) en herkenbaarheid ('track record') van de organisatie of de aan de organisatie verbonden bestuurders: wordt de organisatie herkend als spreekbuis van een bepaald belang?
 - De toe- en uittreding van de achterban bij de organisatie: is er sprake van evenwichtige voorwaarden voor de aansluiting van individuele gedupeerden? Dit is relevant voor de beoordeling van de representativiteit.
 - De representatieve belangenorganisatie maakt aanneemelijk dat het voeren van deze collectieve actie efficiënter en effectiever is dan het instellen van een individuele vordering: Dit blijkt onder meer uit:
 - De te beantwoorden feitelijke en rechtsvragen zijn in voldoende mate gemeenschappelijk.
 - De representatieve belangenorganisatie beschikt over een achterban waarvan eenvoudig is vast te stellen dat deze bestaat uit een voldoende aantal personen, die alleen dan wel gezamenlijk een voldoende groot financieel belang hebben.
 - Bij de collectieve vordering blijkt niet summierlijk van de ondeugdelijkheid op het moment van indiening.
- De rechter let bij de keuze voor meest geschikte Exclusieve Belangenbehartiger bij uitstek op het trackrecord van een representatieve belangenorganisatie, wanneer zowel een ad hoc belangenorganisatie als een bestaande belangenorganisatie zich in een bepaalde vordering als Exclusieve Belangenbehartiger heeft aangemeld.
- De ontvankelijkheidseisen zijn doorlopende vereisten. Ook gaandeweg de procedure moet toetsbaar zijn of de representatieve belangenorganisatie hieraan voldoet. De juristengroep denkt hierbij bijvoorbeeld aan een rol voor een rechter-commissaris vergelijkbaar met de recent door de wetgever geïntroduceerde figuur van de raadsheercommissaris in de enquêteprocedure, die bij klachten of problemen ordenend op kan treden.
- Collectieve acties die alleen betrekking hebben op bepaalde ideële doelen ('algemeen belang-acties') en slechts een miniem financieel belang hebben, hoeven aan minder stringente eisen te voldoen.

Aanbeveling 2:

In het wetsvoorstel uitvoering motie Dijkema regelt de wetgever dat de rechter in een collectieve actie de mogelijkheid krijgt een Exclusieve Belangenbehartiger aan te wijzen.

Ontwikkelingen vanaf de consultatie

In de consultatie is in verschillende reacties gepleit voor de introductie van een mechanisme waarbij één representatieve belangenorganisatie wordt aangewezen om de collectieve schadevergoedingsactie te voeren voor de hele groep van gedupeerden. Daarbij werd verwezen naar het *lead plaintiff* systeem, zoals het Amerikaans recht dat kent¹. De rechter zou moeten kunnen selecteren welke organisatie het meest geëigend is om het voortouw te nemen bij de collectieve schadevergoedingsactie. Volgens sommigen zouden andere organisaties zich daarbij aan moeten kunnen sluiten.

Tijdens de stakeholderbijeenkomst van 9 april 2015 is hier langdurig over gesproken naar aanleiding van een notitie van Eumedion. Er bleek onder stakeholders een draagvlak was voor de introductie van een systeem waarbij één representatieve belangenorganisatie het voortouw krijgt om de collectieve schadevergoedingsactie te voeren. Voorwaarde voor de introductie was dat dit systeem zodanig kan worden ingericht dat het aansluit bij de bestaande Nederlandse systematiek waarin een representatieve belangenorganisatie opkomt voor de belangen van haar achterban.

1. Het Amerikaanse *lead plaintiff* systeem is overigens niet gebaseerd op een geselecteerde representatieve belangenorganisatie die opkomt voor de belangen van de groep gedupeerden, maar op een selectie van de gedupeerde die het meest aangewezen wordt geacht de procedure te voeren (meestal omdat die de grootste schade heeft geleden). Die gedupeerde krijgt dan de *lead* in de procedure en wordt daarmee de *lead-plaintiff*.

Maandblad voor Ondernemingsrecht

Toelichting aanbeveling

De juristengroep adviseert de wetgever daarom om in het wetvoorstel een mechanisme op te nemen voor de aanwijzing van een Exclusieve Belangenbehartiger. Dit mechanisme zou aan de volgende voorwaarden moeten voldoen:

- Er wordt voorzien in de inrichting van een centraal register voor de registratie van collectieve acties, dat online te raadplegen is.
- Een collectieve actie op basis van artikel 3:305a BW kan bij iedere bevoegde rechtbank worden aangebracht. De rechtbank waar de zaak is aangebracht registreert deze collectieve actie vervolgens in het centrale register met de volgende informatie: (a) een summier omschrijving van de collectieve actie, de feitelijke stellingen waarop deze is gebaseerd en of de actie een vordering strekt tot schadevergoeding, verbod, gebod, verklaring voor recht of anderszins, (b) de partijen, (c) een zo nauwkeurig mogelijk omschrijving van het collectief van belanghebbenden in wier belang de vorderingen zijn ingesteld en (d) een link naar een kosteloos te downloaden uittreksel van de dagvaarding.
- De rechtbank waar de collectieve actie is aangebracht verlicht geen proceshandelingen totdat een voorgeschreven termijn verstreken is.
- Binnen de voorgeschreven termijn kunnen eventuele andere representatieve belangenorganisaties die opkomen voor gelijksoortige belangen zich melden bij een daartoe aangewezen rechtbank met het verzoek als Exclusieve Belangenbehartiger te worden aangewezen voor de collectieve actie of collectieve schadevergoedingsactie. Voorwaarde is dat zij daarbij ook hun collectieve vordering formuleren die betrekking heeft op dezelfde rechtsvragen en feitelijke vragen en deze onderbouwen. Wanneer meerdere collectieve acties worden of zijn aangebracht die betrekking hebben op gelijksoortige gemeenschappelijke rechts- en feitelijke vragen, worden de zaken verwezen naar een daartoe aangewezen rechtbank.
- Als geen andere representatieve belangenorganisaties zich melden, kan de collectieve actie bij de oorspronkelijke rechtbank worden afgewikkeld.
- De daartoe aangewezen rechtbank wijst uit de representatieve belangenorganisaties die zich hebben gemeld om als Exclusieve Belangenbehartiger te worden aangemerkt, een Exclusieve Belangenbehartiger aan. Voorwaarden voor selectie als Exclusieve Belangenbehartiger zijn:
 - De representatieve belangenorganisatie voldoet aan de eisen voor ontvankelijkheid;
 - De representatieve belangenorganisatie wordt het meest geschikt geacht tot het opkomen voor de groep, gezien:
 - haar omvang van de achterban (aantal gedupeerden)
 - de grootte van het door haar vertegenwoordigde financiële belang
 - andere werkzaamheden voor de gedupeerden voor wie zij opkomt in of buiten rechte

- haar track record.
- De rechtbank beoordeelt daarnaast of de zaak als collectieve actie kan worden afgewikkeld, waarop de collectieve actie precies ziet en voor welke nauw omschreven groep gedupeerden deze collectieve schadevergoedingsactie wordt gevoerd.
- De representatieve belangenorganisatie die als Exclusieve Belangenbehartiger wordt aangewezen, krijgt daarmee het recht en de verantwoordelijkheid om exclusief te procederen in een collectieve actie. Tegen deze beslissing staat geen hoger beroep open.
- Iedere representatieve belangenorganisatie, ook een ad hoc organisatie, kan kwalificeren als Exclusieve Belangenbehartiger.
- Als de aard van de collectieve actie of van de representatieve belangenorganisaties of de daarin behartigde belangen daartoe aanleiding geven kan de rechter ervoor kiezen om meerdere (co- of sub-) Exclusieve Belangenbehartigers in een collectieve actie aan te wijzen, bijvoorbeeld om bepaalde deelbelangen te vertegenwoordigen.
- Indien en voor zover de aard van de collectieve actie of van de representatieve belangenorganisaties of de daarin behartigde belangen daartoe aanleiding geven kan de rechter representatieve belangenorganisaties die niet als Exclusieve Belangenbehartiger worden aangewezen, in de gelegenheid stellen te worden gehoord in de inhoudelijke procedure over de collectieve vordering.
- De daartoe aangewezen rechtbank kan de zaak afdoen op een andere locatie, als de aard van de collectieve actie daartoe aanleiding geeft, bijvoorbeeld vanwege het regionale karakter ervan.
- Voor kort geding kunnen afwijkende termijnen en bepalingen gelden.

Aanbeveling 3:

In het wetsvoorstel uitvoering motie Dijkema regelt de wetgever dat er nadere eisen worden gesteld aan de binding van gedupeerden, zodat een gedaagde niet onevenredig wordt belast met een veelheid aan individuele en collectieve procedures over dezelfde schadeveroorzakende gebeurtenis en gedupeerden een duidelijk keuzemoment hebben om al dan niet mee te doen aan de collectieve actie.

Ontwikkelingen vanaf de consultatie

In de consultatie en tijdens de stakeholderbijeenkomst is eveneens naar voren gekomen dat er behoefte is aan regels voor de binding van gedupeerden. Veel opmerkingen in de consultatie gaan over de wijze van binding van gedupeerden aan de procedure en het resultaat ervan en over de wenselijkheid van finaliteit. Veel respondenten wensen een eerder tijdstip van binding van gedupeerden, liefst aan het begin van de procedure. Daarbij wijzen de reacties ook op de Europese Aanbeveling voor collectief verhaal uit 2013 waarin de Europese Commissie een voorkeur uitspreekt voor *opt in* vooraf boven *opt out*. Daarnaast wensen sommigen de mogelijkheid dat de uitkomst van de procedure bindend is voor alle gedupeerden om meer finali-

Maandblad voor Ondernemingsrecht

teit te bereiken en *free riders* zoveel mogelijk te voorkomen. Ook is geopperd dat de rechter het resultaat zelf op basis van de WCAM (maar zonder een verzoek daartoe en zonder betrokkenheid van het gerechtshof Amsterdam) verbindend kan verklaren voor alle gedupeerden. De mogelijkheid voor de rechter om gedupeerden voor wie de verzoeker opkomt, zich ter griffie te laten melden alvorens een schaderegeling op te leggen (artikel 1018g lid 6 Rv), achten sommigen (veel) te laat. Anderen achten deze mogelijkheid niet in het belang van gedupeerden en daarom niet wenselijk. Een enkeling wil juist dat gedupeerden zich pas op basis van het eindresultaat uitspreken over de vraag of zij gebonden willen zijn. De mogelijkheid dat niet per se voor alle gedupeerden van een bepaalde gebeurtenis maar slechts voor een beperkte groep wordt opgekomen en dat de procedure en het resultaat zich tot die groep beperken, lijkt door de meeste reacties wenselijk te worden geacht.

Tijdens de stakeholderbijeenkomst van 9 april 2015 bleek er draagvlak te zijn om de binding van gedupeerden aan een uitspraak van de rechter duidelijker te regelen dan nu en in het voorontwerp het geval is. Op dit moment heeft een uitspraak van artikel 3:305a BW tussen collectieve representatieve belangenorganisatie en een gedaagde slechts precedentwerking voor gedupeerden.

Toelichting aanbeveling

Daarom adviseert de juristengroep de wetgever om duidelijkheid te verschaffen over de groep gedupeerden die door een bepaalde Exclusieve Belangenbehartiger in een collectieve actie worden vertegenwoordigd. Op deze manier worden gedaagden niet onevenredig belast met individuele procedures die betrekking hebben op gelijksoortige rechts- en feitelijke vragen als in lopende collectieve procedures, waarin een Exclusieve Belangenbehartiger is aangewezen. De door de juristengroep voorgestelde structuur behelst een keuze voor het *opt-out* systeem om redenen van het kunnen bereiken van binding van gedupeerden en het bereiken van finaliteit.

Daarbij gelden de volgende voorwaarden:

- De Exclusieve Belangenbehartiger wordt geacht voor de gehele groep gedupeerden in een collectieve procedure op te komen.
- Individuele gedupeerden kunnen binnen een bepaalde termijn voor de aanvang van de inhoudelijke procedure besluiten van deelname aan de collectieve procedure af te zien (*opt-out*). Aan de *opt-out* verklaring kunnen nadere voorwaarden worden gesteld mits deze niet onnodig bezwarend voor de gedupeerde zijn. De rechtbank die de Exclusieve Belangenbehartiger aanwijst stelt hiervoor een termijn en bepaalt de wijze van bekendmaking, waaronder in elk geval via het eerder genoemde centrale register. Collectieve *opt-out* is niet mogelijk.
- Eventuele collectieve acties die aanhangig worden gemaakt na het aanhangig worden van een collectieve actie over hetzelfde onderwerp maar voordat de 90-dagen termijn voor het melden als Exclusieve Belangenbehartiger is

aangevangen, worden van rechtswege gevoegd met de als eerste aanhangig gemaakte collectieve actie.

- Representatieve belangenorganisaties die niet tot Exclusieve Belanghartiger zijn benoemd kunnen geen parallelle art. 305a collectieve actie starten voor gedupeerden die gebruik hebben gemaakt van hun *opt-out* recht. Wel houden zij die hebben ge-*opt-out* de mogelijkheid om een individuele procedure te starten of te procederen op basis van volmacht.
- De uitspraak van een rechter is bindend voor de gedupeerden in een collectieve (schade-)vergoedingsactie, tenzij zij van deelname in de procedure hebben afgezien door een *opt-out* verklaring die aan nadere voorwaarden moet voldoen.
- Bereiken partijen een schikking dan wordt deze ter goedkeuring aan de rechter voorgelegd. Gedupeerden die niet hebben ge-*opt-out* aan het begin van de procedure, hebben de mogelijkheid hun bezwaren tegen de schikking schriftelijk binnen een bepaalde door de rechter te bepalen termijn kenbaar te maken aan de rechter. Verklaart de rechter de schikking verbindend, dan hebben gedupeerden vervolgens de mogelijkheid zich aan de binding daarvan te onttrekken door een *opt-out* verklaring. De schikking kan nadere eisen bevatten waaraan deze *opt-out* verklaring moet voldoen, zoals opgave van de omvang van de vordering van de gedupeerde.
- Onttrekking aan een goedgekeurde schikking door de gedaagde is alleen mogelijk indien de schikking daarin voorziet en uitsluitend op de grond dat het aantal gedupeerden dat *opt-out* of het gevorderde bedrag dat zij vertegenwoordigen, een vooraf vastgestelde grens overschrijdt, waardoor de schikking voor te weinig gedupeerden of anderszins onvoldoende gevolgen heeft.
- De collectieve schadevergoedingsactie waarin een Exclusieve Belangenbehartiger is aangewezen, heeft voorrang op individuele procedures of procedures op basis van volmacht die betrekking hebben op gelijksoortige rechts- en feitelijke vragen.

Dit kan worden geregeld, door de volgende voorwaarden in het wetsvoorstel op te nemen:

- Indien daartoe aanleiding bestaat, kan de rechter op verzoek van de meest gerede partij in een individuele procedure die later wordt aangebracht en die betrekking heeft op gelijksoortige rechts- en feitelijke vragen schorsen. Een individuele partij kan een verzoek tot opheffing van de schorsing doen indien de schorsing langer heeft geduurd dan 12 maanden.
- De Exclusieve Belangenbehartiger kan de verjaring van vorderingen van individuele gedupeerden ten behoeve van hen stuiten.
- Voor individuele gedupeerden die binnen de daarvoor door de rechter gestelde termijn na benoeming van de Exclusieve Belangenbehartiger hebben ge-*opt-out*, heeft de collectieve stuiting niet langer effect. Zij dienen indivi-

Maandblad voor Ondernemingsrecht

ducel hetzij in hun *opt out* verklaring hetzij los daarvan een stuitingshandeling te verrichten.

Aanbeveling 4:

In het wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma regelt de wetgever dat een effectieve scope rule wordt opgenomen die verenigbaar is met het internationale bevoegdheidsrecht en het Europees recht.

Ontwikkelingen vanaf de consultatie

Tijdens de consultatie is er ook de nodige kritiek geuit op de voorgestelde *scope rule*. Volgens de meeste reacties was een *scope rule* wel wenselijk, maar was het voorgestelde regime niet effectief genoeg. Een minderheid gaf aan dat de *scope rule* niet te beperkend mocht zijn. Ten slotte zijn er vragen gesteld over de Europeesrechtelijke houdbaarheid van een *scope rule*.

Toelichting juristengroep

Een collectieve schadevergoedingsactie die niet beperkt is tot een bepaald rechtsgebied (bijvoorbeeld beleggingsvorderingen) is een toevoeging aan het Nederlandse arsenaal voor het collectief afwikkelen van vorderingen. De motie Dijksma is erop gericht deze toevoeging te doen ter verbetering van het collectief schadeverhaal door consumenten. Doel van een *scope rule* is om deze toevoeging beschikbaar te maken voor zaken met een voldoende nauwe band met Nederland. Een *scope rule* moet voorkomen dat een Nederlandse collectieve schadevergoedingsactie kan worden gebruikt voor zaken waarin de Nederlandse rechter wel rechtsmacht heeft maar er feitelijk geen of onvoldoende nauwe band bestaat tussen de collectieve vordering en de Nederlandse rechtssfeer. De enkele oprichting van een Nederlandse stichting is bijvoorbeeld onvoldoende aanknopingspunt met Nederland als deze stichting opkomt voor uitsluitend buitenlandse gedupeerden en er geen andere aanknopingspunten met Nederland zijn.

Over de vormgeving van een *scope rule* wordt verschillend gedacht. De juristengroep adviseert de wetgever in het wetsvoorstel een evenwichtige *scope rule* op te nemen met inachtneming van de internationale bevoegdheidsregels en Europeesrechtelijke bepalingen.

Aanbeveling 5:

In het wetsvoorstel uitvoering motie Dijksma regelt de wetgever dat de collectieve schadevergoedingsprocedure aanzienlijk wordt versimpeld ten opzicht van het voorontwerp.

Ontwikkelingen vanaf de consultatie

De wijze waarop de collectieve schadevergoedingsactie in het voorontwerp is vormgegeven heeft de nodige, kritische, reacties opgeroepen. Vrijwel alle reacties vinden de procedure zoals beschreven in het voorstel (te) ingewikkeld. Veel reacties menen dat het voorontwerp op dit punt niet is geslaagd. Zij menen dat de procedure teveel stappen heeft en daardoor te stropig wordt. Dit brengt een efficiënte afwikkeling in gevaar. Ook missen sommigen een duidelijke beslisboom voor

de rechter over alle aspecten (causaliteit, eigen schuld, omvangschade) van de massaschade, hoewel de mogelijkheid tot het vragen van deelbeslissingen hierin op zichzelf wel voorziet. Veel reacties suggereren dat de procedure eenvoudiger kan door stappen te schrappen.

Ook de keuze voor de verzoekschriftprocedure stuit op kritiek. Sommige partijen achten een collectieve schadevergoedingsactie bij uitstek een vorderingsprocedure en vinden de voordelen van de verzoekschriftprocedure (ruimere regiemogelijkheden voor de rechter) niet opwegen tegen de nadelen. Het ontbreken van de mogelijkheid tot vrijwaring wordt daarbij expliciet als bezwaar genoemd. Daarnaast is er bezwaar tegen de keuze om geen rechtsmiddel open te stellen tegen de uiteindelijke vaststelling van een regeling voor de afwikkeling van massaschade. Veel respondenten menen dat deze beslissing van de rechter zo belangrijk is dat hiertegen beroep moet open staan.

Ten slotte is er in de consultatie op gewezen dat de rol van de rechter in de procedure onduidelijk is. Een aantal reacties merkt op dat het voor de rechter heel lastig zal zijn een collectieve schadevergoedingsregeling vast te stellen en dat onduidelijk is op basis van welke normering hij dit moet doen en wat het karakter ervan is (opgelegde schikking of rechterlijk oordeel). Sommige reacties vragen zich af of de rechter wel geschikt is om enerzijds de rol te spelen van procesbegeleider in het bereiken van een schikking en anderzijds de rol van besliser. Ook vragen sommigen zich af of de rechter wel beschikt over voldoende relevante informatie om een regeling voor een collectieve schadevergoeding vast te kunnen stellen, gezien het complexe karakter van een collectieve schadeafwikkeling en de betrokkenheid van derden (zoals verzekeraars) bij dit proces. Sommige reacties stellen de vraag of de rechter een regeling vaststelt/zou moeten vaststellen die vooral gebaseerd is op een redelijkheidstoets voor wat betreft de hoogte van de aan gedupeerden per categorie toegekende vergoeding of dat de rechter een volledige juridische vaststelling van de omvang van de schade en toekenning van schadevergoeding per categorie doet/zou moeten doen. Ten slotte vragen sommigen zich af of de schadeafwikkeling zelf niet onder regie van bijvoorbeeld een rechter-commissaris zou moeten plaatsvinden.

Toelichting aanbeveling juristengroep

De juristengroep beveelt aan dat de procedure voor een collectieve actie een dagvaardingsprocedure blijft, ook als de collectieve actie een vordering tot schadevergoeding betreft. Nadat de rechter een Exclusieve Belangenbehartiger heeft aangewezen, stelt de rechter een termijn aan partijen voor het beproeven van een schikking en de eventuele aanpassing van de oorspronkelijke dagvaarding in het licht van de gemaakte opmerkingen tijdens de benoemingsprocedure. Wordt binnen de gestelde termijn geen schikking bereikt, dan krijgt de gedaagde de gelegenheid inhoudelijk op de collectieve vordering te reageren (conclusie van antwoord). De gewone procesregels gelden, inclusief de regels voor al dan niet tussentijds hoger

beroep van een tussenuitspraak. Betreft de procedure een collectieve schadevergoedingsactie, dan kan de rechter in iedere stand van de procedure in een tussenvonnis de Exclusieve Belangenbehartiger bevelen de schade van de benadeelden nader te onderbouwen of te classificeren in schadeklassen.

De eventuele veroordeling tot schadevergoeding geschiedt in de vorm van een condemnatoir tussenvonnis dat tevens gedeeltelijk eindvonnis is. De gedaagde wordt daarbij veroordeeld om aan iedere gedupeerde (of als er klassen zijn gedefinieerd: iedere gedupeerde per klasse aan wie schadevergoeding wordt toegekend) die niet heeft ge-opt-out de schadevergoeding te voldoen conform de berekeningswijze die in het vonnis is neergelegd. Benadeelden moeten zich daartoe binnen een door de rechter te bepalen termijn bij gedaagde of bij een andere in het vonnis vermelde instantie melden door middel van een nader te bepalen formulier. De gedaagde moet binnen drie maanden van dit vonnis in hoger beroep indien hij deze veroordeling in appel aan de orde wil stellen. Het vonnis kan niet uitvoerbaar bij voorraad worden verklaard; het instellen van appel schorst derhalve altijd de executie. De reden hiervoor is dat de gedaagde anders voor een te groot restitutierisico wordt geplaatst. De reden dat de veroordeling niet bij eindvonnis geschiedt, is dat het nuttig is om de rechter en/of de r-c nog een toezichthoudende rol te laten houden gedurende de periode waarin de veroordeelde gedaagde het vonnis nakomt of om executiegeschillen te beslechten. Benadrukt zij dat het aan partijen is om de afwikkeling van de veroordeling vorm te geven en uit te voeren; niet beoogd wordt hier een uitvoerende taak bij de rechter neer te leggen. Het eindvonnis wordt vervolgens gewezen nadat de veroordeling is afgewikkeld.

Bereiken partijen gedurende de procedure een collectieve schikking, dan kan de rechtbank deze schikking verbindend verklaren overeenkomstig de regeling in de WCAM, waarbij bepaalde formele vereisten kunnen worden geschrapt nu deze al zijn vervuld in een eerdere fase van de procedure.

